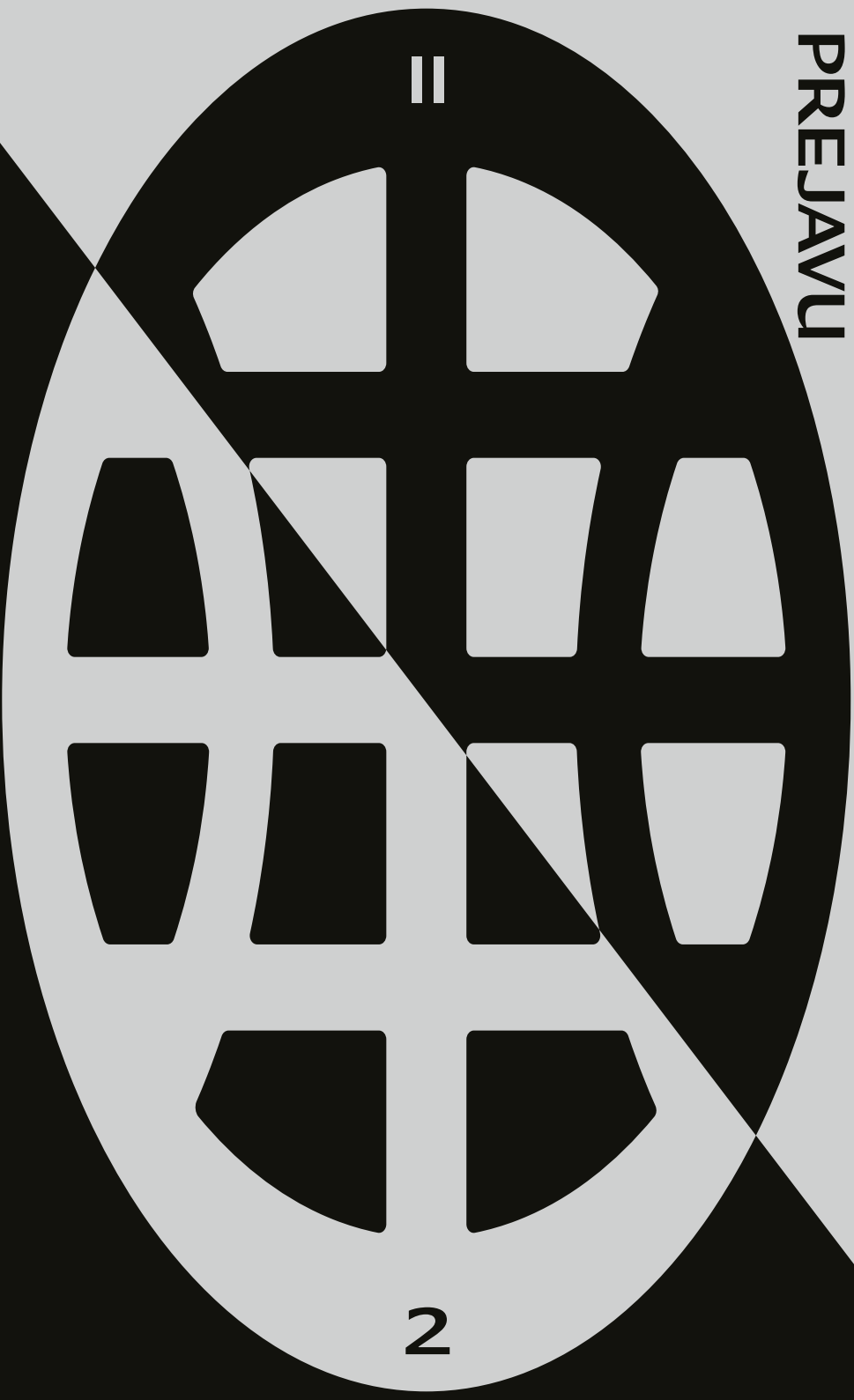

HHRANICE SLOBODY PREJAVU

NA INTERNETE

HRANICE SLOBODY PREJAVU

==

2

NA INTERNETE

V Ý B E R
JUDIKATÚRY EURÓPSKEHO
SÚDU PRE ĽUDSKÉ PRÁVA,
SLOVENSKÝCH A ČESKÝCH
S Ú D O V

VIA IURIS

Za obsah tohto dokumentu je výlučne zodpovedný – VIA IURIS.

Realizované s finančnou podporou Ministerstva spravodlivosti SR určenej na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie.

Realizované vďaka finančnej podpore Nadačného fondu Telekom pri Nadácii Pontis.

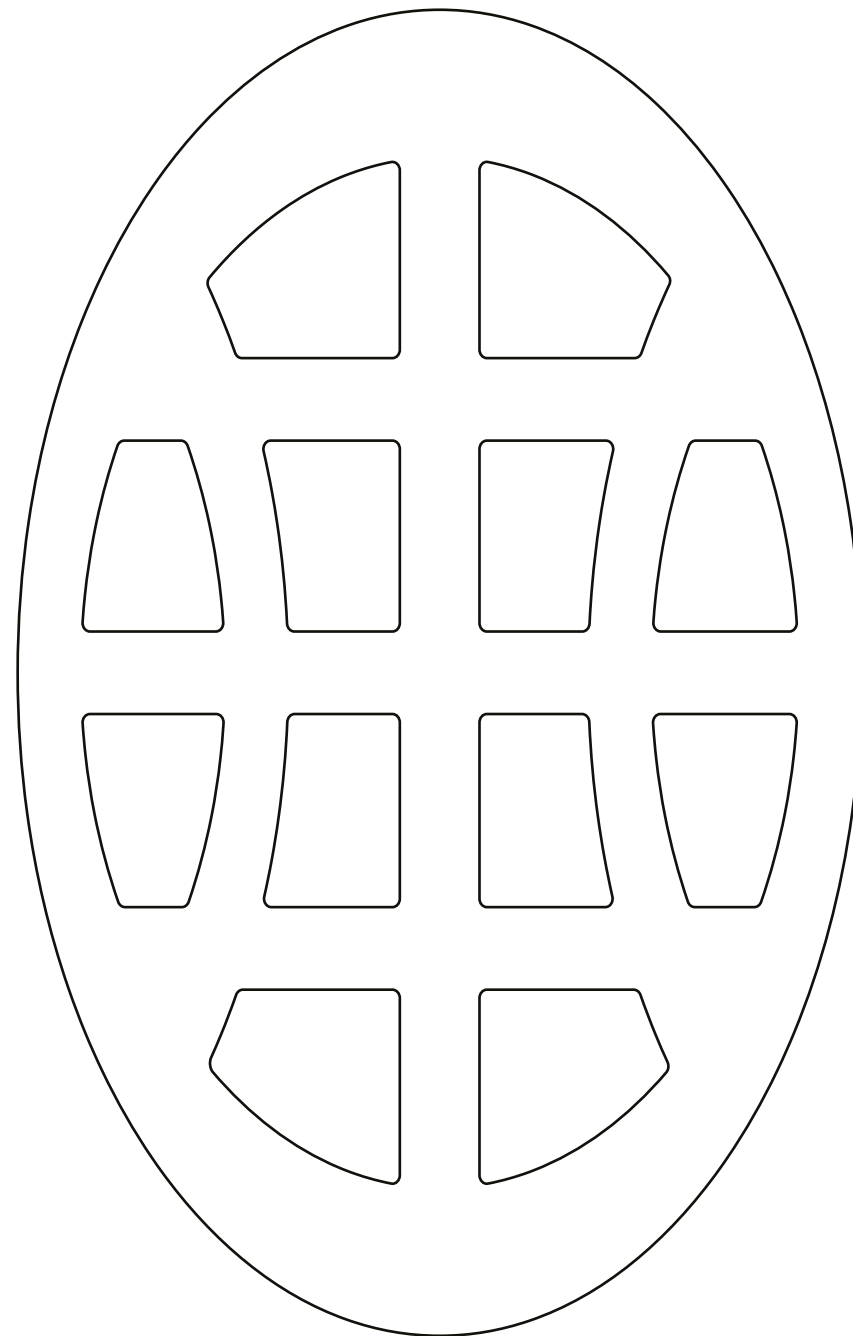

Realizované vďaka finančnej podpore Nadácie Slovenskej sporiteľne.

VYDAVATEĽ VIA IURIS

Komenského 21, 974 01 Banská Bystrica

AUTOR Andrej Krajňák, RECENZOVALA Eva Kováčechová,
GRAFICKÝ DIZAJN Marek Mati. Vydané v roku 2023.

OBSAH

ÚVOD	13
1. Všeobecne k slobode prejavu na internete	17
1.1. Nenávistný prejav	21
1.2. Prejav ohrozujúce verejný záujem	24
2. Sloboda prejavu na internete v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva	29
2.1. Delfi AS proti Estónsku	30
2.2. Sanchez proti Francúzsku	33
2.3. Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete a Index.hu Zrt proti Maďarsku	41
2.4. Jersild proti Dánsku	46
2.5. Nix proti Nemecku	50
2.6. Belkacem proti Belgicku	51
2.7. Pihl proti Švédsku	52
2.8. Editorial Board of Pravoye Delo a Shtekel proti Ukrajine	54
2.9. Times Newspaper Ltd. (č.1 a č.2) proti Spojenému kráľovstvu	55
2.10. Wegrzynowski a Smolczewski proti Poľsku	56
2.11. Kilin proti Rusku	59
2.12. Magyar Jeti Zrt proti Maďarsku	62
2.13. Savva Terentyev proti Rusku	66
2.14. Lilliendahl proti Islandu	70
2.15. Lanzareth proti Nemecku	74
2.16. Standard Verlagsgesellschaft mbH proti Rakúsku	75

3. Sloboda prejavu v rozhodnutiach slovenských a českých súdov	81
3.1. Súdne rozhodnutia – občianske právo	83
3.1.1. Kto je dezinformátor?	91
3.1.2. Kto je fašista a neonacista?	97
3.1.3. Urážlivé výroky medzi politikmi	108
3.1.4. Nepravdivé a hanlivé výroky – spory na ochranu osobnosti proti politickému hnutiu Republika a jej členom	114
3.1.5. Nepravdivé informácie zverejnené politikom o novinárke	134
3.1.6. Nepravdivé informácie zverejnené politikom o sudkyňi	138
3.2. Súdne rozhodnutia – trestné právo	145
3.2.1. Oslobodenie youtubera spod obžaloby pre ohováranie politika	150
3.2.2. Odsúdenie vydavateľa za článok s antisemitským obsahom	152
3.2.3. Odsúdenie politika za hanlivý text o Rómoch	157
3.2.4. Odsúdenie za nenávistné útoky proti Ukrajincom	158
3.2.5. Odsúdenie za nenávistné útoky proti Rómom	160
3.3. Neodkladná ochrana proti neoprávneným útokom	164
3.3.1. Zuzana Čaputová vs. Ľuboš Blaha	165
3.3.2. Peter Sabaka vs. Milan Mazurek	168
3.3.3. Peter Sabaka vs. Milan Uhrík	173
3.3.4. Slavomír Hnatič vs. N Press, s.r.o.	175

3.3.5. Zuzana Petková vs. Martin Daňo	178
4. Administratívne nástroje kontroly šírenia informácií v online priestore	181
4.1. Samoregulácia webov	182
4.2. Regulácia prostredia zo strany štátnej moci – zákonné limity a blokovanie	187
4.3. Blokovanie v judikatúre ESLP	187
4.3.1. Ahmet Yildirim proti Turecku	189
4.3.2. Cengiz a ostatní proti Turecku	190
4.3.3. OOO Flavus a ďalší proti Rusku	191
4.4. Stanovisko Benátskej komisie k blokovaniu	195
4.5. Blokovanie v slovenskej legislatíve	199
4.5.1. Oprávnený orgán	200
4.5.2. Škodlivý obsah a škodlivá aktivita	203
4.5.3. Snahy o novelizáciu inštitútu blokovania a trvalé zvedenie do legislatívy	207
4.5.4. Zhrnutie a návrhy pre slovenskú legislatívu	210
4.6. Regulácia mediálnych služieb	212

ÚVOD

Digitálne technológie sa stali za posledné roky neoddeliteľnou súčasťou našich každodenných životov a v súčasnosti si už len málokto vie predstaviť svet bez počítačov, smartfónov a neobmedzeného prístupu na internet. Technologický pokrok priniesol pozitívne zmeny do viacerých aspektov života a nezmazateľne zmenil aj spôsob komunikácie medzi ľuďmi. Kým v nedávnej minulosti boli hlavným zdrojom informácií televízne a tlačové médiá, dnes ich úlohu vo veľkej miere zastúpili internetové médiá a sociálne siete.

Zmenil sa spôsob, akým ľudia medzi sebou komunikujú, ale tiež akým ľudia hľadajú nové informácie a poznatky o udalostiach vo svete, na základe ktorých si vytvárajú svoje postoje a názory. Informácia, ktorú musel človek v nedávnej minulosti hodiny hľadať v encyklopédiách, je v súčasnosti dostupná v zlomku sekundu prostredníctvom pár klikov na klávesnici. Mohli by sme očakávať, že väčšia dostupnosť informácií spôsobí, že ľudia budú informovanejší, avšak v praxi vidíme pretlak protichodných informácií, v ktorých sa ľudia často nevedia orientovať.

V porovnaní s inými druhmi médií, je internet slobodné miesto, do ktorého môže ktokoľvek prispievať svojimi názormi bez potreby schválenia alebo odsúhlasenia nadriadenej authority. Na jednej strane sa otvorili možnosti na vyjadrenie názorov, ktoré sú obohacujúce a prínosné pre spoločnosť, na druhej strane sa zväčšil priestor na šírenie masovej nenávisti, nedemokratických ideológií, klamlivých a manipulatívnych informácií, či extrémistickej propagandy.

Významným testom funkčnosti a spoľahlivosti internetu ako komunikačnej platformy bolo vypuknutie celosvetovej pandémie ochorenia COVID-19. Bolo viditeľnejšie ako kedykoľvek predtým, že internet sa stal priestorom nielen na

prácu, vzdelávanie a zábavu, ale aj na ventiláciu vnútornej frustrácie. Okrem toho ovládlo internetový priestor množstvo informácií, ktoré sa snažili priniesť instantné odpovede na zložité problémy a ľudia začali viac ako kedykoľvek predtým podliehať konšpiráciám a dezinformáciám.

Šírenie dezinformácií a nenávistných útokov na internete je globálny problém, s ktorým sa v určitej miere potýka každá vyspelá spoločnosť. Právna regulácia online prostredia je pomerne nová oblasť, avšak za posledné roky môžeme pozorovať rôzne snahy a prístupy k tomu, ako vyvodzovať právnu zodpovednosť za šírenie nenávistných prejavov a dezinformácií v online prostredí, ktoré dovtedy bolo vnímané ako priestor neobmedzenej anonymity a „slobody“. Tieto snahy badať v rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“) a tiež slovenských súdov, ktoré predovšetkým v nedávnej dobe priniesli viacero rozhodnutí, kde vymedzovali hranice slobody prejavu na internete.

Publikácia obsahovo nadväzuje na našu predchádzajúcu publikáciu „*Nenávistné prejavy a extrémizmus*“, v ktorej sme zmapovali rozhodovaciu činnosť ESĽP v oblasti regulácie slobody prejavu a práva na informácie. Cieľom tejto analýzy bolo doplniť predchádzajúcu publikáciu o rozhodnutia ESĽP, ktoré sa zameriavajú výlučne na reguláciu slobody prejavu v online prostredí. Okrem toho analyzujeme vybrané rozhodnutia slovenských súdov, ktoré z nášho pohľadu predstavujú významný prínos k vymedzeniu hraníc slobody prejavu na internete v slovenskej judikatúre.

V druhej časti sa publikácia zameriava na analýzu administratívnych mechanizmov, ktoré sa používajú pri regulácii online médií a osobitne venujeme pozornosť inštitútu blokovania webových stránok z pohľadu slovenskej legislatívy a taktiež v komparácii k rozhodovacej činnosti ESĽP.

Vývoj v oblasti informačných technológií určite nie je ukončený a bude zaujímavé sledovať, ako sa bude týmto výzvam prispôsobovať právna regulácia na vnútroštátnej, ale aj medzinárodnej úrovni.

Do publikácie sme prevzali aj niekoľko existujúcich popisov rozhodnutí ESĽP, ktoré sa nachádzajú v systéme ASPI alebo sú zverejnené na internetovej stránke Ústavného súdu SR.

**) VŠEOBECNE
) K SLOBODE PREJAVU
) NA INTERNETE**

Digitalizácia spoločnosti za posledných približne desať rokov priniesla výrazné zmeny v komunikácii medzi ľuďmi a spôsobe vymieňania informácií. Informácie neboli nikdy tak ľahko dostupné ako v súčasnosti. Takmer každý technologický pokrok, ktorý primárne sleduje pozitívnu zmenu, však so sebou zákonite prináša aj priestor na jeho zneužitie alebo úskalia, s ktorými sa musí spoločnosť následne vysporiadať. Väčšie možnosti na komunikáciu a zdieľanie informácií tak spôsobili, že priestor je zaplnený informáciami rôzneho druhu a je stále náročnejšie sa v tomto prostredí orientovať.

Internetové diskusie a komunikácia ľudí na sociálnych sieťach sa stali bežnou súčasťou modernej doby. Na týchto platformách diskutuje hocikto o hocičom a často anonymne. Napriek existencii rôznych etických pravidiel správania, ktorými sa prevádzkovatelia stránok snažia vymedziť hranice slušnej diskusie, dochádza zo strany prispievateľov nielen k porušovaniu pravidiel slušnej komunikácie, ale aj k častým zásahom do práva na ochranu osobnosti fyzických osôb a práva na ochranu dobrej povesti právnických osôb.

Právo na slobodu prejavu je neodmysliteľnou súčasťou právneho poriadku každého moderného a demokratického štátu. Význam slobody prejavu je nepopierateľný a garantuje ho Ústava SR, ako aj celý rad medzinárodných dokumentov. Toto právo je zakotvené v čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských

práv a základných slobôd (ďalej ako „Dohovor“), podľa ktorého *má každý právo na slobodu prejavu*. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. Dohovor v čl. 10 ods. 2 výslovne stanovuje podmienky, za splnenia ktorých môže byť právo na slobodu prejavu obmedzené. Obmedzenia musia byť:

- ¶ zákonné, t. j. stanovené zákonom,
- ¶ nevyhnutné v demokratickej spoločnosti a
- ¶ musia sledovať dosiahnutie legitímneho cieľa, ktorým je podľa Dohovoru záujem národnej bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejnej bezpečnosti, predchádzanie nepokojom alebo zločinnosti, ochrana zdravia alebo morálky, ochrana povesti alebo práv iných, zabránenie úniku dôverných informácií alebo zachovanie autority a nestrannosti súdnej moci.

V slovenskom právnom poriadku je sloboda prejavu zakotvená v čl. 26 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej ako „ústava“), z ktorého vyplýva garancia slobody prejavu a práva na informácie. Aj Ústava SR umožňuje obmedziť slobodu prejavu zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.

Z citovaných ustanovení vyplýva, že právo na slobodu prejavu nie je bezhraničné a v niektorých situáciách môže byť obmedzené inými, presne definovanými legitímnymi záujmami, ako napr. bezpečnosťou štátu, zachovaním verejného poriadku alebo ochranou práv a slobôd iných. Často sa ľudia pri formulovaní svojich názorov odvolávajú na slobodu prejavu, ktorá je garantovaná ústavou a akékoľvek obmedzenie tohto práva vnímajú ako nezákonný zásah a cenzúru. Argument, že obmedzovanie slobody prejavu je cenzúrou, je nepodložený. Takéto vnímanie slobody prejavu však nezodpovedá ústave ani Dohovoru. Slovenský právny poriadok neposkytuje presnú definíciu cenzúry, ale ústavný súd SR považuje za cenzúru zásah do slobody prejavu zo strany štátnych alebo verejnoprávných orgánov so zreteľom na štátne, spoločenské, náboženské

alebo iné záujmy.¹ Hoci je sféra slobody prejavu široká, jej uplatňovanie so sebou prináša aj určité povinnosti a zodpovednosť.

Zároveň však treba vedieť, že sloboda prejavu nechráni len príjemné, priaznivé či neutrálne vyjadrenia a informácie. Chráni aj prejavy, ktoré urážajú, šokujú alebo znepokojujú, a to tak jednotlivcov, skupiny ako aj štát. Podľa rozhodovacej činnosti ESĽP takýto prístup vyplýva z požiadavky plurality, tolerancie a otvorenosti, bez ktorých neexistuje demokratická spoločnosť.²

Pri určovaní hranice slobody prejavu je dôležité najskôr posúdiť charakter jednotlivých výrokov a pozrieť sa na ich obsah v širokom spektre. Rozlišujeme dve základné kategórie výrokov, a to:

¶ **fakty (skutkové tvrdenia)**

¶ **kritika (hodnotiace úsudky)**

Fakt, teda skutkové tvrdenie, je prejav, ktorého obsahom sú overiteľné fakty, opiera sa o objektívne existujúcu realitu a možno o ňom jednoznačne povedať, či je pravdivé alebo nepravdivé. Ako príklad možno uviesť tvrdenie, že konkrétna osoba je vlastníkom nejakej nehnuteľnosti. Táto skutočnosť sa dá jednoducho potvrdiť alebo vyvrátiť na základe overenia v príslušnom registri, a teda vieme povedať, či je toto tvrdenie pravdivé alebo nepravdivé. Do tejto kategórie patrí napr. aj tvrdenie o tom, že niekto sa niekde v určitom čase nachádzal, tvrdenie, že čistiaci prostriedok lieči rakovinu, ale aj tvrdenie o tom, že niekto berie úplatky.

Kritika, teda hodnotiaci úsudok (postoj, názor), je prejav, ktorého obsahom je konštatovanie subjektívnej povahy a nedá sa jednoznačne povedať, či je taký prejav pravdivý alebo nepravdivý. Ide napríklad o tvrdenie, že nejaká osoba je zaujatá a cíti osobnú nevráživosť voči inej osobe. Môžu síce existovať určité indície, ktoré nás nasmerujú k osobnému presvedčeniu o pravdivosti tohto

1 Rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 307/2014 zo dňa 18.12.2014

2 Handyside proti Veľkej Británii, rozsudok ESĽP zo dňa 7.12.1976, sťažnosť č. 5493/72

tvrdenia, ale stále pôjde o subjektívny pocit, pri ktorom nebude možné jednoznačne preukázať jeho pravdivosť alebo nepravdivosť. Do tejto kategórie patrí aj označenie niektorých charakterových vlastností alebo používanie hanlivých označení nejakej osoby („XY je hlupák“, „XY je neschopný politik“). Pravdivostnú hodnotu takéhoto názoru síce nemožno skúmať, musí však existovať dostatočný skutkový základ pre takéto tvrdenie. Nie vždy sa dá jednoznačne rozlíšiť medzi kritikou a skutkovým tvrdením a podľa judikatúry ESĽP to ani nie je nevyhnutné.

Slobodu prejavu môžeme uplatňovať rôznymi spôsobmi – písomne, ústne, obrazom (karikatúrou), tlačou alebo iným spôsobom. V dôsledku stále väčšieho technologického pokroku sa medziľudská komunikácia presunula vo výraznej miere do virtuálneho sveta na internet. Internet je jedinečný v tom, že s relatívne nízkymi nákladmi umožňuje vytvárať a publikovať rôzne názory a takto ich šíriť v pomerne širokom publiku. Toto prostredie nám umožňuje rýchlo a efektívne prijímať informácie z obrovskej zbierky zdrojov a zároveň zdieľať vlastné myšlienky a postoje pri zachovaní určitej miery anonymity. Ďalšia výhoda internetu v porovnaní s tradičnými médiami ako televízne vysielanie, tlač alebo rozhlas je v tom, že internet nám umožňuje publikovanie rôznych názorov bez zásahu vydavateľskej autority. Dôsledkom toho je pretlak ničím neobmedzovaných príspevkov a komentárov.

Na internetových stránkach a sociálnych sieťach sa môžeme stretnúť s viacerými typmi a formami prejavov, ktoré môžu zasahovať do iných práv chránených zákonom, a vyvstáva tak potreba ich regulácie. Pri rozlíšení jednotlivých typov a foriem prejavu zohráva dôležitú úlohu adresát daného prejavu, a teda či smeruje proti konkrétnym právam jednotlivca alebo skupine osôb (nenávistný prejav) alebo smeruje na proti verejnému záujmu spoločnosti (dezinformácie a ďalšie typy hybridných hrozieb).

2 1.1. NENÁVISTNÝ PREJAV

V slovenskom právnom poriadku neexistuje všeobecná právna definícia „*nenávistného prejavu*“, s nenávistným prejavom sa však možno stretnúť

v kontexte trestného práva alebo v právnych predpisoch regulujúcich televízne a rozhlasové vysielanie. Štát môže prijať aj užšiu (konkrétnejšiu) definíciu nenávistných prejavov, pokiaľ usúdi, že je nevyhnutné korigovať negatívne javy v spoločnosti.

Nenávistné prejavy definovala napríklad Európska komisia proti rasizmu a intolerancii Rady Európy ako „*obhajovanie, podpora alebo podnecovanie znevažovania, nenávisti alebo hanobenia osoby alebo skupiny osôb, v akejkoľvek podobe, ako aj akékoľvek obťažovanie, urážanie, vytváranie negatívnych stereotypov, stigmatizácia alebo vyhrážanie sa takejto osobe alebo skupine osôb a odôvodňovanie všetkých uvedených druhov prejavu „rasou“, farbou pleti, rodinným pôvodom, národnostným alebo etnickým pôvodom, vekom, zdravotným postihnutím, jazykom, náboženstvom alebo vierou, pohlavím, rodom, rodovou identitou, sexuálnou orientáciou a inými osobnými charakteristikami alebo postavením.*“³

Hranica medzi určením, či konkrétny verbálny prejav dosahuje intenzitu nenávistného prejavu alebo ide o slobodu prejavu, hoci obsahuje urážky či vyjadrenia nepopulárneho názoru, sa nedá určiť všeobecne, ale vždy sa posudzuje v konkrétnom prípade. Napríklad určité vyjadrenie je síce v rozpore s väčšinovým názorom, je ostrejšie, expresívnejšie, provokujúce, ale samo o sebe nepodnecuje k nenávisti alebo násiliu. Ako uvádzame aj vyššie, sloboda prejavu sa nevzťahuje iba na vyjadrenia, ktoré majú slušný a neutrálny obsah, ale môžu mať šokujúci až urážlivý charakter. Preto je dôležité nenávistné prejavy starostlivo odlišovať od iných urážlivých, nepopulárnych alebo extrémnych názorov a prejavov. Pri rozlišovaní nenávistných prejavov od legitímnej diskusie je potrebné prihliadnúť na nasledovné skutočnosti:

- ¶ **obsah** daného vyjadrenie,
- ¶ **súvislosti**, za ktorých došlo ku skúmanému vyjadreniu,

3 Všeobecné odporúčanie Európskej komisie proti rasizmu a intolerancii č. 15 o boji proti nenávistným prejavom zo dňa 18.12.2015. Dostupné na internete: rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-15-on-combating-hate-speech-slov/16808b5b08

- ¶ **cieľ**, ktorý autor sledoval svojím prejavom,
- ¶ **spôsob**, akým adresáti prejavu reagovali a prijímali vyjadrenie.

Nebezpečenstvo nenávistných prejavov v prostredí internetu spočíva práve v tom, že tieto prejavy majú veľký dosah a v krátkom čase sa môžu dostať k neobmedzenému počtu adresátov. V online priestore sa nenávistné prejavy množia a často sa ich dôsledky bagatelizujú. Používatelia si často mylne myslia, že internet ponúka väčšiu mieru benevolencie pri vyjadrovaní názorov a šírenie nenávistného prejavu nemá takú vážnosť ako v skutočnom živote. Tento postoj umocňuje aj anonymita internetu. Ide však o omyl a mnohé štáty prijímajú opatrenia na boj proti šíreniu nenávistných prejavov osobitne v online priestore. Verejné hanobiace prejavy a prejavy podnecujúce nenávisť voči jednotlivcom alebo skupinám osôb majú mnoho typických charakteristík, podľa ktorých sa dá identifikovať, že ide o prejavy za hranicou slobody prejavu. Patria k nim napríklad tieto:

¿ Dehumanizácia obetí nenávisti

Prejavuje sa to označovaním určitej skupiny ľudí rôznymi pejoratívnymi výrazmi, napr. ich označovaním za príživníkov alebo parazitov. Takéto označovanie vyvoláva dojem, že určitá skupina obyvateľstva je menej hodnotná ako zvyšok populácie, čo vedie k ich vylúčeniu zo spoločnosti, hoci ľudské práva sú garantované rovnako všetkým ľuďom bez rozdielu. Je to prvý krok na ceste ku skutočnému, fyzickému vylúčeniu a následne k ospravedlneniu násilia voči týmto osobám. V minulosti nájdeme veľké množstvo príkladov s tragickým koncom, kam až môže viesť takáto dehumanizácia (napr. holokaust, Arménska genocída, Rwandská genocída a iné). Predovšetkým v prostredí internetu je veľmi jednoduché rozpútať nenávistnú propagandu voči iným osobám a skupinám, preto treba takéto prejavy zastaviť na začiatku.

¿ Legitimizácia nenávistných postojov

Šírením hanobiaceho a nenávistného obsahu na internete dochádza k legitimizácii takýchto postojov ako niečoho normálneho, bežného, čo by malo byť štandardnou normou v spoločnosti. Pokiaľ sa takéto názory nenamietajú

a nepoukazuje sa na ich rozpor so zákonom, tak osoby, ktoré ich šíria, získavajú pocit, že ich názory sú všeobecne prijímané a akceptované.

↳ Radikalizácia

V mnohých sociologických štúdiách bolo preukázané, že v prostredí virtuálnych komunít a sociálnych sietí dochádza u jednotlivcov, ktorí sú dlhodobo vystavení extrémistickej ideológii, k procesu radikalizácie. Ide o prípady, kedy si jednotlivci osvoji určité politické postoje alebo spôsoby správania, ktoré sa podstatne líšia od štandardov väčšinovej spoločnosti, a postupne ich považuje za bežné.

↳ Špirála nenávisti

Nenávistné prejavy, predovšetkým na internete, majú tendenciu rozširovať sa do veľkých rozmerov. Jedným z dôvodov vzniku špirály nenávisti je fakt, že v niektorých prípadoch sa obeť útokov začnú brániť, čo vedie k vzájomným verbálnym útokom oboch strán, ktoré často sprevádzajú výzvy k fyzickej konfrontácii.

Nenávistné prejavy sú bezpochyby v priamom rozpore so základnými princípmi a hodnotami demokratickej spoločnosti, pretože podporujú intoleranciu, nenávisť a násilie voči iným. Základnou úlohou štátu však je chrániť práva a dôstojnosť všetkých ľudí v spoločnosti. Z toho dôvodu je potrebné predchádzať prejavom nenávisti a obmedzenia, ktoré majú zamedziť ich šíreniu nemožno považovať za neprimerane zasahujúce do slobody prejavu.

1.2. PREJAVY OHROZUJÚCE VEREJNÝ ZÁUJEM

Okrem nenávistných prejavov sa v prostredí digitálnej komunikácie vyskytujú ďalšie formy prejavov, ktoré taktiež môžeme zaradiť medzi škodlivý obsah a jeho autori zväčša sledujú iné ciele ako šíritelia nenávistného prejavu. Z týchto nových foriem obsahu sa v posledných rokoch dostali do popredia predovšetkým tzv. dezinformácie, teda objektívne nepravdivé informácie. Rozhodne sa však nejedná o nový fenomén a snahy o úmyselné rozširovanie nepravdivých

skutočností a manipulovanie alebo skresľovanie reality siahajú ďaleko do minulosti. Rozmach informačných technológií však posunul tento jav na novú úroveň, keďže v porovnaní s minulosťou je dnes oveľa ľahšie rozšíriť akúkoľvek informáciu medzi ľudí a nájsť dostatočne veľké publikum, ktoré si ju osvoji bude ju šíriť ďalej. Dezinformácie môžu byť súčasťou širšieho procesu informačného ovplyvňovania, ktorý sa označuje pojmom informačné operácie.⁴

Informačné operácie predstavujú cieľené šírenie potencionálne škodlivého obsahu a okrem toho sa môžu zameriavať na zber citlivých údajov, podnecovanie ľudí ku určitej akcii s cieľom propagácie určitej strany. Takéto systematické využívanie informačných operácií sa môže stať hybridnou hrozbou. Hlavným cieľom týchto operácií je prostredníctvom stále sofistikovanejších stratégií ovplyvňovať verejné diskusie, prehlbovať polarizáciu spoločnosti, vytvárať skupinu ľudí nedôverujúcej žiadnemu oficiálnemu zdroju a podliehajúcej manipulácii. Zámerné, systematické a rozsiahle uskutočňovanie informačných operácií predstavuje jednu z najväznejších a najaktuálnejších výziev v oblasti hybridných hrozieb pre európske demokracie a spoločnosti. V kontexte šírenia potenciálne škodlivých informácií zahŕňajú informačné operácie pomerne veľké množstvo prvkov, čiže aktivít a spôsobov realizácie. Mnohé z nich sú všeobecne známe, no pri konkrétnejšom určení často dochádza k omylom.

- ¶ **Falošné správy:** (z angl. *fake news*) informácie, ktoré úmyselne napodobňujú spravodajský formát za účelom zvýšenia dôveryhodnosti, pričom poskytované informácie zámerne zavádzajú publikum skresľovaním reality. V užšom zmysle ide o mediálnu informáciu šírenú internetom, ktorá nemá oporu vo faktoch, je však prezentovaná ako vecne správna. V širšom zmysle pojem zahŕňa aj rôzne zavádzajúce správy, polopравdy, dezinformácie a podobne.⁵
- ¶ **Hoax:** (z angl. podvod, žart) nepravdivá správa, ktorej cieľom môže byť zo žartu alebo so zlým úmyslom podnietiť verejnosť uveriť niečomu, čo nezodpovedá skutočnosti. V porovnaní s falošnými

4 Dezinformácie a informačné operácie. Dostupné na nasledovnom odkaze: www.nbu.gov.sk/urad/o-urade/hybridne-hrozby-a-dezinformacie/dezinformacie/index.html

5 guides.lib.umich.edu/c.php?g=637508&p=4462356

správami je definícia hoaxu širšia a nemusí vykazovať znaky publicistickej informácie. Typickými znakmi pre hoax sú predovšetkým naliehavosť, odkaz na iluzórnu autoritu (napr. policajný zdroj alebo údajné vedecké poznatky) a žiadosť o šírenie informácie ďalej.

- ¶ **Propaganda:** informácia v textovej, vizuálnej alebo audiovizuálnej podobe, ktorá je vytvorená a distribuovaná s cieľom ovplyvniť názory ľudí. Primárne nemusí byť založená na klamstvách alebo polopravdách, ale vždy je interpretovaná jednostranne smerom k propagácii a pretlačeniu názoru jednej strany (pričom nemusí ísť o politickú stranu). Najčastejšie sa s propagandou stretávame na úrovni vnútroštátnej alebo medzinárodnej politiky a je súčasťou politického marketingu, najmä autoritatívnych režimov. Propaganda sa snaží navodiť dojem objektivity, však ide o jednostranný naratív, ktorého cieľom nie je informovať, ale presvedčiť.
- ¶ **Dezinformácia:** (z angl. *disinformation*) je pojem pochádzajúci z ruského *dezinformacija* a je spájaný s tajnou službou bývalého Sovietskeho zväzu – KGB.⁶ Je to overiteľne nepravdivá, zavádzajúca alebo manipulatívne podaná informácia, ktorá je zámerne vytvorená, prezentovaná a šírená s jednoznačným úmyslom klamať alebo zavádzať, spôsobiť nejakú ujmu alebo zabezpečiť nejaký zisk (napríklad hospodársky či politický). Dezinformácie môžu mať podobu nepravdivého alebo zmanipulovaného textu, obrázku, videa alebo zvuku, pričom môžu byť použité na podporu konšpirácií, šírenie pochybností a diskreditáciu pravdivých informácií či jednotlivcov a organizácií. Používala sa na falšovanie a iné techniky zdiskreditovania vlády, osôb alebo politiky. Dezinformácie sa stali neoddeliteľnou súčasťou a akýmsi sprievodným javom významných celospoločenských udalostí a hrajú úlohu alternatívneho výkladu oproti oficiálnym teóriám. Dezinformácie výrazne ovplyvnili priebeh pandémie ochorenia COVID-19 a ako politický nástroj sa používali v informačnom

6 WATSON, James a Anne HILL, 2000. Dictionary of media & communication studies. New York: Oxford University Press, 2000. ISBN 978-1-84966-562-9

prostredí aj počas ruského vojenského útoku proti Ukrajine, ktorý vypukol vo februári 2022. Dezinformáciou nie sú neúmyselné chyby v spravodajstve, satira, paródia alebo iné humorné stvárnenie situácie. Podrobnejšie sa regulácii dezinformačného obsahu venujeme v časti 4.5.2. týkajúcej sa inštitútu blokovania webových stránok.

- ¶ **Misinformácia:** mylná lebo nepravdivá informácia, ktorá sa však na rozdiel od dezinformácie šíri nevedome, bez úmyslu poškodiť, a preto sa nepovažuje za prvok informačných operácií.

**SLOBODA PREJAVU
NA INTERNETE
V JUDIKATÚRE
EURÓPSKEHO SÚDU
PRE ĽUDSKÉ PRÁVA**

Ako sme načrtli v úvodnej kapitole, zdieľanie informácií a komunikácia medzi ľuďmi nabrala za posledné obdobie nový smer a odohráva sa vo veľkej miere v elektronickom prostredí len s minimálnymi obmedzeniami. Tieto zmeny sa pochopiteľne odzrkadlili aj v právnej praxi a v poslednej dobe sa na ESĽP dostáva viac prípadov týkajúcich sa slobody prejavu na internete. V mnohých prípadoch nadviazal ESĽP na svoju pestrú judikatúru týkajúcu sa nenávisťných prejavov v tradičných médiách či iných formách a tieto závery sú aplikovateľné aj na prostredie internetu. V nasledovnej časti sa pozrieme na rozhodnutia ESĽP, ktorých kľúčovým aspektom bolo, že namietané porušenie práva na slobodu prejavu sa uskutočnilo práve na internete a ESĽP sa musel vysporiadať so špecifikom tohto prostredia.

2.1. DELFI AS PROTI ESTÓNSKU, Č. 64569/09 ZO DŇA 16. JÚNA 2015⁷

Išlo o jeden z prvých prípadov, v ktorom ESĽP preskúmal sťažnosť týkajúcu sa zodpovednosti za komentáre uverejňované používateľmi na internetovom spravodajskom portáli. Spoločnosť Delfi AS, ktorá prevádzkovala súkromný

7 [hudoc.echr.coe.int/
eng#{%22appno%22:\[%2264569/09%22\],%22itemid%22:\[%22.01.155105%22\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:[%2264569/09%22],%22itemid%22:[%22.01.155105%22]})

spravodajský portál, sa sťažovala, že ju vnútroštátne súdy považovali za zodpovednú za urážlivé komentáre, ktoré čitatelia napísali pod jeden z jej online spravodajských článkov o trajektovej spoločnosti. Na žiadosť právnikov majiteľa trajektovej spoločnosti spoločnosť Delfi AS odstránila útočné komentáre, ale až šesť týždňov po ich uverejnení. Trajektová spoločnosť následne podala žalobu na spoločnosť Delfi AS ako prevádzkovateľa portálu. Estónsky súd rozhodol, že komentáre boli hanlivé a spoločnosť Delfi je povinná z titulu vznikutej ujmy zaplatiť trajektovej spoločnosti sumu 5 000 korún (okolo 320 Eur). Delfi AS považovala rozhodnutie vnútroštátneho súdu za zásah do slobody prejavu, a preto sa obrátila so sťažnosťou na ESĽP. ESĽP mal v danom prípade odpovedať na otázku, či bolo vyodenie zodpovednosti voči spoločnosti Delfi **AS za komentáre tretích strán v rozpore s jej slobodou poskytovať informácie podľa čl. 10 Dohovoru.**

2. Rozhodnutie ESĽP

Rozhodnutím zo dňa 10.10.2013 ESĽP konštatoval, že **odsúdením spoločnosti Delfi AS za nenávisťné komentáre nedošlo k porušeniu jej slobody prejavu a poskytovania informácií spoločnosti Delfi AS garantovanom v článku 10 Dohovoru.** V rozhodnutí zo dňa 16. júna 2015 Veľká komora ESĽP poukázala na to, že najväčšia výhoda internetu – ako bezprecedentnej platformy umožňujúcej uplatnenie slobody prejavu – prináša aj nebezpečenstvo šírenia nenávisťných prejavov a vyjadrení nabádajúcich na násilie po celom svete za veľmi krátky čas, ktoré neobmedzene dlho zostávajú prístupné. Komentáre pod článkom o trajektovej spoločnosti boli celkom zjavne nezákonné, keďže išlo o nenávisťné, miestami vulgárne, verbálne útoky (teda typické nenávisťné komentáre – hate speech), pričom mnohé z nich nabádali aj na násilie. Takýmto výrokom Dohovor ochranu neposkytuje, a preto sloboda prejavu autorov komentárov nebola predmetom posudzovania. Ústrednou otázkou prípadu preto bolo, či prevádzkovateľ internetového portálu nesie zodpovednosť za vyjadrenia tretích osôb, ktoré sa zapoja do diskusie pod článkom. ESĽP považoval za podstatné posúdiť štyri aspekty prípadu, a to **kontext komentárov, možnosť vyodenia priamej zodpovednosti komentujúcich, kroky, ktorými Delfi AS predchádzala urážlivým komentárom a následky,** ktoré musela znášať na základe vnútroštátneho súdneho konania.

V prvom prípade, ak ide o kontext, Veľká komora prikladala mimoriadnu dôležitosť extrémnej povahy komentárov a skutočnosti, že portál spoločnosti Delfi bol profesionálne spravovaný internetový portál fungujúci na komerčnom základe s cieľom prilákať veľké množstvo čitateľov pod svoj články. Spoločnosť Delfi tak mala ekonomický záujem na uverejňovaní komentárov. Autori jednotlivých komentárov už nemali možnosť po uverejnení do ich obsahu zasahovať, odstrániť ich alebo revidovať a technické prostriedky mala iba spoločnosť Delfi. Veľká komora preto súhlasila so senátom ESĽP a vnútroštátnym súdom a konštatovala, že spoločnosť Delfi síce nebola skutočným autorom komentárov, to však neznamená, že nemala žiadnu kontrolu nad komentármi. Nebola teda v pozícii iba pasívneho technického poskytovateľa služieb.

Po druhé, spoločnosť Delfi nezabezpečila reálnu šancu na vyvodenie zodpovednosti voči autorom komentárov. Vlastník trajektovskej spoločnosti sa mohol pokúsiť zažalovať aj autorov urážlivých komentárov. Spoločnosť Delfi však umožnila čitateľom, aby pridávali komentáre bez toho, aby sa zaregistrovali pod vlastným menom a neboli jasné opatrenia na zistenie totožnosti autorov príspevkov.

Po tretie, opatrenia spoločnosti Delfi na bezodkladné zabránenie alebo odstránenie hanlivých komentárov boli nedostatočné. Spoločnosť mala určité mechanizmy na filtrovanie nenávistných prejavov alebo prejavov podnecujúcich násilie, a to disclaimer (oznam, že autori komentárov sú zodpovední za ich obsah a výhražné urážlivé pripomienky nie sú povolené) automatický systém (filter) vymazávania komentárov obsahujúcich vulgárne slová a systém upozornenia (pomocou ktorého môžu užívatelia upozorniť administrátorov portálu na nevhodný obsah). Tieto opatrenia však evidentne nedokázali zabrániť zverejneniu nenávistných prejavov a vyhrážok voči majiteľovi lodnej spoločnosti, ktoré zostali verejne dostupné počas šiestich týždňov.

Veľká komora sa stotožnila so senátom ESĽP a súhlasila, že potrestanie spoločnosti Delfi za uverejnené nenávistné komentáre na svojej stránke bolo primerané. ESĽP zoberal na zreteľ, že dôsledky uznania zodpovednosti boli pre

spoločnosť malá a pokuta vo výške 320 Eur pri zohľadnení jej ekonomickej situácie bola zanedbateľná a nemala nepriaznivý dopad na popularitu alebo návštevnosť stránky.

Na základe uvedeného veľká komora dospela k záveru, že **rozhodnutie estónskych súdov o zodpovednosti spoločnosti Delfi za obsah na stránke bol oprávneným a primeraným zásahom do slobody prejavu spoločnosti Delfi AS a bol nevyhnutný v demokratickej spoločnosti na ochranu práv iných osôb, konkrétne práva na rešpektovanie súkromného života.**

) 2.2. SANCHEZ PROTI FRANCÚZSKU, Č. 45581/15 ZO DŇA 15. MÁJA 2023⁸

ESĽP sa v tomto prípade zaberá trestným odsúdením a postihom politika Juliána Sancheza za podnecovanie k nenávisti voči skupine obyvateľov z dôvodu ich náboženského vyznania. Uvedeného konania sa mal politik dopustiť tým, že na svojom verejnom účte na sociálnej sieti Facebook bezodkladne nezmažal komentáre iných osôb podnecujúce k nenávisti. ESĽP dospel k záveru, že potrestaním sťažovateľa, v tom čase starostu a kandidáta v parlamentných voľbách, za včasné neodstránenie nenávistných komentárov napísaných inými autormi na svojej stránke na sociálnej sieti Facebook, nedošlo k porušeniu práva sťažovateľa na slobodu prejavu podľa čl. 10 Dohovoru.

Sťažovateľ Julien Sanchez bol starosta mesta Beaucaire a v roku 2011 kandidoval na funkciu poslanca francúzskeho parlamentu za politickú stranu Národný front. Dňa 24.10.2011 zverejnil na svojom verejne prístupnom profile na sociálnej sieti Facebook článok týkajúci sa jeho politického oponenta F. P., ktorý bol v tom čase poslanec Európskeho parlamentu. Pod tento príspevok pridali dve osoby S. B. a L. R. viacero komentárov namierených proti moslimskej komunite žijúcej vo Francúzsku. V niektorých komentároch spájali moslimskú komunitu

8 [hudoc.echr.coe.int/
eng#%7B%22appno%22:%5B%2245581/15%22%5D,%22itemid%22:%5B%2201.224928%22%5D%7D](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%2245581/15%22%5D,%22itemid%22:%5B%2201.224928%22%5D%7D)

s páchaním trestnej činnosti a nepokojmi v meste Nimes a spomínali osobu L. T., partnerku poslanca Európskeho parlamentu F. P. Na jej podnet S. B. zmazal niektoré komentáre, avšak ostatné príspevky ostali dostupné a viditeľné na stránke sťažovateľa po dobu približne šiestich týždňov. Dňa 27.10.2011 zverejnil politik na svojom facebookovom profile výzvu k tomu, aby ľudia kontrolovali obsah svojich komentárov zdieľaných na jeho profile, avšak s odkazom na slobodu prejavu odmietol pristúpiť k zmazaniu nenávistných príspevkov.

Pani L. T. podala dňa 26.10.2011 na politika a tiež na autorov nenávistných komentárov trestné oznámenie, na základe ktorého začalo proti nim trestné stíhanie pre podozrenie zo spáchania trestného činu podnecovania k nenávisťi voči skupine obyvateľov z dôvodu ich náboženského vyznania. Sťažovateľ v rámci trestného konania tvrdil, že nebol schopný sledovať také veľké množstvo komentárov publikovaných každý deň na jeho profile na sociálnej sieti Facebook. Ďalej tvrdil, že cieľom pani L. T., ktorá podala na neho trestné oznámenie, bola diskreditácia jeho kandidatúry, keďže bol politickým súperom jej partnera. S poukazom na svoj zahraničný pôvod dodal, že nikdy neprejavoval rasizmus alebo diskrimináciu, v predmetných komentároch nevnímal žiadnu výzvu k násiliu, a preto ich požadoval za súladné so slobodou prejavu ľudí.

Rozhodnutím trestného súdu zo dňa 28.02.2013 bol sťažovateľ a autori komentárov uznaní vinnými zo spáchania uvedeného trestného činu a súd uložil každému z nich peňažný trest vo výške 4 000,- Eur a povinnosť nahradiť dotknutej osobe pani L. T. náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 1 000,- Eur. Odcudzujúci rozsudok následne potvrdil aj odvolací súd, ktorý však znížil výšku peňažného trestu na sumu 3 000,- Eur. Vnútroštátne súdy konštatovali, že komentáre stotožňovali moslimov s „drogovými dílermi a prostitútkami“ alebo s páchatelmi násilia, a mohli tak spôsobiť silný pocit odmietnutia alebo nepriateľstva voči ľuďom, ktorí patrili alebo sa predpokladalo, že patria k moslimskej komunite. Zmienka o politikovi F. L. a jeho partnerke L. T. mohla byť interpretovaná ako ich spoluzodpovednosť za údajnú premenu „Nimes na Alžír“, a tým vyvolať voči nim nenávisť alebo násilie. Podľa súdov sťažovateľ prebral na seba zodpovednosť za nenávistný obsah zdieľaný inými osobami, lebo umožnil

verejnosti prispievať komentármi na jeho stránke, a preto bol zodpovedný za kontrolu obsahu príspevkov.

Sťažovateľ sa obrátil na ESLP so sťažnosťou, v ktorej namietal, že trestným odsúdením za komentáre učené inými osobami na jeho facebookovej stránke došlo k zásahu do jeho práv chránených článkom 10 Dohovoru.

¿ Rozhodnutie ESLP

Veľká komora ESLP konštatovala, že odsúdením politika za spáchanie trestného činu nedošlo k porušeniu slobody prejavu sťažovateľa garantovanom v článku 10 Dohovoru.

V prvom rade sa ESLP zaoberal relevantnými ustanoveniami vnútroštátnej legislatívy, z ktorej vyplývala trestnoprávna zodpovednosť za vymedzené skutky spáchané prostriedkami elektronickej komunikácie viacerým osobám, vrátane vydavateľa, autora a pôvodcu. Pojem pôvodca súd vymedzil tak, že sa jedná o osobu, ktorá sa z vlastnej iniciatívy ujala vytvorenia elektronickej komunikačnej služby pre výmenu názorov na vopred definovaný okruh tém. Trestnú zodpovednosť pôvodcu možno vyvodiť vtedy, pokiaľ je preukázateľné, že poznal obsah komentárov užívateľov pred ich zverejnením alebo pokiaľ neodkladne nezakročil a neodstránil komentár, keď sa o ňom dozvedel. Sťažovateľ spochybňoval predvídateľnosť svojho odsúdenia predovšetkým s ohľadom na zaradenie ako pôvodca, avšak ESLP s poukazom na vnútroštátnu legislatívu považoval túto definíciu za jednoznačnú a jasnú.

ESLP poukázal na prípad vo veci Delfi proti Estónsku, ktorý sa zaoberal občianskoprávnou zodpovednosťou spoločnosti, ktorá vlastnila spravodajský internetový portál, za komentáre tretích osôb k zverejnenému článku, pričom prihliadal na štyri základné kritériá: kontext komentárov, preventívne opatrenia na zabránenie komentárom, zodpovednosť autorov komentárov a dôsledky vnútroštátneho konania pre spoločnosť. Napriek tomu, že posudzovaný prípad bol odlišný v tom, že išlo o vyvodenie trestnoprávnej zodpovednosti, ESLP posudzoval podľa týchto kritérií aj daný prípad.

ESĽP uviedol, že napadnuté komentáre sa jasne týkali moslimov a označovali ich urážlivým a hanlivým spôsobom. Uznal, že niektoré z komentárov bolo možné vnímať v špecifickom kontexte volebnej kampane ako snahu upozorniť na určité miestne problémy. Zároveň však poukázal na to, že v kontexte volieb je vplyv rasistických a xenofóbnych vyjadrení väčší a škodlivejší. Uvedené platilo o to viac v danom prípade, keďže v posudzovanom čase bola politická a spoločenská klíma nepokojná. Vzhľadom na to, že komentáre boli zverejnené na „stene“ politika na sociálnej sieti počas volebnej kampane a pri interpretácii a posúdení bezprostredného kontextu, komentáre predstavovali podľa ESĽP nenávistné prejavy. ESĽP dospel k tomuto záveru s ohľadom na ich obsah, celkový tón, hrubosť a vulgárnosť niektorých výrazov. Okrem toho dosah predmetných výrokov nebol obmedzený na členov a priaznivcov politickej strany.

Sťažovateľ namietal, že komentáre boli v súlade s manifestom jeho strany. ESĽP pripomenul, že hoci politické strany majú právo obhajovať svoje názory na verejnosti, aj keď môžu časť obyvateľstva uraziť, šokovať alebo znepokojiť, musia sa vyhnúť obhajovaniu rasovej diskriminácie alebo poburujúcim alebo znevažujúcim poznámkam a postojom. Takéto konanie by mohlo vyvolať reakcie verejnosti, ktoré by boli škodlivé pre pokojnú spoločenskú klímu a mohli by narušiť dôveru v demokratické inštitúcie.

ESĽP poukázal, že vyššie zmienený prípad vo veci Delfi proti Estónsku sa týkal profesionálne spravovaného internetového spravodajského portálu, fungujúceho na komerčnom základe, čo nebol prípad sťažovateľovej „steny“ na Facebooku v tomto prípade. Zároveň však ESĽP v tejto súvislosti zdôraznil aspekt „povinností a zodpovedností“ v zmysle článku 10 ods. 2 Dohovoru. Nositeľmi takejto povinnosti a zodpovednosti sú aj politici, ak sa rozhodnú využívať sociálne médiá na politické účely tým, že na internete zriedia verejne prístupné fóra, na ktorých môžu používatelia pridávať reakcie a komentáre. Sťažovateľ nebol obyčajnou súkromnou osobou a používal svoj účet na Facebooku ako politik, na politické účely a v súvislosti s voľbami. Hoci jeho pôvodný status na jeho „stene“ neobsahoval žiadne urážlivé výrazy, vnútroštátne orgány ho

sankcionovali za nedostatočnú ostražitosť v súvislosti s komentármi, ktoré následne zverejnili tretie strany.

V tejto súvislosti ESĽP poznamenal, že vyvodzovanie zodpovednosti za činy spáchané tretími stranami sa môže líšiť v závislosti od metód kontroly alebo moderovania, ktoré na internete používajú „pôvodcovia“, využívajúci sociálne siete na nekomerčné účely. Vzhľadom na to, že internet sa stal jedným z hlavných nástrojov, prostredníctvom ktorých jednotlivci uplatňujú svoje právo na slobodu prejavu, ESĽP sa domnieval, že zásah do výkonu tohto práva sa musí posudzovať obzvlášť starostlivo, pretože môže mať odstrašujúci účinok, ktorý so sebou nesie riziko autocenzúry. Takéto riziko však nesmie zatieniť existenciu iných nebezpečenstiev pre výkon a využívanie základných práv a slobôd. Z tohto dôvodu musí byť v zásade zachovaná možnosť osôb domáhať sa určenia zodpovednosti za hanlivé alebo iné nezákonné výroky ako účinný prostriedok nápravy.

ESĽP vzal do úvahy, že v rozhodnom období nemal majiteľ účtu na Facebooku používaného na nekomerčné účely plnú možnosť spravovať komentáre. K dispozícii nebol žiaden automatický proces filtrovania, zatiaľ čo individuálna kontrola všetkých komentárov, predovšetkým v prípade veľmi populárneho účtu, by bola kapacitne značne náročná. Pokiaľ by však boli všetci „pôvodcovia“ zbavení zodpovednosti za komentáre, mohlo by to uľahčiť alebo podporiť zneužívanie danej platformy na nenávistné prejavy, výzvy k násiliu, klamstvám a dezinformáciám. ESĽP pripustil, že je potrebné odlišovať súkromné stránky od profesionálnych entít, ktoré vytvárajú sociálne siete a nevyhnutne majú iné povinnosti. Napriek tomu by malo dôjsť k zdieľanej zodpovednosti medzi všetkými subjektmi, čo by umožňovalo odstupňovať mieru zodpovednosti a spôsob jej pričítania podľa konkrétnej situácie.

Vnútroštátne súdy sa trestnom rozsudku odvolávali na postavenie sťažovateľa ako politika a vyvodzovali z toho, že na neho dopadá zvláštna povinnosť väčšej ostražitosti. Tento argument si prevzal aj ESĽP a pripustil, že politik môže vo väčšej miere ovplyvňovať svojich voličov alebo dokonca ich priamo alebo nepriamo nabádať k postojom, ktoré by sa ukázali ako protiprávne. Podľa ESĽP

neznamená tento záver odklonenie od svojej prechádzajúcej judikatúry, z ktorej vyplývala väčšia garancia slobody politického prejavu. Konkrétne povinnosti sťažovateľa vyplývajúce z jeho postavenia politika sú neoddeliteľné od zásad týkajúcich sa práv spojených s týmto postavením. Až po náležitom zohľadnení týchto zásad by bolo možné, aby vnútroštátne súdy založili svoje rozhodnutie na tom, že sloboda politického prejavu nie je absolútna a že štát ju môže podrobiť určitým obmedzeniam alebo sankciám. V tomto prípade mali vnútroštátne súdy najlepšie predpoklady na posúdenie skutkových okolností vzhľadom na zložitý miestny kontext a ich politický rozmer. Výrazy použité v predmetných komentároch jasne podnecovali k nenávisti a násiliu voči osobe na základe jej náboženského vyznania, čo nebolo možné zastierať alebo bagatelizovať volebným kontextom alebo zámerom diskutovať o miestnych problémoch.

ESĽP tiež uviedol, že by bola žiaduca minimálna úroveň post-moderácie alebo automatického filtrovania, aby sa čo najrýchlejšie identifikovali jasne nezákonné komentáre a zabezpečilo sa ich vymazanie v primeranej lehote, a to aj v prípade, že ich obeť nenahlási. Majiteľ si nemôže podľa ESĽP nárokovať právo na beztretnosť pri používaní internetu a má povinnosť konať v medziach, ktoré od neho možno rozumne očakávať.

Pôvodný príspevok sťažovateľa nepredstavoval nenávistný prejav ani výzvu k násiliu, ale vnútroštátne súdy zohľadnili, že sťažovateľ sa rozhodol svoj priestor na sociálnej sieti („stenu“) zverejniť a umožnil svojim „priateľom“, aby na ňu pridávali komentáre. Vzhľadom na napätie na miestnej úrovni v príslušnom čase a v kontexte volieb však táto cesta zjavne nebola bez potenciálne vážnych dôsledkov, ktorých si sťažovateľ musel byť vedomý. ESĽP preto považoval za legitímne rozlišovať medzi sprístupnením „stenu“ konkrétnym osobám a širokej verejnosti. V druhom prípade si každý, najmä potom politik so skúsenosťami s komunikáciou s verejnosťou, musí byť vedomý väčšieho rizika, že sa objavia prehnané a nevhodné vyjadrenia, ktoré sa nevyhnutne dostanú do pozornosti širšieho okruhu osôb. ESĽP to považoval za kľúčovú skutkovú okolnosť, ktorá priamo súvisela s vedomou voľbou sťažovateľa, ktorý bol nielen politikom, ale aj profesionálom v oblasti online komunikačnej stratégie.

ESĽP ďalej zdôraznil, že používanie Facebooku je podmienené prijatím určitých podmienok, s ktorými musel byť (alebo mal byť) oboznámený aj sťažovateľ. Sťažovateľ dokonca vyzval ľudí, aby si dávali pozor na obsah svojich komentárov, a tým dal podľa ESĽP najavo, že si je vedomý dôsledkov. Predmetné upozornenie, tzv. disclaimer však uverejnil bez toho, aby odstránil dotknuté komentáre alebo skontroloval ich obsah.

Vnútroštátne súdy sa zaoberali aj otázkou, či sťažovateľ vedel o protiprávných komentároch na svojej „stene“. V rámci procesnej obrany totiž sťažovateľ tvrdil, že na svoj účet na Facebooku chodí denne, avšak komentárov je veľké množstvo a nie je v jeho možnostiach ich pravidelne čítať. V priebehu konania však vyšlo najavo, že pod predmetným príspevkom sa objavilo približne 15 komentárov a nemožno tak hovoriť o nadmerných kapacitách politika potrebných na zaistenie kontroly obsahu.

ESĽP posúdil primeranosť zásahu na základe miery zodpovednosti, ktorú možno pripísať majiteľovi účtu: súkromná osoba s obmedzenou známosťou bude mať menší dosah ako miestny politik alebo kandidát vo voľbách do miestnej samosprávy a najväčšie nároky budú kladené na osobnosť známu v celoštátnom rozsahu.

Sťažovateľ bol podľa ESĽP odsúdený za iné konanie ako autori nenávistných komentárov a vzťahoval sa na jeho odsúdenie iný právny režim zodpovednosti. Sťažovateľ teda nebol odsúdený na miesto autorov komentárov, ktorí boli rovnako trestnoprávne sankcionovaní. ESĽP poznamenal, že medzinárodné právo v zásade nerieši otázku, či by mali byť trestne stíhaní autori a nie tí, ktorí sprostredkujú ich platformu, najmä ak sprostredkovatelia nie sú profesionálni poskytovatelia digitálnych služieb pôsobiaci na internete za účelom komerčného zisku, ale jednotlivci, ako bol sťažovateľ, ktorí používajú sociálne siete, na ktorých môžu byť uverejnené komentáre tretích strán.

ESĽP na záver uznal, že uloženie sankcie za komentáre tretích osôb môže mať odradzujúci účinok na slobodu prejavu na internete dokonca aj v prípade

civilnoprávných sankcií a tým viac pri trestnoprávných sankciách. Uloženie trestu odňatia slobody za trestný čin v súvislosti s politickým prejavom môže byť zlučiteľný so slobodou prejavu iba za výnimočných okolností, najmä v prípade nenávisných prejavov alebo podnecovania k násiliu. EŠĽP konštatoval, že sťažovateľ bol síce odsúdený v trestnoprávnom konaní, ale bola mu uložená iba peňažná sankcia a neboli preukázané ďalšie dôsledky, napr. v podobe odradzujúceho účinku pre jeho slobodu prejavu alebo negatívneho dopadu na politickú kariéru.

EŠĽP konštatoval, že rozhodnutia vnútroštátnych súdov boli založené na relevantných a dostatočných dôvodoch, pokiaľ ide o pripísanie zodpovednosti sťažovateľovi ako politikovi za nezákonné komentáre uverejnené na jeho „stene“ na Facebooku v predvolebnom období tretími osobami, ktorí boli identifikovaní a stíhaní ako spolupáchatelia, ako aj pokiaľ ide o odsúdenie sťažovateľa v trestnom konaní. Napadnutý zásah možno preto hodnotiť ako nevyhnutný v demokratickej spoločnosti a k porušeniu článku 10 Dohovoru preto nedošlo.

Predchádzajúce prípady Delfi AS proti Estónsku a Sanchez proti Francúzsku určili mieru zodpovednosti prevádzkovateľa internetovej stránky alebo fóra za príspevky tretích osôb, predovšetkým v prostredí spravodajských webov, ale aj na sociálnych sieťach. V kontexte týchto rozhodnutí možno poukázať na prípad z nášho prostredia, kedy poslanec Národnej rady SR Tomáš Taraba zverejnil na svojom profile na sociálnej sieti Facebook fotografiu Emmy Čaputovej – dcéry prezidentky SR Zuzany Čaputovej z módnej prehliadky a uverejnil k nej komentár v nasledovnom znení: „Po včerajšom dni vieme, že máme na Slovensku novú top modelku.“⁹ Ľudia začali tento príspevok veľmi aktívne komentovať a mnohé komentáre obsahovali nenávistné, útočné a hanlivé vyjadrenia týkajúce sa predovšetkým vzhľadu a súkromného života prezidentkinej dcéry. Poslanec sa na svojej stránke nedištancoval od týchto komentárov a ani neapeloval na ich

9 www.webnoviny.sk/taraba-sa-pustil-do-caputovej-dcery-utok-na-politika-cez-jeho-deti-je-podla-prezidentky-absolutne-dno/

nepoužívanie. Novinári následne konfrontovali poslanca, aby sa vyjadril k tejto situácii, pričom argumentoval tým, že on osobne neuviedol žiadne nenávistné ani hanlivé vyjadrenia na prezidentkinu dcéru, ale iba prebral a zdieľal verejne dostupnú správu a ďalej nenesie zodpovednosť za vyjadrenia iných ľudí. Tento prípad nebol predmetom vyvodzovania právnej zodpovednosti, avšak aj v kontexte rozhodnutia EŠĽP vo veci Delfi proti Estónsku a predovšetkým Sanchez proti Francúzsku by jeho zodpovednosť za nevymazanie nenávisných komentárov nemusela byť zanedbateľná.

2.3. MAGYAR TARTALOMSZOLGÁLTATÓK EGYESÜLETE A INDEX.HU ZRT PROTI MAĎARSKU, Č. 22947/13 ZO DŇA 02. FEBRUÁRA 2016¹⁰

Tento prípad sa týkal zodpovednosti samoregulačného orgánu poskytovateľov internetového obsahu a internetového spravodajského portálu za vulgárne a urážlivé online komentáre, ktoré boli pridané na ich stránky. Samoregulačný orgán (Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete, ďalej aj „MTE“) a spravodajský portál (Index. Hu Zrt, ďalej aj „Index“) namietali, že vnútroštátne súdy voči nim vyvodili zodpovednosť za online komentáre, ktoré do diskusie pridali ich čitatelia po zverejnení článku kritizujúcom zavádzajúce obchodné praktiky dvoch realitných internetových stránok.

Sťažovateľmi sú dva právne subjekty, oba so sídlom v Budapešti. MTE je samoregulačné združenie maďarských poskytovateľov internetového obsahu a Index je spoločnosť, ktorá vlastní jeden z najväčších internetových spravodajských portálov v Maďarsku. MTE a Index poskytovali registrovaným užívateľom možnosť komentovať články na svojich portáloch. Obaja sťažovatelia mali vo svojich všeobecných podmienkach ustanovenie o tom, že autori komentárov, a nie sťažovatelia sú zodpovední za obsah komentárov. Oba portály mali

10 hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%2222947/13%22%5D%7D

navyššie zavedený systém nahlásenia a stiahnutia nevhodných príspevkov, cez ktorý mohol ktokoľvek nahlásiť nezákonný komentár poskytovateľovi pre účely jeho zmazania.

MTE zverejnila 5. februára 2010 na svojej stránke článok, ktorý kritizoval obchodné praktiky dvoch realitných internetových stránok z dôvodu, že zavádzali klientov v súvislosti s 30-dňovým reklamným priestorom zadarmo, ktorý sa po uplynutí 30 dní stával spoplatneným bez toho, aby na to boli užívatelia vopred upozornení. Text článku následne zverejnil na svojom portáli aj Index. Uvedený článok pritiahol na oboch portáloch urážlivé a vulgárne komentáre.

Spoločnosť prevádzkujúca realitné internetové stránky podala 17. februára 2010 na sťažovateľov žalobu. Tvrdila, že článok a komentáre poškodili jej povest'. Po tom, ako sa sťažovatelia dozvedeli o podaní žaloby, príslušné komentáre ihneď zmazali. Sťažovatelia tvrdili, že ako sprostredkovatelia neboli zodpovední za komentáre užívateľov a že kritika bola oprávnená, keďže na obchodné praktiky realitných internetových stránok bolo podaných mnoho sťažností a vo vzťahu k tomu iniciovaných mnoho konaní.

Vnútroštátne sudy rozhodli, že komentáre boli útočné, urážlivé a ponižujúce a že prekročili prijateľný rámec slobody prejavu. Zdôraznili, že sťažovatelia tým, že umožnili užívateľom pridávať na svojich stránkach komentáre, prevzali zodpovednosť za tieto urážlivé a nezákonné komentáre. Kúria sťažovateľom uložila povinnosť zaplatiť žalobcovi 75 000 forintov (približne 250 eur) v súvislosti s nákladmi na uplatnenie jeho práv na súde. Ústavná sťažnosť sťažovateľov bola odmietnutá v máji 2014.

Sťažovatelia podali sťažnosť na ESĽP pre porušenie ich práva na slobodu prejavu podľa čl. 10 Dohovoru.

↳ Rozhodnutie ESĽP

ESĽP rozhodol, že **došlo k porušeniu slobody prejavu sťažovateľa garantovanom v článku 10 Dohovoru.**

Z rozhodnutia ESĽP vyplýva, že medzi stranami nebolo sporné, že rozhodnutia vnútroštátnych súdov zasiahli do slobody prejavu sťažovateľov. ESĽP bol tiež presvedčený, že vydavateľ prevádzkujúci veľký internetový spravodajský portál z ekonomických dôvodov a samoregulačný orgán poskytovateľov internetového obsahu mohli posúdiť riziká spojené s ich aktivitami a boli schopní predvídať, že podľa vnútroštátneho práva môžu byť zodpovední za nezákonné komentáre tretích strán. ESĽP preto rozhodol, že sporný zásah bol na základe zákona sledoval legitímny cieľ ochrany práv iných.

ESĽP však konštatoval, že maďarské sudy pri rozhodovaní o zodpovednosti vo veci nevykonali riadne posúdenie dvoch konkurujúcich práv, a to práva sťažovateľov na slobodu prejavu a práva realitných spoločností na rešpektovanie ich obchodnej povesti. Vnútroštátne orgány navyše bez bližšieho preskúmania prijali za pravdivú skutočnosť, že komentáre boli nezákonné tým, že poškodzovali povest' realitných internetových stránok.

ESĽP zopakoval, že v prípadoch, kedy komentáre tretej strany prerástli do nenávisťného prejavu a priamych hrozieb na fyzickú integritu osôb, práva a záujmy iných osôb, ako aj spoločnosti ako celku, umožňujú zmluvnému štátu vyvodiť zodpovednosť voči prevádzkovateľom internetového spravodajského portálu. To platí v prípade, ak prevádzkovatelia neprijali opatrenia na bezodkladné odstránenie zjavne nezákonných komentárov, a to aj bez výzvy zo strany údajných obetí alebo tretích strán. Z týchto dôvodov ESĽP vo veci Delfi AS rozhodol, že vzhľadom na „povinnosť a zodpovednosť“ veľkého profesionálneho internetového spravodajského portálu nie je konštatovanie zodpovednosti takýchto portálov za komentáre niektorých užívateľov (či už je ich identita známa alebo sú anonymní), ktorí sa zapojili do zjavne nezákonného prejavu porušujúceho osobnostné práva iných a v rozpore s Dohovorom predstavujúceho nenávisťný prejav a podnecovanie k násiliiu proti nim.

V prípade sťažovateľov však neboli prvky nenávisťného prejavu a podnecovania k násiliiu. Aj keď boli komentáre urážlivé a vulgárne, nepredstavovali zjavne nezákonný prejav. Navyše, zatiaľ čo Index je veľká mediálna spoločnosť, ktorá

má ekonomické záujmy, MTE je neziskové samoregulačné združenie poskytovateľov internetového obsahu, ktoré takéto ekonomické záujmy nemá.

ESLP v tejto veci aplikoval kritériá na posúdenie primeranosti zásahu v prípadoch, kedy nejde o nenávistné prejavy alebo podnecovanie k násiliu.

Čo sa týka **kontextu a obsahu komentárov**, ESLP uviedol, že komentáre sa týkali veci verejného záujmu (zavádzajúcich obchodných praktík), ktorá mala už skôr za následok mnohé sťažnosti na orgány ochrany spotrebiteľa a konania proti dotknutej spoločnosti. Komentáre boli síce urážlivé a vyslovene vulgárne, nešlo však o hanlivé výroky (tvrdenie skutočnosti), ale o hodnotový súd alebo názor, ktorý chráni čl. 10 Dohovoru. Verejné odsúdenie obchodných praktík internetových realitných stránok bolo navyše poznačené frustráciou niektorých užívateľov, ktorí sa z vlastnej skúsenosti cítili byť oklamaní. Ich komentáre bolo preto možné považovať za neuvážené reakcie. Vyjadrovacie prostriedky použité užívateľmi v tomto prípade sú navyše v komunikácii na mnohých internetových portáloch bežné, čo znižovalo ich negatívny dopad, ktorý im mohol byť pripísaný.

Čo sa týka **zodpovednosti autorov za ich komentáre**, ESLP konštatoval, že vnútroštátne súdy rozhodli v neprospech sťažovateľov, keďže tým, že užívateľom poskytli priestor na písanie komentárov, prevzali zodpovednosť za ich škodlivé a nezákonné komentáre. Vnútroštátne súdy vôbec nevážili zodpovednosť samotných autorov komentárov so zodpovednosťou sťažovateľov, navyše nepreskúmali podmienky pridávania komentárov alebo systém registrácie užívateľov na portáloch.

Čo sa týka **krokov, ktoré sťažovatelia prijali, a správania poškodeného**, ESLP uviedol, že maďarské súdy postihli sťažovateľov za objektívnu zodpovednosť za poskytnutie priestoru na škodlivé a ponižujúce komentáre, a to bez preskúmania správania štyroch sťažovateľov alebo internetových realitných stránok. Vnútroštátne súdy tak rozhodli napriek skutočnosti, že sťažovatelia prijali určité všeobecné opatrenia, ako napríklad upozornenie

a zavedenie systému nahlasovania a zmazania komentárov, s cieľom zabrániť urážlivým komentárom na ich portáloch. ESLP tiež uviedol, že poškodená strana sťažovateľov nevyzvala na odstránenie komentárov z portálov, ale sa obrátila priamo na súd. Tejto skutočnosti však vnútroštátne súdy nevenovali žiadnu pozornosť.

Čo sa týka **dôsledkov komentárov**, ESLP zopakoval, že v tomto prípade išlo o obchodnú povest' súkromnej spoločnosti, ktorá nemá rovnaký morálny rozmer ako právo na dobrú povest' jednotlivca a jeho dôstojnosť. Na dôsledky komentárov pre internetové realitné stránky bolo potrebné hľadieť v uvedenom kontexte. V čase uverejnenia článku a následných komentárov prebiehalo prešetrovanie obchodného správania internetových realitných stránok. ESLP preto nebol presvedčený, že komentáre mali za následok ďalší alebo významný negatívny dopad na postoj dotknutých spotrebiteľov.

Vyvodenie zodpovednosti voči sťažovateľom môže mať negatívny dopad na nimi poskytovaný priestor pre komentáre, dokonca až potenciálne zrušenie priestoru pre komentovanie. Podľa ESLP môžu mať tieto dôsledky priamo alebo nepriamo odstrašujúci účinok na slobodu prejavu na internete. Takýto účinok by mohol byť obzvlášť škodlivý pre nekomerčné webové stránky. Vnútroštátne súdy nebrali do úvahy to, čo bolo pre sťažovateľov ako zástupcov slobodných elektronických médií v hre, a ani v tomto bode nevyvažovali záujem na slobode prejavu na internete s právom internetových realitných stránok na ich obchodnú povest'.

ESLP napokon rozhodol, že pri zavedení účinných postupov, ktoré umožňujú rýchlu reakciu, môže systém nahlasovania a odstraňovania komentárov fungovať v mnohých prípadoch ako vhodný nástroj na vyváženie práv a záujmov všetkých zainteresovaných strán. ESLP preto považoval systém, ktorý fungoval na oboch portáloch sťažovateľov, za vhodný na dosiahnutie ochrany obchodnej povesti právnických osôb. Práve existencia vhodného systému na rýchlu reakciu v prípade nenávistných komentárov odlišovala tento prípad od prípadu Delfi AS.

Uvedené úvahy boli dostatočné na to, aby ESLP konštatoval, že v tomto prípade došlo k porušeniu čl. 10 dohovoru.

2.4. JERSILD PROTI DÁNSKU, 15890/89 ZO DŇA 23. SEPTEMBRA 1994¹¹

Výhodou verbálneho prejavu, ktorý prebieha v osobnej rovine tvárou tvár, je, že vyslovené myšlienky možno podporiť gestikuláciou, intonáciou, kontextom a v prípade nepochopenia prvotného úmyslu je možné tieto myšlienky rozvinúť a uviesť na pravú mieru. Tento benefit nie je k dispozícii v online svete, ktorý je nekompromisný a zverejnený prejav sa momentom jeho publikovania na internete dostáva do jeho moci a žije si vlastným životom. Samozrejme, aj na internete je možné dodatočne doplniť vysvetľujúci kontext, ale v prevažnej miere sa už pôvodný príspevok dostáva k neobmedzenému počtu ľudí v duchu známeho *damage is done* (škoda sa stala). S hľadiska vymedzenia hraníc slobody prejavu a posúdenia nenávisťného obsahu je kontext veľmi dôležitý a zaoberá sa ním aj ESLP vo svojej judikatúre.

Dánsky novinár Jens Olaf Jersild ako zamestnanec rozhlasovej a televíznej spoločnosti odvysielal v programe *Sunday News Magazine* zostrihaný záznam rozhovoru medzi členmi rasistickej organizácie tzv. „zelených bünd“. V rozhovore odznali rôznorodé rasisticky podfarbené vyhlásenia ako napríklad: „... len si zober obrázok gorily a pozri sa na černoča človeče, je to tá istá telesná štruktúra, všetko, čelo a všetky tieto veci...“, „...neger nie je ľudská bytosť, je to zviera, podobne ako všetci ostatní cudzí robotníci, Turci, Juhoslovania, hocako sa volajú...“, „...nemáme radi, keď hovoria svojim hula-hula jazykom...“. Novinár následne k uvedenému zostrihu pridal svoj kritický komentár, v ktorom jasne odsúdil rasistické a spoločensky nežiadúce postoje. Následne po odvysielaní reportáže začalo trestné stíhanie proti trom mladíkom z reportáže za ich verejné rasistické vyhlásenia a taktiež proti novinárovi Jersildovi a vedúcemu spravodajskej relácie za napomáhanie a podporovanie ich šírenia.

11 [hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:\[%2215890/89%22\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:[%2215890/89%22]})

Vnútroštátne sudy pri odsúdení novinára kládli dôraz na skutočnosť, že novinár sa sám chopil iniciatívy pri príprave programu o tzv. *zelených bundách* a nielenže vopred vedel, že pravdepodobne počas interview zaznejú rasistické vyhlásenia, ale ich na takéto vyhlásenia aj nabádal a upravil program tak, aby zahŕňali urážlivé tvrdenia. Bez jeho zaangażovanosti by sa neboli poznámky rozšírili medzi široký okruh ľudí a neboli by trestne postihnuteľné. Dňa 24. júla 1987 ich kodanský mestský súd uznal vinnými a súd uložil novinárovi Jersildovi povinnosť zaplatiť pokutu 1000 dánskych korún. Proti rozsudku mestského súdu podal novinár a vedúci spravodajskej relácie odvolanie, nadriadené sudy však potvrdili rozsudok mestského súdu.

Novinár podal sťažnosť na ESLP, v ktorej namietal porušenie jeho slobody prejavu v zmysle čl. 10 Dohovoru potrestaním vnútroštátnymi súdmi.

2 Rozhodnutie ESLP

ESLP mal za úlohu skúmať predovšetkým to, či odsúdenie sťažovateľa a následne uložený trest boli „nevyhnutné“. ESLP dospel k záveru, že **bolo porušené právo novinára na slobodu prejavu podľa čl. 10 Dohovoru**.

Významnou črtou prejedávaného prípadu podľa ESLP bolo, že sťažovateľ neurobil sporné vyhlásenia sám, ale pomáhal v ich šírení vo svojom postavení novinára zodpovedného za spravodajský program Danmarks Radio. ESLP v rozhodnutí uviedol, že súd sa pozerá na zásah, ktorý je predmetom sťažnosti, vo svetle celého prípadu a určí, či dôvody uvedené vnútroštátnymi orgánmi na jeho ospravedlnenie sú významné a dostačujúce a či použité prostriedky boli primerané legitímnemu cieľu, ktorý sledoval. Súd pri posúdení prípadu zohľadní, **spôsob akým bola reportáž o zelených bundách pripravená, jej obsah, súvislosti, za ktorých bola odvysielaná a účel programu**. Berúc do úvahy záväzky štátov podľa Dohovoru OSN a iných medzinárodných nástrojov na prijatie efektívnych opatrení na eliminovanie všetkých foriem rasovej diskriminácie a na predchádzanie a boj proti rasistickým doktrínam a praktikám, dôležitým faktorom hodnotenia súdu bude, či sa predmetný príspevok, posudzovaný ako celok z objektívneho hľadiska javil tak, že jeho cieľom bola propagácia rasistických myšlienok.

Súd opakovane zdôraznil, že sloboda prejavu predstavuje jeden zo základných pilierov demokratickej spoločnosti a záruky poskytnuté tlači majú osobitný význam. Hoci tlač nesmie prekročiť mantinely stanovené, okrem iného, v záujme „ochrany mena a práv iných“, jej povinnosťou je rozširovať informácie a myšlienky vo veci verejného záujmu. Nielenže má tlač (novinári) za úlohu rozširovať takéto informácie a myšlienky, ale aj verejnosť má právo ich prijímať. Ak by to bolo inak, tlač by nemohla mať dôležitú úlohu „strážneho psa verejnosti“. Napriek tomu, že sa táto formulácia vzťahuje primárne na tlačové médiá, tieto princípy platia bezpochyby aj na audiovizuálne médiá. **ESĽP uznal, že audiovizuálne médiá majú oveľa bezprostrednejší a silnejší vplyv ako tlačové médiá, pretože disponujú možnosťou vyjadriť pomocou obrazov významy, ktoré tlačové médiá nie sú schopné rozlišovať.**

Na druhej strane, ak ide o obsah programu o zelených bundách, ESĽP poznamenal, že v úvode sa novinára odvolal na verejnú diskusiu k otázke rasizmu v Dánsku a vyzýval divákov, aby si pozreli aj tento program. Ďalej oznámil, že cieľom programu je určiť aspekty tohto problému spoznaním niektorých rasistických jednotlivcov vykreslením ich mentality a sociálneho zázemia. Neexistuje žiaden dôvod pochybovať, že následné interview splnilo tento cieľ. Z celkového pohľadu sa nemohlo podľa ESĽP objektívne javiť, že cieľom príspevku bolo šírenie rasistických myšlienok a názorov. Práve naopak, príspevok sa podľa ESĽP snažil odhaliť, analyzovať a zobrazíť túto konkrétnu skupinu mladých ľudí, ktorí sú v dôsledku svojej sociálnej situácie náchylní na páchanie trestnej činnosti. Podľa ESĽP sa príspevok zaberá špecifickými aspektami danej problematiky, ktorá bola v tom čase predmetom verejného záujmu.

ESĽP sa nestotožnil s argumentáciou vnútroštátnych súdov, že program o zelených bundách bol prezentovaný bez akejkoľvek snahy o vyváženú vyjadrených extrémistických názorov. Novinár sa podľa ESĽP počas vedenia rozhovoru jasne odlišil od osôb, s ktorými viedol rozhovor, napríklad tým, že ich opísal ako členov „skupiny extrémistickej mládeže“, ktorí podporujú Ku Klux Klan a odkázal na kriminálnu minulosť niektorých z nich. Sťažovateľ tiež odmietol niektoré

z rasistických vyhlásení, keď napríklad pripomenul, že existujú aj ľudia s tmavou pokožkou, ktorí zastávajú významné pracovné pozície.

ESĽP podotkol, že príspevok vyslovene nespomínal nemorálnosť, nebezpečenstvo a protiprávnosť podpory rasovej nenávisťi a myšlienok nadradenosti jednej rasy, avšak s prihliadnutím na uvedené vyvažujúce prvky a formu prejavu novinára, súd nepovažuje absenciu takýchto preventívnych upozornení za relevantnú.

Spravodajstvo založené na interview predstavuje jeden z najdôležitejších prostriedkov, akým je tlač schopná plniť svoju dôležitú úlohu „strážneho psa verejnosti“. Potrestanie novinára za napomáhanie pri šírení vyhlásení, ktoré urobili iné osoby v interview, by vážne obmedzilo prínos novinárov do diskusie o záležitostiach verejného záujmu a nemalo by sa použiť, ak na to neexistujú obzvlášť závažné dôvody. ESĽP nemal žiadne pochybnosti o tom, že vyjadrenia, za ktoré boli členovia extrémistického hnutia odsúdení, boli viac než urážlivé voči členom zasiahnutých skupín, a nepoživali tak ochranu podľa čl. 10 Dohovoru. Avšak po zohľadnení spôsobu, ktorým novinár pripravoval príspevok, nebolo podľa ESĽP preukázané, že reportáž odôvodňovala jeho odsúdenie podľa trestného zákona.

Navyše bolo nesporné, že cieľ sťažovateľa pri zostavovaní predmetného príspevku nebol rasistický. Hoci sa o tento argument sťažovateľ opieral aj v konaniach pred vnútroštátnymi súdmi, je zrejmé, že nebol vzatý pri ich rozhodovaní do úvahy.

ESĽP s prihliadnutím na uvedené skutočnosti konštatoval, že dôvody odsúdenia sťažovateľa za reportáž neboli dostatočné, aby preukázali, že zásah do práva na slobodu prejavu by spĺňal aspekt nevyhnutnosti v demokratickej spoločnosti.

Tento prípad je významný najmä z toho hľadiska, že sa zaoberal posúdením zodpovednosti za šírenie nenávisťného prejavu nepriamo, teda sprostredkovaním

myšlienky alebo obsahu niekoho iného. Takéto konanie môžu byť taktiež za hranicou slobody prejavu, ako je chránená v zmysle čl. 10 Dohovoru, avšak vždy je dôležité prihliadať na úmysel šírenia takéhoto obsahu a kontext.

2.5. NIX PROTI NEMECKU, Č. 35285/16 ZO DŇA 13. MARCA 2018¹²

ESĽP rozhodoval v tomto prípade o sťažnosti nemeckého blogera, ktorý v článku zmieňoval svoju dcéru nemecko-nepálskeho pôvodu a pod text umiestnil fotografiu nacistického funkcionára Heinricha Himmlera vo vojenskej uniforme SS s vyobrazenou svastikou. Nemecký súd odsúdil nemeckého blogera za zverejnenie nezákonnej symboliky a rozhodnutie potvrdil aj odvolací súd. Blogger podal proti rozhodnutiam nemeckých súdov sťažnosť na ESĽP pre porušenie jeho slobody prejavu a argumentoval, že príspevok bol mienený ako protest proti školskej a pracovnej diskriminácii mládeže z prístahovateľského prostredia, ktorú pripodobnil k stavu počas obdobia nacistickej okupácie.

⌋ Rozhodnutie ESĽP

ESĽP si však túto argumentáciu neosvojil a priklonil sa k názoru nemeckých súdov, a to predovšetkým z hľadiska nemeckej histórie, v kontexte ktorej považuje Nemecko za nevyhnutné, aby bolo používanie nacistických symbolov kriminalizované. Súdny okrem toho zdôraznil, že bloger sa nedostatočne dištancoval od nenávisťnej symboliky a taktiež prihliadol na to, že bloger už v minulosti zverejnil karikatúru kancelárky v nacistickej uniforme a hitlerovskými fúzmi. ESĽP konštatoval, že nemecké súdy aplikovali právo na uváženie (*margin of appreciation*) v súlade so zákonom a sťažnosť sťažovateľa odmietol.

12 [hudoc.echr.coe.int/
eng#%7B%22appno%22:%5B%2235285/16%22%5D,%22itemid%22:%5B%2201.182241%22%5D%7D](http://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%2235285/16%22%5D,%22itemid%22:%5B%2201.182241%22%5D%7D)

2.6. BELKACEM PROTI BELGICKU, Č. 34367/14 ZO DŇA 27. JÚNA 2017¹³

Uplatňovaním slobody prejavu v prostredí internetu sa ESĽP zaoberal v konaní o sťažnosti Fouada Belkacema, ktorý bol vedúcim a hovorcem radikálnej moslimskej organizácie *Sharia4Belgium* (Šaría pre Belgicko). Belkacem bol odsúdený za viaceré trestné činy súvisiace s videami umiestňovanými na stránke YouTube, v ktorých vyzýval na porazenie nemuslimov, podporoval džihád a zavedenie práva šaría v Belgicku. V roku 2012 bol za tieto skutky odsúdený belgickými súdmi a bol mu uložený dvojročný nepodmienečný trest. Belkacem podal sťažnosť na ESĽP, v ktorej tvrdil, že nechcel podnecovať k nenávisti, hnevu a diskriminácii, ale iba využil internet v súlade so slobodou slova a slobodou náboženského vyznania na vyjadrenie svojich myšlienok a názorov.

⌋ Rozhodnutie ESĽP

ESĽP sa nepriklonil k jeho argumentácii a považoval sporné výroky za všeobecný a silný útok nezlučiteľný s hodnotami tolerancie, sociálneho mieru a nediskriminácie, na ktorých je postavený Dohovor. Z týchto dôvodov ESĽP odmietol jeho sťažnosť a zásah do jeho práva na slobodu prejavu považoval za primeraný a legitímny.

ESĽP osobitne zdôraznil, že obhajobu práva šaría spolu s výzvou na jej násilné zavedenie do spoločnosti je možno považovať za „nenávisťné prejavy“ a každý zmluvný štát je oprávnený sa legislatívne brániť proti politickým hnutiam založeným na náboženskom fundamentalizme.

13 hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%2201.175941%22%5D%7D

2.7. PIHL PROTI ŠVÉDSKU, Č. 74742/14 ZO DŇA 07. FEBRUÁRA 2017¹⁴

Dňa 29. septembra 2011 zverejnila internetová stránka vedená malým občianskym združením anonymný príspevok, v ktorom bolo uvedené, že sťažovateľ Rolf Anders Pihl sa zúčastňuje aktivít nacistickej strany. Na základe sťažnosti pána Pihla odstránilo združenie uvedený príspevok po deviatich dňoch od zverejnenia a zverejnilo ospravedlnenie sťažovateľovi. Napriek tomu podal sťažovateľ žalobu proti prevádzkovateľovi stránky a žiadal symbolické odškodné 1 švédsku korunu za urážku na cti. Vnútroštátne sudy zamietli žalobu sťažovateľa s odôvodnením, že komentár síce bol hanlivý, ale neboli zistené právne dôvody, na základe ktorých je občianske združenie zodpovedné za to, že príspevok neodstránilo skôr. Sťažovateľ sa proti rozhodnutiu súdu odvolal na sudy vyššieho stupňa, ale všetky jeho žaloby zamietli.

Sťažovateľ preto podal sťažnosť na ESĽP pre porušenie svojho práva na súkromný a rodinný život podľa čl. 8 Dohovoru. Namietal, že švédske právo mu bráni v tom, aby bolo združenie zodpovedné za hanlivé komentáre na jeho osobu, a porušilo tak jeho právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života.

↳ Rozhodnutie ESĽP

ESĽP odmietol sťažnosť ako neprijateľnú.

ESĽP uviedol, že predmetný komentár nebol nenávisným prejavom alebo podnecovaním k násiliu, hoci bol hanlivý. Jednalo sa o druh prejavu, proti ktorému

14 [hudoc.echr.coe.int/
eng#%7B%22appno%22:%5B%2274742%2F14%22%5D,%22itemid%22:%5B%2201.172145%22%5D%7D](http://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%2274742%2F14%22%5D,%22itemid%22:%5B%2201.172145%22%5D%7D)

majú byť občania chránení v zmysle práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 Dohovoru.

Podľa ESĽP si obdive tieto práva (sloboda prejavu a ochrana súkromného a rodinného života) zaslúžia rešpekt a keď sa dostanú do vzájomného konfliktu, vyžadujú vzájomné vyváženie. V prípadoch, kde vydavateľ plní na internete úlohu sprostredkovateľa, je potrebné vziať o úvahy viacero faktorov. Ide o kontext komentárov, opatrenia použité na zabránenie alebo odstránenie hanlivých komentárov, zodpovednosť autora za komentáre ako alternatívy k zodpovednosti vydavateľa.

Podľa ESĽP mohla stránka iba ťažko predvídať kontext komentára, pretože nemal nič spoločné s obsahom príspevku na blogu. Okrem toho bola stránka prevádzkovaná malým občianskym združením, ktoré nebolo známe širokej verejnosti. Z toho dôvodu bolo málo pravdepodobné, že by stránka bola schopná prilákať veľké množstvo komentárov a príspevok by mal vysokú čitateľnosť.

V súvislosti s opatreniami prijatými na predchádzanie alebo odstránenie hanlivých komentárov, blogová webstránka mala funkciu, prostredníctvom ktorej mohol ktokoľvek upozorniť stránku na nežiadúce komentáre. Stránka mala zverejnený oznam, že komentáre nie sú kontrolované pred ich publikovaním a komentujúci boli upozornení, že zodpovedajú za svoje vyhlásenia a majú sa správať slušne v medziach zákona. Súd vzal do úvahy, že stránka odstránila príspevok nasledujúci deň po tom, ako sťažovateľ upozornil prevádzkovateľa internetovej stránky. Predmetný komentár zverejnený na webovej stránke len deväť dní.

ESĽP s ohľadom na vyššie uvedené skutočnosti konštatoval, že vnútroštátne orgány zamietnutím žaloby sťažovateľa konali v rámci prípustnej miery voľnej úvahy a dosiahli rovnováhu medzi právami sťažovateľa podľa čl. 8 Dohovoru a právom združenia na slobodu prejavu podľa čl. 10 Dohovoru. ESĽP tak odmietol sťažnosť sťažovateľa ako neprijateľnú, avšak toto rozhodnutie nezabavuje zodpovednosti internetových portálov za príspevky tretích strán.

2.8. EDITORIAL BOARD OF PRAVOYE DELO A SHTEKEL PROTI UKRAJINE, Č. 33014/05 ZO DŇA 05. MÁJA 2011¹⁵

Internet predstavuje neobmedzenú databázu informácií, ktoré sú v jednom momente dostupné a zdieľané širokej mase užívateľov. Na účely uplatňovania slobody prejavu je nevyhnutné zohľadniť špecifický charakter internetového prostredia v porovnaní s tzv. štandardnými tlačеныmi médiami, ktoré sú v súčasnosti na ústupe. Z judikatúry ESĽP vo vzťahu ku posudzovaniu prejavov na internete je ďalším z prelomových prípadov kauza Editorial Board of Pravoye Delo a Shtekel proti Ukrajině.

Noviny Pravoye Delo publikovali v roku 2003 anonymný list, ktorý obsahoval informácie preukazujúce zapojenie vysokých štátnych úradníkov z regionálneho oddelenia tajnej služby do korupčnej a inej trestnej činnosti napojenej na organizovaný zločin. Periodikum získalo tento list z voľne dostupného zdroja na internete a v článku uviedlo hypertextový odkaz s poznámkou, že v liste môžu byť uvedené nepravdivé informácie a jeho redakcia nenesie zodpovednosť za prípadnú klamlivosť uvedených tvrdení.

Osoba dotknutá uvedenými tvrdeniami podala na súd civilnú žalobu za zásah do osobnostných práv a poškodenie mena a dôstojnosti v súvislosti s uvedením nepravdivých informácií. Ukrajinský civilný súd rozhodol v roku 2004 v neprospech novin Pravoye Delo a nariadil im, aby uverejnili so svojom periodiku ospravedlnenie dotknutej osobe a zároveň zaplatili dotknutej osobe finančné odškodnenie z titulu nemajetkovej ujmy. Rozhodnutie súdu potvrdil aj odvolací vnútroštátny súd.

ζ Rozhodnutie ESĽP

Noviny podali sťažnosť na ESĽP, v ktorej sa domáhali preukázania porušenia čl. 10 dohovoru zo strany vnútroštátnych súdov. ESĽP konštatoval, že ukrajinské právo

¹⁵ [hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:\[%2233014/05%22\],%22itemid%22:\[%22.01.104685%22\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:[%2233014/05%22],%22itemid%22:[%22.01.104685%22]})

zbavovalo novinárov zodpovednosti za obsah informácií získaných doslovnou reprodukciou z tlače, takáto imunita však neexistuje pri získaní informácií z neregistrovaných internetových zdrojov. Podľa ESĽP bola vnútroštátna právna úprava nejasná ohľadom používania internetových zdrojov, a preto bolo sankcionovanie periodika podľa ESĽP porušením jeho práva na slobodu prejavu. Ide o je jeden z prvých prípadov, kedy ESĽP skúmal postavenie internetu v porovnaní s tlačou, pričom zdôraznil vysoký vplyv cirkulujúcich informácií v prostredí internetu. ESĽP v odôvodnení rozsudku uviedol, že elektronická sieť slúžiaca miliardám užívateľov po celom svete nepodlieha a potencionálne nemôže podliehať rovnakej regulácii a kontrole. **Riziko škody spôsobenej obsahom a komunikáciou na internete je pre výkon ľudských práv a slobôd oveľa vyššie, ako riziko, ktoré predstavujú printové médiá.** Preto sa zásady upravujúce reprodukciu materiálu z tlačéných médií a internetu môžu líšiť. Túto reguláciu je nepochybne nutné prispôbiť špecifickým vlastnostiam technológie, aby bola zaistená ochrana a podpora príslušných práv a slobôd. ESĽP týmto rozhodnutím pripustil, že internetové médiá môžu mať odlišnú reguláciu ako printové médiá, avšak taká regulácia musí byť legislatívne upravená.

2.9. TIMES NEWSPAPER LTD. (Č. 1 A Č. 2) PROTI SPOJENÉMU KRÁĽOVSTVU, Č. 23676/03 A Č. 3002/03 ZO DŇA 11. OKTÓBRA 2005¹⁶

Otázka odlišnosti zverejnenej informácie v tlačnom médiu v porovnaní s internetovým zdrojom bola predmetom rozhodnutia Times Newspaper Ltd. (č. 1 a č. 2) proti Spojenému kráľovstvu.

Britský denník Times Newspaper zverejnil články súbežne v tlačenej a elektronickej forme, na podklade ktorých podala dotknutá osoba žalobu na ochranu osobnosti. Napriek prebiehajúcej súdnej konaní boli články v nezmenenej podobe zverejnené na internete a noviny nepridali k zverejnenému

¹⁶ [hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22.01.70942%22\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22.01.70942%22]})

článku zmienku o prebiehajúcom súdnom spore. Túto povinnosť uložil médiu až odvolací vnútroštátny súd. Denník to však považoval za rozporné s právom slobodne šíriť informácie a obrátil sa so sťažnosťou na ESĽP.

⤵ Rozhodnutie ESĽP

ESĽP v prejednávanej veci vyjadril názor, že v prípade článku s difamačným (znevažujúcim) obsahom zverejnenom v tlačnom médiu je jeho dopad obmedzený na dobu, počas ktorej je výtlačok novín možné zakúpiť na trhu, avšak pri článku zverejnenom na internete dochádza k jeho archivácii a jeho dostupnosť je v podstate neobmedzená.

ESĽP v tomto prípade použil všeobecné princípy vyvinuté v súvislosti s čl. 10 Dohovoru na prípady týkajúce sa online publikácie a uviedol: „*Vzhľadom na jeho dostupnosť a schopnosť internetu ukladať a odovzdávať obrovské množstvo informácií zohráva internet dôležitú úlohu pri zvyšovaní prístupu verejnosti k správam a vôbec pri uľahčovaní šírenia informácií vo všeobecnosti. Udržiavanie internetového archívu je pritom kľúčovým aspektom a súd sa z toho dôvodu domnieva, že také archívy spadajú do oblasti, ktorej poskytuje ochranu čl. 10.*“

2.10. WEGRZYNOWSKI A SMOLCZEWSKI PROTI POLSKU, Č. 33846/07 ZO DŇA 16. JÚLA 2013¹⁷

Obdobné otázky ako v predchádzajúcom prípade boli predmetom aj tohto sporu, kde sa sťažovatelia odvolávali na neoprávnený zásah do svojich práv spôsobený internetovým článkom, ktorý ostal verejne prístupný aj po rozhodnutí súdu, hoci tento konštatoval zásah do ich práv. Kľúčovým aspektom tohto prípadu bolo zohľadnenie dopadov internetu prostredníctvom jeho schopnosti archivovania a ukladania informácií na neobmedzenú dobu.

17 hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%2233846/07%22%5D,%22itemid%22:%5B%2201.122365%22%5D%7D

Poľský denník Rzeczpospolita uverejnil článok, v ktorom uvádzal, že sťažovateľa ako verejne známi právnici Szymon Wegrzynowski a Tadeusz Smolczewski sa počas svojej praxe nadmerne finančne obohatili vďaka pochybným obchodným transakciám s politickým pozadím. Právnici považovali články za nepravdivé a poškodzujúce ich dobré meno a podali proti novinárom z denníka žalobu na súd. Vnútroštátne súdy konštatovali, že novinári pri napísaní svojho článku vychádzali z informácií a skutočností, ktoré boli založené najmä na klebetách a neoverených informáciách a novinári nepodnikli dostatočné kroky na ich overenie. Vnútroštátne súdy uložili novinárom povinnosť zaplatiť peňažnú pokutu a uverejniť v novinách ospravedlnenie, čo aj splnili.

V júli 2004 iniciovali sťažovatelia proti periodiku nové občianskoprávne konanie, v ktorom namietali zásah do svojich práv z dôvodu, že sporný článok ostal aj po rozhodnutí súdu verejne dostupný a prístupný na internete. V novom konaní sa domáhali, aby súd nariadil odstránenie článku z webového sídla novín a aby opätovne uložil novinám pokutu. Vnútroštátne súdy žalobu zamietli s odôvodnením, že odstránenie článku z webového sídla by predstavovalo cenzúru a prepisovanie histórie. Súdy zároveň dodali, že ak by sa sťažovatelia domáhali doplnenia internetového článku s poznámkou alebo odkazom, ktorý by čitateľov informoval o rozsudkoch v pôvodnom spore o ochranu osobnosti, súd by takéto požiadavky náležite zvážil.

⤵ Rozhodnutie ESĽP

Novinári podali sťažnosť na ESĽP, v ktorej žiadali zrušenie súdnych rozhodnutí vnútroštátnych súdov s odkazom na porušenie ich práva na slobodu prejavu. ESĽP rozhodoval o sťažnosti iba jedného novinára a druhú odmietol z procesných dôvodov, lebo bola podaná po uplynutí lehoty.

ESĽP súhlasil s názorom poľských súdov, že nebolo úlohou súdnych orgánov, aby sa podujali prepisovať históriu tým, že by nariadili odstrániť z verejnej domény všetky stopy po článku, ktorú súd svojimi konečnými rozhodnutiami vyhlásil za neoprávnený útok na dobré meno jednotlivca.

Okrem toho bolo potrebné brať do úvahy, že oprávnený záujem verejnosti na prístupe k verejným internetovým archívom je chránený čl. 10 dohovoru (sloboda prejavu).

ESĽP ďalej poukázal na svoju predchádzajúcu judikatúru a zdôraznil, že internet je informačným a komunikačným nástrojom, ktorý sa podstatne líši od tlačných médií, najmä pokiaľ ide o jeho kapacitu uchovávaní a prenosu informácií. Keďže slúži miliardám užívateľov na celom svete, nikdy nebol a pravdepodobne nikdy nebude podliehať rovnakým pravidlám a kontrole. Riziko ujmy, ktoré predstavuje obsah a prenos informácií na internete pre výkon a užívanie práv zaručených dohovorom, najmä práva na rešpektovanie súkromného života, je zaiste väčšie ako riziko, ktoré predstavujú tlačné médiá.

ESĽP zdôraznil, že internetové archívy prispievajú významnou mierou k uchovávaní a sprístupňovaniu správ a informácií. Takéto archívy predstavujú dôležitý zdroj pre vzdelávanie a historický výskum, najmä ak sú verejnosti ľahko prístupné a vo všeobecnosti zadarmo. Zatiaľ čo primárnou funkciou publicistických médií v demokracii je pôsobiť ako „verejný strážny pes“, majú aj cennú druhotnú úlohu pri uchovávaní a sprístupňovaní archívov pre verejnosť, ktoré obsahujú správy, ktoré už boli oznámené (pozri Times Newspapers Ltd, už citovaný, § 27). Na podklade tohto rozhodnutia ESĽP možno konštatovať, že vo vzťahu k slobode prejavu je dôležitou súčasťou internetu aj uchovávanie internetových archívov.

Podľa ESĽP môže byť oprava alebo dodatočný komentár na webovej stránke dostačujúcou a primeranou nápravou, pričom v takom prípade opatrenie na zablokovanie prístupu/odstránenie obsahu možno považovať za neprimerané vzhľadom na legitímny cieľ. S ohľadom na všetky skutočnosti ESĽP konštatoval, že poľské súdy konali v súlade s ustanoveniami Dohovoru a našli rovnováhu medzi právom na slobodu prejavu (na strane novinárov) a právom na rešpektovanie súkromného života (na strane sťažovateľa). Podľa ESĽP by obmedzenie slobody prejavu na účely ochrany dobrého mena sťažovateľa bolo neprimerané.

2.11. KILIN PROTI RUSKU, Č. 10271/12 ZO DŇA 11. MÁJA 2021¹⁸

Prípado sa týka sťažovateľa, ktorý v roku 2009 na svojom profile na sociálnej sieti zdieľal minútové video vystrihnuté z filmu, ktorého fiktívny príbeh vyobrazoval neonacistov, skinheadov a manipulatívne nástroje a metódy používané nacionalistickými organizáciami v Rusku. Vystrihnutá časť zobrazovala scénu z filmu, v ktorej ruská babička predávajúca na ulici zeleninu zaútočí na azerbajdžanských trhovníkov po tom, čo zistí, že títo podvádzajú kupujúcich. Sťažovateľ spolu s videom zdieľal aj audio nahrávku s názvom „Sláva Rusku“, v ktorej vyzýval k vlastenectvu a používal výrazy ako „čiernu špinu musíme vyhodit' z Ruska“ a „spoločne zvíťazíme a vyčistíme Rusko“.

Vnútroštátne súdy sťažovateľa podmienene odsúdili k trestu odňatia slobody vo výmere osemnásť mesiacov. Vychádzali pri tom zo znaleckých posudkov psychológov a lingvistov, ktorí uviedli, že video bolo vytrhnuté z kontextu, vykresľovalo osoby azerbajdžanského pôvodu v negatívnom svetle a obsahovalo výzvu k násiliu a sporom medzi Rusmi a Azerbajdžancami. V tomto kontexte tak video získalo úplne iný význam, než mal samotný film. V audio nahrávke zase považovali vyjadrenia sťažovateľa – „čierna špina“ – za pejoratívne označenia urážajúce osoby určitej rasy, ktoré zároveň označovali za nepriateľov Ruska, proti ktorým treba bojovať.

ζ Rozhodnutie ESĽP

ESĽP konštatoval, že odsúdením sťažovateľa za zdieľanie videa s hanlivým kontextom nedošlo k porušeniu jeho práva na slobodu prejavu.

Sťažovateľ bol odsúdený za sprístupnenie obsahu tretej strany ostatným prostredníctvom svojho účtu na sociálnej sieti. ESĽP pripomenul, že článok 10 sa vzťahuje nielen na samotný obsah informácií, ale aj na prostriedky ich

18 [hudoc.echr.coe.int/
eng#%7B%22appno%22:%5B%2210271/12%22%5D,%22itemid%22:%5B%2201.209864%22%5D%7D](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%2210271/12%22%5D,%22itemid%22:%5B%2201.209864%22%5D%7D)

šírenia, ktorých obmedzovanie zasahuje do slobody prejavu (*Ahmed Yildirim proti Turecku*, č. 3111/10, 18.12.2012, §8-54).¹⁹ K takému zásahu došlo aj v posudzovanom prípade, pričom súd považoval zásah za zákonný. Následne súd posudzoval legitímnosť tohto zásahu. Za legitímny cieľ zásahu považoval ochranu práv iných, špecificky dôstojnosti ľudí neruskej národnosti, predovšetkým Azerbajdžancov, keďže diskriminácia z dôvodu národnostného pôvodu osôb patrí medzi formy rasovej diskriminácie. Tá predstavuje jej obzvlášť zákernú formu a z dôvodu svojich nebezpečných dôsledkov vyžaduje od úradov ostražitosť a jasnú reakciu. Negatívna stereotypizácia určitej národnostnej skupiny totiž môže mať pri dosiahnutí určitého stupňa dopad na jej identitu, ako aj na sebavedomie a vnímanie vlastnej hodnoty ich členov. Podľa ESĽP pritom podnecovanie ku konfliktom medzi rôznymi národnosťami cez výzvy k násiliu môže poškodiť všetky zúčastnené skupiny a ďalšie skupiny obyvateľov.

ESĽP pri posudzovaní nevyhnutnosti zásahu opäť pripomenul, že sloboda prejavu zahŕňa aj také prejavy, ktoré urážajú alebo šokujú. Zásah do tohto práva musí byť vždy presvedčivo odôvodnený. Štáty majú určitý priestor pre úvahu, ESĽP ale prípad posudzuje ako celok a hodnotí, či vnútroštátne orgány uviedli „relevantné a dostatočné“ dôvody k ospravedlneniu zásahu, vrátane toho, či prijateľne posúdili skutkové okolnosti.

Podľa rozhodnutia vnútroštátnych súdov sťažovateľ zdieľaním predmetných materiálov verejne vyzýval i) k etnickým konfliktom cez výzvu k násiliu na príslušníkoch neruských etnických skupín, najmä azerbajdžanského pôvodu, a ii) k porušovaniu ich práv a slobôd z dôvodu ich etnického pôvodu, rovnako cez výzvu k násiliu voči tejto skupine. Pre posúdenie zásahu do slobody prejavu majú byť v takýchto prípadoch aplikované nielen všeobecné zásady formulované judikatúrou ESĽP, ale popri nich aj rôzne faktory, medzi ktoré patrí: spoločenské a politické pozadie výrokov, či môžu byť výroky bezprostredne alebo v širšom

19 Napríklad v prípade *Magyar Jeti Zrt proti Maďarsku* (č. 11257/16, 4.12.2018) Súd považoval za takýto zásah stíhanie sťažovateľa za zverejnenie hypertextového odkazu na materiál difamačného charakteru.

kontexte interpretované ako priama alebo nepriama výzva k násiliu alebo ako ospravedlnenie násilia, nenávisťi alebo neznášanlivosti, spôsob, akým boli výroky urobené a ich priama či nepriama spôsobilosť viesť ku škodlivým následkom. Posúdenie závisí skôr na súhre týchto prvkov než na ktoromkoľvek z nich izolovane.

ESĽP vo svojej judikatúre berie do úvahy zámer a účel sledovaný autorom výrokov, najmä či autor kontroverzných vyjadrení koná bez „rasistického motívu“ alebo úmyslu podnecovať nenávisť alebo násilie. Úmysel podnecovať k nenávisťi sa dá skonštatovať vtedy, keď osoba jednoznačne nenávisťným prejavom vyzýva ostatných, aby spáchali príslušné činy alebo keď sa dá odvodiť zo sily použitého jazyka a ďalších relevantných okolností ako je predchádzajúce správanie autora prejavu. Existencia zámeru však nemusí byť preukázateľná ľahko, najmä vtedy, keď sa poznámky zdanlivo týkajú domnelých skutočností alebo sa požíva kódovaný jazyk.

Skonštatovanie viny u sťažovateľa v predmetnom prípade vnútroštátne súdy založili na dvoch úvahách: a) na zistení, že zdieľaný obsah tretej strany obsahoval výzvy k násiliu zamerané na vyvolávanie etnických konfliktov a na porušovanie práv a slobôd neruských etnických skupín kvôli ich etnickému pôvodu, a b) na rade indícií týkajúcich sa postojov sťažovateľa k tomuto obsahu (sťažovateľ totiž v priebehu trestného konania odmietol vypovedať).

Prejavy vo veciach verejného záujmu obvykle požívajú silnejšiu ochranu, zatiaľ čo prejavy propagujúce alebo ospravedlňujúce násilie, nenávisť, xenofóbiu alebo inú formu neznášanlivosti zvyčajne ochranu nepožívajú vôbec. (*Perinçek proti Švajčiarsku*, č. 27510/08 – 15.10.2015, § 196–197). **Dôležitý je ale aj dosah, teda potenciálny dopad prejavov šírených online. Výzvy k násiliu totiž môžu byť šírené viac ako kedykoľvek v minulosti, v priebehu sekúnd, a môžu ostať v online priestore natrvalo. Pre posúdenie potenciálneho dopadu takého výroku môže byť relevantné určiť jeho dosah k verejnosti. Zdieľanie obsahu tretích strán prostredníctvom sociálnych médií je častou formou interakcie, ktorá nemusí vždy sledovať konkrétny komunikačný cieľ, najmä v prípade, ak daná osoba nepridá k zdieľanému obsahu vlastný komentár ani inak nevyjadrí svoj postoj k tomuto obsahu (čo sa (ne)stalo aj v posudzovanom prípade).**

ESĽP pri posudzovaní charakteru zdieľaných materiálov pripomenul, že aj satira ako dovolená forma umeleckého prejavu je chránená článkom 10 Dohovoru. Sťažovateľovým zámerom ale nebolo vlastné umelecké vyjadrenie alebo satirický spoločenský komentár. Krátky výňatok z celého filmu naopak stratil svoj celkový kontext a mohol byť vnímaný rovnako ako audio nahrávka, ako snaha o vyvolanie etnických konfliktov cez výzvu k násiliu na ľuďoch azerbajdžanského pôvodu a ako výzva k porušovaniu ich práv násilnými činmi.

ESĽP vyslovil, že k porušeniu článku 10 Dohovoru nedošlo. Súd tak skonštatoval na základe vyššie uvedených skutočností, na základe rasistickej povahy materiálov a absencii akýchkoľvek ďalších komentárov k týmto materiálom. Vnútroštátne súdy navyše presvedčivo určili sťažovateľov úmysel spáchať trestný čin výzvy k etnickým konfliktom prostredníctvom násilia, preto ESĽP nepovažoval za rozhodujúce, že dané materiály neboli zdieľané na citlivom spoločenskom alebo politickom pozadí, že v predmetnom čase nebola v Rusku napätá bezpečnostná situácia alebo že by konkrétne etnické skupiny čelili fyzickým útokom.

Dôležité pre slobodu prejavu v prostredí internetu je v tomto prípade konštatovanie ESĽP, že **hoci sťažovateľ nebol populárnym užívateľom sociálnych sietí a materiály zdieľal len pre svojich päťdesiatich „priateľov“ na sociálnej sieti, nedá sa vylúčiť, že zdieľanie takéhoto obsahu v rámci (aj relatívne malej) online skupiny podobne zmýšľajúcich osôb môže mať za následok posilnenie a radikalizáciu ich myšlienok, ktoré neboli vystavené žiadnej kritickej diskusii alebo odlišným názorom.**

2.12. MAGYAR JETI ZRT PROTI MAĎARSKU, Č. 11257/16 ZO DŇA 04. DECEMBRA 2018²⁰

V tomto prípade bola sťažovateľkou súkromná spoločnosť prevádzkujúca spravodajský internetový portál. Sťažovateľka zverejnila článok o incidente, pri ktorom

20 [hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:\[%2211257/16%22\],%22itemid%22:\[%22.01.187930%22\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:[%2211257/16%22],%22itemid%22:[%22.01.187930%22]})

opití futbaloví fanúšikovia vykrikovali rasistické urážky pred základnou školou, ktorej žiaci a žiačky boli prevažne rómskeho pôvodu. V predmetnom článku sa nachádzal hypertextový odkaz na video na platforme Youtube, ktorého autorom bolo iné médium venujúce sa rómskej problematike. Vo videu sa nachádzal vedúci predstaviteľ rómskej komunity, ktorý v ňom okrem iného vyhlásil, že základnú školu „*napadli oni, Jobbik ju napadol*“. V článku sťažovateľka hypertextový odkaz nekomentovala. Maďarská politická strana Jobbik podala (aj) na sťažovateľku žalobu na ochranu dobrej povesti, ktorej vnútroštátne súdy vyhovelí a rozhodli, že citované výroky predstavovali ohováranie. Súdy rozhodli, že sťažovateľka má objektívnu zodpovednosť za šírenie hanlivých výrokov bez ohľadu na to, že konala v dobrej viere. Súdy sťažovateľke nariadili zverejniť podstatné časti rozsudku na svojom spravodajskom portáli a odstrániť predmetný hypertextový odkaz.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti na ESĽP namietala, že stanovením jej objektívnej zodpovednosti za obsah, na ktorý viedol hypertextový odkaz umiestnený v článku, ktorý zverejnila, bola porušená jej sloboda prejavu.

2 Rozhodnutie ESĽP

ESĽP rozhodol, že rozhodnutiami vnútroštátnych súdov došlo k porušeniu práva na slobodu prejavu sťažovateľky – prevádzkovateľa internetového portálu.

ESĽP v posúdení tohto prípadu najprv pripomenul všeobecné zásady, ktoré vyplývajú z judikatúry súdu a ktoré sú pre predmetný prípad aplikovateľné. Podľa ESĽP je ochrana podľa článku 10 Dohovoru, poskytovaná novinárom v súvislosti s podávaním správ o záležitostiach verejného záujmu, podmienená tým, že konajú v dobrej viere, na základe pravdivého skutkového základu a podávajú spoľahlivé a presné informácie v súlade s etickými pravidlami žurnalistiky (*Bédat proti Švajčiarsku*, č. 56925/08 – 29.5.2016, § 58). Pri skúmaní nevyhnutnosti zásahu do slobody prejavu v demokratickej spoločnosti je kľúčové, či bola nastolená spravodlivá rovnováha medzi slobodou prejavu na jednej strane a právom na súkromný život na strane druhej (*Axel Springer AG proti Nemecku*, č. 39954/08 – 7.2.2012, § 84). Pokiaľ ide o obsah tretích strán,

súd s odkazom na rozhodnutie Delfi AS proti Estónsku uviedol, že povinnosti a zodpovednosť internetových spravodajských portálov sa môžu na účely článku 10 do určitej miery líšiť od tradičných vydavateľov, a to vzhľadom na špecifickú povahu internetu. Internetové spravodajské portály aj napriek tomu, že nie sú v tradičnom slova zmysle vydavateľom komentárov tretích strán, môžu za určitých okolností zodpovedať za obsah vytvorený užívateľom (*Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete a Index.hu Zrt proti Madarsku*, č. 22947/13 – 2.2. 2016, § 62). ESLP tiež pripomenul, že absencia dostatočného vnútroštátneho právneho rámca, ktorý by umožnil novinárom využívať informácie získané z internetu bez obáv zo sankcií, bráni vykonávaniu dôležitej úlohy médií ako „verejného strážiacieho psa“. (*Editorial Board of Pravoye Delo a Shtekel proti Ukrajine*, č. 33014/05 – 5.5.2011, § 64).

Vychádzajúc z vyššie opísaných všeobecných princípov ESLP zdôraznil význam hypertextových odkazov pre plynulý chod internetu – tie totiž sprístupňujú informácie prostredníctvom ich vzájomného prepojenia. Tieto odkazy ako spravodajská technika sa zásadne líšia od tradičných foriem publikovania, pretože nepredstavujú samostatný obsah, ale len odkazujú čitateľov a čitateľky na obsah dostupný na inej webovej stránke. Ďalším charakteristickým znakom je skutočnosť, že osoba, ktorá hypertextový odkaz zverejní, nevykonáva kontrolu nad obsahom, ku ktorému tento smeruje a ktorý môže byť neskôr zmenený. Takýto obsah bol navyše sprístupnený pôvodným vydavateľom. Vzhľadom k spomenutým charakteristikám hypertextových odkazov ESLP nesúhlasil s postupom vnútroštátnych súdov, ktoré zdieľanie odkazu považovali za porovnateľné so šírením hanlivých informácií a automaticky s tým spojili aj zodpovednosť za obsah odkazu.

Zodpovednosť internetových spravodajských portálov v prípade umiestnenia hypertextového odkazu podľa ESLP vyžaduje individuálne posúdenie, pričom je nutné zohľadniť, či novinár: i) schválil napadnutý obsah, ii) opakoval obsah bez toho, aby ho podporoval, iii) zverejnil hypertextový odkaz bez toho, aby ho podporoval alebo opakoval, iv) vedel alebo mohol rozumne predpokladať, že je obsah hanlivý alebo iným spôsobom nezákonný, v) konal v dobrej viere pri rešpektovaní novinárskej etiky a s náležitou starostlivosťou.

ESLP poznamenal, že sťažovateľka v predmetnom článku uviedla, že na platforme YouTube sa nachádza rozhovor s vedúcim predstaviteľom rómskej komunity, a poskytla naň odkaz bez ďalšieho komentára, bez opakovania jeho obsahu a bez zmienky politickej strany. Článok sa ani nezaoberal tým, či boli výroky v rozhovore pravdivé a ani s nimi nevyjadroval súhlas. Autor článku nikde v texte neoznačil výroky za pravdivé, neschvaľoval odkazovaný materiál a ani zaň nepreberal zodpovednosť. Autor tiež nepoužil odkaz v kontexte, ktorý by mal sám o sebe hanlivý význam. Je preto možné dospieť k záveru, že článok sťažovateľky nepredstavoval súhlas s napadnutým obsahom.

Podľa ESLP novinár, ktorý zverejnil hypertextový odkaz, mohol v danom momente rozumne predpokladať, že obsah, ku ktorému odkazom poskytol prístup, hoci kontroverzný, zostane v medziach prípustnej kritiky politických strán a nebude ako taký nezákonný – rozsah prípustnej kritiky politických strán je širší než u bežných jednotlivcov. Aj keď bol výrok predstaviteľa komunity nakoniec označený za ohováranie, keďže nemal žiadny skutkový základ, bolo pre ESLP dostačujúce, že takýto prejav nemohol byť od počiatku považovaný za zjavne protiprávny.

Ďalej ESLP poznamenal, že vnútroštátne právo, tak ako bolo interpretované vnútroštátnymi súdmi, vylučovalo akékoľvek zmysluplné posúdenie práva sťažovateľky na slobodu prejavu podľa článku 10, a to v situácii, kedy jeho obmedzenie vyžadovalo striktný prieskum, keďže išlo o diskusiu o záležitostiach verejného záujmu. Vnútroštátne súdy konštatovali, že hypertextové prepojenie predstavuje šírenie informácií, na ktoré sa uplatňuje objektívna zodpovednosť. Takýto postup podľa ESLP vylučuje akékoľvek vyvažovanie súperiacich záujmov – slobody prejavu sťažovateľky a právo na dobrú povest' politickej strany.

Podľa ESLP je možné predpokladať, že uplatnenie takejto objektívnej zodpovednosti môže mať negatívne dôsledky pre tok informácií na internete, pretože takýto postup môže primäť autorov a vydavateľov k tomu, aby sa zdržali odkazovania na materiály, ktorých obsah nemôžu ovplyvniť.

A to by mohli mať či už priamo alebo nepriamo neblahý vplyv na výkon slobody prejavu na internete.

Na základe vyššie uvedeného ESĽP dospel k záveru, že opatrenie voči sťažovateľke predstavovalo neprimerané obmedzenie jej práva na slobodu prejavu, a preto došlo k porušeniu článku 10 Dohovoru.

2.13. SAVVA TEREITYEV PROTI RUSKU, Č. 10692/09 ZO DŇA 29. AUGUSTA 2018²¹

Sťažovateľ Savva Terentyev bol blogerom žijúcim v jednej z autonómnych republík v rámci Ruskej federácie. Vo februári roku 2007 sa na danom území konala regionálna predvolebná kampaň. Polícia dorazila na neplánovanú kontrolu do miestnych novín, pri ktorej zabavila novinárom pevné disky z počítačov z dôvodu ich údajne sfaľovanej povahy.

Na policajnú raziu reagovala miestna mimovládna organizácia Memorial, ktorá akciu prehlásila za akciu spojenú s voľbami, keďže predmetné noviny vydávali texty namierené proti vtedajšiemu politickému vedeniu a podporovali opozičného politika. Prezident Memorialu tieto informácie zverejnil na blogu. V rovnaký deň sa pod príspevkom na blogu objavili tri komentáre, pričom jeden z nich policajtov označoval za „verných psov režimu“ s tým, že sú iba represívnym nástrojom v rukách mocných. Sťažovateľ po prečítaní komentárov na ne v diskusii na inom mieste nadviazal vlastným komentárom, v ktorom vyjadril svoj negatívny názor a emóciu voči policajtom, označil ich za „fízlov“ a uviedol, že policajti sa stávajú len tí „najhlúpejší a najmenej vzdelaní zástupcovia živočíšnej ríše“ a že „by bolo skvelé, keby v centre každého ruského mesta na námestí, bola pec ako v Osvienčime, kde by ľudia denne obradne pálili bezbožných policajtov“.

21 [hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:\[%2210692/09%22\],%22itemid%22:\[%22.01.185307%22\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:[%2210692/09%22],%22itemid%22:[%22.01.185307%22]})

Sťažovateľa za uvedené komentáre vnútroštátne súdy podmiennečne odsúdili na trest odňatia slobody v trvaní jedného roka za podnecovanie k nenávisti a znížovanie dôstojnosti na základe príslušnosti k určitej sociálnej skupine. Sťažovateľ sa preto obrátil na ESĽP so sťažnosťou proti zásahu do jeho slobody prejavu chráneného čl. 10 Dohovoru.

ζ Rozhodnutie ESĽP

Podľa ESĽP boli vyjadrenia sťažovateľa v intenciách slobody prejavu a jeho odsúdenie v trestnom konaní predstavovalo porušenie čl. 10 Dohovoru.

V uvedenom prípade sa pri predpoklade zákonnosti zásahu ESĽP pristavil pri skúmaní pojmu „sociálna skupina“ a či za takú možno považovať aj policajtov. ESĽP zdôraznil, že podmienka zákonnosti nevyžaduje len existenciu právneho predpisu, ale tiež jeho kvalitu a predvídateľnosť jeho účinkov. Predvídateľnosť však neznamená mať absolútnu istotu – niektoré ustanovenia zákonov sú do určitej miery vágne formulované preto, aby nedochádzalo k prílišnej rigidite pri ich uplatňovaní a aby zákon mohol držať krok s meniacimi sa podmienkami v spoločnosti. Súd uznal, že **v oblasti slobody prejavu je ťažké formulovať zákony s absolútnou presnosťou, a preto môže byť potrebná istá miera flexibility**, ktorá umožní vnútroštátnym súdom posúdiť, či určité konanie bolo spôsobilé podnecovať nenávisť na základe niektorého z dôvodov uvedených v danom ustanovení zákona (*Dmitriyevskiy proti Rusku*, č. 42168/06 – 3.10.2017, § 80). Podľa ESĽP výklad dotknutého ustanovenia Trestného zákona v prejednávanej veci nebolo nijako v rozpore s prirodzeným významom výrazu „sociálna skupina“, pokiaľ podeň súdy subsumovali aj policajtov.

Podstatou posudzovania prípadu však bol štvrtý predpoklad zásahu, teda či bol zásah nevyhnutný v demokratickej spoločnosti. ESĽP aj v tomto prípade najprv zdôraznil, že sloboda prejavu predstavuje jeden z najdôležitejších základov demokratickej spoločnosti a jednu zo základných podmienok pre jej rozvoj a pre sebanaplnenie každého jednotlivca, pričom Dohovor chráni nielen informácie a myšlienky, ktoré sú prijímané pozitívne alebo považované za neškodné, ale aj tie, ktoré šokujú, zraňujú alebo znepokojujú. Také sú totiž

požiadavky tolerancie a znášanlivosti, bez ktorých nemôže demokratická spoločnosť existovať (*Morice proti Francúzsku*, č. 29369/10 – 23.4.2015, § 124).

V prejednávanej veci bolo podľa ESĽP kľúčové posúdiť najmä povahu a znenie výrokov sťažovateľa, kontext, v ktorom boli zverejnené, ich potenciál viesť k škodlivým dôsledkom a dôvody, o ktoré vnútroštátne súdy opreli odsúdenie sťažovateľa.

ESĽP uznal, že dotknuté výroky boli skutočne formulované vulgárnym a ponižujúcim spôsobom. **Hoci sa urážlivý jazyk môže dostať mimo ochranu slobodného prejavu, samotné použitie vulgárnych slov nie je pre posúdenie výroku rozhodujúce. Spôsob zdieľania je súčasťou komunikácie a je chránený spolu s podstatou vyjadrených myšlienok** (*Gül a ostatní proti Turecku*, č. 4870/02 – 8.6.2010, § 41). Súd dodal, že nie každá poznámka, ktorá môže byť vnímaná ako urážka konkrétnych jednotlivcov alebo skupín, ospravedľňuje trestný postih. Preto je treba zvážiť, či šokujúci alebo urážlivý prejav vo všetkých jeho súvislostiach viedol k propagácii násilia, nenávisti alebo neznášanlivosti (*Perinçek proti Švajčiarsku*, č. 27510/08 – 15.10.2015, § 240).

Súd zdôraznil, že dotknutý komentár sťažovateľa bol vyvolaný reakciou mimovládnej organizácie Memorial, ktorá upozorňovala na možné zapojenie polície do utlačovania a umlčievania politickej opozície v priebehu predvolebnej kampane. Išlo o vec verejného záujmu, a preto obmedzenia slobody prejavu musia byť posudzované obzvlášť prísne. Sťažovateľove výroky súd považoval skôr za kritiku a sarkastický názor na etiku správania ruskej polície.

ESĽP časť sťažovateľových výrokov o pálení policajtov v osvienčimských peciach nepovažoval za výzvu k fyzickej likvidácii policajtov, ale podľa súdu išlo skôr o provokatívnu metaforu, prostredníctvom ktorej sťažovateľ vyzýval k očisteniu polície od skorumpovaných policajtov. Akokoľvek bol ESĽP zmienkou o koncentračných táboroch a zabíjaní znepokojený, vnútroštátne súdy ani vláda neuvádzali, že by výrok sťažovateľa mal za cieľ podporovať alebo ospravedlniť nacistické metódy. Samotná zmienka o Osvienčime či holokauste nie je dostatočná k tomu,

aby odôvodnila zásah do slobody prejavu – jej dopad musí byť posudzovaný s náležitým zohľadnením historických a spoločenských súvislostí, v ktorých bola zrealizovaná (*Annen proti Nemecku*, č. 3690/10 – 26.11.2015, § 63). Obdobne ani zmienka o upálení nemôže byť sama o sebe považovaná za podnecovanie k protiprávnemu konaniu. ESĽP už skôr uviedol, že symbolické činy tohto druhu možno chápať skôr ako prejav nespokojnosti a protestu než ako výzvu k násiliu (*Christian Democratic People's Party proti Moldavsku* (č. 2), č. 25196/04 – 2.2.2010, § 27).

Sťažovateľov komentár navyše nemieril proti konkrétnym policajtom, ale skôr k inštitúcii polície ako verejnému úradu. Štátni úradníci pritom musia zniesť širšiu mieru kritiky ako bežní občania. Určitá absencia umiernenosti prejavu je preto akceptovateľná, obzvlášť v prípadoch reakcií na skutočnosti, ktoré sú vnímané ako neoprávnený alebo protiprávny postup predstaviteľov verejnej moci. Polícia zároveň môže byť len ťažko charakterizovaná ako nechránená menšina alebo skupina, ktorá bola v minulosti utlačovaná, čelila predsudkom, nenávisti či diskriminácii, čo by odôvodňovalo zvýšenú potrebu jej ochrany proti urážlivým výrokom. Naopak, bezpečnostná zložka štátu by mala prejavovať vysokú toleranciu voči urážkam, ibaže by bol výrok spôsobilý vyvolať bezprostredné protiprávne konanie voči policajtom a vystavoval ich skutočnému nebezpečenstvu fyzického násilia.

Čo sa týka možného dopadu dotknutého textu – teda správy mimovládnej organizácie Memorial a nadväzujúcich komentárov – ESĽP uviedol, že tieto síce boli publikované v online prostredí, kde sú informácie neustále dostupné a môžu byť jednoducho šírené ďalej, boli však uverejnené na stránke s nízkym počtom návštevníkov. Nie je možné ich preto porovnávať s dopadmi výrokov zverejňovaných na najnavštevovanejších webových stránkach. Komentár získal pozornosť až v dobe začatia trestného stíhania voči jeho autorovi – sťažovateľovi. **Komentár bol navyše zverejnený len mesiac, keďže ho sťažovateľ krátko po začatí trestného stíhania zmazal. Sťažovateľ v danej dobe navyše nebol ani známy bloger a ani populárny užívateľ sociálnych sietí. Jeho potenciál ovplyvniť verejnosť preto bola značne obmedzená.**

Napokon, ESĽP vytkol vnútroštátnym súdom aj to, že sa nesnažili text posúdiť v jeho celkovom kontexte, ale zamerali sa iba na slovnú formuláciu a nevysvetlili, prečo je komentár sťažovateľa nebezpečný pre národnú bezpečnosť. Podľa ESĽP tak súdy nevzali do úvahy všetky relevantné okolnosti.

Napriek tomu, že ESĽP posudzované výroky považoval za útočné a urážlivé, konštatoval, že išlo len o sťažovateľovu emotívnu reakciu na konanie polície. ESĽP na základe posúdenia prípadu vnútroštátnymi súdmi konštatoval, že nič nenasvedčovalo tomu, že by sťažovateľove výroky mali potenciál vyvolať proti policajtom násilie a že by tak predstavovali jasné a bezprostredné nebezpečenstvo, ktoré by vyžadovalo sťažovateľovo stíhanie a odsúdenie. V tomto prípade sťažovateľove odsúdenie nenaplnilo „naliehavú spoločenskú potrebu“ a nebolo nevyhnutné v demokratickej spoločnosti. ESĽP preto konštatoval, že došlo k porušeniu sťažovateľovho práva na slobodu prejavu v zmysle čl. 10 Dohovoru.

2.14. LILLIENDAHL PROTI ISLANDU, Č. 29297/18 ZO DŇA 12. MÁJA 2020²²

V roku 2015 rada islandského mesta Hafnarfjörður schválila návrh na posilnenie výuky a poradenstva na základných a stredných školách vo veciach týkajúcich sa osôb, ktoré sa identifikujú ako osoby patriace medzi LGBTI+ ľudí, pričom v uvedenom zámere malo mestu pomáhať občianske združenie venujúce sa témam LGBTI+. Návrh bol predmetom intenzívnej verejnej diskusie, v rámci ktorej sa stal aj témou vysielania na rozhlasovej stanici, do ktorého mohli poslucháči a poslucháčky zatelefonovať a vyjadriť k predmetnému návrhu svoj názor.

Na rozhlasové vysielanie reagoval internetový článok, v ktorom jeden z iniciátorov predmetného návrhu kritizoval vysielanie z dôvodu, že dovolilo ľuďom vyjadrovať zjavné predsudky a nenávisť bez toho, aby zároveň umožnilo tieto

názory kriticky komentovať a návrh pred nimi obhájiť. Sťažovateľ pod uvedený internetový článok uverejnil komentár v ktorom, vyjadrujúc svoj nezáujem o vysvetľovanie a obhajovanie predmetného návrhu zo strany jeho iniciátorov, použil na označenie homosexuálnych osôb slová „sexuálni devianti“, homosexualitu označil za „sexuálnu deviáciu“ a vyjadril znechutenie nad „ich praktikami v posteli“. Sťažovateľ bol za tento komentár odsúdený za porušenie ustanovenia trestného zákona postihujúceho verejné hanobenie, zosmiešňovanie a znevažovanie alebo vyhrážanie sa skupine osôb z dôvodu ich sexuálnej orientácie a rodovej identity a bol mu uložený peňažný trest vo výške 800,- EUR.

Sťažovateľ namietal porušenie svojho práva na slobodu prejavu chráneného článkom 10 Dohovoru.

ζ Rozhodnutie ESĽP

Podľa ESĽP nebolo rozhodnutiami vnútroštátnych súdov o odsúdení sťažovateľa porušené jeho právo na slobodu prejavu garantované čl. 10 Dohovoru.

ESĽP najprv posudzoval zlučiteľnosť sťažnosti s Dohovorom v zmysle čl. 17, ktorý zakazuje zneužitie práv chránených Dohovorom. Rozhodujúcim kritériom pre posúdenie použiteľnosti tohto ustanovenia je, či sťažovateľov výrok podnecuje k násiliu alebo k nenávisti a či sa sťažovateľ spolieha na ochranu Dohovorom (a preto takéto výroky vyslovuje) (*Perinçek proti Švajčiarsku*, č. 27510/08 – 15.10.2015, § 113–115). Článok 17 je však použiteľný iba výnimočne a v extrémnych prípadoch, v ktorých je okamžite zrejmé, že predmetné výroky usilujú o zneužitie slobody prejavu jej uplatnením pre také účely, ktoré sú v zjavnom rozpore s hodnotami chránenými Dohovorom. ESĽP zhodnotil, že z výroku sťažovateľa nebolo okamžite jasné, že by sťažovateľ podnecoval k násiliu alebo k nenávisti alebo popieral práva a slobody chránené Dohovorom, hoci uznal, že komentáre boli vysoko škodlivé.

Po vylúčení aplikácie čl. 17 Dohovoru ESĽP pristúpil k posúdeniu porušenia článku 10 Dohovoru a to svojím tradičným spôsobom – cez skúmanie

22 [hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:\[%2229297/18%22\],%22itemid%22:\[%22.01.203199%22\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:[%2229297/18%22],%22itemid%22:[%22.01.203199%22]})

štyroch predpokladov: a) existencia zásahu do práva, b) legalita zásahu, c) legitimita zásahu a d) proporcionalita zásahu, teda jeho nevyhnutnosť v demokratickej spoločnosti. Špecificky v prípade slobody prejavu a v problematike nenávisných prejavov však ESĽP preskúmava aj to, či namietaný výrok predstavuje „*hate speech*“ (nenávistný prejav) tak, ako ho Súd vymedzuje vo svojej judikatúre.

Hate speech vo svojej judikatúre ESĽP rozdeľuje do dvoch kategórií prejavov podľa ich závažnosti a intenzity. Prvú tvoria prejavy, ktoré spadajú pod článok 17 Dohovoru, a teda svojou závažnosťou sa dostávajú úplne mimo ochrany článku 10. Druhú kategóriu tvoria také prejavy, ktoré nespádajú mimo článku 10 Dohovoru, ale štáty ich môžu obmedzovať (*Féret proti Belgicku*, č. 15615/07 – 16.7.2009, § 54–92). Sem súd zaraďuje nielen výroky a prejavy, ktoré výslovne vyzývajú k násiliu a iným trestným činom, ale aj také výroky a prejavy, ktoré spočívajú v urážaní, zosmiešňovaní alebo ohováraní skupiny osôb. To, či ide v takýchto prípadoch o *hate speech*, súd vyhodnocuje na základe obsahu a formy výroku (t. j. podľa toho, aký subjekt v akom postavení a v akom kontexte daný výrok použil). V predmetnom prípade súd teda nepovažoval dotknutý výrok sťažovateľa za prejav patriaci do prvej kategórie *hate speech*, ale do druhej kategórie. Na tomto závere nemenila nič ani tá skutočnosť, že sťažovateľ výrok predniesol ako bežný občan a nie ako osoba vo významnom postavení, ktorej výroky by mali dosah na široké publikum a ani tá, že výrok nebol mierený na zraniteľné skupiny alebo osoby.

Kritérium zákonnosti zásahu považoval súd za splnené vzhľadom na existenciu trestnoprávných predpisov, na základe ktorých islandské orgány považovali sťažovateľa za vinného. Rovnako posúdil aj kritérium legitimity, pretože zásah do práva na slobodu prejavu jasne sledoval legitímny cieľ – ochranu práv a slobôd iných osôb, konkrétne osôb patriacich medzi LGBTI+ ľudí.

Pri kritériu proporcionality, teda nevyhnutnosti zásahu v demokratickej spoločnosti, sa ESĽP stotožnil so zhodnotením islandského najvyššieho súdu, ktorý podľa ESĽP zoširoka posudzoval súperiace záujmy – právo na slobodu prejavu

sťažovateľa a právo LGBTI+ osôb na rešpektovanie súkromného života chráneného čl. 8 Dohovoru. Najvyšší súd považoval komentár sťažovateľa za závažný a značne škodlivý, pričom ho podľa súdu nemožno považovať za relevantnú kritiku predmetného návrhu mestskej rady. Najvyšší súd zdôraznil, že komentár bol príspevkom do verejnej diskusie o dôležitej téme výchovy a vzdelávania detí, ktorá práve z tohto dôvodu bola do určitej miery vyhrtená. Komentár nebol priamo namierený na deti (teda žiakov základných a stredných škôl, ktorí boli cieľovou skupinou predmetného návrhu). Avšak vzhľadom k verejnej povahe diskusie so zameraním na záujmy mládeže sa dalo očakávať, že sa do diskusie zapoja aj deti a mládež, a budú tak vystavené aj komentárom sťažovateľa. Záujmy súkromného života preto v kontexte okolností tohto prípadu prevážili nad slobodou prejavu sťažovateľa a zásah do jeho slobody bol nevyhnutný k tomu, aby sa zabránilo ujme a šíreniu nenávisťi voči určitým sociálnym skupinám.

Súd zároveň považoval diskrimináciu z dôvodu sexuálnej orientácie za rovnako závažnú ako diskrimináciu na základe rasy, pôvodu či farby pleti (*Smith a Grady proti Spojenému kráľovstvu*, č. 33985/96 a č. 3986/96 – 25.7.1999, § 97). Najvyšší súd tiež poukázal na postoj Výboru ministrov a Parlamentného zhromaždenia Rady Európy, ktoré už v minulosti vyzvali na ochranu sexuálnych menšín a osôb s odlišnou rodovou identitou pred nenávisťami a diskriminačnými prejavmi, a to s poukazom na marginalizáciu a prenasledovanie, ktorému boli a stále sú tieto skupiny vystavované. ESĽP považoval zdôvodnenie islandského najvyššieho súdu za dostatočné. Súčasne poukázal aj na sankciu uloženú sťažovateľovi – peňažný trest vo výške 800,- EUR, ktorú za daných okolností považoval za primeranú.

ESĽP preto skonštatoval, že posúdenie povahy a závažnosti komentára sťažovateľa nebolo zo strany islandského najvyššieho súdu zjavne nerozumné, náležite vyhodnotil stret protichodných záujmov a zhodnotil, že súd zobral do úvahy všetky kritériá vyplývajúce z judikatúry ESĽP a konal v rámci priestoru pre uváženie. K porušeniu sťažovateľovho práva na slobodu prejavu preto nedošlo.

2.15. LANZARETH PROTI NEMECKU, Č. 1854/22 ZO DŇA 05. JÚLA 2022²³

Prípado sa týkal sťažovateľa, ktorý bol členom nemeckej pravicovej politickej strany Alternative für Deutschland („AfD“), založenej v roku 2013. Sťažovateľ sa v júni roku 2018 zúčastnil demonštrácie v Augsburgu v priebehu konania straníckej konferencie AfD, kde držal po domácky vyrobený transparent s názvom „Nenávistné kampane v Nemecku“. Na ľavej strane transparentu bola vyobrazená tzv. „Judenstern“ (t. j. žltá Dávidova hviezda používaná v nacistickom Nemecku na identifikovanie Židov) s nápisom „1933 až 1945“. Na pravej strane transparentu bolo vyobrazené logo strany AfD s nápisom „2013 až ?“. Už o rok skôr zverejnil sťažovateľ obdobný text na svojom účte na sieti Twitter (v súčasnosti sociálna sieť X).

Sťažovateľ bol za svoje konanie odsúdený k peňažnému trestu vo výške 4 500 EUR, a to za trestný čin podnecovania k nenávisti, ktorého sa podľa príslušného ustanovenia nemeckého trestného zákonníka dopustí ten, kto verejne schvaľuje, popiera alebo zľahčuje nacistickú genocídu. Po neúspešnom vyčerpaní vnútroštátnych opravných prostriedkov sa sťažovateľ obrátil na ESĽP s namietaným porušením jeho práva na slobodu prejavu podľa čl. 10 Dohovoru.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti namietal, že jeho transparent nemal za cieľ zľahčovať či schvaľovať zločiny spáchané na Židoch v období nacizmu, ale chcel len poukázať na politickú a spoločenskú marginalizáciu AfD a ich členov, pričom Dávidovu hviezdu použil ako symbol ochoty spoločnosti porušovať ľudskú dôstojnosť a základné práva.

⌋ Rozhodnutie ESĽP

ESĽP konštatoval, že vnútroštátne súdy neporušili právo na slobodu prejavu sťažovateľa. ESĽP sa stotožnil s názormi nemeckých súdov, ktoré dospeli k záveru, že sťažovateľ prirovnal systematické prenasledovanie a vyvražďovanie Židov v nacistickom Nemecku k údajnej stigmatizácii členov politickej

23 [hudoc.echr.coe.int/
eng#%7B%22appno%22:%5B%221854/22%22%5D,%22itemid%22:%5B%2201.218850%22%5D%7D](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%221854/22%22%5D,%22itemid%22:%5B%2201.218850%22%5D%7D)

strany v súčasnom Nemecku založenom na právnom štáte, čím sa dopustil bezostyšnej bagatelizácie holokaustu. Nemecké súdy zdôraznili, že úmyslom zákonodarcu bolo sankcionovať presne tento typ relativizácie holokaustu.

Súdy poukázali tiež na to, že konanie sťažovateľa mohlo narušiť verejný poriadok. V tejto súvislosti zdôraznili, že sťažovateľ sa usiloval o široký dopad svojich výrokov: transparent držal v priebehu straníckej konferencie AfD, ktorá pritiahla značnú mediálnu pozornosť, a to tak, aby bol jasne viditeľný pre všetkých, ktorí sa nachádzali na mieste podujatia a v jeho okolí. Jeho post na sociálnej sieti Twitter bol verejne dostupný. Sťažovateľ tým zasiahol do dôstojnosti a reputácie obetí a preživších holokaustu a ich rodín, a to spôsobom, ktorý je spoločensky netolerovateľný. Takéto verejné vyhlásenia môžu otráviť spoločenskú atmosféru a narušiť verejný pokoj.

ESĽP nakoniec rozhodol, že námietky sťažovateľa boli neopodstatnené a jeho sťažnosť odmietol ako neprijateľnú.

V posudzovanom prípade tak okrem samotného obsahu nenávistného prejavu išlo aj o formu jeho šírenia. Použitie internetu a sociálnych sietí na zdieľanie vyjadrení a názorov môže zvýšiť ich škodlivosť práve z dôvodu jeho (aj potenciálneho) širšieho dopadu. Internetový priestor ako platforma je tak faktorom podmieňujúcim vyššiu závažnosť prípadného protiprávneho konania pri výkone práva na slobodu prejavu.

2.16. STANDARD VERLAGSGESELLSCHAFT MBH PROTI RAKÚSKU, Č. 39378/15 ZO DŇA 07. DECEMBRA 2021²⁴

V relatívne nedávnom a dôležitom rozhodnutí ESĽP sa súd venoval problematike anonymity na internete, jej významu v online prostredí a jej ochrane.

24 [hudoc.echr.coe.int/
eng#%7B%22appno%22:%5B%2239378/15%22%5D,%22itemid%22:%5B%2201.213914%22%5D%7D](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%2239378/15%22%5D,%22itemid%22:%5B%2201.213914%22%5D%7D)

Sťažovateľkou bola v tomto prípade rakúska spoločnosť Standard Verlagsgesellschaft mbH vydávajúca známy denník Der Standard v tlačenej podobe a súčasne prevádzkujúca online spravodajský portál, ktorého obsahom sú články a k nim prislúchajúce diskusné fóra. Do týchto diskusných fór sa môžu svojimi komentármi zapojiť registrovaní užívatelia, ktorí sú pri registrácii povinní uviesť svoje meno, priezvisko a e-mailovú adresu. Spoločnosť ako prevádzkovateľka portálu garantuje ochranu a utajenie týchto údajov s výnimkou prípadov, ktoré ustanovuje zákon. Registrovaní užívatelia môžu následne v diskusných fórach vystupovať pod ľubovoľným označením.

Pri registrácii sú užívatelia povinní vyjadriť svoj súhlas s pravidlami diskusného fóra, ktoré okrem iného zakazujú útočné, výhražné, nenávisťné, urážlivé alebo inak poškodzujúce príspevky. Všetky diskusné príspevky sú predmetom automatického kontrolného systému zameraného na vyhľadávanie problematického obsahu. Rovnako aj užívatelia majú možnosť nahlásiť neželaný obsah, ktorý následne spoločnosť prekontroluje. Spoločnosť bola oprávnená príspevky s takýmto obsahom odstrániť, prípadne mohla odstrániť aj celú diskusiu. Spoločnosť bola tiež oprávnená odhaliť, resp. poskytnúť údaje užívateľa v prípade, ak bolo zjavné, že jeho príspevkom došlo k porušeniu práv.

V rokoch 2012 a 2013 zverejnili dvaja užívatelia na portáli v diskusii pod článkom komentáre difamačného charakteru, ktoré sa týkali dvoch rakúskych politikov a jednej politickej strany. Obsahom komentárov boli obvinenia z korupčného správania a zo sympatizovania s nacizmom. Dotknutí politici a politická strana požiadali spoločnosť o poskytnutie údajov autorov týchto príspevkov, aby proti nim mohli iniciovať občianskoprávne a trestnoprávne konanie. Spoločnosť síce napadnuté komentáre zmazala, ale údaje o ich autoroch poskytnúť odmietla. Svoje rozhodnutie odôvodnila tým, že na takýto postup nie sú splnené zákonné podmienky a že je jej povinnosťou chrániť anonymitu osôb diskutujúcich na internete.

Dotknutí politici a politická strana sa preto obrátili na vnútroštátne súdy, ktoré spoločnosti uložili povinnosť tieto údaje poskytnúť. Spoločnosť následne podala

sťažnosť na ESĽP namietajúc, že uložením povinnosti poskytnúť identifikačné údaje autorov napadnutých komentárov bolo porušené jej právo na slobodu prejavu podľa čl. 10 Dohovoru.

Spoločnosť ako sťažovateľka svoju sťažnosť oprela o argumentáciu, že identifikačné údaje užívateľov na jej portáli predstavujú tzv. novinársky zdroj, a sú preto chránené slobodou tlače (ako súčasť slobody prejavu) ako „redakčné tajomstvo“. Okrem toho namietala aj to, že rakúsky najvyšší súd sa nezaoberal špecifickými okolnosťami napadnutých komentárov a nevyvážil konkurenčné záujmy tak, ako to vyžaduje judikatúra ESĽP. Rakúske súdy, naopak, tvrdili, že úloha spoločnosti ako poskytovateľky webhostingových služieb, ktorá prevádzkuje diskusné fórum na svojej webstránke, sa líši od úlohy spoločnosti ako vydavateľky článkov. Ako poskytovateľka hostingových služieb je spoločnosť povinná odhaliť určité údaje osobám, ktoré dôveryhodne preukážu právny záujem, ktorý má v danom prípade prevážiť.

ζ Rozhodnutie ESĽP

ESĽP rozhodol, že uložením povinnosti spravodajskému portálu poskytnúť identifikačné údaje autorov napadnutých komentárov bolo porušené právo na slobodu prejavu podľa čl. 10 Dohovoru.

ESĽP k argumentu sťažovateľky o ochrane novinárskych zdrojov poznamenal, že za chránený novinársky zdroj považuje „akúkoľvek osobu, ktorá poskytne novinárovi informáciu“ (*Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B.V. proti Holandsku*, č. 39315/06 – 22.11.2012, § 86). V danom prípade však **komentáre autorov neboli adresované novinárom, ale ako súčasť verejnej diskusie boli určené širokej verejnosti. Užívatelia na diskusných fórach zverejňujú svoje názory za iným účelom než informovanie novinárov.** ESĽP sa preto s touto (nosnou) argumentáciou sťažovateľky nestotožnil.

ESĽP však uviedol, že k porušeniu článku 10 môže dôjsť aj inými spôsobmi ako uložením povinnosti zverejniť novinársky zdroj a poukázal na prepojenie medzi rolami sťažovateľky ako vydavateľky online článkov a poskytovateľky na

nich nadväzujúceho diskusného priestoru. Podľa súdu je jednou zo základných úloh sťažovateľky podporovať otvorenú diskusiu a umožňovať šírenie názorov a myšlienok týkajúcich sa tém verejného záujmu, ktoré sú chránené slobodou tlače. **Povinnosť sprístupniť osobné údaje o autoroch diskusných príspevkov by mohla mať tzv. „chilling effect“ (odstrašujúci účinok) na ďalších potenciálnych diskutujúcich, ktorých by mohla odradiť od ich účasti na diskusii, čo by všeobecne viedlo k utlmovaniu verejnej diskusie.** Uvedené by následne nepriamo dopadalo na realizáciu slobody tlače sťažovateľky, keďže verejná diskusia je výsledkom jej žurnalistickej práce.

S odkazom na prípad Delfi AS proti Estónsku súd poznamenal, že **k slobodnému a voľnému priebehu online diskusie môže významnou mierou prispievať práve anonymita internetových diskutérov. Garantovaná miera anonymity má pozitívny vplyv nielen na slobodu tlače (a prejavu), ale chráni aj súkromnú sféru samotných diskutujúcich a ich slobodu prejavu, teda práva chránené článkami 8 a 10 Dohovoru. Anonymita bola totiž vždy prostriedkom k tomu, ako sa vyhnúť represiám či nežiaducej pozornosti.** Táto anonymita by podľa ESĽP nebola efektívna, ak by ju nemohla sťažovateľka (resp. vo všeobecnosti prevádzkovateľ portálu) chrániť vlastnými prostriedkami.

Súd ale súčasne s poukazom na dôležitosť anonymity na internete uviedol, že Dohovor jej neposkytuje absolútnu ochranu – anonymita musí občas ustúpiť iným legitímnym záujmom, ako je predchádzanie trestnej činnosti alebo ochrana práv a slobôd druhých (*K. U. proti Fínsku*, č. 2872/02 – 2.12.2008, § 49).

ESĽP tiež uviedol, že aj keď boli dotknuté komentáre vysoko urážlivé, nepredstavovali podľa súdu *hate speech* ani výzvu k násiliu a týkali sa dvoch politikov a politickej strany v politickej diskusii vo verejnom záujme.

Znemožnením ochrany anonymity autorov komentárov sťažovateľkou a absenciou vyvažovania konkurujúcich záujmov vnútroštátnymi súdmi (ako jedným z rozhodujúcich pochybení rakúskych súdov) preto došlo k zásahu do práva sťažovateľky na slobodu prejavu a slobodu tlače.

**SLOBODA PREJAVU
V ROZHODNUTIACH
SLOVENSKÝCH
A ČESKÝCH SÚDOV**

Právne prostriedky proti nenávisným alebo útočným verbálnym prejavom sú dlhoročne zakotvené v slovenskom právnom poriadku. Právo na ochranu osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti ako aj súkromia, mena a prejavov osobnej povahy upravuje Občiansky zákonník z roku 1964 a uplatňovanie tohto inštitútu je rozsiahlo zastúpené v rozhodovacej činnosti súdov. S rozšírením komunikácie prostredníctvom moderných informačných technológií sa súde čoraz častejšie zaoberajú zákonnosťou verbálnych prejavov vo virtuálnej realite z pohľadu trestného práva alebo občianskeho práva. Základné princípy, v zmysle ktorých je prípustné obmedzenie slobody prejavu, sú rovnaké ako pri prejavoch uskutočnených mimo online priestor. Napriek tomu súde vo svojej rozhodovacej činnosti poukázali na určité špecifiká, ktoré je potrebné zohľadniť osobitne v online prostredí. Komunikácia na internete sa stala účinným marketingom využívaným politikmi na prezentovanie svojich myšlienok, judikatúra tak reflektuje hranice slobody prejavu aj v kontexte toho, že ide o politický nástroj.

V nasledovných príkladoch poukážeme na základné princípy, podľa ktorých súde rozhodujú v sporoch týkajúcich sa uplatňovania slobody prejavu na internete. Rozhodnutia súdov sú rozdelené do kapitol podľa toho, či sloboda prejavu bola posudzovaná v rovine občianskeho práva alebo trestného práva a kľúčových znakov, ktoré mali konkrétne právne spory spoločné.

3.1. SÚDNE ROZHODNUTIA – OBČIANSKE PRÁVO

Častým dôvodom na podanie žaloby na ochranu osobnosti je verejné rozšírenie nepravdivých informácií o dotknutej osobe, ktoré sú súčasne spôsobilé zasiahnuť do jej osobnostných práv – cti, dobrého mena, dôstojnosti, vážnosti. Sloboda prejavu síce garantuje aj právo jednotlivca šíriť objektívne nepravdivé informácie, avšak iba dotedy, kým nedôjde k zásahu do práv iných osôb. Ako sa uvádza v prvej časti publikácie, v zmysle judikatúry ESĽP treba pri posudzovaní limitov slobody prejavu starostlivo rozlišovať medzi skutkovými tvrdeniami – faktami a hodnotiacimi úsudkami. Kým existenciu faktov možno preukázať, pri hodnotiacich úsudkoch sa, naopak, nedá preukazovať ich pravdivosť hodnota.²⁵ Aj kritika (hodnotiaci úsudok) musí byť primeraná, vecná a konkrétna. Klasifikácia určitého výroku alebo výrazu ako skutkového tvrdenia alebo hodnotiaceho úsudku je často jadrom sporov o ochranu osobnosti. Pri súdnych konaniach, kedy žalobca odôvodňuje zásah do svojich práv uvedením nepravdivých informácií, sa teda okrem samotnej pravdivosti musí súd vysporiadať s tým, či je sporný výrok skutkovým tvrdením alebo hodnotiacim úsudkom. Takým môžu byť aj expresívnejšie výrazové prostriedky na označovanie svojich oponentov, pričom môže ísť o hanlivé označenie osoby v rôznej intenzite (napr. hlupák, somár, idiot) či o pomenovanie negatívnych osobnostných črt alebo protispoločenského správania (mafán, klamár, podvodník, zlodej, feťák, fašista a podobne). V prípade vyslovenia týchto výrokov sa zväčša jedná o hodnotiace úsudky a nie je možné skúmať ich pravdivosť alebo nepravdivosť.

Samozrejme, uvedenie nepravdivého výroku samé o osobe neznamena neoprávnený zásah do osobnostných práv a nezakladá nárok na odškodnenie. Môžeme napríklad vysloviť, že konkrétna osoba je lietadlo. Tento výrok bude objektívne nepravdivý, avšak ťažko predpokladať vznik alebo hrozbu spôsobenia

25 rozhodnutie ESĽP vo veci Lingens proti Rakúsku zo dňa 08.07.1986 alebo rozhodnutie ESĽP vo veci Feldek proti Slovensku zo dňa 12.07.2001

negatívnych následkov spojených s rozšírením takejto informácie. Naopak, závažné následky môže spôsobiť označenie konkrétnej osoby za pedofila. Vždy sa preto musí skúmať intenzita zásahu a spôsobené následky, prípadne ich odôvodnené nebezpečenstvo ich vzniku.

)} **Civilné prostriedky ochrany pred neoprávnenými útokmi**

Aj verbálne prejavy na internete namierené voči konkrétnej osobe alebo skupine osôb spôsobilé zasiahnuť do jej/ich práv a vyvolať ujmu na právach sa riešia prostredníctvom základných nástrojov občianskeho práva.

Podľa **§ 11 Občianskeho zákonníka** „Fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.“

Podľa **§ 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka** „Fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadostučinenie.“

Ustanoveniami Občianskeho zákonníka sa poskytuje ochrana osobnosti človeka – fyzickej osobe. Pritom nie je rozhodujúce v akom prostredí dôjde k zásahu do týchto práv a ochrana sa vzťahuje aj na osobnostné práva v online priestore. Negatívne dôsledky verbálneho útoku však môžu byť intenzívnejšie práve z dôvodu veľkého dosahu a neobmedzeného priestoru na šírenie informácií na internete.

Predpokladom poskytnutia ochrany podľa Občianskeho zákonníka je neoprávnenosť zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby a skutočnosť, že takýto zásah je spôsobilý vyvolať ujmu. Čo sa týka spôsobu narušenia týchto práv, z hľadiska poskytnutia ochrany nie je podstatné, či bol neoprávnený zásah spôsobený zavinene alebo nezavinene, vedome či nevedome. Nevyžaduje sa ani vyvolanie následkov, stačí, že zásah bol spôsobilý vyvolať ohrozenie alebo narušenie chránených práv fyzickej osoby.

Dotknutá osoba, do ktorej práv na ochranu osobnosti niekto neoprávnene zasiahol, sa môže domáhať ochrany svojich práv podaním žaloby na súde. V prostredí internetu môže byť problém zistiť skutočnú identitu autora nenávisného príspevku, keďže často vystupujú anonymne alebo pod pseudonymom. Na zistenie neznámej identity autora je potrebné sa obrátiť na prevádzkovateľa diskusného portálu alebo internetovej stránky so žiadosťou o sprístupnenie identifikačných údajov anonimnej osoby. Pred podaním žaloby je dôležité zvážiť, či sporný prejav presiahol medze tolerovanej diskusie a zásah do osobnostných práv nie je nepatrného charakteru. Osoba, ktorá podá žalobu na súdu, musí tvrdené skutočnosti vedieť preukázať, a preto je dôležité sporný príspevok archivovať a vedieť preukázať vzniknutú ujmu a spôsobené následky.

V podanej žalobe sa môže dotknutá osoba domáhať nasledovného:

- ¶ **upustenia** od neoprávneného zásahu (tzv. negatívna žaloba),
- ¶ **odstránenia následkov** neoprávneného zásahu (tzv. reštitučná žaloba)
- ¶ **poskytnutia primeraného zadostučinenia** (tzv. satisfakčná žaloba)

¿ **Nemajetková ujma**

V podanej žalobe sa v prvom rade možno domáhať, aby súd uložil autorovi verbálneho útoku povinnosť odstrániť nepravdivé alebo nenávisné tvrdenie a zdržal sa obdobného konania do budúcnosti. Okrem toho má dotknutá osoba právo žiadať priznanie primeraného zadostučinenia, ktoré môže v týchto typoch konania spočívať v zverejnení ospravedlnenia, uvedení pravdivej informácie namiesto nepravdivej a podobne. Ak by táto forma zadostučinenia nebola primeraná vo vzťahu k vzniknutej ujme, možno v podanej žalobe žiadať aj priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, a to ak bola v značnej miere znížená dôstojnosť alebo vážnosť človeka v spoločnosti. V každom prípade musí byť náhrada nemajetkovej ujmy primeraná vzniknutej ujme. Pre určenie presnej výšky nemajetkovej ujmy neexistuje tabuľka ani vzorec na prepočet, ale súdna prax zadefinovala určité pramater, ktoré pri určovaní výšky sumy zohľadňuje. Súd môže priznať nižšiu náhradu, ako žalobca požaduje, prípadne nepriznať žiadnu, hoci rozhodne, že došlo k zásahu do osobnostných práv. Vždy to závisí od konkrétnych okolostí a individuálneho posúdenia danej situácie.

Kritériám ovplyvňujúcich úvahu súdu pri určení výšky nemajetkovej ujmy sa ešte budeme venovať pri jednotlivých prípadoch.

V sporoch na ochranu osobnosti (a to aj prostredníctvom výrokov uverejnených na sociálnych sieťach) dochádza ku konfliktu dvoch konkurujúcich a ústavou rovnako chránených práv, a to práva na slobodu prejavu a práva na ochranu osobnosti. V prvej kapitole sme vysvetlili zákonné rámce, kedy je možné slobodu prejavu obmedziť a ochrana osobnosti, dobrého mena alebo cti má prednosť. Pri posudzovaní toho, či nejakým výrokom / prejavom došlo k zásahu do osobnostných práv používajú súdy tzv. test proporcionality.

Testom proporcionality sa posudzuje, ktoré z navzájom si konkurujúcich práv má s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu väčšiu váhu a prednosť. V súdnej praxi sa ustálilo porovnávanie kolízie práv prostredníctvom vyhodnotenia nasledovných otázok: **KTO? O KOM? ČO? KDE? KEDY? AKO?**²⁶

Tento test je zaužívaný nástroj, ktorý súdy používajú v konaniach o ochrane osobnosti, vrátane konaní týkajúcich sa posudzovania neoprávneného zásahu na internete. V tomto teste je zakomponované aj rozlišovanie medzi skutkovými tvrdeniami a hodnotiacim úsudkom. Je potrebné však upozorniť, že tento dôležitý, avšak nie vždy jednoznačný nástroj je len jednou z pomôcok pri skúmaní difamácie a slobody prejavu.²⁷

Spory o ochranu osobnosti podľa Občianskeho zákonníka z ústavnoprávneho pohľadu v sebe obsahujú dve odlišné konania. Ak sa sporný prejav netýka témy verejného záujmu (ČO) prednesenou verejnou osobou (KTO) vo verejnom priestore (KDE) zvlášť o inej verejnej osobe (O KOM), tak sa vec posúdi a rozhodne v rámci občianskoprávneho sporu dvoch rovnakých súkromných osôb v rámci režimu skutkové tvrdenie – hodnotiaci úsudok. V takomto konaní je potom rozhodujúci faktor pravdivosť tvrdenia, resp. pri hodnotiacom úsudku primeranosť.

26 Nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 152/08-52 zo dňa 15.12.2009

27 Rozhodnutie ESLP vo veci Karsai proti Maďarsku zo dňa 01.12.2007

Pokiaľ sa však žaloba o ochranu osobnosti týka tvrdenia, ktoré sa týka verejného záujmu a je súčasťou demokratickej diskusie, tak sa konanie o ochranu osobnosti „preklápa“ do konania, v ktorom je potrebné predovšetkým skúmať, či by vyhovie žalobe nebránilo slobodnej diskusii o téme.²⁸

¿ Kto informáciu zverejnil

V prvom rade súd v spore o ochranu osobnosti posudzuje, kto zverejnil sporné tvrdenie, ktoré malo neoprávnené zasiahnuť do osobnostných práv inej osoby. Niektoré osoby majú z hľadiska ochrany slobody prejavu privilegované postavenie, a teda požívajú väčšiu ochranu ako iní ľudia, predovšetkým pri informovaní o veciach ochrany verejného záujmu. Takéto postavenie podľa judikatúry ESLP prináleží predovšetkým novinárom, ale väčšia miera slobody prejavu sa priznáva napríklad aj opozičným politikom.²⁹ Európsky súd pre ľudské práva konštantne pripomína, že tlač je strážnym psom demokracie (*public watch dog*) a hrá významnú úlohu v právnom štáte, pretože umožňuje slobodnú hru politickej diskusie. Vychádza sa z toho, že novinári (médiá) majú povinnosť poskytovať informácie a myšlienky týkajúce sa všetkých záležitostí verejného záujmu a verejnosť má právo takéto informácie dostať.³⁰ Dokonca sa pripúšťa, že novinári (médiá) môžu používať určitú mieru prehánania a provokácie³¹ a majú aj právo na tzv. ospravedliteľný omyl. Z uvedeného vyplýva, že pre súd je veľmi dôležité v konaní o ochranu osobnosti identifikovať, kto je autorom daného výroku a či táto osoba nepožíva v zmysle súdnej praxe zvýšenú mieru ochrany v porovnaní s inými subjektami slobody prejavu.

28 nález Ústavného súdu SR č. k. III. ÚS 389/2021 z 14.10.2021

29 rozhodnutie ESLP vo veci Castells proti Španielsku, zo dňa 24.04.1992, sťažnosť č. 11798/85

30 rozhodnutie ESLP vo veci Sunday Times v. Spojené kráľovstvo (č. 1) zo dňa 26.04.1979, sťažnosť č. 6538/74

31 Rozhodnutie ESLP vo veci Perna proti Taliansku, zo dňa 06.05.2003, sťažnosť č. 48898/99

¿ Koho sa informácia týka

Pri druhom kritériu súd posudzuje, koho sa uvedená informácia dotýka, predovšetkým z hľadiska, či ide o bežného človeka alebo osobu verejného záujmu. Stupeň dovolenej kritiky sa teda mení aj podľa charakteristiky a spoločenského postavenia adresáta. Hranice akceptovateľnej kritiky sú najužšie u bežných ľudí a naopak, osoby verejného záujmu ako napríklad politici, sudcovia, štátni úradníci, prokurátori, advokáti, verejní činitelia, ale aj verejne známe osoby musia znášať väčšiu mieru záujmu o ich osobu, hoci táto miera je rôzna (napr. u politikov je väčšia ako u sudcov). Z toho dôvodu požívajú tieto osoby nižšiu mieru ochrany svojich osobnostných práv a môžu byť väčším terčom kritiky a hodnotenia. Treba dodať, že aj verejne činná osoba má právo na ochranu svojho mena a súkromného života, a to aj vtedy, keď koná mimo rámec súkromného života, ale v takom prípade musia byť požiadavky ochrany zvažované so záujmami slobodnej diskusie o politických (verejných) otázkach. Súkromný život verejne známych osôb preto niekedy pri témach verejného záujmu ustupuje a sloboda prejavu má prednosť.

¿ Čoho sa informácia týka

V rámci tretieho kritéria sa pozornosť súdu zameriava na obsah informácie, predovšetkým z pohľadu akej sféry života dotknutej osoby sa týka. Pre určenie hraníc slobody prejavu je podstatné, či sa výrok vzťahuje na súkromie dotknutej osoby alebo sa dotýka témy verejného záujmu. Pri informovaní o veciach verejného záujmu sa väčšinou uprednostňuje sloboda prejavu pred právom na ochranu osobnosti a súkromia. Obsah veci verejných nie je striktne viazaný iba na politické dianie a v súdnej praxi Ústavného súdu SR sa vnímajú pomerne široko. Vecou verejnou je nielen akákoľvek agenda štátnych orgánov a štátnych inštitúcií, ale aj osôb pôsobiacich vo verejnom živote, napríklad činnosť politikov, úradníkov, sudcov, advokátov alebo kandidátov či čakateľov na tieto funkcie; vecou verejnou je aj umenie vrátane novinárskych aktivít a showbiznisu a ďalej všetko, čo na seba upútava verejnú pozornosť. Tieto verejné záležitosti môžu a majú byť verejne posudzované (porovnaj nález ÚS ČR, sp. zn. I. ÚS 453/03).³²

32 Nález Ústavného súdu SR, sp. zn. IV. ÚS 302/2010 zo dňa 07.07.2011.

¿ Kde bola informácia zverejnená

Pri tomto hľadisku súd skúma priestor, v ktorom došlo k zverejneniu a prípadnému rozšíreniu spornej informácie. Čím väčší priestor je neoprávnená informácia schopná zasiahnuť, tým väčšiu ujmu na osobnostných právach dotknutej osoby môže spôsobiť. Ak je informácia zverejnená napríklad na internetovej stránke, ktorá ma minimálny počet návštevníkov, je predpoklad, že nezasiahla také široké publikum, ako v prípade zverejnenia v médiu s celoštátnou pôsobnosťou alebo na internetovej stránke so značným počtom sledovateľov (fanúšikov). Zverejňovanie informácií na internete však prináša ďalšie špecifiká a rozhodujúci nie je len počet sledovateľov stránky, ale napríklad aj zásah informácie, to znamená, koľko ľudí mohlo príspevok reálne vidieť, počet zdieľaní, počet interakcií v podobe tzv. „lajkov“ (*likes*). Významný faktor pri sociálnych sieťach okrem počtu fanúšikov danej stránky je aj skutočnosť, či je stránka prístupná širokej verejnosti bez obmedzení alebo ido o uzatvorenú komunitu, do ktorej nemá prístup ktokoľvek. Pochopiteľne, výroky na voľne prístupných platformách sú hodnotené ako spôsobilé vo väčšej miere zasiahnuť do osobnostných práv a aj predpoklad ich šírenia je väčší. Sociálne siete a internet vytvorili pri konaniach na ochranu osobnosti nové aspekty, ktoré musia súdy pri rozhodovaní zohľadňovať. Vo všeobecnosti však platí, že čím hromadnejšie sa distribuuje informácia, tým vyššia je ochrana osobnostných práv.

¿ Kedy bola informácia zverejnená

Súd ďalej prihliada aj na časové súvislosti zverejnenia informácie. To znamená, či sa informácia týkala aktuálneho diania alebo reflektovala udalosti, ktoré sa stali dávnejšie. Oneskorené zverejnenie informácie môže spravidla znamenať stratu významu informácie a potencionálny dopad negatívnych účinkov je tak nižší, ako pri informácii o aktuálne rezonujúcich udalostiach. Druhý významný aspekt pri posudzovaní časovej línie je doba zverejnenia sporného výroku, počas ktorej je prístupný verejnosti. Uvedené hodnotenie aplikoval aj ESĽP vo svojom rozhodnutí Pihl proti Švédsku (viď predchádzajúca časť), pričom uviedol, že sporný príspevok bol dostupný na internete iba pár dní a prevádzkovateľ stránky ho obratom po nahlásení odstránil, preto dotknutej osobe nevznikla významnejšia ujma.

¿ Ako bola informácia zverejnená

Z posledného kritéria vyplýva požiadavka na súd, aby sa pri posudzovaní výrokov nezaoberal iba obsahom povedaného, ale aj formou a spôsobom. Nie je teda dôležité iba to, čo niekto vyslovil, ale aj ako a s akým skrytým alebo bočným úmyslom. Pri posudzovaní formálnej stránky môže byť významné, v rámci akej žánrovej kategórie bola informácia podaná. To znamená, či išlo o spravodajský text, autorský komentár alebo satirické, či karikatúrne hodnotenie. Pre každý žáner sú totiž typické iné výrazové prostriedky a iná miera akceptovania určitých formulácií. V prípade publicistickej formy je napríklad kladený väčší dôraz na oficialitu výrazových prostriedkov a niektoré výrazy by mohli byť považované za neakceptovateľné. Naopak, pri satire je tolerovaná väčšia miera slobody prejavu a v istých prípadoch aj tvrdší slovník. Pri novinárskych príspevkoch sa zase akceptuje priestor na zjednodušenie komunikácie predovšetkým pri informovaní o komplikovaných odborných témach, a to práve za účelom prístupnosti a zrozumiteľnosti pri širokú verejnosť. Tento úzus podporuje aj súdna prax, podľa ktorej pri posudzovaní vzťahu práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby a práva na informácie je nutné rešpektovať určité špecifiká bežnej periodickej tlače, určenej pre informovanie najširšej verejnosti, ktorá sa v konkrétnych prípadoch musí (predovšetkým s ohľadom na rozsah jednotlivých príspevkov a čitateľský záujem) uchýľovať k istým zjednodušeniam, takže nemožno bez ďalšieho tvrdiť, že každé zjednodušenie (či skreslenie) musí nutne viesť k zásahu do osobnostných práv dotknutých osôb. Nemožno tak trvať na úplnej presnosti skutkových tvrdení a klásť tým vo svojich dôsledkoch na novinárov nesplniteľné nároky.³³

Za osobitnú formu prejavu možno považovať karikatúru ako formu hodnotiaceho úsudku a nie tvrdenie faktu (podľa Ústavného súdu ČR). Ide o spôsob kritiky, ktorá zdôrazňuje určitú charakterovú črtu, telesnú vlastnosť alebo čin karikovanej osoby, na ktoré pomocou ironie a zveličenia upozorňuje, a týmto spôsobom kritizuje. Je pre ňu typické, že zveličuje, preháňa a ironizuje, a preto nevyhnutným predpokladom pre bezchybné právne posúdenie je odstránenie

33 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 30 Cdo 1.58.2008 zo dňa 10.04.2008

satirického šatu, do ktorého je zaobalená samotná informácia. Aj karikatúra musí spočívať na reálnom základe, hoci minimálnom. Vzhlľadom na to, že karikatúra používa výrazové prostriedky sebe vlastné, treba na spôsob, akým sa vyjadruje, nazerať zhovievavejšie, nemožno však pripustiť, aby celkom zjavne presiahla medze primeranosti v pomere k sledovanému cieľu kritiky.³⁴ Zjednodušene povedané, karikatúra ako satirické a humorné zosmiešnenie osoby alebo situácie je v súlade so slobodu prejavu, avšak nie je absolútne bezhraničná a tiež podlieha istým limitom. Právne dôsledky prekročenia hranice slobody prejavu môžu byť trestnoprávneho charakteru alebo civilnoprávneho charakteru. Civilné prostriedky právnej ochrany prichádzajú do úvahy, ak by konkrétna osoba pociťovala vyjadrením v karikatúre neoprávnený zásah do svojich osobnostných práv (ochrana cti, dôstojnosti) a žalobou sa domáhala ochrany proti takémuto zásahu. V tomto kontexte bol na Slovensku známy prípad karikatúry Martina „Shootyho“ Šútovca uverejnenej v denníku SME, ktorá vyobrazovala vtedajšieho premiéra Róberta Fica bez chrbtovej kosti. Prvostupňový súd jeho žalobu o ochranu osobnosti zamietol a ten ju následne zo súdu vzal späť.³⁵

V nasledovnej kapitole poukážeme na niektoré rozhodnutia slovenských a českých súdov týkajúce sa uplatňovania slobody prejavu na internete a vyberieme kľúčové argumenty, podľa ktorých súdy vymedzovali hranice slobody prejavu.

¿ 3.1.1. KTO JE DEZINFORMÁTOR?

Verejne známy lekár a autor kníh o zdravej výžive Igor Bukovský podal dňa 07.12.2022 na Okresný súd Považská Bystrica žalobu, ktorou sa domáhal uloženia povinnosti blogerovi Romanovi Hanajíkovi zverejniť ospravedlnenie za svoje výroky uverejnené v článku: „*Dôvera iniciatívy „Hovorme spolu“ v dezinformácie Dr. Bukovského je dôkazom nebezpečnosti nechať jeho tvorbu bez odozvy*“ v bloggerskej sekcii v online verzii Denníka N a na sociálnej sieti Facebook. Roman Hanajík v sporných článkoch na viacerých miestach označil Igora Bukovského

34 Nález Ústavného súdu ČR sp.zn. IV ÚS 146/04 zo dňa 04.04.2005

35 Rozsudok Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. 16C/250/2009 zo dňa 13.07.2010

za šíriteľa dezinformácií, hoaxov a zrejmych nepráv v súvislosti s pandémiou ochorenia COVID-19.

Bukovský v žalobe uviedol, že sa na verejnosti prezentuje najmä svojou odbornosťou a profesionalitou, a preto je pre neho dobré meno, vážnosť a česť podstatou dôveryhodnosti v očiach verejnosti. Ak nieto vyhlási, že je blázon, ktorý šíri konšpiračné bludy a nie je hodný svojho vysokoškolského titulu, jeho renomé je vážne pošliapané. Podľa Bukovského predstavovali vyjadrenia Hanajíka neoprávnený zásah do jeho osobnostných práv a svojím obsahom, formou a cieľom boli objektívne spôsobilé narušiť jeho česť, vážnosť a dôstojnosť. Podľa Bukovského neboli uvedené výroky hodnotiacimi úsudkami, ale nepravdivými skutkovými tvrdeniami, ktorých difamačná povaha spočívala v dehonestovaní jeho rozumových, duševných a odborných schopností výrazne za hranicami elementárnej slušnosti. Okrem uloženia povinnosti ospravedlniť sa za výroky, žiadal Bukovský, aby mu súd priznal náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 50 000 Eur. Nárok na túto sumu odôvodňoval tým, že vyjadrenia neoprávnene zasiahli do jeho osobnostných práv a boli zverejnené prostredníctvom internetového portálu s celoštátnou pôsobnosťou bez možnosti reagovať a v priamej príčinnej súvislosti došlo k výraznému zníženiu a poškodeniu jeho renomé v očiach verejnosti, obchodných a odborných partnerov.

Hanajík k žalobe uviedol, že výroky z jeho blogu, ktoré podľa žalobcu zasiahli do Bukovského osobnostných práv, boli hodnotiacimi úsudkami, ktoré neprekročili hranicu slušnosti a dotýkali sa otázky verejného záujmu – pandémie ochorenia COVID-19. Tieto výroky boli reakciou na predchádzajúce tvrdenia Bukovského, a teda išlo o oprávnenú kritiku, ktorú bol Bukovský ako verejne známa osoba povinný zniesť. Verejnosť má podľa neho právo sa vyjadrovať ku tvrdeniam Bukovského, hoci aj kritickým spôsobom a on je ju povinný strpieť v oveľa väčšom rozsahu ako bežný občan. Hanajík poukázal, že nepoužil žiadne vulgarizmy, označenie nepravdivých, či zavádzajúcich informácií šírených Bukovským za dezinformácie bolo vzhľadom na ich nesprávnosť a potencionálny škodlivý dopad na informovanie laickej verejnosti absolútne primeraný.

**Rozsudok Okresného súdu Považská
Bystrica sp. zn. 3C/73/2021-779
zo dňa 09.01.2023**

Okresný súd Považská Bystrica čiastočne vyhovel žalobe Igora Bukovského a rozhodol, že Roman Hanajík je povinný uverejniť v online verzii denníka N, v blogerskej sekcii na stránke www.dennikn/blog a na sociálnej sieti Facebook na účte s názvom: „Od buka do buka“ ospravedlnenie vo výroku špecifikovanom znení.

V odôvodnení rozsudku súd v prvom rade uviedol, že v tomto prípade nerozhodol o tom, koho názor na ochorenie COVID-19 a témy s tým súvisiace bol správny a koho nesprávny. Súd posudzoval údajne iba to, či výroky Hanajíka boli alebo neboli spôsobilé zasiahnuť do osobnostných práv Bukovského a v prípade porušenia práva, či bola v značnej miere znížená jeho dôstojnosť a vážnosť v spoločnosti.

Ku vzájomným výhradám oboch strán, že nemajú dostatočnú odbornosť na vyjadrovanie k téme COVID-19, súd uviedol, že podstatou slobody prejavu v demokratickej spoločnosti je to, že ktokoľvek (bez ohľadu na ukončené vzdelanie, špecializáciu, odbornosť, vek a pod.) sa môže vyjadrovať ku všetkým otázkam, ktoré uzná za vhodné, avšak výkon tejto slobody nesie so sebou povinnosť a zodpovednosť. Súd v tejto súvislosti poukázal na výrok pripisovaný francúzskemu filozofovi a spisovateľovi Francois Marie Arouet – Voltaire: „Nesúhlasím s tým čo hovoríš, ale do poslednej kvapky krvi budem brániť tvoje právo povedať to“, v zmysle ktorého je akýmsi podstatným prvkom demokracie to, že keď nesúhlasím s názorovým oponentom, musím rešpektovať jeho právo na to, aby svoj názor vyjadril. V tomto smere je zároveň nevyhnutné, aby táto kritika bola zdvorilá, lebo nakoniec nezdvorilá, vulgárna alebo urážlivá kritika nevedie k ochrane demokracie, ale práve k spochybneniu v očiach občanov.

Podľa súdu bolo podstatné, že Bukovský je fyzická osoba, ktorá nemá vplyv na rozhodovanie štátnych orgánov, uplatňuje si ústavné právo na slobodu prejavu, a preto nemožno považovať obsah článku za vec verejného záujmu.

Zásadným aspektom pre rozhodnutie súdu bolo definovanie pojmov „dezinformácia“ a „hoax“. V tejto súvislosti súd poukázal na článok uverejnený na internetovej stránke Národného bezpečnostného úradu,³⁶ v ktorom je pojem dezinformácia definovaný ako: „nepravdivá alebo zmanipulovaná informácia, ktorá je šírená zámerne s cieľom zavádzať a uškodiť. Dezinformácie môžu mať podobu nepravdivého alebo zmanipulovaného textu, obrázku, videa alebo zvuku, pričom môžu byť použité na podporu konšpirácií, šírenie pochybností a diskreditáciu pravdivých informácií či jednotlivcov a organizácií. Aj pravdivú informáciu môžeme považovať za dezinformáciu, ak je podaná manipulatívnym spôsobom. Medzi dezinformácie nepatria neúmyselné chyby v spravodajstve, satira, paródia ani správy a komentáre naklonené jednej strane, ktoré sú takto zreteľne označené.“ Z citovanej definície súd ustálil, že aby informácia mala charakter dezinformácie, musí existovať úmysel šíriteľa vedome šíriť nepravdivú informáciu s cieľom zavádzať a uškodiť. Táto definícia pochádza z odbornej štúdie C. Wardle and H. Derakhshan pre Európsku komisiu s názvom: „*Information Disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policymaking.*“ Podľa tejto štúdie sa dezinformácia považuje za nepravdivú informáciu úmyselne vytvorenú s úmyslom škodiť sociálnej skupine, organizácii alebo štátu.³⁷ Táto definícia však nie je v rámci výskumov uvedenej problematiky jediná. Slovenský právny poriadok takúto definíciu neobsahuje, ale možno vychádzať z rôznych odborných štúdií alebo medzinárodných aktov a smerníc, ktoré rozsiahlo definujú pojem dezinformácia. Z týchto ďalších zdrojov vyplýva, že úmysel šíriteľa škodiť nemusí byť jediný a výlučný definičný znak charakterizujúci dezinformáciu. Európska vysielacia únia nadviazala na štúdiu C. Wardle a H. Derakhshan a prisvojila si podobnú definíciu dezinformácie, podľa ktorej ide o nepravdivú informáciu prezentovanú, propagovanú alebo šírenú jedným alebo viacerými účastníkmi

36 www.nbu.gov.sk/urad/o-urade/hybridne-hrozby-a-dezinformacie/dezinformacie/index.html

37 C. Wardle and H. Derakhshan, *Information Disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policymaking*, Council of Europe report DGI(2017)09, rm.coe.int/information-disorder-toward-aninterdisciplinary-framework-for-researc/1.80.6277c

reťazca so zámerom spôsobiť škodu alebo dosiahnuť zisk.³⁸ Motivácie na šírenie dezinformácii teda aj vo svetle odborných výskumov a štúdií môžu byť rôzne a určite nemožno ustáliť explicitne iba jeden výlučný motív.

Podľa súdu Hanajík opakovane v inkriminovanom článku označil vyjadrenia Bukovského za dezinformácie bez toho, aby bolo preukázané minimálne to, že Bukovský dané informácie šíril vedome so zlým úmyslom škodiť. V súvislosti s pravdivosťou/nepravdivosťou daných informácií súd poukázal na to, že vzhľadom na čas zverejnenia daných informácií (prvé dva roky od vypuknutia pandémie COVID-19), stav vedeckého poznania nebol taký, aby hocikto vedel s istotou povedať, že práve jeho názor je objektívne správny. Podľa súdu to znamená, že ani Hanajík si nemohol byť istý, že jeho názory na COVID-19 sú správne, a teda nemohol nositeľa opačných názorov viniť z toho, že klame.

Obdobnú interpretáciu použil súd aj pri analýze pojmu hoax, ktorý Hanajík viackrát použil v článkoch na označenie nepravdivých informácií šírených Bukovským. Hanajík v jednom článku poukázal na šírenie hoaxu zo strany Bukovského, v ktorom odkazoval na údajnú štúdiu, podľa ktorej 82 % tehotných žien očkovaných proti COVID-19 prišlo o plod v 1. trimestri tehotenstva. Táto informácia sa neskôr ukázala ako nepravdivá a Bukovský sa za jej uvedenie ospravedlnil. Pokiaľ by sa Hanajík vo svojej reakcii obmedzil iba na vyjadrenie, že ospravedlnenie Bukovského považuje za falošné namiesto označenia za hoax, išlo by podľa súdu o hodnotiaci úsudok, ktorý by vzhľadom na intenzitu nebol neprimeraný, lebo problematika dôvery je subjektívna. Podľa súdu je použitie slova „hoax“ závažnejšie, lebo ako pri slove „dezinformácia“ nejde o akúkoľvek nepravdivú informáciu, ale musí byť prítomný osobitný motív.

Súd ďalej pripustil, že slovo „dezinformácia“ je v bežnej populácii nadužívané, resp. používané na označenie akejkoľvek nepravdivéj informácie, avšak to podľa súdu

38 EBU, Position Paper: 'Fake News' and the Information Disorder (June 2018), p. 6, www.ebu.ch/files/live/sites/ebu/files/Publications/Position_Papers/EBU-Position-EN-Fake_News_Disinformation-18.04.2018.pdf

nemôže Hanajíka zbavovať zodpovednosti za použitie, keďže nemožno vylúčiť, že niektorí čitatelia si budú vedomí skutočného významu slova, teda že nejde o obyčajnú nepravdivú informáciu, ale o informáciu s úmyslom škodiť. Podľa súdu pri použití slova „hoax“ a „dezinformácia“ platí, že už iba jednoduché použitie tohto výrazu je výrazne urážlivé, hanlivé a dehonestujúce voči osobe, ktorá nemala úmysel vedome šíriť nepravdivú informáciu, a teda neprimeranou kritikou – hodnotiacim úsudkom objektívne spôsobilým zasiahnutím do osobnostných práv.

Súd v odôvodnení rozhodnutia viackrát zdôraznil, že žalovaný nepreukázal, že hodnotiace úsudky sa zakladali na pravdivej informácii, a teda že Bukovský si bol vedomý a mal osobitný úmysel na šírení nepravdivých informácií. Súd teda zaťažil povinnosťou uniesť dôkazné bremeno žalovaného, čo je možné považovať za odchýlenie od zaužívanej súdnej praxe, kedy je primárnou povinnosťou žalobcu preukázať v žalobe tvrdené skutočnosti.

Súd však zamietol Bukovského žalobu v časti, ktorou sa domáhal uloženia povinnosti Hanajíkovi zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v sume 50 000,- Eur. Podľa súdu na priznanie morálneho zadostučinenia, teda ospravedlnenia, postačuje samotná spôsobilosť privodiť ujmu na osobnostných právach, na priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch je potrebné preukázať skutočnú existenciu závažnej ujmy, čo je povinnosťou žalobcu. V tomto smere Bukovský neuniesol dôkazné bremeno a podľa súdu na konštatovanie vzniku a existencie následkov v podobe zníženia dôstojnosti a vážnosti nepostačuje skutočnosť, že články boli zverejnené na internete. Keďže Hanajík nebol jediný, ktorý reagoval na Bukovského mediálne vyjadrenia, nebolo možné konštatovať zníženie jeho dôstojnosti a vážnosti v príčinnej súvislosti s týmto článkom.³⁹ Ku dňu vydania publikácie nie je konanie právoplatne rozhodnuté.

39 Domnievame, že minimálne v časti možno úvahy súdu považovať za kontroverzné, lebo naznačujú záver, že v určitých oblastiach neexistuje objektívna realita, podľa ktorej je možné jasne definovať pravdu a lož. Pritom predmetom sporu nebolo komplexné posúdenie pandémie COVID-19, ale posúdenie iba konkrétnych výrokov, ktorých pravdivosť mohla byť konfrontovaná so stavom vedeckého poznania aj v danom čase.

¿ 3.1.2. KTO JE FAŠISTA A NEONACISTA?

Ďalší okruh vyjadrení a výrokov predstavujú tie, ktoré možno označiť ako extrémistické. Prejavujú sa najmä sympatiami k fašistickým hodnotám, popieraním práv určitých skupín obyvateľov na základe etnickej, náboženskej, kultúrnej alebo sexuálnej príslušnosti. Tento trend sa prejavuje naprieč demokratickými krajinami vrátane Slovenka aj v podpore politických strán a hnutí, ktoré dávajú vo svojich radoch priestor ľuďom hlásiacim sa k týmto radikálnym postojom. V parlamentných voľbách v roku 2016 sa do Národnej rady Slovenskej republiky dostala prvýkrát politická strana Kotleba – Ľudová strana Naše Slovensko.⁴⁰ Predseda strany Marián Kotleba bol rozsudkom Najvyššieho súdu SR zo dňa 05.04.2022 uznaný vinným so spáchania trestného činu prejav sympatie k hnutiu smerujúcemu k potlačeniu základných práv a slobôd a bol odsúdený na trest odňatia slobody vo výške 6 mesiacov s podmieneným odkladom na jeden rok a 6 mesiacov. V minulosti bol predsedom politickej strany Slovenská pospolitosť, ktorá bola Najvyšším súdu SR v roku 2006 rozpustená, pretože jej činnosť bola v rozpore s Ústavou SR. Viacerí členovia politickej strany Kotlebovci – Ľudová strana Naše Slovensko (ďalej aj „ĽSNS“) boli právoplatne odsúdení za extrémistickú trestnú činnosť.

Z týchto dôvodov boli členovia (vrátane bývalých členov) a sympatizanti tejto strany vo verejnom priestore často označovaní prívlastkami „fašista“ alebo „nacista“, a to práve v súvislosti s činnosťou a zameraním politickej strany a jej minulosťou. Tieto osoby sa však z pochopiteľných dôvodov verejne nehlásili k protizákonným ideológiám a uvedené označenie považovali za neoprávnený zásah do svojich osobnostných práv a v niektorých prípadoch sa domáhali odstránia tohto zásahu a odškodnenia súdnou cestou. Slovenská súdna prax obsahuje viacero rozhodnutí, v ktorých sa súde zaoberali s otázkou, či je

40 V parlamentných voľbách v roku 2016 získala politická strana Kotleba – Ľudová strana Naše Slovensko 8,04 % hlasov, t.j. 209 779 hlasov. Neskôr bola strana premenovaná na Kotlebovci – Ľudová strana Naše Slovensko a v parlamentných voľbách v roku 2020 získala 7,97 % hlasov, t.j. 229 660 hlasov.

označenie inej osoby „fašista“ alebo „nacista“ v oprávnených medziach slobody prejavu alebo za určitých okolností môže takéto pomenovanie predstavovať neoprávnený zásah do cti a poškodenie dobrého mena.

V prvom zmienenom prípade žalobca žaloval vydavateľstvo Ringier Axel Springer Slovakia a.s., ktoré ho v titulku novinového článku denníka Nový čas označilo za neonacistu. Tento prípad sa týkal hudobníka a bývalého poslanca Národnej rady Slovenskej republiky (NR SR) Ondreja Ďuricu, ktorý v čase zverejnenia predmetného článku nebol poslancom a do NR SR bol zvolený v roku 2020 na kandidátnej listine strany ĽSNS. Ďurica v žalobe v prvom rade namietal pravdivosť označenia svojej osoby za neonacistu a tvrdil, že je známou osobnosťou a bezúhonným občanom. V kontexte celého článku bol z jeho pohľadu nepravdivo označený za neonacistu, čo bolo prezentované ako fakt, bez uvedenia akýchkoľvek dôkazov a nespíňal ani kritériá hodnotiaceho úsudku, lebo skutkový základ nebol dostatočne vysvetlený. Podľa Ďuricu bolo jeho označenie za neonacistu hrubo prekračujúce slobodu tlače, bolo hanlivé, čo zasiahlo jeho česť, dôstojnosť a ohrozilo postavenie v spoločnosti vzhľadom na uverejnenie článku v jednom z najčítanejších denníkov na Slovensku. Dodal, že neonacizmus je vo všeobecnosti spoločnosťou odsudzovaný a už samotné spojenie žalobcu s touto ideológiou mu môže privodiť stratu fanúšikov a sponzorov. V priebehu súdneho konania ďalej poukázal, že motív pozdvihnutia národa v jeho hudobných textoch nemá žiaden z atribútov neonacizmu a tento motív sa často vyskytoval aj v slovenskej histórii.

Vydavateľstvo argumentovalo, že predmetný výrok, ktorým malo zasiahnuť do osobnostných práv Ďuricu, bol hodnotiaci úsudok. Vydavateľstvo argumentovalo, že Ďurica bol frontmanom hudobnej skupiny, v textoch ktorej rezonovali témy nadradenosti bielej rasy, boj proti liberálom, prístahovalcom a národnostným menšinám, ktoré sú príznačné práve pre neonacistickú ideológiu.⁴¹ Z verejného vystupovania žalobcu bolo zrejmé, že sa od svojej minulosti

41 dennikn.sk/blog/1672375/neonacista-skandujuci-sieg-heil-hovorcom-parlamentnej-strany/

ani pôsobenia v neonacistických hudobných skupinách nikdy nedištancoval. Tvrdenie Ďuricu, že spájanie s neonacizmom mu mohlo privodiť stratu fanúšikov, žalovaný označil za absurdné, keďže svoju (prinajmenšom kontroverznú) popularitu si vyslúžil práve piesňami obsahujúcimi tieto myšlienky.

V kontexte tohto prípadu je potrebné poukázať na právo novinárov pri zverejňovaní informácií aj preháňať, zveličovať alebo používať expresívnejšie výrazové prostriedky vyplývajúce z mnohých rozhodnutí Ústavného súdu SR a rozhodovacej činnosti ESĽP. Ústavný súd SR⁴² konštatoval, že novinárska sloboda zahŕňa možnosť uchýliť sa aj k určitému stupňu zjednodušenia, prehánania a dokonca provokácie. V tomto smere Ústavný súd poukazuje na úlohu titulku ako pútača používaného v printových médiách (zvlášť ak ide o médium bulvárneho typu, ako to bolo v posudzovanom prípade), vo svojej judikatúre ustálil akceptovateľnosť titulkov obsahujúcich expresívnejšie, provokujúce či zveličujúce vyjadrovacie prostriedky.

} **Rozsudok Okresného súdu**
 } **Bratislava II. sp. zn. 11C/189/2016**
 } **zo dňa 21.05.2018**

Okresný súd Bratislava III. žalobu Ďuricu zamietol a rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť. V odôvodnení súd konštatoval, že v danom prípade išlo o kolíziu dvoch ústavných práv, a to práva žalobcu na ochranu osobnosti a práva žalovaného na slobodu prejavu. Súd konštatoval, že nároku uplatňovanému v žalobe nebolo možné poskytnúť súdnu ochranu. Právo na ochranu osobnosti, v posudzovanom prípade právo na ochranu občianskej cti a dobrej povesti, totiž nie je absolútne. V rámci demokratickej pluralitnej spoločnosti je každému dovolené vyjadrovať sa k veciam verejným a vynášať o nich hodnotiace úsudky, keďže sloboda prejavu predstavuje jednu z najdôležitejších hodnôt každej demokratickej spoločnosti, pričom obmedzenie slobody prejavu je nutné interpretovať reštriktívne. Pri kritike verejnej záležitosti vykonávanej verejne činnými osobami platí z hľadiska

42 Nález Ústavného súdu SR sp.zn. III. ÚS 385/2012 zo dňa 21.01.2014

ústavnej prezumpcie to, že ide o kritiku dovolenú. Kľúčovou otázkou je, či v prípade konkrétneho prejavu ide o empiricky overiteľné fakty (t. j. konštatovanie objektívne overiteľnej skutočnosti) alebo či ide o prejav hodnotiaceho úsudku. Vyslovovanie hodnotiacich úsudkov, hoci aj kontroverzných, zásadne požíva ústavnú ochranu.

Základným východiskom právneho posúdenia bolo predovšetkým to, či označenie žalobcu ako neonacistu v titulku sporného článku bolo hodnotiacim úsudkom alebo skutkovým tvrdením. Zatiaľ čo existenciu faktov možno preukázať, pravdivosť hodnotiacich úsudkov preukázať nemožno. Súd v tomto prípade dospel k záveru, že označenie žalobcu ako neonacistu bolo hodnotiacim úsudkom a nie faktickým tvrdením, keď toto označenie bolo súčasťou titulku článku (jeho názvu) a zároveň informácie o žalobcovi a jeho vystupovaní vo verejnom živote boli obsahom samotného textu článku. Obsahom článku nebolo informovanie čitateľov o závere, že žalobca je neonacistom, ale na základe obsahu článku ho autor takto označil v titulku, vyslovujúc tak svoj názor (subjektívny postoj) k osobe žalobcu a legitímne tým provokujú spoločenskú diskusiu o jeho verejnom pôsobení. Skutkové tvrdenia, resp. informácie o žalobcovi uvedené v článku, tak tvorili podklad na označenie žalobcu ako neonacistu v nadpise článku.

Súd ďalej uviedol, že keby teoreticky bolo na Slovensku povolené pôsobenie neonacistov a ich združovanie (či už v politických stranách, v spolkoch alebo v záujmových združeniach), bolo by na mieste uvažovať o tom, že označenie žalobcu za neonacistu je objektívne overiteľným faktom. Keďže však na Slovensku je založenie, podpora a propagácia hnutia smerujúceho k potlačeniu základných práv a slobôd, dokonca aj verejný prejav sympatie k takémuto hnutiu, skupine, či ideológii (čomu neonacizmus rozhodne zodpovedá) trestným činom (§ 421 – § 422 Trestného zákona), príslušnosť k neonacizmu prakticky nemožno overiť, keďže neonacisti z uvedeného dôvodu sa k neonacizmu verejne nehlásia – naopak svoje presvedčenie sa snažia skrývať. Vzhľadom na celkový kontext (ako je už uvedené vyššie) a spomenuté spoločenské okolnosti (postihovanie osôb hlásiacich sa

k neonacizmu), súd dospel k záveru, že označenie žalobcu za neonacistu v titulku sporného článku bolo hodnotiacim úsudkom.

Hodnotiace úsudky v podobe preháňania a nadsádzky, hoci by boli tvrdé, nerobia samy osebe prejav nedovoleným. Zvlášť v otázkach politickej diskusie je sloboda prednášať hodnotiace úsudky široká. Dokonca ani nepriliehavosť názoru kritika z hľadiska logiky a zaujatosť kritika nedovoľujú samy osebe urobiť záver, že kritik vybočil z prejavu, ktorý možno označiť za primeraný. Iba v prípade, že ide o kritiku či konanie osôb verejných, ktorej úplne chýba vecný základ a pre ktorú nemožno nájsť žiadne zdôvodnenie, treba takúto kritiku považovať za neprimeranú. Pritom je potrebné vždy hodnotiť celý prejav, uskutočňujúci sa vo forme literárneho či publicistického útvaru, nikdy nemožno posudzovať iba jednotlivý vytrhnutý výrok alebo vetu. Aby hodnotiaci úsudok nevybočil z medzí ústavnosti, vyžaduje sa, aby mal určitý základ, t. j. aby bol založený na dostatočných a logických dôvodoch. Podľa súdu bola táto podmienka splnená.

Z rozhodnutia súdu vyplýva, že sloboda prejavu teda nespočíva v uvádzaní strohých a nepochybných faktov, ale predstavuje možnosť posudzovať, hodnotiť, kritizovať, nastoľovať diskusiu o kontroverzných témach, preháňať ba dokonca i vysmievať sa. Podľa súdu nebolo preukázané, že cieľom bulvárneho denníka by bolo škandalizovať žalobcu a zároveň prihliadol aj na správanie Ondreja Ďuricu, ktorý svojimi kontroverznými textami a spájaním sa s kontroverznými osobami sám na seba púta záujem verejnosti, čím provokoval diskusiu o ním priamo či nepriamo (formou umeleckej výpovede) nastoľovaných témach.

Súd sa v tomto konaní nezaoberal otázkou preukázania súčasnej alebo minulej angažovanosti žalobcu v neonacistických skupinách a rozhodnutie nepotvrďuje, ale ani nevyvracia, či žalovaný je naozaj neonacistom. Ako súd na viacerých miestach v odôvodnení vysvetlil, k takémuto záveru by pravdepodobne ani nebolo možné sa dopracovať, keďže ide o nelegálne a zväčša utajované správanie. Pokiaľ však existujú dostatočne silné indície, že človek mohol mať k týmto prejavom blízko, nie je zásahom do jeho osobnostných práv ho za neonacistu alebo fašistu pomenovať.

**Rozsudok Okresného súdu
Bratislava II. sp. zn. 13C/190/2016
zo dňa 19.03.2018**

Aj v ďalšom prípade sa súd zaoberal žalobou speváka,⁴³ ktorý sa domáhal ospravedlnenia od vydavateľstva za článok zverejnený na internetovej stránke denníka, v ktorom bol označený za neonacistu. Žalobca opätovne aj v tomto prípade namietal pravdivosť tvrdenia, že je neonacista. Zdôraznil, že je verejne známou osobnosťou, bezúhonným občanom a výrokmi v článku bola hrubo skreslená pravda a prekročená miera hodnotiaceho úsudku.

Vydavateľstvo k žalobe uviedlo, že na označenie žalobcu za neonacistu nie je podmienkou odsúdenie za trestný čin podpory a propagácie skupín smerujúcich k potlačeniu základných práv a slobôd. Neonacista je stúpenec neonacizmu, ktorý sa prejavuje logicky skryto a vyjadruje sa v inotajoch. Z toho dôvodu možno príslušnosť osoby k neonacizmu vyvodzovať iba nepriamo z jeho konania. Vydavateľstvo zdôraznilo, že článok nebol vedeckou analýzou na tému neonacizmus, a preto bolo vylúčené, aby obsahovalo príklady neonacistických textov na podloženie označenia žalobcu. Denník v článku taktiež uviedol, že na opisovanej kultúrnej udalosti vystúpil predseda politickej strany ĽSNS a pred zhromaždeným davom vyhlásil, že si praje, aby Slovensko bolo slovenské, kresťanské a biele. Podľa vydavateľstva je význam tohto výroku vzhľadom na osobu a kontext celkom zjavný.

Okresný súd Bratislava II. žalobu zamietol.

Súd podobne ako v predchádzajúcom prípade konštatoval, že žalobca ako verejne činná osoba, musí zniesť vyššiu mieru kritiky, keďže sa prezentovaním svojich názorov podieľa na verejnej diskusii o spoločenských problémoch. Uviedol, že vo viacerých médiách (ako bolo aj v konaní preukázané) boli názory Mariána Kotlebu a politickej strany, ktorej je predsedom, posudzované

43 Rozsudok súdu je anonymizovaný a nie sú známe osobné údaje účastníkov konania. Z opisu skutkového stavu, kontextu a medializovaných informácií bol žalobcom s najväčšou pravdepodobnosťou opäť Ondrej Ďurica.

a zaradované (laickou aj odbornou verejnosťou) ku krajnej pravici. Nepochybne pre mnohých ľudí predstavujú tieto názory súčasť neonacistickej ideológie. Nie je úlohou súdu v tomto konaní akokoľvek tieto názory hodnotiť, ale nemôže opomenúť vychádzať z verejne prezentovaných názorov, že sympatizanti Mariána Kotlebu sú časťou verejnosti (či už oprávnene alebo neoprávnene) považovaní za vyznávačov neonacizmu. Vzhľadom k tomu, že aj v priebehu súdneho konania žalobca vyjadril sympatie k názorom tejto politickej strany, musel podľa súdu zniesť aj prípadnú kritiku médií, ktoré by ho takto označili.

Súd ďalej vzal do úvahy, že na koncerte opisovanom v článku vyslovil Marián Kotleba v závere požiadavku, aby bolo Slovensko kresťanské, slovenské a biele. Hoci žalobca sa v konaní súdu pokúsil objasniť historický kontext tejto vety, pre účely tohto konania z neho nemožno vychádzať. Bežnému človeku nie sú historické skutočnosti až v takomto rozsahu známe a zrejme a prednesenie takejto vety jednoznačne evokuje prejav rasizmu. Je zřejmé, že označenie žalobcu ako neonacistu je primeraným hodnotiacim úsudkom, už len vychádzajúc z prijatých záverov, že žalobca pôsobil v neonacistickej kapele, táto mala fanúšikov z radov neonacistov, na viacerých mediálnych fórach je ako neonacista označovaný, resp. s touto ideológiou spájaný a ako vyznávača takýchto názorov ho vníma aj minimálne časť verejnosti.

Podstatu možnosti jeho označenia ako neonacistu treba hľadať v jeho konkludentných prejavoch na verejnosti a ich objektívneho hodnotenia. Jednoducho povedané, na základe jeho verejne známych počinov ho možno s primeranou dávkou kritiky i nadsázky označiť ako neonacistu.

Sloboda prejavu v sebe zahŕňa nielen povinnosť novinára či vydavateľa pravdivo informovať verejnosť, ale zároveň aj právo podrobiť kritike jednotlivé činy osôb zúčastňujúcich sa verejného života (takým žalobca nepochybne bol). Súd sa priklonil k zaužívanej súdnej praxi, podľa ktorej môže oprávnená kritika obsahovať aj hodnotiace úsudky, ktoré v sebe nesú prvky nadsázky, zveličenia či prehánania. Sloboda prejavu v tomto prípade nestojí na uvádzaní strohých a nepochybných faktov, ale predstavuje možnosť posudzovať,

hodnotiť, kritizovať, vysmievať sa, nastoľovať témy pre diskusiu o kontroverzných témach, dokonca i preháňať.

V tomto spore preto podľa súdu obstálo označenie žalobcu ako neonacistu, a to vzhľadom na skutočnosti uvádzané v článku, na základe ktorých si čitateľ mohol urobiť vlastný záver o pôsobení žalobcu na verejnom hudobnom i názorovom fóre.

V závere súd dodal, že v tomto prípade nedošlo k zásahu do osobnostných práv žalobcu, keďže prijatý hodnotiaci úsudok niesol znaky primeranosti a vo svojom difamačnom prvku neprekročil hranicu primeranej kritiky vyplývajúcej zo známych, osvedčených a pravdivých skutočností. Hoci je nepochybne pravda, že označenie osoby ako neonacistu by vo všeobecnosti nieslo v sebe odsudzujúci a difamačný prvok, práve osoba žalobcu, jeho konanie, prejavy na verejnosti, ako aj vnímanie jeho osoby na verejnosti (nielen novinármi, ale aj bežnými ľuďmi) umožňuje prijatie takéhoto záveru. Sloboda prejavu a v nej zahrnutá sloboda šírenia vlastného názoru v tomto prípade neprekročila ústavnoprávne mantinely ani hranice primeranosti.

Z dôvodu podaného odvolania konanie nie je ku dňu vydania publikácie právoplatne ukončené.

**Rozsudok Mestského súdu
v Prahe č. j. 32 Cm 10/2022 – 70
zo dňa 14.02.2023**

Podobné ako vyššie zmienené prípady nájdeme aj v rozhodovacej praxi českých súdov. V januári 2022 podalo žalobu na Mestský súd v Prahe politické hnutie Sloboda a priama demokracia (SPD), ktorou sa domáhalo ospravedlnenia od vydavateľa týždenníka Respekt za text zverejnený na internetovej stránke týždenníka v článku *Uplynulých sedm dní Ivana Lampera* v znení: „Presvedčivých 100 percent hlasov dostal pri voľbe nového predsedu parlamentného fašistického hnutia Sloboda a priama demokracia Tomia Okamury doterajší držiteľ tejto funkcie a jediný kandidát Tomio Okamura.“ Okrem ospravedlnenia

žiadalo politické hnutie SPD ako žalobca, aby súd uložil vydavateľstvu povinnosť zdržať sa uvádzania takýchto tvrdení aj do budúcnosti. Hnutie SPD v žalobe uviedla, že je politické hnutie presadzujúce zavedenie priamej demokracie a široké zapojenie ľudí do riadenia krajiny. Uvedený výraz „fašistické hnutie“ považovala za nepravdivý a hrubo urážlivý, ktorým došlo k porušeniu práva na ochranu dobrej povesti, ktorá je dôležitou pre udržanie a rozšírenie voľičskej základne a podobné vyjadrenia považovala za útok na podstatu politického hnutia.

Vydavateľstvo sa proti žalobe bránilo s odôvodnením, že výraz „fašistické hnutie“ bol použitý s cieľom ilustrovať rizika spojené s hnutiami, ktoré šíria nenávisť a strach z odlišnosti, pričom vyvolávajú neustály pocit ohrozenia. Podľa vydavateľstva je politické hnutie SPD hnutím dvoch tvárí (v tejto súvislosti sa odvolalo na filozofické dielo autora Umberta Ecca). Prvou tvárou je tvár štandardnej demokratickej strany a druhá tvár je temnejšia, keď predstavitelia hnutia sľubujú násilie, prípadne vedú svojich priaznivcov k väčšej radikalizácii. Vydavateľstvo považovalo sporné tvrdenia uvedené na portáli týždenníka Respekt za hodnotiace úsudky, za ktorými si stojí a nevybočujú z medzí ústavne konformnej kritiky. Vydavateľstvo poukázalo na viaceré verejné prejavy čelných predstaviteľov hnutia, v ktorých sa vyjadrovali hanlivo a útočne voči skupinám ľudí väčšinou z menšinového prostredia.

Mestský súd v Prahe žalobu hnutia vo všetkých bodoch zamietol. Hnutie SPD nepodalo proti rozsudku odvolanie a rozsudok nadobudol právoplatnosť.

V prvom rade sa súd zaoberal problematikou označenia hnutia za fašistické a v tejto súvislosti považoval za vhodné definovať fašizmus, čo sa ukázalo ako problematické, keďže český právny poriadok neobsahuje definíciu fašizmu. Z historického, politologického a filozofického hľadiska je dôležité od seba odlíšiť fašizmus a nacizmus. Zjednodušene možno povedať, že fašizmus je označenie typu politickej ideológie, ktorej typickými rysmi sú predovšetkým autoritatívny a vodcovský princíp, výrazný nacionalizmus, militarizmus, sociálny darwinizmus, korporativistická rola štátu, v ktorom súkromné vlastníctvo musí

slúžiť kolektívnemu prospechu. Vedľa toho je nacionálny socializmus (nacizmus) krajine pravicová totalitná ideológia, forma fašizmu, oficiálne uplatňovaná diktatúrou v Nemecku v rokoch 1933 – 1945 Národnosocialistickou nemeckou robotníckou stranou vedenou Adolfom Hitlerom. Uvedenú definíciu fašizmu ako typ politickej ideológie s autoritatívnymi rysmi, vodcovským princípom, výrazným nacionalizmom a silou rolou štátu súd aplikoval na skutkový stav.

Súd považoval za preukázané, že hnutie SPD malo xenofóbne postoje vo vzťahu k rómskej populácii a islamskej migrácii. Súd prihladol na prevládajúce nacionalistické prvky preukazujúce sa vo verejných výrokoch niektorých členov, ktoré v niektorých prípadoch viedli až trestnému stíhaniu niektorých z nich. Súd považoval za nesporné, že predseda má v hnutí neohrozené postavenie, keďže podľa stanov musí predseda súhlasiť s vylúčením člena alebo s jeho prijatím.

Súd tieto skutočnosti vysvetlil z pohľadu chápania hodnotiacich úsudkov v súdnej praxi. Podľa rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu ČR⁴⁴ hodnotiaci úsudok vyjadruje subjektívny názor svojho autora, ktorý k danému faktu zaujíma určitý postoj tak, že ho hodnotí z hľadiska správnosti a prijateľnosti, a to na základe vlastných (subjektívnych) kritérií. Hodnotiaci úsudok nejde akokoľvek dokazovať, je však nutné skúmať, či sa zakladá na pravdivej informácii, či je forma jeho prezentácie primeraná a či je zásah do osobnostných práv nevyhnutným sprievodným prejavom výkonu kritiky, t. j., či primárnym cieľom nie je hanobenie a zneuctenie danej osoby.

Podľa uznesenia Najvyššieho súdu ČR⁴⁵ pravdivá informácia nezasahuje do práva na ochranu dobrej povesti právnickej osoby, ledaže by pravdivý údaj bol podaný takou formou a v takých súvislostiach, že skresľuje skutočnosť, čím pôsobí difamačne. V každom konkrétnom prípade je nevyhnutné skúmať intenzitu tvrdeného porušenia základného práva na ochranu dobrej povesti.

44 Napr. rozsudok vo veci sp. zn. 30 Cdo 608/2007 zo dňa 29.11.2007, rozsudok sp. zn. 23 Cdo 2.95.2018 zo dňa 26.02.2020

45 Uznesenie vo veci sp. zn. 23 Cdo 2.58.2010 zo dňa 30.11.2011

V odôvodnení rozsudku súd ďalej poukázal na všeobecnú povinnosť verejne činných osôb, teda politikov, verejných činiteľov, mediálne hviezdy, zniesť vyššiu mieru kritiky než iní občania, ktorá vyplýva z rozsiahlej judikatúry ESLP a Ústavného súdu. V tomto prípade súd poukázal na nález Ústavného súdu ČR,⁴⁶ v ktorom ústavný súd vysvetľuje tento princíp podporením verejnej diskusie o verejných veciach a slobodného utvárania názorov. Bohatosť diskusie o verejných veciach by podľa ústavného súdu mala byť štátom regulovaná iba v nevyhnutnej miere. Súčasne tým štát akceptuje, že jeho mocenský zásah do slobody prejavu za účelom ochrany dobrého mena iných občanov by mal prísť subsidiárne len vtedy, ak škodu nemožno napraviť inak. Iný spôsob náhrady škody spôsobený sporným výrokom môže predstavovať napríklad vytvorenie priestoru na oponovanie. Tak možno minimalizovať škodlivý následok efektívnejšie ako súdnou cestou.

Nakoniec súd poukázal na nález Ústavného súdu ČR,⁴⁷ podľa ktorého verejne činné osoby musia počítať s tým, že ich aktivity či prejavy budú hodnotené aj nelichotivo. Takému prejavu, expresívnemu i kritickému, je v zásade poskytovaná ochrana podľa čl. 17 Listiny základných práv a slobôd a spravidla nezasahuje do osobnostných práv kritizovanej verejne činnej osoby. Táto ochrana však nesvedčí samoučelným urážkam, ktorých intenzita nie je adekvátna ku kritizovanej skutočnosti, síce platí prezumpcia ústavnosti hodnotiacich úsudkov, i tieto majú medze dané neprimeranou expresívnou formou „*zjavne presahujúce medze slušnosti*“. Treba poznamenať, že medze slušného správania nie je z praktického hľadiska možné kodifikovať alebo explicitne právne uchopiť, a preto ich musí súd vyhodnotiť a posúdiť s prihliadnutím na posudzovanú situáciu. Nie je možné nastaviť univerzálne platnú hranicu, ktorú by sme vedeli aplikovať na každú situáciu pri skúmaní, či boli pravidlá slušnosti porušené iba mierne alebo vo výraznej miere.

Súd dospel k záveru, že na posudzovaný prípad sa vzťahuje práve vyššie citovaný nález Ústavného súdu ČR sp. zn. IV. ÚS 1.11.2013, podľa ktorého však urážky nemôžu byť samoučelné. Súd tak podrobil použitie výrazu „*parlamentné*

46 Nález Ústavného súdu ČR sp. zn. I. ÚS 367/03 zo dňa 15.03.2005

47 Nález Ústavného súdu ČR sp. zn. IV. ÚS 1.11.2013 zo dňa 20.05.2014

fašistické hnutie“ kritickému skúmaniu vo všetkých kontextoch. Dospel k záveru, že použitie celého názvu článku: „*Presvedčivých 100 percent hlasov dostal pri voľbe nového predsedu parlamentného fašistického hnutia Sloboda a priama demokracia Tomia Okamury doterajší držiteľ tejto funkcie a jediný kandidát Tomio Okamura*“ odkazuje práve na jeden zo znakov fašistickej strany – silný vodca (čo z filozofického hľadiska bol tiež J. V. Stalin, Saddám Husajn alebo Fidel Castro – i keď o znakoch fašizmu u uvedených osôb možno diskutovať). Samotný článok podľa súdu predstavoval kritický úsudok na stranu žalobcu – politického hnutia SPD, keď použitie názvu iba zvyrazňuje časť problematiky. Súd po zhodnotení všetkých okolností prípadu dospel k záveru, že použitie výrazu „*parlamentné fašistické hnutie*“ je v súlade s požiadavkou proporcionality.

Za pozornosť stojí poznámka súdu v závere odôvodnenia. Nad rámec uvedených skutočností súd uviedol, že žalobe síce nebolo možné vyhovieť z uvedených dôvodov, ale okrem toho odkázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR,⁴⁸ podľa ktorého právnická osoba nemá právo na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej neoprávneným zásahom do svojej povesti podľa § 135 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ak nie je vyslovene dohodnuté inak. To znamená, že ak by súd v tomto prípade dospel k záveru, že žalobe treba vyhovieť z iných dôvodov, existoval by dôvod na nepriznanie náhrady nemajetkovej ujmy (vo forme ospravedlnenia alebo v peniazoch) práve z dôvodu, že politická strana / politické hnutie ako právnická osoba nemá na náhradu nárok. Odlišne je situácia upravená v slovenskom právnom poriadku, kde nárok právnickej osoby na náhradu nemajetkovej ujmy pri neoprávnenom zásahu do dobrej povesti právnickej osoby vyplýva a priamo predpokladá ustanovenie § 19b ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka.

3.1.3. URÁŽLIVÉ VÝROKY MEDZI POLITIKMI

Poslanec Národnej rady Slovenskej rady Alojz Hlina upozorňoval v roku 2013 na praktiky nebankových subjektov pri poskytovaní spotrebiteľských úverov.

48 rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 23 Cdo 327/2021 zo dňa 30.11.2021

V tejto súvislosti označil vtedajšieho štátneho tajomníka Ministerstva práce, sociálnych vecí na rodiny SR Jozefa Buriana za „*človeka s kariérou úžerníka, krstného otca úžerníckych spoločností a tiež uviedol, že zmaril vytvorenie pro-spotrebiteľskej právnej úpravy zmlúv, čím pomohol vytvoriť kapitál úžerníckych firiem a úžernícky „klondike“ na Slovensku.*“ V článku na svojom blogu uviedol ako príklad pána z malej obce na východnom Slovensku, ktorý si vzal pôžičku na kúpu tovaru, avšak firma, ktorej vlastníkom bol štátny tajomník, po niekoľkých rokoch vymáhala úžernícke úroky. Podľa Hlinu, to, že Smer nominoval do funkcie štátneho tajomníka rezortu, ktorý má sociálnosť dokonca v názve, úžerníka, je vrcholom cynizmu. Burian podal na súd žalobu na ochranu osobnosti, ktorou sa domáhal, aby súd zaviazal poslanca Hlinu zverejniť presne formulované ospravedlnenie a žiadal priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch v sume 50 000,- Eur. Neskôr vzal návrh na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy späť.

Hlina na svoju obranu uvádzal, že výroky neboli nepravdivými skutkovými tvrdeniami znižujúcimi česť a vážnosť navrhovateľa, ale kritické hodnotiace úsudky založené na pravdivom skutkovom základe, ktoré bol Burian ako verejne činná osoba povinný zniesť a nepodliehajú súdnemu prieskumu.

Rozsudok Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 10C/161/2013 zo dňa 06.04.2016

Okresný súd Bratislava I nepovažoval za preukázané, že štátny tajomník si budoval kariéru v spoločnostiach podnikajúcich v oblasti poskytovania úverov a pôžičiek. Bol síce menšinovým spoločníkom v obchodných spoločnostiach EX CREDIT, a. s. a G.I.C. Cash, a. s., ale podľa súdu nebolo preukázané, že by bol vlastníkom obchodného podielu alebo sa inak podieľal na činnosti spoločnosti POHOTOVOSTĚ, s.r.o., s ktorou ho vo svojich vyjadreniach spájal poslanec Hlina. Okresný súd dospel k záveru, že výroky poslanca Hlinu boli nepravdivé a mali difamačný charakter, poškodzujúce česť a dobrú povesť žalobcu. Ak by aj súd pripustil, že výroky sú hodnotiacimi úsudkami – kritikou na politika – je zrejmé, že poslanec presiahol hranice prípustnej kritiky tým, že jednak poskytol masovokomunikačným prostriedkom nepravdivé informácie a forma verejnej

prezentácie bola neprimeraná. Podľa Okresného súdu presiahli výroky medze tolerancie v politickej diskusii, a tým neoprávnene zasiahol do jeho osobnostných práv. Na základe uvedených skutočností uložil súd povinnosť poslancovi Hlinovi zverejniť na svojom blogu „úprimné ospravedlnenie“.

) **Rozsudok Krajského súdu v Bratislave**
(**sp. zn. 5 Co 250/2016 zo dňa 16.01.2018**

Proti rozsudku Okresného súdu sa Hlina odvolal a tvrdil, že jeho predmetné výroky bolo potrebné považovať za hodnotiace úsudky založené na pravdivom skutkovom základe. Odvolací súd potvrdil rozhodnutie okresného súdu a zopakoval, že je potrebné rozlišovať medzi kritikou prípustnou (oprávnenou) a kritikou, ktorá môže tvoriť podstatu neoprávneného porušenia práva na dobrú povesť. Stotožnil sa preto so závermi okresného súdu, že poslanec ako pôvodca výrokov v danom prípade prekročil medze vecnej a konkrétnej kritiky a pri formulovaní hodnotiacich úsudkov vychádzal z celkom nepravdivých skutočností. Krajský súd uzavrel, že do občianskej cti možno neoprávnene zasiahnuť nielen zverejnením nepravdivých skutočností, ale aj neprípustnými hodnotiacimi úsudkami. Ak publikovaný názor vybočí z medzí demokratickou spoločnosťou všeobecne uznávaných pravidiel slušnosti, stráca charakter korektného úsudku a ako taký sa ocitá mimo ústavnej ochrany.

Krajský súd v Bratislave sa stotožnil iba s námietkou Hlinu ohľadom uloženej povinnosti úprimne sa ospravedlniť a prisvedčil, že takúto povinnosť nemožno nikomu prikázať, pretože dotknutému subjektu zostáva právo názoru na danú vec. Keďže úprimné ospravedlnenie znamená vnútorné stotožnenie sa s obsahom, ide o nevykonateľnú požiadavku. Krajský súd preto zmenil rozsudok okresného súdu týkajúci sa textu ospravedlnenia a uložil poslancovi Hlinovi povinnosť ospravedlniť sa (vypustil slovo „úprimne“).

) **Nález Ústavného súdu SR sp. zn. III.**
(**ÚS 283/2020 zo dňa 12.11.2020**

Ústavný súd SR na základe sťažnosti konštatoval, že základné právo poslanca Alojza Hlina na slobodu prejavu podľa čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky

boli porušené a rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5Co/250/2016 zo dňa 16.01.2018 zrušil a vrátil na ďalšie konanie.

Podstatou konania na Ústavnom súde SR bolo posúdenie, či krajský súd porušil základné právo poslanca Hlinu na slobodu prejavu tým, že uprednostnil ochranu osobnosti jeho politického oponenta (žalobcu v konaní o ochranu osobnosti), zvlášť akcentovaním nepravdivosti jedného z tvrdení vo výrokoch sťažovateľa (poslanca Alojza Hlinu), napriek tomu, že išlo o kritiku verejného činiteľa verejným činiteľom, ktorá sa týkala verejnej otázky.

Ústavný súd predovšetkým zdôraznil, že spory o ochranu osobnosti sú populárnymi vo verejnom priestore najmä z dôvodu, že účastník, ktorý v takomto spore uspeje, svoj úspech prezentuje ako autoritatívne odobrenie ním zastávanej pozície. Právne hľadisko je však odlišné než hľadisko sociálne, čo musia v priebehu konania brať do úvahy účastníci konania, ako aj konajúce súdy.

Podľa ústavného súdu obsahujú spory o ochranu osobnosti z ústavnoprávneho hľadiska v sebe dve odlišné konania. Ak sa sporný prejav netýka témy verejného záujmu (ČO) prednesenou verejnou osobou (KTO) vo verejnom priestore (KDE), zvlášť o inej verejnej osobe (O KOM), tak sa vec posúdi a rozhodne v rámci občianskoprávneho sporu dvoch rovných súkromných osôb v rámci režimu skutkové tvrdenie – hodnotový súd. V takomto konaní je podstatou pravdivosť tvrdení, resp. názor. Z výroku rozsudku súdu je následne zrejmé, či napadnutý výrok bol pravdivý, resp. či bol hodnotovým súdom.

Pokiaľ sa však žaloba o ochranu osobnosti týka tvrdenia, ktoré sa týka verejného záujmu a je súčasťou demokratickej diskusie, tak sa konanie o ochranu osobnosti „preklápa“ do konania, v ktorom je potrebné predovšetkým skúmať, či by vyhovie žalobe nebránilo slobodnej diskusii o téme. Presnosť či skutková dokonalosť výroku môže potom byť do istej miery odsunutá do úzadia. V tejto súvislosti uviedol ústavný súd príklad, že je rozdielna situácia, ak v rámci politickej súťaže označí politik iného politika slovom „korupčník“,

čím chce vyjadriť nehospodárne konanie vlády, a ak to isté povie napríklad historik na vedeckej konferencii o kolegovi.

Sloboda prejavu nedáva podľa ústavného súdu veľký priestor na to, aby sa jednotliviec (verejná postava) po verejnej diskusii hmotnoprávne úspešne bránil na súde žalobou o ochranu osobnosti, a tým žiadal nezávislú autoritu o odobrenie jeho názoru. V rámci verejnej diskusie v zásade postačuje, aby sporný výrok mal kontakt s faktami, aby bol tento výrok či prejav prítomný v pôdoryse širšej faktickosti. Sporný fakt nemusí byť dokonale presný, keďže hovorová reč, a zvlášť demokratická výmena názorov, je voľnejšia a umožňuje použitie zjednodušení a nadnesených prvkov vo vyjadrovaní, než je tomu pri diskusii v kolektíve kolegov. Ak teda v spore o ochranu slobody prejavu uspeje žalovaný, neznamená to automaticky, že mal pravdu, ale že sa o veci mohlo diskutovať. Z uvedeného vyplýva, že súdna sieň je len vo veľmi obmedzenej miere vhodnou arénou pre politickú súťaž.

Podľa ústavného súdu porušili súdy slobodu prejavu poslanca Alojza Hlina tým, že nevzali do úvahy, že sporné výroky sa týkali verejného záujmu, nevybočili z pôdorysu verejnej témy a obaja aktéri boli verejnými osobami. Ústavný súd zároveň dodal, že z toho záveru nevyplýva doslovná pravdivosť výrokov a ani skutočnosť, že sa ústavný súd s výrokom stotožňuje. Možno doplniť, že ústavný súd nevyslovil záver, že štátny tajomník je úžerník a ani nepriznal jeho zodpovednosť za podnikanie nebankových subjektov, ale iba konštatoval právo poslanca v rámci verejnej diskusie tento výrok vysloviť.

Ústavný súd nevnímal zameranie sporných výrokov na osobu žalobcu, štátneho tajomníka Jozefa Buriana, ale z kontextu vyplývalo, že hlavnou témou výrokov bola činnosť nebankových spoločností. Z dostupných prameňov ohľadom spoločenského diania totiž bolo zrejmé, že pôsobenie nebankových spoločností bolo zásadnou spoločenskou témou a napadnutý výrok poslanca personifikuje, i keď pomerne ofenzívnym spôsobom, v osobe štátneho tajomníka problém nebankových spoločností. Zároveň ústavný súd poukázal na to, že sporný výrok sa netýkal neverejného pôsobenia, resp. súkromia osoby, ktoré požíva

vyššiu ochranu. Je potrebné zdôrazniť, že limitom diskusie je dôstojnosť osoby, o ktorej sa hovorí, útoky voči jej ľudskej dôstojnosti, nenávisť voči nej. Preto je dôležité spozornieť, ak absentuje spojenie hanlivého tvrdenia s verejnou diskusiou alebo ak je účelom tvrdenia len pošpinenie dotknutej osoby bez akéhokoľvek dôvodu.⁴⁹

V danej veci podľa ústavného súdu nešlo o tento typ výrokov, sporné tvrdenia neboli vecným konštatovaním faktov, ale mali apelatívny charakter. Zároveň podotkol, že výrok obsahoval metafory a pojem „úžera“ pri tomto type politických výrokov nemá trestnoprávny význam, ale sociálne-ekonomický, blížiaci sa k civilnej úžere. Podľa ústavného súdu bola adresátom výrokom priority občianska spoločnosť a poslanec Hlina výrokmi iba demonštroval svoje názory na vládnu politiku. Jeho výroky boli preto ústavným súdom vyhodnotené aké súčasť politického zápasu.

Za významné konštatovania ústavného súdu v tomto rozhodnutí možno považovať vymedzenie slobody prejavu vo vzťahu k politickým prejavom. Politická zodpovednosť je objektívna,⁵⁰ z čoho vyplýva, že na účely politickej diskusie možno účastníkom politického života pričítať i skutočnosti, v danom prípade vývoj právnej úpravy, na ktorý mali čo i len nepriamy vplyv. Z uvedeného je nepochybné, že najvhodnejšou arénou pre politické diskusie je verejný priestor, parlament a napokon i tlač, nie justícia. Ústavný súd ďalej pripomenul, že z hľadiska systematického čl. 26 ústavy obsahujúci záruky slobody prejavu je prvým ustanovením oddielu ústavy, ktorý má názov politické práva. Z uvedeného vyplýva, že súdy majú veľmi úzky priestor akceptovať zásah do slobody

49 porov. II. ÚS 191/2015; Strya, J.: Usnesení Spolkového ústavního soudu ze dne 19. 5. 2020 ve věci 1 BvR 2397/19. Ústavní principy posuzování kolize svobody projevu a práva na ochranu osobnosti v kontextu hanlivých tvrzení. In: Bulletin oddělení analytiky a srovnávacího práva 3/2020, s. 4, dostupné na www.nsoud.cz

50 porov. Filip, J. Ústavní právo České republiky. 1, Základní pojmy a instituty, ústavní základy ČR. 4., opr. a dopl. vyd., V nakl. Doplněk 2. opr. a dopl. vyd. V Brně : Masarykova univerzita, 2003, ISBN 80-210-3254-5, s. 64 65

prejavu v prípade, ak ide o prejav politický, osobitne, ak ide o výmenu názorov o politickej otázke medzi politickými aktérmi.

Ústavný súd v rozhodnutí potvrdil širšiu slobodu prejavu politického prejavu vo vzťahu k otázkam verejného záujmu. Tieto závery však nemožno mylne vykladať tak, že politik alebo verejne činná osoba je tým pádom oprávnená povedať čokoľvek o komkoľvek. V odôvodnení rozhodnutia ústavný súd jasne vymedzil limity slobody prejavu, ktoré spočívajú predovšetkým v zásahoch do súkromnej sféry človeka, jeho dôstojnosti a osobnej integrity.

3.1.4. NEPRAVDIVÉ A HANLIVÉ VÝROKY – SPORY NA OCHRANU OSOBNOSTI PROTI POLITICKÉMU HNUTIU REPUBLIKA A JEJ ČLENOM

V tejto kapitole budeme analyzovať viacero súdnych sporov, v ktorých sa dotknutá osoba – lekár Peter Sabaka bránil proti nepravdivým, hanlivým a útočným výrokom predstaviteľov politických subjektov ĽSNS a politického hnutia Republika. Popisované výroky majú niekoľko spoločných znakov, a to najmä skutočnosť, že ku zverejneniu a šíreniu výrokov došlo väčšinou na sociálnej sieti Facebook a príspevky dosiahli veľkú pozornosť a sledovanosť medzi internetovou verejnosťou. Druhým spoločným faktorom je, že autori príspevkov sa zaštiťovali slobodou prejavu a svoje výroky pripisovali ústavnému právu vyjadriť slobodný názor na akúkoľvek tému. Do akej miery je táto sloboda limitovaná s dôrazom na pravdivosť tvrdení, si ukážeme v nasledovnom texte.

Rozsudok Okresného súdu Kežmarok sp. zn. 8C/71/2021 zo dňa 03.02.2023

Prvý prípad sa týkal viacerých vyjadrení bývalého poslanca NR SR a podpredsedu politického hnutia Republika Milana Mazureka, ktoré zverejnil vo videu na svojej stránke na sociálnej sieti Facebook. Vo videu opísal lekára Petra Sabaku ako osobu, ktorá sa nezaujíma o život a zdravie svojich pacientov, ale koná zo zisťných dôvodov s cieľom získať finančný prospech, pričom tieto svoje

kroky mal údajne koordinovať s politikmi a médiami a mal sa ich snažiť utajiť pred verejnosťou. V spornom videu ďalej poslanec emotívne opisoval úmrtie dieťaťa a spôsobom vyjadrení navodzoval dojem, že lekár bol za toto úmrtie nepriamo zodpovedný svojou aktivitou a verejným vystupovaním v priebehu pandémie ochorenia COVID-19. Peter Sabaka pracoval ako lekár, vysokoškolský pedagóg v priebehu pandémie ochorenia sa dostal do spoločenského povedomia, keď sa zúčastňoval rôznych verejných diskusií, na ktorých laickej verejnosti vysvetľoval medicínske problémy a snažil sa prispieť k vyššej osvete a prevencii šírenia choroby.

Okresný súd posudzoval príspevok „NÁROD, KTORÝ NECHRÁNI ANI DETI, SA NEMÔŽE NAZÝVAT CIVILIZOVANÝM! JE CAS SA ZOBUDIT!“, s videom, v ktorom bolo uvedené (doslovný citát s anonymizovanými osobnými údajmi): „A ja sa nebudem diviť nikomu, komu napríklad takýmto spôsobom sadistický lekári zabijú blízkeho alebo mu zabijú dieťa a ten už nebude mať čo stratiť a schytá to potom nielen ten lekár, ale aj zločinec, fašistická kreatúra, minister zdravotníctva G. alebo šéf Úradu verejného zdravotníctva hlavný hygienik pán E. alebo B., H., F., či ďalší z týchto covidových prorokov, ktorí spôsobili to, že celej spoločnosti boli odobraté ľudské práva.“ Okresný súd rozhodol, že došlo k neoprávnenému zásahu do práva lekára na ochranu osobnosti. Súd konštatoval neoprávnený zásah aj pri zdieľaní ďalšieho príspevku na profile politika s popisom: „B. si zmyslel že z nás detinským vydieraním dostane desaťtisíce eur? Musel sa načisto zblázniť“, spolu s videom, v ktorom bolo uvedené: „... A odo mňa žiada ten istý doktor B. v predžalobnej výzve 20.000 Eur len za to, že som ho nazval covidovým prorokom. Prepáčte, ale ktokoľvek, kto uprostred leta predpovedá počty mŕtvych, nakazených, aj akési covidové vlny uprostred jesene alebo zimy, pre mňa skrátka je covidovým prorokom. Navyše pán B. je obyčajný zbabelec, ktorý sa zľakol a odmietol ísť do verejnej debaty so staršími a skúsenejšími lekármi, ktorí by jeho pseudoargumenty roztrhali v zuboch. ...Od doktora B., ktorý svojou pachtivosťou po peniazoch, robí akurát tak hanbu všetkým slušným lekárom nám v tomto videu ale vôbec nejde. Nechceme ani útočiť na všetkých zdravotníkov, ktorí si poctivo robia svoju robotu a častokrát s obetou a nasadením vlastného života pracujú preto, aby zachránili životy iných. Práve naopak.“

Súd uložil v rozsudku povinnosť politikovi uverejniť na svojom profile na sociálnej sieti Facebook ospravedlnenie v súdom určenom znení a zakázal mu do 48 hodín od zverejnenia ospravedlnenia zverejniť iný príspevok.

Súd uložil žalovanému Milanovi Mazurekovi povinnosť zaplatiť žalobcovi – lekárovi Sabakovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 20 000,- Eur.

Súd zdôraznil, že sloboda prejavu predstavuje jeden zo znakov konštitutívnej demokratickej pluralitnej spoločnosti, v ktorej je každému dovolené vyjadrovať sa k veciam verejným a vynášať o nich hodnotiace úsudky. Sloboda prejavu však nie je neobmedzená a v niektorých prípadoch podlieha obmedzeniam nevyhnutným na ochranu verejného záujmu alebo práv a slobôd iných osôb.

Pri vyvažovaní kolízie medzi slobodou prejavu a ochranou osobnosti súd skúmal povahu posudzovaných výrokov a vyhodnotil ich ako hodnotiace úsudky, keďže mali charakter hodnotiaceho subjektívneho názoru/záveru a postoja politika. Bolo nutné posúdiť, či hodnotiaci úsudok vychádzal z pravdivých a reálnych základov a či nešlo iba o samoúčelné urážanie. Je rozdiel, či hodnotenie reaguje na určité konkrétne objektívne preukázateľné fakty a vtedy musí byť prítomný reálny základ (napr. pri hodnotení slova „pachtivec“, „zbabelc“, „covidový prorok“), alebo ide o vyjadrenie subjektívnej preferencie. Výrok musí byť posudzovaný v širšom kontexte s dôrazom na celkové vyznenie výroku, a nie izolovane. Ak sa hodnotiacim úsudkom vyjadrujú vnútorné subjektívne preferencie, požívajú výroky veľmi silnú ochranu, ktorá však tiež nie je neobmedzená, najmä ak má vyjadrenie charakter nenávisťného prejavu. V prípade hodnotenia okolitého sveta treba podľa súdu prihliadnúť na prítomnosť atribútu skutkového tvrdenia a pravdivosť základu, na ktorom je výrok postavený, celkové vyznenie hodnotiaceho úsudku/záveru a primeranosť výrazových prostriedkov vo vzťahu k faktickému základu prejavu/vyjadrenia i cieľu a účelu daného prejavu, t. j. mieru expresivity, vulgarity či emocionality, kedy možno ten istý obsah prezentovať slušne, či naopak hrubo a urážlivo.

Súd ďalej posúdil výroky z hľadiska formy ako výroky obsahujúce expresívne slová, prípadne vulgarizmy, ktoré sú spôsobilé zasiahnuť do dôstojnosti lekára (napr. označenie lekára za zločincu, zbabelca, pachtivca za peniazmi a blázna). Z hľadiska obsahu boli hodnotiace úsudky kvalifikované súdom ako komerčné výroky. Teda ani s prihliadnutím na skutočnosť, že autor výrokov bol politik, nebolo podľa súdu možné považovať jeho vyjadrenia vzhľadom na ich povahu a formu za politické.

Súd ďalej zohľadnil, že výroky sa týkali súkromnej osoby – lekára, ktorý síce bol v odborných a verejných kruhoch známy, ale nie ako člen orgánu štátu zodpovedného za prijímanie opatrení v boji proti pandémie alebo ako osoba uchádzajúca sa o politickú funkciu. Z hľadiska jeho postavenia ako kritizovanej osoby súd konštatoval, že nemusel znášať vyššiu mieru tolerancie voči kritike, lebo na verejnosti sa prezentoval iba v rámci odbornej činnosti.

Súd na nadobudol presvedčenie, že cieľom vyjadrení politika bolo získať pozornosť verejnosti a zvýšiť tak svoju politickú popularitu pre seba a politický subjekt, o čom svedčili aj neustále prítomné symboly politického hnutia na pozadí zverejneného videa.

Okresný súd pripustil, že čím viac sa difamujúci prejav dotýka vecí verejného záujmu, tým viac platí prezumpcia práva urobiť taký prejav a práva ostatných informáciu poznať. Najsilnejšou prezumpciou ochrany disponuje politický prejav, teda prejav týkajúci sa otázok správy štátu, chodu štátu, chovania vrcholných predstaviteľov štátu, resp. všeobecnej správy vecí verejných. Ochrana politického prejavu úzko súvisí s jednou z funkcií slobody prejavu, a to umožniť jednotlivcovi (v danom prípade žalovanému) čo najširšiu participáciu na moci i kontrolu moci. Keďže súd vyhodnotil sporné hodnotiace úsudky z hľadiska obsahu ako komerčné výroky vyslovené v rámci politického marketingu na adresu súkromnej osoby, poskytol zvýšenú ochranu osobnosti žalovaného – lekára.

Na strane druhej je vždy nevyhnutné u verejne činnej osoby zohľadniť mieru vplyvu, ktorú má, resp. efekt, ktorý môže svojím výrokom spôsobiť. Preto je

legitímne pripísať verejnému činiteľovi väčšiu mieru zodpovednosti za vyslovený výrok ako iným osobám. V princípe totiž platí, že „predstaviteľ štátnej moci je povinný zverejňovať len skutkovo dôkladne preverené informácie, ktoré sa navyše vzťahujú iba k záležitostiam, ktoré spadajú do jemu kompetenčne vymedzenej oblasti. Ak ústavný činiteľ nemá svoje tvrdenia faktov dôkladne preverené čo do pravdivosti, nie je oprávnený ich zverejniť.“⁵¹ Uvedené platí o to viac, že hodnotiaci úsudok/záver žalovaného nesmeroval proti jeho politickému rivalovi na politickej scéne, v „politickom ringu“, ale proti lekárovi, ktorý zabezpečuje starostlivosť o zdravie ľudí s najťažším postihnutím spôsobeným závažným pandemickým ochorením.

Súd ku procesnej obrane u politika zdôraznil, že jeho politické pôsobenie bolo verejne známou skutočnosťou. To však bez ďalšieho neznamenovalo, že každý jeho výrok je automaticky vecou verejného záujmu. Status akejkoľvek osoby vystupujúcej v postavení politika túto osobu neoprávňuje šíriť nepravdivé a osočujúce informácie a tvrdenia o ktoromkoľvek občanovi, ktorý nositeľom politickej moci nie je. Podľa názoru súdu je takéto konanie politika voči občanovi, ktorému má naopak ako verejný činiteľ slúžiť, veľmi nebezpečné najmä v krízových situáciách, v ktorých sa spoločnosť môže kedykoľvek ocitnúť. Politik svoje difamujúce a nepravdivé výroky a hodnotiace úsudky/závery obhajoval v súdnom konaní verejným záujmom o témy spojené s ochorením COVID-19 a zároveň svojim politickým pôsobením. Ani v jednom hodnotiacom úsudku však nekonfrontoval názor žalobcu týkajúci sa epidémie uvedeného ochorenia. Podľa súdu prezentoval iba svoje urážlivé hodnotiace úsudky na adresu lekára.

Súd ďalej zdôraznil, že zverejnené vyjadrenia možno považovať za mimoriadne nebezpečné, keďže verbálne ospravedlňovanie násillia voči jednotlivcovi alebo skupine obyvateľov je posledným krokom pred fyzickými útokmi. Súd pripomenul, že v danom čase reálne dochádzalo ku stupňujúcej agresivite voči zdravotníckym pracovníkom a obdobné prejavy túto agresivitu iba posilňovali.

51 pozri Nález Ústavného súdu Českej republiky z 11.11.2005, I. ÚS 453/2003

S ohľadom na to, že hodnotiace úsudky žalovaného uverejnené na jeho profile na sociálnej sieti Facebook boli vyhodnotené ako nepravdivé bez faktického podkladu, smerujúce proti osobnej i mravnej integrite žalobcu a s ohľadom na to, že žalobca bol lekár pôsobiaci v prvej línii starostlivosti o pacientov postihnutých vážnym vírusovým ochorením, vedec a odborník v určitej oblasti medicíny a nie osobou verejného záujmu, záujem na uplatnení slobody prejavu žalovaného vystupujúceho v postavení verejného činiteľa bol v danom prípade nízky a záujem na ochrane osobnostných práv žalobcu bol vysoký.

V závere odôvodnenia sa súd vysporiadal s nárokom na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch a vysvetlil spôsob jej určenia v danom prípade. Pri úvahe súdu o poskytnutí zadostučinenia bolo potrebné vziať do úvahy predovšetkým to, či zásah do práva na ochranu osobnosti bol iba hrozbou možných dôsledkov alebo v dôsledku zásahu k nejakým následkom na strane žalobcu už aj reálne došlo. V tejto súvislosti sa aplikuje ust. § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého má fyzická osoba nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, ak bola v značnej miere znížená jej dôstojnosť alebo vážnosť. Ak sú obidva predpoklady splnené, je možné priznať satisfakciu v podobe náhrady nemajetkovej ujmy iba vtedy, ak sa morálna satisfakcia podľa ust. §13 ods. 1 Občianskeho zákonníka javí ako nepostačujúca. Na priznanie morálnej satisfakcie (napr. ospravedlnenie) stačí, ak zásah bol spôsobilý privodiť ujmu chránenú zákonom, naopak priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch vyžaduje, aby v konaní boli preukázané aj negatívne následky zásahu. V tomto prípade nestačí iba možnosť alebo potencionálne riziko ich vzniku v budúcnosti.

Z vyššie uvedených skutočností mal súd za preukázané, že žalovaný ako politik, prostredníctvom sociálnych sietí a marketingových nástrojov komunikácie šíril nepravdivý a osočujúci obsah o osobe žalobcu. Žalovaný uviedol nepravdivé a difamujúce tvrdenia, ktorými značným spôsobom zasiahol do práva žalobcu na ochranu osobnosti. Tieto hodnotiace úsudky žalovaného značným spôsobom znížili dôstojnosť, vážnosť, česť i dobré meno žalobcu, a to nielen v jeho profesijnom, ale dokonca i súkromnom živote (medzi kolegami, pacientmi, vedcami, študentami a rovnako zasiahli do práv rodinných príslušníkov žalobcu). Je

nepochybné, že úsudok/záver žalovaného zasahujúci do práva na ochranu osobnosti žalobcu nepredstavuje iba hrozbu možných dôsledkov, ale že v dôsledku zásahu už ku konkrétnym následkom na strane žalobcu reálne došlo.

Konkrétnym negatívnym zásahom, ktorý nastal a nielen hrozil, bol podľa súdu strach starej mamy lekára i jeho manželky, ktoré ho pod vplyvom vyššie uvedených okolností odhovárali od ďalších verejných vystúpení. Ako konkrétny zásah do práva lekára súd vyhodnotil i stratu dôvery časti pacientov, ktorí odmietli odporúčania na uplatnenie postupu liečby, ktorý im žalobca navrhoval. Za konkrétny negatívny následok zásahu bolo potrebné považovať i vyvolanie stavu neistoty žalobcu i členov jeho rodiny, súvisiaci s prípadným útokom nielen verbálnym, ale i fyzickým.

Za mimoriadne závažný a intenzívny zásah do práv týkajúcich sa intímnej sféry, súkromného i profesijného života žalobcu súd považoval difamujúci výrok žalovaného z 02.10.2021, ktorý v kontexte vyznieval tak, že žalobca niesol zodpovednosť za smrť malého chlapca a za údajné odobratie ľudských práv celej spoločnosti. Uvedený výrok žalovaného mimoriadne závažne a intenzívne zasiahol do práva lekára aj tým, že vytváral negatívny obraz o ňom ako lekárovi, jeho práci a dokonca v jasnom kontexte ospravedlňoval použitie násillia voči nemu, keď žalobca tvrdil, že by mal pre takéto násillné správanie pochopenie. Závažnosť a intenzívnosť zásahu podľa súdu spočívala aj vo vyvolávaní nebezpečných emócií u osôb zdieľajúcich a komentujúcich výroky na sociálnej sieti Facebook. Súd prihliadol aj na fakt, že politik neupustil od svojho konania ani po doručení predžalobnej výzvy a dokonca ani po nariadení neodkladného opatrenia, ktorým mu súd uložil povinnosť bezodkladne sa zdržať zásahov a odstrániť príspevky.

Súd bol presvedčený, že v danom prípade nestačila morálna satisfakcia v podobe samotného ospravedlnenia, a preto priznal lekárovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 20 000,- Eur. Súd v tejto súvislosti posúdil okolnosti, za ktorých k zásahu do práva žalobcu došlo (pandémia ochorenia COVID-19), intenzita zásahu spočívajúca v jeho značnej miere a vo vzťahu k širokej

verejnosti zdieľajúcej výroky žalovaného na sociálnej sieti, trvanie tohto zásahu i po nariadení neodkladného opatrenia (nerespektovanie rozhodnutia súdu), celkový dopad a dôsledky nielen v profesijnom, súkromnom živote, ale v celej spoločnosti.

Pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy súd prihliadol aj na mieru zavinenia politika a jeho zlý úmysel zvýšiť svoju popularitu v rámci boja politických subjektov o voličov. Výška peňažnej satisfakcie plnila účel, ktorým je vyvážanie nepriaznivých dôsledkov zásahu a spĺňala aj požiadavku primeranosti k utrpenej ujme a bola primeraná k príjmovým pomerom žalovaného ako poslanca NR SR. Súd zohľadnil pri určení výšky finančnej satisfakcie aj počet sledovateľov sporných hodnotiacich úsudkov, ktoré boli dostupné každému registrovanému užívateľovi sociálnej siete Facebook.

Vo vzťahu k účelu a funkciám inštitútu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch pri ochrane osobnosti rozhodovacia prax Ústavného súdu ČR zdôrazňuje, že peňažné zadostučinenie ako prostriedok náhrady nemajetkovej ujmy má plniť dve funkcie – satisfakčnú a sankčnú. Satisfakčná funkcia má smerovať k vyvážaniu a zmierneniu nepriaznivých následkov a sankčná má prispieť k odradeniu rušiteľa a jeho možných nasledovníkov od protiprávneho konania.

Súd poukázal na ustálenú judikatúru, podľa ktorej je potrebné považovať mieru zavinenia pôvodcu za kľúčové hľadisko. Tento aspekt v posudzovanom prípade aj priamo zohľadnil. V prípade zlého úmyslu (zámeru) na strane pôvodcu neoprávneného zásahu, či v prípade, keď pôvodca neoprávneného zásahu do osobnostných práv práve daným zásahom sledoval zámer zviditeľniť sa a získať tým potrebnú publicitu a politický prospech (napr. zvýšenie počtu oslovených voličov, ci fanúšikov jeho profilu na sociálnej sieti), „by mal súd svoje odsúdenie tohto spoločensky i právne obzvlášť odsúdeniahodné chovanie vyjadriť práve citelným určením výšky peňažného zadostučinenia.“⁵² V tejto súvislosti súd zdôraznil, že v prípade sporov o ochranu osobnosti, ktoré majú

svoj pôvod vo svete bulvárnych médií, možno pri stanovení výšky relutárnej náhrady pripustiť výnimku zo zákazu zásady tzv. odradzujúceho účinku (*chilling effect*), podľa ktorej by výška finančného zadostučinenia nemal byť pre pôvodcu zásahu likvidačná. V celej úplnosti sa preto aplikácie tejto zásady nemôže dovoľávať napríklad osoba, ktorej podnikanie je postavené, resp. často sprevádzané preukázateľnými, úmyselnými a závažnými zásahmi do základných práv jednotlivcov, ba vedie dokonca k zníženiu ich ľudskej dôstojnosti. Miera ich ochrany (spočívajúca v odzrkadľovaní slobody prejavu) musí byť nevyhnutne oslabovaná či dokonca úplne vylúčená v prípade subjektov, ktoré svoju existenciu, činnosť a marketingovú stratégiu zakladajú prevažne na publikácii difamačných („*bombastických*“, „*šokujúcich*“, či „*pikantných*“), ľudskú dôstojnosť a česť znižujúcich „*informácií*“ o osobách známych, kedy účelom takéhoto chovania je najmä zvýšenie publicity použitého média.

Napriek tomu, že v tomto prípade sa dotknutá osoba nedomáhala súdnej ochrany proti tvrdeniam zverejneným v bulvárnych médiách, podľa súdu sú tieto závere aplikovateľné, keďže výroky politika vykazovali veľkú miery pompeznosti s jasným zámerom zvýšiť svoju publicitu.

**) Rozsudok Okresného súdu Poprad sp.
(zn. 8C/133/2022 zo dňa 25.08.2023**

Predchádzajúci súdny spor vyvolal širokú odozvu v mediálnom prostredí a vytvoril základ pre stupňovanie verbálnych útokov na lekára Petra Sabaku, ktoré boli dôvodom na podanie ďalšej žaloby na ochranu osobnosti proti bývalému poslancovi NR SR a podpredsedovi politického hnutia Republika Milanovi Mazurekovi. V tomto konaní sa lekár bránil proti ďalším jeho príspevkom a videám uverejnených v rôznom období na sociálnych sieťach a tvrdil, že obsahujú nepravdivé a difamujúce tvrdenia o jeho osobe, čím vážne zasiahli do jeho práva na ochranu osobnosti. Rovnako ako v predchádzajúcom spore lekár upozorňoval predovšetkým na absenciu faktického skutkového základu tvrdení a v druhom rade namietal agresívny, nenávisťný a násilie podnecujúci tón jednotlivých vyjadrení. V žalobe osobitne zdôraznil, že nenávisťné prejavy politika ako verejne známej osoby vyvolali agresívne

a útočné prejavy aj zo strany jeho sympatizantov a podporovateľov a nesie za ne zodpovednosť.

Okresný súd Poprad rozhodol, že Mazurek je povinný vymazať zo svojho profilu na sociálnej sieti Facebook vo výroku špecifikované príspevky a všetky textové komentáre prislúchajúce k týmto príspevkom. Okrem toho súd uložil povinnosť politikovi uverejniť na sociálnej sieti ospravedlnenie v definovanom znení a zároveň nahráť a zverejniť ospravedlnenie aj v audiovizuálnej podobe.

Okresný súd použil rovnaké kritériá ako v predchádzajúcom súdnom spore, na základe ktorých posúdil charakter jednotlivých výrokov z hľadiska primeranosti zásahu po zohľadnení aspektov vyplývajúcich z judikatúry Ústavného súdu SR a EŠLP. Súd prihliadol osobitne na spoločenské postavenie oboch strán, obsah a formu výrokov, celkový kontext, obdobie, v ktorom výroky odznali a zohľadnil aj celkový dosah príspevkov na internete. Vzhľadom na skutkovú totožnosť s predchádzajúcim prípadom je argumentácia súdu podobná a vyberáme niektoré pasáže špecifické pre tento prípad.

Súd aj v tomto prípade skonštatoval, že politik produkoval proti lekárovi difamácie dlhodobo viac ako rok a neprestával v tom ani po podaní žaloby. Možno to preto považovať za kontinuálnu diskreditačnú kampaň zacielenú na jeho osobu, ktorá mala mimoriadny rozsah a vyvolávala vo verejnosti rozsiahle následky v podobe negatívnych, resp. nenávisťných komentárov a iných prejavov voči nemu.

Podľa súdu lekár preukázal, že ujma, ktorá mu bola spôsobená zo strany politika bola značná (v značnej miere) a túto by ako značnú vzhľadom na jej intenzitu, rozsah a trvanie pociťoval každý, kto by sa nachádzal na mieste alebo v postavení žalobcu ako postihnutej fyzickej osoby.⁵³ Pre žalobcu ako lekára, vedca a pedagóga sú najmä záležitosti týkajúce sa jeho odbornosti a morálnych hodnôt kľúčové. Na tomto mieste súd považoval za veľmi závažné

53 pozri napr. Uznesenie Ústavného súdu SR zo dna 13. 04. 2011, sp. zn. III. ÚS 154/2011-15

hrubé vulgarizmy v uvedených komentároch a za mimoriadne nebezpečné opakované vyhrážanie sa fyzickým násilím alebo smrťou žalobcovi. Rovnako ako v predchádzajúcom rozsudku súd zdôraznil, že od verbálnych útokov je len krok k ich realizácii v podobe fyzických atakov.

Súd v tomto konaní pripustil mieru zodpovednosti správcu stránky na sociálnej sieti za komentáre tretích osôb v kontexte judikatúry ESLP, na ktorú sme poukázali vyššie.⁵⁴ Závažnosť a intenzívnosť zásahu do práva lekára spočívala podľa súdu aj vo vyvolávaní nebezpečných emócií u osôb zdieľajúcich výroky politika na sociálnej sieti Facebook. Za vyjadrenia, podľa ktorých by mal lekár „dostať po papuli“, alebo „tento pes, ruský je sabáka, rád by som sa s tým psom stretol osobne a vydebatovali by sme si to ručne stručne“, alebo, že „B. treba priviazať na reťaz k svinskému chlievu, nech chráni tie vládne svine, ktoré patria do toho chlieva aj s tou palácovou kobercovou rozvalinou“ a vyjadrenie, že „B. je zapredaný úplatný pes“, „B. je pes hnusný“ a ďalšie, nesie podľa súdu zodpovednosť žalovaný politik ako ústavný činiteľ – poslanec zákonodarného zboru, ktorý tieto výroky nepochybne vyprovokoval.

V tejto súvislosti považoval súd za dôležité uviesť, že za nenávistné a vulgárne reakcie na výroky žalovaného nesie zodpovednosť on sám. Tieto prejavy totiž ponechal zverejnené na svojom profile na sociálnej sieti, ktorý používal pri svojej politickej činnosti. Týmto svojím postojom podporil protiprávne správanie voči lekárovi v očiach svojich stúpenčov. Súd nadviazal na spomenuté rozhodnutia ESLP, z ktorých jednoznačne vyplýva zodpovednosť žalovaného za nenávistné prejavy, ktoré boli uverejnené na jeho profile na sociálnej sieti Facebook. Zodpovednosť žalovaného politika bola o to väčšia, že je podpredsedom politického hnutia a má aj asistentov platených zo štátneho rozpočtu. Politik tak mal podľa súdu bezpochyby k dispozícii dostatočné prostriedky, ktoré mu umožňujú kontrolovať obsah jeho facebookového profilu. Tieto závery súdu môžeme považovať za unikátne, lebo prelamujú zásadu, že každý prioritne zodpovedá za následky spôsobené svojou činnosťou (alebo jeho opomenutím).

54 Rozhodnutie ESLP vo veci Delfi proti Estónsku zo dňa 16.06.2015, rozhodnutie ESLP vo veci Sanchez proti Francúzsku zo dňa 15.05.2023

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti dospel súd k záveru, že žalovaný ako politik sa spreneveril zásadám demokratickej spoločnosti, zneužil svoje mocenské postavenie a výhody, ktoré mu z neho plynú na útoky voči lekárovi a umožnil šírenie nenávistných a urážlivých komentárov, z ktorých viaceré dokonca vyzývali k fyzickému násiliu.

Čo sa týka finančnej satisfakcie, v tomto prípade žiadal lekár Sabaka náhradu nemajetkovej ujmy v sume 50 000,- Eur. V tejto súvislosti súd vnímal ako priťažujúci faktor vo vzťahu k následkom skutočnosť, že príspevky sa šírili práve na internete. Príspevky boli zverejnené na facebookovom profile a šírené v prostredí celej siete internetu prostredníctvom obrovského množstva zdieľaní. Príspevky tak boli prezentované pred širokým publikom a prístupné prakticky ktorémukolvek užívateľovi sociálnej siete Facebook, ktorá má celosvetový dosah a len na Slovensku ju používa 3,3 milióna ľudí. Podľa súdu ide o široké publikum, ktoré je plne porovnateľné so zásahom televízneho vysielania a jednoznačne prevyšuje zásah, ktorý by bol spôsobený zverejnením príspevkov v tlačených médiách s celoslovenskou pôsobnosťou. Lekár predložil v konaní dokonca analýzu, z ktorej bolo zrejmé, že príspevky mali na internete väčší dosah než oficiálna kampaň Ministerstva zdravotníctva SR alebo jeho vyjadrenia pre médiá.

Kritériom pre určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy bola závažnosť a intenzita zásahu, dĺžka protiprávneho konania, reakcia politika na upozornenie lekára, zámer škandalizovať lekára, zvyšovanie intenzity protiprávneho konania, miera agresivity publikovaných príspevkov, čitateľnosť a sledovanosť hodnotiacich. Podľa súdu boli hodnotiace úsudky zverejnené na sociálnej sieti Facebook a šírili sa aj prostredníctvom ďalších platforiem viac ako rok. Politik neprestal s útokmi ani po doručení výzvy na upustenie od protiprávneho konania a dokonca nerešpektoval neodkladné opatrenie súdu alebo prvostupňové neprávoplatné rozhodnutie súdu v obdobnej veci, ktorý ho zaviazal aj na náhradu nemajetkovej ujmy. K miere agresivity príspevkov súd uviedol, že publikované príspevky politika a jeho priaznivcov niesli vysokú mieru expresívnych a urážlivých slovných spojení. Mieru agresivity bolo potrebné podľa

súdu posudzovať aj v kontexte vulgárnych komentárov, vyhrážok fyzickým násilím a smrťou, ktoré boli zverejnené na profile žalovaného priamo pod príspevkami a dotvárali tak celkový dopad nepravdivých a difamujúcich tvrdení žalovaného na žalobcu. To všetko sa pritom realizovalo aj pod príspevkami, v ktorých žalovaný použité fyzického násilia voči osobe žalobcu ospravedlňoval. Lekár v žalobe žiadal náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 50 000,- Eur, ktorú však súd po vyhodnotení vyššie uvedených skutočností znížil a priznal mu náhradu nemajetkovej ujmy v sume 42 000,- Eur.

Je dôležité podotknúť, že proti obidvom rozsudkom sa politik Mazurek odvolal a v čase písania tejto publikácie ani v jednej veci nebolo právoplatne rozhodnuté. Napriek tomu sú tieto rozhodnutia dôležité, pretože poskytujú právny názor reagujúci na nové technológie, ktorý umožňuje formulovať hranice správania na internete a sociálnych sieťach.

**) Rozsudok Okresného súdu Nitra sp.
(zn. 18C/64/2021 zo dňa 04.05.2023**

Podobné okolnosti a okruh aktérov mal aj ďalší súdny spor, ktorý inicioval lekár Peter Sabaka voči ďalšiemu politikovi, poslancovi Európskeho parlamentu, bývalému členovi ĽSNS a súčasnému predsedovi mimoparlamentného hnutia Republika, Milanovi Uhríkovi. Politik zverejnil v septembri a októbri 2021 na svojom profile na sociálnej sieti Facebook príspevky, v ktorých navodzoval dojem, že lekár prijal finančné prostriedky od štátu za to, že účelovo schvaloval protipandemické opatrenia prijímané vládou.

V prvom rade išlo o príspevok politika, v ktorom uviedol: „28 tisíc euro ako tichá odmena lekárovi za schvaľovanie nezmyselných covid obmedzení. Áno, celé to covid šírenie na Slovensku je hlavne o peniazoch. MOMky, vakcíny, provízie, odmeny. Mladý lekár, miláčik Denníka N a obľúbený hosť liberálnych médií dostal od predsedu parlamentu štátnu cenu. O tom sa popísalo dosť. Gratulujeme. Čo sa však v masmédiách zabudlo spomenúť, je fakt, že okrem diplomu je súčasťou tohto ocenenia aj finančná odmena 28 300 Eur. Starí skúsení lekári, ktorí kritizujú nezmyselné vládne postupy a prihlúple obmedzenia sú umlčivani, osočovaní a vyčleňovaní

zo spoločnosti. A mladí šplhúni, ktorí si na Covide chcú vybudovať kariéru, a ktorí v médiách poslušne rapkajú, čo im povie vrchnosť, si prídu na desatisícové odmeny. Bohatí bohatnú! A chudobní poslúchajú, lebo sa boja o život a zdravie.“

Peter Sabaka podal na súd žalobu, v ktorej tvrdil, že príspevky obsahovali nepravdivé a osočujúce informácie, čím v čase mimoriadne napätej situácie v spoločnosti nasmeroval hnev a negatívne emócie na jeho osobu a zároveň ohrozil život a zdravie jeho aj jeho rodinných príslušníkov. Podľa názoru lekára prekročilo konanie politika mieru únosnosti, ktorú je ako osoba verejnosti známa, nie však verejne činná povinný akceptovať a zniesť, o to viac, že išlo o účelové vyjadrenia, ktoré nemajú pravdivý základ.

V žalobe sa domáhal jednak vyslovenia, že zverejnením príspevkov žalovaný neoprávnene zasiahol do jeho práva na ochranu osobnosti a uloženia povinnosti žalovanému natrvalo tieto príspevky a všetky textové komentáre k nim odstrániť. Ďalej sa domáhal uloženia povinnosti žalovanému uverejniť na profile politika na sociálnej sieti Facebook ospravedlnenie a náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Okresný súd Nitra ako súd prvej inštancie jeho žalobe vyhovel a uložil politikovi povinnosť uverejniť na svojom profile na sociálnej sieti ospravedlnenie vo výroku formulovanom znení a vymazať sporné príspevky.

Súd považoval v prípade za nesporné, že lekárovi udelil predseda Národnej rady SR štátnu cenu ako lekárovi v prvej línii proti pandémie, s udelením ktorej bola spojená aj finančná odmena. Zároveň nebola žiadna pochybnosť, že politik ako autor zverejnil uvedené príspevky na svojom profile na sociálnej sieti Facebook v znení, ako boli uvedené v žalobe.

Súd bol presvedčený, že došlo k zásahu do práva na ochranu osobnosti, a preto vykonal test proporcionality, cieľom ktorého bolo skúmať primeranosť zásahu v prípade kolízie dvoch základných práv – práva na ochranu osobnosti a práva na slobodu prejavu. V danom prípade podľa súdu ochrana osobnosti prevýšila

právo na slobodu prejavu. Právo slobody prejavu spočívajúce výhradne v rozširovaní nepravdivých informácií o žalobcovi, ktorého cieľom je zásah do práv a právom chránených záujmov na ochranu občianskej cti, súkromia, mena a prejavov osobnej povahy, nemôže požívať takú ochranu, ktorá by prevyšovala právo na ochranu osobnosti. Za nepravdivé tvrdenie súd považoval výrok, že suma 28 000,- Eur, ktorú obdržal lekár, bola tichá odmena, keďže finančnú odmenu spojenú s udelením štátnej ceny predpokladal zákon a jej udelenie nebolo pred verejnosťou zatajované. Podľa súdu nenastal u lekára žiaden kariérny postup a ani nebolo preukázané, že prezentoval názory „vrchnosti“. Žalovaný politik podal informácie verejnosti cez nepodložené fakty, cez nepodložené tvrdenia, ktoré sa nezakladali na pravde a ktoré mali difamačný a urážlivý charakter vzhľadom na použité výrazy (*šplhúň*) a formuláciu, ale aj celkový dojem, pričom súd zohľadnil všetky okolnosti, za ktorých došlo k napísaniu príspevkov (pandémia).

Podľa súdu bola v príspevkoch jasne spochybnená odbornosť lekára, žalovaný ho vykresľoval ako osobu, ktorá prijímala odmenu za propagáciu protipandemických opatrení, ktorému nejde prioritne o zdravie pacientov, ale o peniaze a kariéru. Tieto výroky neboli prezentáciou prípustnej kritiky alebo hodnotiacich úsudkov, teda subjektívneho hodnotenia autora, ale išlo o skutkové tvrdenia, ktoré bolo potrebné preukázať a to žalovaný politik neurobil. Súd dodal, že na konštatovanie neoprávneného zásahu do osobnostných práv nie je nutné, aby mal výrok difamačný a hanlivý charakter, ale postačuje uvedenie nepravdivej informácie. Toto dopĺňa predchádzajúca judikatúra, podľa ktorej nie každá nepravdivá informácia je spôsobilá neoprávnene zasiahnuť do práv a vždy sa musia skúmať všetky okolnosti zásahu.

Súd vyhovel nároku v žalobe a uložil povinnosť vymazať príspevky zo sociálnej siete. Podľa súdu je predpokladom aplikácie negatívnej žaloby, aby neoprávnený zásah trval alebo pokračoval, prípadne, aby existovalo nebezpečenstvo opakovania. V tomto prípade boli tieto podmienky splnené.

Súd však zamietol návrh žalobcu, aby uložil politikovi zákaz zverejniť na svojej sociálnej sieti iný príspevok do 48 hodín po zverejnení ospravedlnenia. Podľa

súdu by takýto zákaz nebol v súlade s princípom proporcionality, keďže by nim bol neprimerane zasiahnuté do práva na slobodu prejavu a navyiac by bol podľa súdu takýto zákaz nevykonateľný, keďže nebolo zrejmé aký iný príspevok by súd mal zakázať. Podľa súdu mal žalobca bližšie špecifikovať petit v tejto časti. V predchádzajúcich rozhodnutia súdy za podobných skutkových okolností rozhodli aj o tomto nároku a uložili žalovanému zákaz zverejniť iný príspevok od ospravedlnenia. Zmysel tohto nároku spočíva v tom, aby sa ospravedlnenie neminulo svojmu účinku a aby ho povinná osoba nemohla vzápätí prekryť inými príspevkami, a tým znížiť jeho dosah a viditeľnosť.⁵⁵

Súd okrem toho zamietol aj návrh lekára v časti priznania primeraného finančného zadostučinenia. Opäť to naznačuje nejednotnosť súdnej praxe v týchto typoch konaní, keďže v predchádzajúcich konaniach pri podobnom druhu neoprávnených zásahoch súd priznal aj primerané finančné zadostučinenie. Podľa súdu žalobca nedostatočne preukázal, že predmetný zásah mal nezvratné následky na jeho súkromný alebo pracovný život, preto súd považoval ospravedlnenie žalovaného za postačujúce.

Na tomto konaní možno poukázať na nejednotnosť súdnej praxe ohľadom rozhodovania o jednotlivých nárokoch uplatňovaných v konaniach o ochranu osobnosti. Ako sme uviedli v kapitole 3.1. v analyzovaných konaniach o ochranu osobnosti sa žalobca spravidla domáha, aby žalovaný upustil od neoprávneného zásahu, odstránil následky neoprávneného zásahu a poskytol primerané zadostučinenie.

V predchádzajúcich dvoch rozsudkoch súdy rozhodli v samostatnom výroku aj o tom, že došlo k neoprávnenému zásahu do práva na ochranu osobnosti. Naopak, v tomto rozsudku súd žalobu v tejto časti zamietol s poukazom na

55 Súd podľa nášho názoru ani dostatočne nevysvetlil, v čom vidí nevykonateľnosť, keďže je zrejmé, že zákaz sa mal vzťahovať na akýkoľvek príspevok bez bližšej špecifikácie. Bližšie špecifikovanie jeho obsahu v žalobnom návrhu je podľa nás irelevantné.

ustanovenie § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, z ktorého vyplýva, že fyzická osoba má právo domáhať sa, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov, aby sa odstránili následky a aby bolo poskytnuté primerané finančné zadostučinenie. Z daného ustanovenia podľa súdu nevyplýva možnosť domáhať sa v zmysle § 137 písm. d) CSP vyslovenia, že došlo k neoprávnenému zásahu do práva na ochranu osobnosti. Súd súčasne poukázal na rovnaký právny záver Krajského súdu v Trenčíne⁵⁶ a z týchto dôvodov žalobu v tejto časti zamietol. V tejto súvislosti treba uviesť, že ustanovenie § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, na ktoré poukazuje súd, vypočítava rozsah nárokov, ktorých sa môže fyzická osoba domáhať, demonštratívne („najmä“), a teda nejde definitívny okruh nárokov. Rozhodnutia súdov Českej republiky, ktoré sme spomenuli v tejto publikácii, neobsahujú samostatný výrok konštatujúci porušenia osobnostných práv.

**) Rozsudok Okresného súdu Nitra sp.
zn. 10C/68/2022 zo dňa 17.08.2023**

V tomto prípade podal lekár Peter Sabaka žalobu priamo proti hnutiu Republika za viaceré príspevky a vyjadrenia zverejnené v sériách videorozhovorov s predstaviteľmi občianskeho združenia Kulturblog, za ktorým stoja viacerí členovia alebo podporovatelia hnutia Republika. Tento prípad je príkladom toho, že pasívne legitimovaným na podanie žalobe za podobný typ útokov môže byť rovnako fyzická osoba ako aj právnická osoba, ktorá je v tomto prípade politickým subjektom. Nárokov z titulu ochrany osobnosti je možné domáhať sa teda od oboch subjektov v súbežne prebiehajúcich sporoch.

Okresný súd Nitra rozhodol, že hnutie Republika je povinné uviesť na sociálnej sieti Facebook ospravedlnenie v znení, že uvedené príspevky, ktoré obsahovali nepravdivé a difamačné tvrdenia, najmä o tom, že lekár je zbabelec, pachtivec po peniazoch, ktorý uprednostňuje biznis pred pacientmi, covidový prorok, vážnym spôsobom zasiahli do jeho práva na ochranu osobnosti. Súd uložil žalovanému zákaz zverejniť akýkoľvek iný príspevok na svojom profile do 48 hodín od zverejnenia ospravedlnenia. (Vo vyššie uvedenom súdnom

56 Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 19Co/90/2019 zo dňa 19.08.2020

spore s predsedom politického hnutia súd tento nárok žalobcu zamietol.) Súd zároveň uložil žalovanému politickému hnutiu povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 15 000,- Eur.

V odôvodnení rozhodnutia súd sumarizoval, ktoré skutočnosti považoval za sporné a nesporné a zdôraznil, že osobnosť človeka je individuálna a predstavuje súhrn špecifických osobných psychických vlastností konkrétneho jedinca a právom je jej poskytovaná ochrana podľa Ústavy SR a Dohovoru. Podmienkou poskytnutia ochrany je neoprávnený zásah, ktorý musí byť spôsobilý privodiť ujmu osobnosti človeka.

Rovnako ako v predchádzajúcom spore sa žalobca domáhal, aby súd rozhodol, že zverejnením sporných príspevkov došlo k neoprávnenému zásahu do práva na ochranu osobnosti. V tomto prípade súd opäť poukázal na hypotézu právnej normy podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Súd nad rámec odôvodnenia z predchádzajúceho rozhodnutia dodal, že žaloba má v tejto časti významný preventívny a čiastočne satisfakčný účinok, ktorý však žalobca bližšie neodôvodnil. Podľa súdu nie je možné žalovať bez rozumne zvoleného dôvodu a výsledku, ktorý sa žalobca snaží dosiahnuť a každá žaloba musí byť praktická, a preto otázku, či došlo k neoprávnenému zásahu, posúdil súd ako predbežnú otázku.

Súd ďalej kategorizoval postavenie žalobcu z hľadiska miery tolerancie zo strany verejnej kritiky. S poukazom na judikatúru Ústavného súdu SR⁵⁷ možno osoby rozčleniť na verejne činné a verejne známe. Kategória verejne činných osôb zahŕňa všetky osoby, ktoré sa nejakým spôsobom podieľajú na výkone verejnej moci (politici vrátane regionálnych politikov a kandidátov vo voľbách, sudcovia ako špecifická kategória, štátni úradníci, predstavitelia ozbrojených zložiek, iní verejní činitelia a pod.). Tieto osoby spravidla zastávajú volené alebo menované funkcie, výkon ktorých podlieha kontrole zo strany verejnej mienky ako často jedinej novej podobe neformálneho sankčného

57 Nález Ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 351/2012-50 zo dňa 15.01.2014

mechanizmu. Kategória osôb verejne známych zahŕňa osoby, u ktorých je verejná známosť daná tým, že vynikajú v určitých aktivitách, prípadne sa významne angažujú v určitých záležitostiach verejného záujmu (celebrity, významní podnikatelia, *public figures by conduct* – osoby vstupujúce do verejnej arény svojím konaním). Pri posúdení miery ochrany verejne známych osôb sa ako kľúčová zohľadňuje okolnosť, z akého dôvodu sa stali verejne známymi. Pokiaľ tomu bolo v súvislosti s ich angažovaním v záležitostiach, ktoré sú predmetom verejného záujmu, je možné mieru ich ochrany posudzovať rovnako ako u verejných činiteľov. Naopak, pokiaľ ich verejná známosť nesúvisí s angažovaním vo veciach verejného záujmu, mala by byť ochrana ich osobnostných práv silnejšia, predovšetkým pri zásahoch do súkromia. Na základe tohto rozlíšenia súd ustálil, že žalobca sa ako lekár na základe vlastného rozhodnutia vyjadroval pre médiá k ochoreniu COVID-19, ktoré bolo v danom čase predmetom verejného záujmu, a preto mu treba pripísať podobnú mieru ochrany osobnosti ako verejným činiteľom. Súd dodal, že ani v tomto prípade však nemôže informovanie viesť k samoúčelnému a cieľnému zosmiešňovaniu, ktoré by nemalo požívať súdnu ochranu.

Súd vzal do úvahy, že lekár Sabaka preukázateľne kritizoval niektoré vládou prijaté opatrenia alebo postupy, a preto posúdil ako nepravdivé tvrdenie, že „v médiách poslušne rapká, čo mu vrchnosť povie“. Nebolo preukázané ani ďalšie tvrdenie, že sa žalobca vyjadril o tom, že na prelome októbra a novembra 2021 zomrie na Slovensku 10 000 ľudí na ochorenie COVID-19, pretože jeho vyjadrenia sa vzťahovali k tretej vlne, ktorá len vrcholila neskôr, ako predpokladal. Súd teda v konaní vyhodnocoval aj pravdivosť sporných skutkových tvrdení a aplikoval pravidlo, že každý je povinný preukázať pravdivosť tvrdenej skutočnosti. Podľa súdu ani jedno zo skutkových tvrdení žalovaného nemalo pravdivý základ a hodnotiace úsudky boli neobjektívne, presahujúce hranice prípustnej kritiky.

Zo strany politikov hnutia Republika nešlo podľa súdu o politické prejavy (ktoré sú viac chránené), ale o komerčné prejavy slúžiace k ich osobnej prezentácii. Aktéri výrokov nemali podľa súdu záujem overiť si pravdivosť svojich tvrdení,

a to ani po opakovaných predžalobných výzvach, hoci tak mohli urobiť pomerne jednoducho na základe množstva článkov verejne dostupných na internete.

Súd aj v tomto prípade zohľadnil, že príspevky boli zverejnené na internete – na sociálnej sieti Facebook, prevažne na účtoch dvoch najvyšších predstaviteľov žalovaného (politického hnutia Republika), ktoré majú vysoký počet sledovateľov, a tak boli sporné príspevky v relatívne krátkom čase ľahko dostupné širokému okruhu osôb.

Po zohľadnení všetkých uvedených kritérií mal súd za preukázané, že žalovaný svojimi príspevkami neoprávnenne zasiahol do práva na ochranu osobnosti žalobcu, a to do jeho práva na dobré meno, občiansku česť, pretože príspevky smerovali proti jeho osobnej a mravnej integrite. Právne významným v tomto súdnom spore je priznanie zodpovednosti za neoprávnené zásahy právnickej osobe – politickému hnutiu. V tomto kontexte súd povedal, že uvedeným konaním bola spôsobená ujma, za ktorú zodpovedá žalovaný, hoci nebol autorom žiadneho z namietaných výrokov, pretože všetky osoby, ktorý vyslovili sporné výroky, konali ako jeho politickí predstavitelia, s jasným použitím symbolov, názvu, koordinovane a z ich strany nešlo o ojedinelé výroky, ale dlhotrvajúcu sériu útokov. Všetky výroky boli totiž zverejnené na profile politického hnutia a žiadny z jeho vrcholových predstaviteľov sa od nich nedištancoval. Náplňou žalovaného je podľa súdu politická činnosť, ktorú môže vykonávať iba prostredníctvom konkrétnych fyzických osôb, a preto ich nemožno navzájom od seba oddeliť.

Zaujímavý je spôsob, ktorým sa súd v tomto prípade vysporiadal s nárokom na priznanie finančného zadostučinenia. Súd prihliadol na dĺžku protiprávneho konania, reakcie členov politického hnutia Republika na upozornenia žalobcu, opakovanie a zvyšovanie intenzity protiprávneho konania, úmysel a motívy, ako aj mieru agresivity výrokov. Z toho dôvodu súd nepovažoval za postačujúce iba ospravedlnenie a priznal žalobcovi právo na náhradu nemajetkovej ujmy v sume 15 000,- Eur. Súd pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy prihliadol pre porovnanie na rozsudok Krajského súdu v Košiciach, ktorý priznal sudkyni v spore o ochranu osobnosti pred verbálnymi útokmi náhradu nemajetkovej

ujmy vo výške 70 000,- Eur, ktorý však podľa súdu nebol vydaný v obdobnej veci, lebo sudkyňa nebola v čase výrokov verejne známou osobu.⁵⁸ Súd okrem toho prihliadol na rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici, ktorým priznal političke právo na náhradu nemajetkovej ujmy v sume 5 000,- Eur voči politickej strane za nepravdivé informácie zverejnené na internete. V tomto prípade však boli nepravdivé informácie zverejnené na webových stránkach politických strán, ktoré sú sledované len určitým okruhom ľudí, a preto majú menší dosah a súd zohľadnil tento rozsudok, ale náhradu priznal vo vyššej sume vzhľadom na rozsiahlejšiu a dlhšiu intenzitu zásahov.

3.1.5. NEPRAVDIVÉ INFORMÁCIE ZVEREJNENÉ POLITIKOM O NOVINÁRKE

Bývalý český premiér Andrej Babiš zverejnil na svojom profile na sociálnej sieti Facebook príspevok pod titulkom „Došlo Watsappem“ zo dňa 02.04.2022 obsahujúci obrazovú podobu novinárky Pavly Holcovej a nasledovný text: „*Pokiaľ by sa Babiš opovážil kandidovať na prezidenta, tak je už dávno s pánom Sorošom dohodnuté, že na neho týždeň pred voľbami zase našijeme nejakú nepravdivú špinu. Naposledy to zabralo. Pán Soroš bol veľmi spokojný.*“ Novinárka sa proti zverejneným výrokom bránila podaním žaloby na ochranu osobnosti, ktorou sa domáhala uloženia povinnosti odstrániť predmetný príspevok z internetovej stránky, zdržať sa jeho ďalšieho šírenia a zverejniť ospravedlnenie.

Rozsudok Okresného súdu Praha-západ č. j. 5C 103/2022-185 zo dňa 21.12.2022

Podľa súdu v danom prípade nebol politik autorom predmetného príspevku, ale ho prevzal od tretieho subjektu a ďalej šíril na sociálnych sieťach. Súd sa teda zaoberal tým, či zverejnenie tohto príspevku so znevažujúcim obsahom

58 Toto konštatovanie možno považovať za prinajmenšom kontroverzné, lebo ako vyplýva z vyššie spomenutej judikatúry Ústavného súdu SR, sudcovia sa považujú tiež za verejne činné osoby, bez ohľadu na to, do akej miery sú verejnosti známe z hľadiska verejnej angažovanosti a vystupovania v médiách.

bolo spôsobilé ohroziť alebo poškodiť osobnosť novinárky a či obsah alebo forma vybočili z medzí výkonu slobody prejavu.

Súd sa stotožnil s tým, že išlo o nadsázku a satiru, teda hodnotiaci úsudok, ktorého pravdivosť nie je možné dokazovať, ale je nutné skúmať, či má reálny základ. Satira je osobitný žáner, založený na kombinácii irónie, humoru, nadsázky a výsmechu s cieľom kritiky spoločenských javov a nedostatkov. Súd bol presvedčený, že upravená fotografia s textom a obrázkom čarodejnice (malý obrázok v hornom rohu) svedčila o tom, že ide o žart a týmto spôsobom bola vnímaná aj sledovateľmi na sociálnej sieti. Súd dodal, že vytvorením satirického obrázku samozrejme možno zasiahnuť osobnosť človeka, napriek tomu iba jeho prevzatie, šírenie a uverejnenie na Facebooku nemožno s ohľadom na pokleslú úroveň sociálnych sietí považovať za protiprávny úkon.

Podľa súdu išlo o spor medzi dvomi verejne činnými osobami, keďže žalobkyňa bola ako novinárka povinná znášať vyššiu mieru kritiky. Žalovaný bol aktívny politik, ktorého povinnosťou bolo dôkladne si overovať informácie, ktoré šíri a niešť za ne vyššiu mieru zodpovednosti. Okrem toho sa novinárka vo svojej práci aktívne venovala práve osobe politika a jeho politickej činnosti. Šírením príspevku teda bola zjavne snaha o poškodenie novinárky v dôsledku jej investigatívnej činnosti. Podľa súdu nesledovala kritika politika voči novinárke legitímny cieľ, teda odbornú diskusiu na politickú tému, ale naopak, viedla k vyvolaniu vulgárnych útokov primitívnej časti čitateľov facebookovej stránky politika. Andrej Babiš sa síce nedopustil porušenia práva, napriek tomu išlo jednoznačne o nemorálne konanie a zneužitie práva na slobodu prejavu, ktoré nepožíva právnu ochranu.

Súd prvého stupňa čiastočne vyhovel žalobe novinárky a uložil žalovanému povinnosť odstrániť daný príspevok zo sociálnej siete. Novinárka sa ďalej domáhala aj písomného ospravedlnenia. S ohľadom na to, že súd konštatoval nižšiu formu porušenia práva (nemorálne konanie), považoval súd túto požiadavku za neprimeranú a samotné odstránenie príspevku považoval za dostatočné zadostučinenie. Šírenie hanlivých príspevkov na internete

je bežným spoločenským úkazom a nemožno predpokladať, aby za každý nemravný a nevkusný príspevok nasledovalo písomné ospravedlnenie. Podľa súdu sa určitej miere dehonestujúcich príspevkov dobrovoľne vystavuje každý užívateľ sociálnych sietí. Najviac by v danom prípade malo uverejnenie písomného ospravedlnenia (po odstránení príspevku) kontraproduktívny efekt, lebo by znova pritiahol nežiadúcu pozornosť verejnosti k novinárke. Súd preto v tejto časti návrh zamietol.

**) Rozsudok Krajského súdu v Prahe č. j.
(27Co 66/2023-291 zo dňa 25.05.2023**

Proti rozsudku súdu prvého stupňa podali odvolanie obidve strany konania.

Odvolací súd na rozdiel od súdu prvého stupňa konštatoval, že predmetný príspevok bol spôsobilý zasiahnuť do osobnosti novinárky (profesijnej a občianskej dobrej povesti, cti, dôstojnosti a vážnosti) a nešlo o humoristický, satirický príspevok alebo nadsázku. Účelom jeho zverejnenia totiž nebolo naplnenie týchto pojmov, teda vyvolanie pocitu pobavenia či kritika nedostatku a záporných javov za využitia výsmechu, irónie, či humoru, poprípade zámerné zveličovanie skutočnosti. Rovnako nešlo ani o vyvolanie verejnej diskusie o článkoch „*Pandora Papers*“, na ktoré žalovaný poukazoval. V čitateľoch mal príspevok vyvolať dojem, že ide o zachytenie skutočného vyjadrenia novinárky Holcovej, čo vplynulo aj z nenávisťných a vulgárnych reakcií čitateľov. Žalovaný politik napriek tomu svoj príspevok nijako nekomentoval a neuviedol veci na pravú mieru, vzniknutú diskusiu pod príspevkom nijako nemoderoval a bez povšimnutia ponechal novinárku ako obeť vulgárnych a nenávisťných príspevkov.

Odvolací súd na rozdiel od súdu prvého stupňa považoval predmetný príspevok za skutkové tvrdenie (nie hodnotiaci úsudok), ktoré bolo v rozpore s objektívnym stavom reality a objektívne poškodilo žalobkyňu, predovšetkým v práci novinárky, ale aj v súkromnom živote. Šírením príspevku na stránke politika bol niekoľkonásobne zosilnený účinok príspevku. Vzhľadom na komentáre pod príspevkom mal mať politik prinajmenšom pochybnosti, že časť čitateľov považuje text za pravdivý a mal vyvinúť potrebné úsilie k vysvetleniu svojho

postupu. To však neučinil, a to napriek tomu, že ho novinárka vyzvala na vymazanie príspevku. Od žalovaného ako skúseného politika a osoby verejne činnnej sa vyžaduje určitá miera profesionality, pokiaľ ide o obsah a formu zverejňovaných príspevkov na sociálnych sieťach. Podľa odvolacieho súdu si mal byť politik vedomý, že príspevok s tak difamačným obsahom môže viesť k nenávisťným reakciám voči novinárke, čo skutočne nastalo. Nijako nemoderoval diskusiu, nezmierňoval, nevysvetľoval, že má ísť o humor, satiru a nadsázku. Z toho dôvodu súd neakceptoval argumentáciu Andreja Babiša, keďže z uvedených dôvodov sa nemohol proklamovaný satirický účel naplniť.

Za tohto stavu nebolo možné považovať svojvoľné konanie voči novinárke za legitímne, rozumné, či prijateľné. Predmetné výroky sa síce týkali skôr verejnej sféry novinárky a jej práce, ale dôsledky šírenia, ktorým musela čeliť sa negatívne premietli do jej súkromného života.

Odvolací súd posúdil rozsudok súdu prvého stupňa ako správny v tom, že uložil povinnosť Andrejovi Babišovi odstrániť predmetný príspevok z internetových stránok a zdržať sa ďalšieho šírenia. Odvolací súd však videl na rozdiel od súdu prvého stupňa aj existenciu dôvodov na uloženie povinnosti politikovi ospravedlniť sa novinárke. Túto požiadavku súd vyhodnotil ako dôvodnú s prihliadnutím na povahu, intenzitu a spôsob neoprávneného zásahu. Odvolací súd určil, že ospravedlnenie musí byť zverejnené počas siedmich po sebe nasledujúcich dní v znení: „*Omluva. Omlouvám se paní Pavle Holcové za neoprávněný zásah do jejích osobnostních práv způsobený zveřejněním nepravdivého příspěvku pod titulkem „Došlo Whatsappem“ na internetové stránce www.facebook.com/AndrejBabis ze dne 2. 4. 2022. Ing. Andrej Babiš.*“ Zaujímavý bod tohto rozsudku je ten, že odvolací súd vyhovel požiadavke žalobkyne a ospravedlnenie neobsahovalo opakovanie obsahu príspevku, ku ktorému sa ospravedlnenie viazalo, pretože takýto postup by bol spôsobilý vyvolať opätovné negatívne reakcie voči nej. Tento postup súdu možno považovať za inšpiratívny a racionálne podložený. Napríklad v rozhodnutiach slovenských súdov, ktoré sme analyzovali aj v tejto publikácii, súdy spravidla uviedli do textu ospravedlnenia uvedeného vo výroku rozsudku aj samotný dehonestujúci výrok.

3.1.6. NEPRAVDIVÉ INFORMÁCIE ZVEREJNENÉ POLITIKOM O SUDKYNI

Ďalší prípad sa týkal výrokov poslanca Národnej rady SR Alojza Baránika, ktorý ako poslanec a člen Ústavnoprávneho výberu NR SR na jeho schôdzi v súvislosti s kandidatúrou sudkyne Ayše Pružinec Eren na členku disciplinárneho senátu na jej adresu uviedol: „*je najväčšia korupčníčka na Krajskom súde v Bratislave a ten, kto ju navrhol, je tiež sám obrovský korupčník a toto je hrubé svinstvo, že sa to dostalo až takto ďaleko*“, pričom ďalším členom výboru zároveň vytýkal, že im „*to je jedno, pretože na súde nikdy neboli, ale doprial by im skúsiť riešiť nejaký prípad, ktorý má sudkyňa na starosti, je zverstvo, čo je schopná urobiť*“ a že „*aj tak nakoniec si zvolia tých, ktorí budú naďalej tento korupčný systém udržiavať*“. Sudkyňa sa proti uvedeným výrokom bránila žalobou na ochranu osobnosti, ktorou sa domáhala ospravedlnenia od poslanca za uvedenie a šírenie nepravdivých informácií o jej osobe a zároveň aj náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Rozsudok Okresného súd Bratislava I sp. zn. 9C/16/2017 zo dňa 07.06.2018

Okresný súd Bratislava I vyhovel žalobe sudkyne a uložil poslancovi Baránikovi povinnosť do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia doručiť jej vlastnoručne podpísané písomné ospravedlnenie. Zároveň mu Okresný súd uložil povinnosť zaplatiť sudkyňi náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v sume 200 000,- Eur.

Okresný súd sa nestotožnil s obranou poslanca, ktorý s odkazom na judikatúru Ústavného súdu SR argumentoval, že výroková indemnita poslanca NR SR zakotvená v Čl. 78 ods. 2 ústavy vylučuje jeho občianskoprávnu zodpovednosť za žalovaný zásah. Poslanec sa teda odvolával na svoj poslancecký mandát, ktorý ho má v zmysle Ústavy chrániť pred zodpovednosťou za výroky vyslovené na pôde NR SR v súvislosti s uplatňovaním svojej poslanceckej funkcie. Okresný súd však tento argument odmietol, lebo je podľa neho v rozpore so skutočným účelom poslanceckej výrokovej indemnity, ktorým nie je ochrana konkrétneho poslanca pred jeho občianskoprávnu zodpovednosťou, ale ochrana parlamentu

ako celku pred zásahmi výkonnej a súdnej moci do jeho činnosti prostredníctvom trestného stíhania poslancov za výkon ich mandátu.

Okresný súd posúdil jednotlivé výroky poslanca, že „*sudkyňa je najväčšia korupčníčka na Krajskom súde v Bratislave, ťažká prietahárka a príslušníčka mafie*“ ako skutkové tvrdenia overiteľné dôkazmi a uzavrel, že poslanec nepredložil na preukázanie ich pravdivosti žiaden dôkaz, hoci bolo jeho povinnosťou uniesť dôkazné bremeno. Zvyšnú časť inkriminovaných výrokov vyhodnotil súd ako poslancove vnútorné subjektívne hodnotenia činnosti sudkyne a pretože v konaní nepreukázal, že aspoň v základe vychádzajú z pravdivých informácií, posúdil ich ako neoprávnenú kritiku. Okresný súd sa nestotožnil s obranou žalovaného, že všetky žalované výroky sú iba jeho prehnanými hodnotiacimi úsudkami a kritickým expresívnym vyjadrením jeho názoru na sudkyňu, k vysloveniu ktorých ho mal oprávňovať jeho sľub, že ako poslanec národnej rady bude bojovať s korupciou.

Zdôrazňovaním faktu, že „*žalobkyňa je mafánka a korupčníčka a je preto absurdné, aby táto skorumpovaná osoba kandidovala na funkciu člena disciplinárneho senátu*“, došlo podľa okresného súdu k zásahu do jej osobnostných práv a k jej dehonestácii ako sudkyne. Súd dodal, že ani pri aplikácii zásady, že kritika zasahujúca profesijnú sféru osôb verejne činných požíva vyššiu mieru ochrany ako kritika smerujúca do ich súkromnej sféry, nemôže ochranu požívať taká kritika, ktorá nemá žiadnu oporu v skutočnosti a jej základ je postavený na domnienkach. Okresný súd pripomenul s poukazom na rozhodnutia ESĽP (Lavric v. Rumunsko, Lešnik v. Slovensko), že ani kritizovanie justície nesmie prekročiť určité limity, pretože je vo verejnom záujme, aby o. i. aj sudcovia sa tešili dôvere verejnosti a štát by preto mal brániť aj sudcov proti obvineniam, ktoré nie sú preukázané. Zdôraznil, že ochranu nemôže požívať taká kritika, k akej došlo v danej veci, lebo jej jediným cieľom bola snaha poslanca politicky sa zviditeľniť na úkor sudkyne.

Inkriminovaný zásah ako celok vyhodnotil okresný súd ako neoprávnený a objektívne spôsobilý privodiť ujmu na osobnej cti, ľudskej dôstojnosti alebo dobrej

povesti fyzickej osoby, t. j. za taký, proti ktorému zákon neposkytuje ochranu. Nepravdivé obvinenie sudkyne z korupčnej trestnej činnosti a členstva v mafií vyhodnotil ako mimoriadne závažný zásah do jej osobnej cti a dobrého mena. Ďalej bol podľa súdu objektívne spôsobilý vo verejnosti vzbudiť mylný dojem, že sudkyňa spory rozhoduje za úplatky, a preto nie je spôsobilá túto funkciu vykonávať, čo obdobne platí aj o ďalšom nepravdivom výroku, že sudkyňa je ťažká prietahárka, ktorý je spôsobilý vo verejnosti vyvolať vážne pochybnosti o jej kvalifikovanosti vykonávať funkciu sudkyne. Inkriminovaný zásah zároveň okresný súd posúdil ako závažné a úmyselné porušenie prezumpcie neviny, rozširované prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov s celoštátnou pôsobnosťou (televízia, internet), s ktorým sa mohla oboznámiť široká verejnosť.

Z uvedených dôvodov videl súd naplnené predpoklady na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch a pri určení jej výšky sa stotožnil so sumou, ktorú sudkyňa žiadala v žalobe. V porovnaní aj s podobnými prípadmi uvedenými v tejto publikácii sa výška priznanej náhrady nemajetkovej ujmy (200 000 eur) môže javiť neprímerane vysoká. Okresný súd v tejto súvislosti uviedol, že pri jej stanovení okrem už uvedených skutočností definujúcich povahu, intenzitu, pretrvávanie a dosah žalovaného zásahu prihliadol tiež na skutočnosť, že poslanec rozširovaním inkriminovaných výrokov difamujúcich sudkyňu konal v úmysle privodiť si vlastný politický prospech.

) Rozsudok Krajského súdu v Košiciach (sp. zn. 9Co/95/2021 zo dňa 28.06.2023

Rozsudok Okresného súdu Bratislava I potvrdil Krajský súd v Košiciach vo výroku o povinnosti poslanca písomne sa sudkyňi ospravedlniť. Odvolací súd však nesúhlasil s výškou náhrady nemajetkovej ujmy a v tejto časti zmenil výrok tak, že poslancovi uložil povinnosť zaplatiť sudkyňi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 70 000,- Eur.

Odvolací súd vykonal test proporcionality, v ktorom zvažil, či uložením povinnosti poslancovi ospravedlniť sa sudkyňi a zaplatiť jej náhradu nemajetkovej ujmy, nedošlo k zásahu do jeho práva na slobodu prejavu.

Podľa odvolacieho súdu sa žalovaný dopustil inkriminovaných výrokov ako poslanec NR SR, miera jeho zodpovednosti ako politika za jeho výroky v parlamente je vyššia a nemal pri výkone slobody prejavu a rozširovaní informácií privilegované postavenie ako napr. novinári alebo masmédiá. Poslanecký mandát podľa odvolacieho súdu neoprávňoval poslanca, aby ako člen štátneho orgánu hrubo znevažujúcimi výrokmí inzultoval sudkyňu a bez skutkového základu ju prezentoval ako páchatelku trestného činu (korupcie). Odvolací súd sa odvolal aj na judikatúru ESĽP, podľa ktorej jednoznačne hrubý prejav alebo správanie, akého sa v danom prípade dopustil poslanec, anulovalo ochranu jeho práva ako poslanca na slobodu prejavu alebo mohlo byť považované zneužitím tohto práva.⁵⁹ Ďalej súd prihliadol na skutočnosť, že poslanec sa verejne prezentoval ako osoba kritizujúca justíciu a jej nedostatky, a preto mali v očiach verejnosti jeho vyjadrenia na adresu sudcov väčšiu váhu.

V ďalšej časti odôvodnenia sa odvolací súd zaoberal postavením žalobkyne – sudkyne z hľadiska miery akceptovanej kritiky, ktorú bola povinná znášať. Odvolací súd povedal, že podľa judikatúry ústavného súdu sú hranice akceptovateľnosti šírenia informácií týkajúcich sa osobnostnej sféry najširšie u politikov a najužšie u „bežných“ občanov. V tejto línii posudzovania sa sudcovia nachádzajú uprostred s miernou tendenciou smerujúcou k politikom. Odvolací súd považoval za potrebné zdôrazniť, že vzhľadom na pôvod inkriminovaných výrokov a absenciu dôkazu o ich pravdivosti či skutkového základu zo strany žalovaného poslanca nešlo o žiadnu kritiku, ale o hrubé očierňovanie povesti, mena a cti žalobkyne na verejnosti. Sudkyňa podľa súdu nevykonala pri výkone svojej funkcie nič, čo by kohokoľvek mohlo oprávňovať šíriť o nej takéto lži a nijako nenarušila ani vážnosť či dôstojnosť funkcie sudcu tak pri jej výkone, ako ani v občianskom živote. Odvolací súd zdôraznil ako nesporné, že je potrebná nutnosť dôvery v právny poriadok a justíciu, ochrana autority a nestrannosti súdництва a výkonu spravodlivosti. Sudcom na rozdiel od politikov a iných osôb verejne činných priznáva ESĽP pritom vyššiu ochranu, keďže uznáva potrebu chrániť dôveru verejnosti v súdnictvo proti takým

59 Rozhodnutie ESĽP vo veci Karácsony a spol. v. Maďarsko zo dňa 17.05.2016

deštruktívnym útokom, ktoré sú zjavne neopodstatnené. Sudcovia majú podľa odvolacieho súdu obmedzenejšiu možnosť reagovať na kritiku svojej osoby. Z týchto záverov možno vyvodit', že súd síce pripustil vyššiu mieru kritiky sudcov ako verejne činných osôb, ale na druhej strane zdôraznil potrebu ochrany ich autority z titulu posilnenia dôvery v inštitúcie a súdnictvo.

V súvislosti s postavením žalovaného ako poslanca odvolací súd uviedol, že táto skutočnosť mala vplyv na väčšiu neoprávnenosť verbálnych útokov. Poslanec je občanmi zvoleným reprezentantom štátnej moci, od ktorého preto obzvlášť opodstatnene sa očakáva, že bude dodržiavať Ústavu a zákony tejto republiky v súlade so sľubom, ktorý zložil pri nástupe do svojej funkcie. Keďže povinnosťou každej fyzickej osoby, poslanca parlamentu nevynímajúc, je rešpektovať telesnú a morálnu integritu osobnosti iného, (aj) od osoby v postavení poslanca rovnako opodstatnene sa tiež očakáva, že (minimálne na verejnosti) bude hovoriť pravdu alebo že bude tvrdiť len to, pravdivosť čoho aj vie preukázať. Podľa súdu sa poslanec spoliehal na ochranu svojej poslaneckej výrokovej indemnity, bez akéhokoľvek pravdivostného základu znevážil sudkyňu. Zároveň tým závažne porušil aj ústavnú zásadu prezumpcie nevinoty tým najhrubším spôsobom, keď verejnosti nesprostredkoval len akési indície nasvedčujúce možnosti, že sudkyňa svoje povolanie prípadne nevykonávala zákonným spôsobom, ale túto plným menom a pochybnosti nepripúšťajúcim spôsobom priamo prezentoval ako páchatel'ku organizovanej trestnej činnosti v zločineckej skupine. Bol preto povinný zaobstarat' si pre svoje tvrdenia dostatočný skutkový základ, čo svojou hrubou neobalnosťou či v dôsledku svojej ľahkovážnosti podľa odvolacieho súdu hrubo zanedbal.

Verejnosť, ktorej stupeň nedôvery voči sudcom a justícií ako takej je už beztak alarmujúci, poslancom vyrieknuté tvrdenia o sudkyňi pritom ľahko mohla prijať ako pravdivé a dôveryhodné, a to práve vzhľadom aj na jeho osobu a postavenie v spoločnosti. Odvolací súd dodal, že zásah mal širokú publicitu a stále aj po rokoch je predmetom záujmu novinárov, o čom svedčila podľa odvolacieho súdu aj prítomnosť ich zástupcov na verejnom vyhlásení rozsudku, a následná informovanosť v médiách.

Pri posudzovaní obsahu výrokov poslanca, na viacerých miestach odvolací súd poznamenal, že ich obsahom bol útok na dôstojnosť, česť a morálnu integritu žalobkyne ako sudkyne. Pričom morálny kredit, bezúhonnosť a integrita sudcu sú pre náležitý a zodpovedný výkon jeho funkcie nevyhnutnosťou a zároveň zákonným predpokladom výkonu verejnej funkcie. Podľa odvolacieho súdu vyriekol poslanec inkriminované nepravdivé výroky na adresu sudkyne za použitia mimoriadne expresívnych výrazov, urážlivo, hanlivo a útočne, to všetko bez náznaku akéhokoľvek skutkového podkladu. To, ako inkriminované výroky v ich celkovom kontexte vyzneli, bolo preto nutné vykladať v prospech sudkyne ako dotknutej osoby.

Odvolací súd zohľadnil aj spôsob šírenia výrokov, ktoré boli šírené prostredníctvom internetového a televízneho vysielania a v zmysle ustálenej judikatúry najvyšších súdnych autorít (R 45/2000) treba vždy vychádzať z toho ako širokú publicitu výrok vyvolal. Okrem toho zásah spočívajúci v tvrdení, avšak nepreukázanej trestnej činnosti, v podstate zakladá nárok oprávnenej osoby domáhať sa relutárnej náhrady nemajetkovej ujmy. Intenzitu zásahu v danom prípade okrem iného zvyšovalo, že predmetné záznamy sú natrvalo uložené v archívoch a na príslušných webových stránkach.

Za významné považoval odvolací súd aj miesto uverejnenia inkriminovaných výrokov, ktoré poslanec vyslovil v súvislosti s kandidatúrou na členku disciplinárneho senátu a podľa súdu spočívala motivácia výrokov poslanca v tom, aby nebola zvolená na uvoľnené miesto. Odvolací súd následne konštatoval, že sudkyňa vo voľbe nezískala dostatočný počet hlasov a túto skutočnosť vzal do úvahy v prospech jej osobnostných práv. Odvolací súd teda nepriamo pripísal poslancovi zodpovednosť za nezvolenie sudkyne do disciplinárneho senátu, a to v dôsledku jeho sporných výrokov.

Na základe uvedených čiastkových záverov vyslovených pri hodnotení jednotlivých kritérií testu proporcionality, odvolací súd považoval záver súdu prvej inštancie o neprimeranom zásahu do práva na ochranu osobnosti sudkyne za vecne správny, keďže bol jednoznačným výsledkom ústavne akceptovateľného

vyvažovania medzi právom na ochranu osobnosti a slobodou prejavu. Správnosť tohto jeho záveru podľa odvolacieho súdu vyplývala aj z toho, že ani jeden z čiastkových výsledkov pri hodnotení jednotlivých kritérií testu proporcionality nevyznel v prospech potreby ochrániť právo žalovaného na slobodu prejavu.

Odvolací súd zrevidoval rozsudok prvej inštancie iba vo vzťahu k priznanej výške náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú považoval za neprimerane vysokú. Odvolací súd konštatoval, že išlo o špecifický prípad a z dostupnej databázy rozsudkov reprezentujúcich rozhodovacia činnosť všeobecných súdov v SR sa odvolaciemu súdu nepodarilo nájsť právoplatné (a následne ústavným súdom nezrušené) meritórne súdne rozhodnutie, ktorým by sudcovi ako žalobcovi bola priznaná relatívna náhrada za takéto porušenie jeho osobnostných práv. V právoplatne skončených veciach žalujúcich sudcov, či politikov a iných verejne činných, či verejne známych osôb, kde došlo k neoprávnenej kritike ich preukázanej činnosti v médiách, priznali súdy náhradu ich nemajetkovej ujmy sumy 2 × 300 000 Sk (2 × 9 958,18 Eur), 1 × 1 000 000 Sk (33 193,92 Eur), 1 × 3 000 000 Sk (99 581,76 Eur) (všetko v prípade sudcu najvyššieho súdu), politikovi v samospráve 10 000 Eur, politikovi v tzv. vysokej politike 66 000 Eur, ale napr. aj košickému advokátovi, ktorému súdy v nedávnej minulosti za porušenie jeho osobnostných práv v odvolacom konaní právoplatne priznali 80 000 Eur.

Odvolací súd jednak prihliadol na rozhodovacu prax ESĽP, ktorý dlhodobo kritizuje slovenské súdy za príliš vysoké relatívne náhrady a vytkol súdu prvej inštancie, že nesprávne vychádzal z celkových majetkových pomerov poslanca, pritom mal prihliadať iba na jeho príjmy. Podľa súdu nemožno za primerané zadostučinenie považovať ani skutočnosť, že sudkyňa bola neskôr zvolená za členku súdnej rady SR, keďže toto potenciálne zadostučinenie jej neposkytol žalovaný poslanec.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti považoval odvolací súd pôvodne priznanú výšku náhrady za neprimeranú a znížil ju na sumu 70 000 Eur, ktorá je pre žalovaného poslanca vo výške okolo hranice jeho jednoročného príjmu. Túto hranicu

považoval odvolací súd za takú, ktorej zaplatenie bude poslanec schopný zrealizovať bez toho, aby to bolo pre neho ničivé a zároveň bude aj dostatočne prísna, aby ho do budúca odradila od obdobných ľahkovážnych zásahov do práv iných. Zároveň má táto suma predstavovať pre sudkyňu vyváženú náhradu za utrpenú nemajetkovú ujmu.

3.2. SÚDNE ROZHODNUTIA – TRESTNÉ PRÁVO

Najzávažnejšie zásahy do osobnostných práv môžu byť porušením noriem trestného práva, ktorých následkom môže byť najprísnejší právny postih spočívajúci až v hrozbe uloženia trestnoprávnej sankcie, vrátane trestu odňatia slobody. To isté konanie môže súbežne porušiť normy civilného práva a trestného práva a je možné využiť súbežne obidva právne nástroje. Základný rozdiel pri trestnoprávných inštitútoch spočíva v tom, že dotknutá osoba sa nemôže týmto spôsobom domáhať uloženia povinnosti odstránenia následkov neoprávneného zásahu alebo ospravedlnenia. Na tieto nároky slúžia prostriedky občianskeho práva. Trestné právo však plní ochrannú funkciu a má zabrániť, aby páchatelia najzávažnejších protiprávných činov boli adekvátne potrestaní a súčasne plní aj preventívnu funkciu v tom zmysle, že trest má pôsobiť na páchatela výchovne a má ho odradiť od páchania ďalšej trestnej činnosti. Ide teda o výkon autoritatívnej funkcie štátu za účelom ochrany jednotlivca i spoločnosti. Prostriedky trestného práva by sa mali používať ako tzv. prostriedok ultima ratio, teda krajný prostriedok sankcionujúci iba najzávažnejšie previnenia, pri ktorých sa spoločnosť dohodla, že spadajú pod trestné právo. V prípade verbálnych trestných činov sa dlhodobo vedie polemika o tom, či je vôbec opodstatnené ochranou demokratickej spoločnosti, aby podliehali verbálne trestné činy pod trestnoprávny postih. V našom právnom poriadku sa pri uplatňovaní slobody prejavu môžeme stretnúť v rovine trestného práva s nasledovnými trestnými činmi.

Ak je útok založený na báze rasovej, etnickej alebo náboženskej nenávisťi, môže sa páchatel dopustiť spáchania nasledovných trestných činov:

§ 423 Trestného zákona**Hanobenie národa, rasy a presvedčenia**

(1) Kto verejne hanobí

- a) niektorý národ, jeho jazyk, niektorú rasu alebo etnickú skupinu, alebo
- b) skupinu osôb alebo jednotlivca pre ich skutočnú alebo domnelú príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, pre ich skutočný alebo domnelý pôvod, farbu pleti, náboženské vyznanie alebo preto, že sú bez vyznania, potrestá sa odňatím slobody na jeden rok až tri roky.

§ 424 Trestného zákona**Podnecovanie k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti**

(1) Kto verejne podnecuje k násiliu alebo nenávisti voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich skutočnú alebo domnelú príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, pre ich skutočný alebo domnelý pôvod, farbu pleti, sexuálnu orientáciu, náboženské vyznanie alebo preto, že sú bez vyznania, alebo verejne podnecuje k obmedzovaniu ich práv a slobôd, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.

Z uvedených skutkových podstát trestných činov vyplýva, že protiprávne konanie musí byť namierené voči jednotlivcovi alebo presne vymedzenej skupine osôb, ktorá vykazuje špecifické charakteristiky. Trestný zákon teda priamo nepostihuje konanie, ktorým niekto podnecuje k nenávisti alebo nenávisť priamo šíri voči osobe bez zákonom vymedzených charakteristík.

Vo virtuálnom prostredí môže dôjsť aj k spáchaniu takých trestných činov, ktoré nevyžadujú príslušnosť k nejakej skupine alebo splnenie inej charakteristiky, pričom výslovné zakotvujú aj možnosť, že sa taký trestný čin pácha prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby:

§ 360 Nebezpečné vyhrážanie

(1) Kto sa inému vyhráža smrťou, ťažkou ujmovou na zdraví alebo inou ťažkou ujmovou takým spôsobom, že to môže vzbudiť dôvodnú obavu, potrestá sa odňatím slobody až na jeden rok.

§ 360a Nebezpečné prenasledovanie

(1) Kto iného dlhodobo prenasleduje takým spôsobom, že to môže vzbudiť dôvodnú obavu o jeho život alebo zdravie, život alebo zdravie jemu blízkej osoby alebo podstatným spôsobom zhoršiť kvalitu jeho života, tým, že

- a) sa vyhráža ublížením na zdraví alebo inou ujmovou jemu alebo jemu blízkej osobe,
- b) vyhľadáva jeho osobnú blízkosť alebo ho sleduje,
- c) ho kontaktuje prostredníctvom tretej osoby alebo elektronickej komunikačnej služby, písomne alebo inak proti jeho vôli,
- d) zneužije jeho osobné údaje na účel získania osobného alebo iného kontaktu, alebo
- e) ho inak obmedzuje v jeho obvyklom spôsobe života, potrestá sa odňatím slobody až na jeden rok.

Nedávno do Trestného zákona pribudol úplne nový trestný čin – **nebezpečné elektronické obťažovanie**:

§ 360b

(1) Kto úmyselne prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby, počítačového systému alebo počítačovej siete podstatným spôsobom zhorší kvalitu života iného tým, že

- a) Ho dlhodobo ponízuje, zastrahuje, neoprávnene koná v jeho mene alebo dlhodobo inak obťažuje, alebo
- b) Neoprávnene zverejní alebo sprístupní tretej osobe obrazový, zvukový alebo obrazovo-zvukový záznam jeho prejavu osobnej povahy získaný s jeho súhlasom, spôsobilý značnou mierou ohroziť jeho vážnosť alebo privodiť mu inú vážnu ujmu na právach, Potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.

§ 373 Ohováranie

(1) Kto o inom oznámi nepravdivý údaj, ktorý je spôsobilý značnou mierou ohroziť jeho vážnosť u spoluobčanov, poškodiť ho v zamestnaní, v podnikaní, narušiť jeho rodinné vzťahy alebo spôsobiť mu inú vážnu ujmu, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.

Pri skutkovej podstate trestného činu ohovárania sa dlhšie vedie odborná polemika, do akej miery je žiadúce postihovať takéto konanie trestným právom. Tento trestný čin poskytuje ochranu osobnosti, dobrého mena a cti. **Špecifikum slovenskej právnej úpravy trestného činu ohovárania je, že nie je potrebné, aby došlo k následku predpokladaného týmto ustanovením, ale postačuje dôvodná hrozba jeho vzniku.** Posúdenie vzniku následku môže byť kľúčovým problémom pri vyvodzovaní trestnej zodpovednosti a nejednoznačnosť právnej normy môže spôsobovať stav právnej neistoty.

Predmetom útoku pri trestnom čine ohovárania môže byť iba jednotliviec (uvedené vyplýva aj za použitia gramatického a logického výkladu daného ustanovenia, keďže jeho dikcia znie: „kto o inom oznámi...“). Toto ustanovenie preto nechráni inštitúcie, úrady, právnické osoby, kolektívy, skupiny osôb a pod. Nepravdivý údaj je v zmysle tohto trestného činu taký údaj, ktorý je v rozpore so skutočným stavom veci (so skutočnosťou). Preto je nutné, aby mohla byť pravdivosť údaju, ktorá podmieňuje trestnú zodpovednosť pre trestný čin ohovárania podľa § 373 Trestného zákona overiteľná. Zo skutkovej podstaty trestného činu sa javí, že páchatel' si nemusí byť vedomý nepravdivosti širenej informácie a aj jej šírenie v dobrej viere môže znamenať jeho trestnoprávnu zodpovednosť. Keďže sa však predpokladá úmyselné zavinenie páchatela, s poukazom na § 17 Trestného zákona musí pokrývať všetky zákonné znaky prečinu ohovárania, a to najmä pokiaľ ide o vedomostnú zložku úmyselného zavinenia. To znamená, že pokiaľ páchatel' vôbec nevie, že ním prezentovaný údaj je nepravdivý, ale práve naopak, je presvedčený o tom, že je pravdivý, tak potom u neho absencuje vedomostná zložka úmyselného zavinenia.⁶⁰

60 www.pravnelisty.sk/clanky/a649-trestny-cin-ohovaranja-vs-pripustna-dovolena-kritika

Skutková podstata trestného činu ohovárania v právnom poriadku Slovenskej republiky nie je v súlade s so štandardmi Rady Európy a rozhodovacou praxou Európskeho súdu pre ľudské práva. Tento záver vyplýva aj z Odporúčania Komisie (EÚ) 2022/758 z 27. apríla 2022 týkajúce sa ochrany novinárov a obhajcov ľudských práv pred zjavne neopodstatnenými a zneužívajúcimi súdnymi konaniami proti verejnej účasti (*strategickými žalobami proti verejnej účasti*), v ktorom sa členské štáty vyzývajú, aby zo svojich právnych rámcov odstránili tresty odňatia slobody za ohováranie. Parlamentné zhromaždenie Rady Európy vo svojom uznesení č. 1577 (2007) (16) vyzvalo členské štáty, v ktorých stále existujú tresty odňatia slobody za ohováranie, aj keď sa v skutočnosti neukladajú, aby ich bezodkladne zrušili. Členské štáty sa takisto vyzývajú, aby pri riešení prípadov ohovárania uprednostňovali správne alebo občianske právo, ak je sankčný účinok takýchto ustanovení miernejší než v prípade trestného práva. Kritizovaným aspektom teda nie je sankcionovanie ohovárania normami trestného práva, ale ukladanie neprimeraných trestov a osobitne je neakceptovateľná hrozba trestu odňatia slobody. Európska komisia v tejto súvislosti osobitne upozorňuje, že trestnoprávna úprava ohovárania sa v mnohých prípadoch zneužíva na zastrášovanie novinárov a občianskych aktivistov v ich verejnej účasti.⁶¹ Jasným príkladom použitia súdneho konania proti verejnej účasti v Únii je prípad novinárky Daphne Caruanovej Galiziovej, ktorá v čase jej zavraždenia čelila v súvislosti so svojou investigatívnou prácou viac ako 40 občianskoprávnym a trestnoprávnym súdnym konaniam týkajúcim sa urážky na cti a ohovárania.

Okrem uvedených trestných činov pripadajú do úvahy aj ďalšie trestné činy, napr. neoprávnené nakladanie s osobnými údajmi (§ 374 Trestného zákona), poškodzovanie cudzích práv (§ 375 TZ), porušenie dôvernosti ústneho prejavu a iného prejavu osobnej povahy (§ 377 TZ), alebo aj šírenie poplašnej správy (§ 361 TZ).

61 Odporúčanie Komisie (EÚ) 2022/758 zo dňa 27.04.2022 týkajúce sa ochrany novinárov a obhajcov ľudských práv pred zjavne neopodstatnenými a zneužívajúcimi súdnymi konaniami proti verejnej účasti („*strategickými žalobami proti verejnej účasti*“)

V nasledovných kapitolách poukážeme na príklady rozhodovacej činnosti slovenských a českých súdov v prípadoch, kedy štát zasiahol do slobody prejavu práve trestným právom a páchatel bol odsúdený za spáchanie trestného činu, prípadne bol oslobodený spod obžaloby.

3.2.1. OSLOBODENIE YOUTUBERA SPOD OBŽALOBY PRE OHOVÁRANIE POLITIKA

Autor internetových videí Martin Daňo rozoslal v roku 2013 na viaceré emailové adresy štátnych úradov email s predmetom: „Výzva pre Ministra dopravy Jána Počiatka /test na prítomnosť omamných a psychotropných látok v tele/“, v ktorom uviedol text, že: „Naše informácie, že užívate omamné a psychotropné látky sú zatiaľ overené z troch zdrojov. Tiež Vás žiadame, aby ste nám zodpovedali na otázku, či si myslíte, že výkon funkcie ministra je zlučiteľný s užívaním uvedených látok.“ **Túto výzvu okrem toho uverejnil na internetových voľne prístupných stránkach www.ginn.sk a www.smer.sk**, čím podľa obžaloby oznámil nepravdivý údaj o možnej konzumácii omamných a psychotropných látok Ministra dopravy SR Ing. Jána Počiatka a tento údaj následne šíril prostredníctvom sociálnych sietí, pričom táto informácia bola značnou mierou spôsobilá ohroziť jeho vážnosť u spoluobčanov, poškodiť ho v jeho osobnom živote, vo funkcii ministra a spôsobiť mu vážnu ujmu na jeho cti, ľudskej dôstojnosti a odbornosti.

Rozsudok Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 3T/147/2014 zo dňa 07.06.2017

Okresný súd rozhodol tak, že obžalovaného Martina Daňa oslobodil spod obžaloby podľa § 285 písm. b) Trestného poriadku, pretože skutok nebol trestným činom. Okresný súd vyhodnotil vykonané dokazovanie spočívajúce vo vyhlásení obžalovaného, vypočutí svedka – Jána Počiatka, oboznámení s textom výzvy a online diskusie a dospel k záveru, že nebolo dokázané, že obžalovaný Martin Daňo sa dopustil skutku uvedeného v obžalobe.

Skutková podstata trestného činu ohovárania podľa § 373 Trestného zákona spočíva v tom, že páchatel o inom oznámi nepravdivý údaj, ktorý je spôsobilý

značnou mierou ohroziť vážnosť u spoluobčanov, poškodiť ho v zamestnaní, v podnikaní, narušiť jeho rodinné vzťahy alebo mu spôsobiť inú vážnu ujmu. Subjektívna stránka tohto trestného činu vyžaduje preukázanie úmyslu páchatela, to znamená vôle **páchatela porušiť alebo ohroziť záujem chránený Trestným zákonom alebo jeho uzrozenie s následkom** (priamy a nepriamy úmysel). Pri trestnom čine ohovárania je podmienkou trestnej zodpovednosti preukázanie prinajmenšom uzrozenia páchatela s tým, že údaj, ktorý o inom oznamuje, je nepravdivý a spôsobilý značnou mierou ohroziť jeho vážnosť u spoluobčanov.

V danom prípade sa obžalovanému Daňovi dávali za vinu dve tvrdenia. Prvý tvrdením bola výzva pre ministra dopravy Jána Počiatka absolvovať test na prítomnosť omamných a psychotropných látok v tele, v ktorej uviedol text: „Naše informácie že užívate omamné a psychotropné látky sú zatiaľ overené z troch zdrojov.“ Druhým tvrdením bola otázka: „Tiež Vás žiadame, aby ste nám zodpovedali na otázku, či si myslíte, že výkon funkcie ministra je zlučiteľný s užívaním uvedených látok.“

Pri hodnotí prvého hodnotenia súd postupoval v súlade s názorom ústavného súdu⁶². Uvedené tvrdenie nemohlo byť podľa súdu v kontexte veci testované kritériom pravdivosti, zvlášť z perspektívy subsidiarity trestného práva a z perspektívy, že skutok mal smerovať proti verejnému činiteľovi a nositeľovi moci. Inými slovami, obžalovaný sa ako novinár spýtal verejného činiteľa, či zastáva svoj úrad pod vplyvom omamných a psychotropných látok. V konaní bolo spochybňované, či bol Martin Daňo skutočne v postavení novinára, k čomu súd uviedol, že od roku 2008 tlačový zákon nepozná definíciu slova novinár. Takáto definícia sa v zákone č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve jednoducho nenachádza. Dopĺňame, že definíciu novinára neobsahuje ani zákon č. 265/2022 Z. z. o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizie, ktorý nahradil pôvodný tlačový zákon. Súd ďalej uvádza, že povolenie novinára sa neviaže na absolvovanie určitého typu štúdia (ako

62 Uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 356/2016-45 zo dňa 26.04.2016

je to napríklad u lekárov), neviaže sa ani na registráciu v stavovskej organizácii Slovenskom syndikáte novinárov (ako je to napríklad pri výkone funkcie advokáta, kde je *conditio sine qua non* výkonu práce členstvo v Slovenskej advokátskej komore). Vychádzajúc z uvedeného, obžalovaného Daňa považoval súd za osobu novinára. V rámci týchto záverov bola podľa súdu otázka na nositeľa štátnej moci plne kompetentná, a to najmä v situácii, keď samotný poškodený sa pripojil v tejto otázke k verejnej diskusii a v online rozhovore odpovedal súhlasne na otázku čitateľa, že sa kedykoľvek podrobí testu na zistenie prítomnosti omamných a psychotropných látok v jeho tele.

Ku druhému tvrdeniu súd povedal, že je nad rámec jeho chápania, ako sa takáto veta môže ocitnúť v skutkovej vete za trestný čin ohovárania. Podľa súdu bola táto otázka úplne legitímna a je iba stratou času hľadať v nej nejakú protiprávnosť. K tvrdeniu prokuratúry, že obžalovaný sa odvolával na tri zdroje potvrdzujúce pravosť jeho tvrdení, súd uviedol, že tlačový zákon garantuje ochranu zdroja informácií získaných na zverejnenie v periodickej tlači.

Súd nevykonával dôkazy smerujúce k potvrdeniu alebo vyvráteniu skutočnosti, či politik bol užívateľom omamných alebo psychotropných látok, pretože obžalovaný podľa súdu tieto skutočnosti ani netvrdil. Podľa súdu bolo preukázané, že skutkový dej sa síce stal, ale nenaplnil skutkovú podstatu trestného činu ohovárania, lebo nebolo preukázané, že obžalovaný oznámil o poškodenom nepravdivý údaj, spôsobilý značnou mierou jeho vážnosť u spoluobčanov. Na základe uvedených skutočností bol Martina Daňo oslobodený spod obžaloby.

3.2.2. ODSÚDENIE VYDAVATEĽA ZA ČLÁNOK S ANTISEMITSKÝM OBSAHOM

Vydavateľ a šéfredaktor časopisu *Zem a Vek* Tibor Eliot Rostás publikoval v roku 2017 článok s názvom „*Klin Židov medzi Slovanmi*“, ktorý bol dostupný v printovej aj v elektronickej verzii. Autor v predmetnom článku uvádzal údajné citácie rôznych osobností slovenskej histórie, ako napr. Matej Bel,

Andrej Kmeť, Jozef Miloslav Hurban alebo Svetozár Hurban Vajanský, v ktorých vyjadrujú negatívne postoje k židovskej komunite. V článku okrem iného uvádzal: „*Aby mohli zemanstvo svoj ľud lepšie zdierať a aby tak čím viac vyťažilo v svoj prospech z jeho úbohej kože, využilo v tomto úpadku Židov, ktorým prenajímali jeho majetky. Mukám a utrpeniu ľudu nebolo konca-kraja. Tento cudzí národ, nespojený nijakým putom s naším národom, národ, ktorý zo zásady zavrhol kresťanstvo, a preto nepoznal lásku k blížnemu, hrozným spôsobom šafáril medzi našimi kmeňmi. Bezohľadne vyciaval v svoj prospech a v prospech zemanstva úbohý ľud a snažil sa ho mnohorakým spôsobom zviest a morálne rozložiť, nemilosrdne a s podporou zemanstva ho pripravoval o majetok. Odtiaľ pramení hlboká antipatia našich kmeňov voči tomuto Bohom zabudnutému národu. Ľudovít Štúr, 1851*“. Za tieto výroky začali orgány činné v trestnom konaní viesť proti šéfredaktorovi časopisu trestné konanie pre podozrenie zo spáchania trestného činu.

Rozsudok Špecializovaného trestného súdu sp. zn. 2T/31/2019 zo dňa 16. 12. 2019

Rozsudkom Špecializovaného trestného súdu bol autor článku uznaný za vinného z prečinu hanobenia národa, rasy a presvedčenia podľa § 423 ods. 1 písm. a) Trestného zákona a súd mu uložil peňažný trest vo výške 4 000,- Eur.

Súd vzal do úvahy, že sloboda prejavu sa vzťahuje nielen na informácie alebo myšlienky, ktoré sú vo všeobecnosti prijímané priaznivo alebo ktoré sú považované za neškodné či bezvýznamné, ale aj na tie, ktoré pohoršujú, šokujú či znepokojujú štát alebo skupinu ľudí. Tak si to vyžaduje pluralita, tolerancia a duch otvorenosti, bez ktorých niet demokratickej spoločnosti (Handyside vs. Spojené kráľovstvo zo dňa 07.12.1976, ods. 49). V tom istom rozhodnutí však ESLP zároveň uviedol, že naďalej zostáva v právomoci vnútroštátnych súdov vykonať tzv. test nevyhnutnosti, t. j. posúdiť, či skúmané vyjadrenia nedosiahli ten stupeň zásahu do práv iných osôb, kedy tu už existuje *naliehavá spoločenská potreba* pre obmedzenie slobody prejavu, napr. aj formou trestnoprávneho postihu.

Volným šírením hanobiacich a nenávisťných prejavov by podľa Špecializovaného trestného súdu došlo k legitimizácii takýchto postojov ako niečoho normálneho, čo je štandardnou súčasťou spoločnosti a jej myslenia, napriek tomu, že takéto konanie je pre spoločnosť škodlivé až nebezpečné a protiprávne. Osoby, ktoré takéto postoje šíria bez toho, aby niekto voči nim namietal, získavajú pocit, že ich názory a postoje sú nielen akceptované, ale aj správne a dôvodné, všeobecne prijímané a šírené a niektorí sú na ich základe ochotní aj konať (rozhodnutie NS SR sp. zn. 2To/10/2018).

Súd v tomto konaní konštatoval, že autor článkom hanobil židovskú komunitu, čím sa v podstate snažil vyvolať negatívne myšlienky a negatívne postoje voči tejto komunite v spoločnosti.

Podľa súdu použil autor článku hanlivé slovné spojenia, ktoré boli paušálne použité na stereotypné opísanie vlastností všetkých členov židovského národa. Súd prihliadol na vyjadrenie obžalovaného, ktorý uviedol, že zámerne v článku neuviedol žiadne pozitívne príklady z pôsobenia Židov na našom území alebo vo svete, lebo to nepovažoval za potrebné. Autor žiadneho hanobiaceho článku sa nemôže skrývať za to, že je novinár a jeho články teda môžu byť nevyvážené a tendenčné. Rovnako sa nemôže úspešne brániť ani tým, že je spisovateľ a nevypracoval historickú analýzu ale esej, t. j. umelecký materiál, čo bol aj prípad obhajoby obžalovaného. Uraziť, hanobiť a inak škodiť druhým osobám nepochybne možno rôznym spôsobom, umeleckú tvorbu nevynímajúc.

Súd sa vysporiadal aj s tvrdením obžalovaného, že iba odkazoval na výroky historických osobností, a teda iba ich reprodukoval. Podľa súdu však bol v článku prezentovaný subjektívny názor autora na židovský národ, ktorý si pri opise generalizovaných vlastností Židov pomáha citáciou tretích osôb, pričom k týmto hodnotiacim výrokom z dávnej minulosti sa on bez výhrad hlási a opakovane konštatuje, že ich považuje za správne. Obžalovaný teda vo svojom článku nezačína žiadnu diskusiu, nepripúšťa možnú omylnosť citovaných osobností alebo svojich úvah. Nepredkladá ich ako príspevok do diskusie, ale vyslovuje jasný záver o ich správnosti.

Pri hodnotení obsahu článku bolo potrebné brať do úvahy i citáty v ňom obsiahnuté, hoci obžalovaný nie je ich autorom. Súd nehodnotil trestnoprávnu zodpovednosť osôb, ktoré tieto výroky v minulosti vyslovili. Obžalovaný sa však k týmto výrokom hlási a považuje ich za obsahovo správne. Tým preberá na seba zodpovednosť, akoby tieto výroky aj sám vyslovil, keďže ich ďalej šíri a podporuje. Ak niekto len zverejní hanlivé citáty iných, to ešte samo o sebe nemusí byť vždy trestné. Ale ak ten, kto takéto výroky šíri, súbežne s tým aj vyhlasuje, že súhlasí s obsahom citovaných výrokov, hľadá sa na neho, akoby ich teraz on sám vyslovil. Napríklad páchatel', ktorý by „len“ verejne citoval rasistické myšlienky Adolfa Hitlera s dôvetkom, že sa k jeho výrokom plne hlási a považuje ich za správne, bol by sám priamo trestne zodpovedný za takéto vyjadrenie.

Súd teda konštatoval, že obžalovaný svojím verejne prezentovaným názorom, ktorý bol cielene rozšírený medzi ľudí prostredníctvom média, prekročil mieru práva na slobodu prejavu a zasiahol do práv iných ľudí (členov iného národa) takým spôsobom, ktorý už vyžaduje trestnoprávny postih. Tento zásah štátu do slobody prejavu obžalovaného je realizovaný v súlade so zákonom (legalita) za účelom ochrany práv iných osôb (legitimita) a je nevyhnutný na zachovanie princípov demokratickej spoločnosti (proporcionalita).

Takýto záver súdu pritom nemá nič spoločné s tzv. politickou korektnosťou. Štát podľa súdu nikomu nebráni, aby prezentoval svoje subjektívne výhrady voči inej osobe, ba aj voči národu. Musí však ísť o spôsob a formu, ktorá nemá za cieľ lacno a paušálne hanobiť tretie osoby len na základe príslušnosti k národu, náboženstvu, rase a pod. Štát netrestá kritické vyjadrovanie o inej osobe alebo o skupine osôb. Postihovaná je len forma prejavu, pokiaľ je kritický obsah podávaný formou hanobiacich urážlivých formulácií, ktoré sú neúčinné z hľadiska polemiky, ktorú má riadna kritika obvykle vyvolať.

) **Uznesenie Najvyššieho súdu sp.
(zn. 2To/4/2020 zo dňa 26.10.2021**

Najvyšší súd SR zamietol odvolanie obžalovaného a prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry (ÚŠP) a potvrdil rozsudok Špecializovaného trestného

súdu, ktorým bol autor článku uznaný za vinného za spáchanie trestného činu hanobenia národa, rasy a presvedčenia a bol mu uložený peňažný trest 4 000 Eur.

Najvyšší súd sa v plnej miere stotožnil s právnym názorom Špecializovaného trestného súdu. V kontexte použitia prostriedkov trestného práva na postihovanie verbálnych prejavov uviedol, že právo na názor podlieha trestnoprávnej zodpovednosti v obmedzenej miere stanovenej Trestným zákonom len tam, kde zasahuje do práv alebo práva iných osôb, či už fyzických alebo právnických, a to takým spôsobom, ktorý si vyžaduje účinná ochrana dotknutých záujmov. Nie teda každé vyjadrenie názoru je nevyhnutné postihovať prostriedkami trestného práva – práve naopak. Podľa súdu obžalovaný zasiahol do práva Židov ako skupiny osôb – národa – tým, že ich svojím článkom hanil a urážal zovšeobecňujúc negatívne vlastnosti, ktoré o nich v minulosti vyslovili i mnohí národní dejatelia. Tak ako správne uviedol prvostupňový súd, nešlo len o prostú citáciu takýchto výrokov, ale aj o určitú syntézu týchto myšlienok a ich dotvorenie vlastným negatívnym názorom o nich.

Druhý zásadný názor odvolacieho súdu sa týka vysvetlenia rozdielu medzi ochranou práva na názor na americkom kontinente a v Európe z hľadiska toho, ako sa historicky vyvíjali, či už pokiaľ ide o ich ochranu v ústavách jednotlivých krajín, respektíve pokiaľ ide o nazeranie na právo na názor ako taký. Je zrejmé, že v USA, ale aj v Kanade právo na názor od skončenia občianskej vojny nie je v podstate trestnými prostriedkami výraznejšie obmedzované, spoliehajúc sa na kultúrnu a vzdelanostnú úroveň spoločnosti a občanov, ktorí sú sami spôsobilí odlíšiť i agresívnejšie formy prejavu bez toho, aby zásadným spôsobom vplývali na ich správanie. Naopak, v Európe, na základe historických skúseností nie starších ako sto rokov (najmä druhá svetová vojna), bolo právo na názor najmä v tridsiatych rokoch dvadsiateho storočia zneužívané na potlačanie práv národov, menšín, skupín obyvateľstva, na vyvolávanie pogromov, nepokojov, násilia a napokon i celosvetových vojen. Preto používanie trestnoprávnych prostriedkov je v Európe častejšie a citlivejšie najmä vo vzťahu k nenávisťne a násilne ladeným názorom.

3.2.3. ODSÚDENIE POLITIKA ZA HANLIVÝ TEXT O RÓMOCH

V Českej republiky bol známy prípad, kedy poslanec Národnej rady Otta Chaloupek zverejnil nenávisťný, hanlivý a rasistický text o Rómoch ako reakciu na fyzické napadnutie manželského páru občanmi rómskej národnosti. V tomto príspevku okrem iného uviedol: „*Vaša (cigánska) arogancia prerástla už dávno rozmery, ktoré vyžadujú reakciu. Slušní ľudia dlho znášali vaše krádeže, agresivitu a neoprávnené požiadavky na ďalšie a ďalšie výhody*“. Súd ho uznal za vinného zo spáchania prečinu podnecovania k nenávisťi voči skupine osôb alebo obmedzovania ich práv a bol mu uložený podmienený polročný trest so skúšobnou dobou jeden rok. Tento prípad bol zaujímavý aj tým, že poslanec sa domáhal vyňatia veci z právomoci orgánov činných v trestnom konaní s odvolaním na poslaneckú imunitu.

Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky č. j. 3 Tcu 33/2014-26 zo dňa 25.06.2014

Tento prípad sa dostal aj na Najvyšší súd Českej republiky, ktorý okrem iného konštatoval: „*Najvyšší súd uviedol, že uverejnenie textu na sociálnej sieti Facebook nespĺňalo znaky prejavu poslanca na pôde parlamentu. Verejne prístupný užívateľský profil na sociálnej sieti, rovnako ako aj iné verejnosti prístupné internetové webovej stránke, má povahu masovokomunikačného prostriedku, a je teda rovnocenný s tlačou, rozhlasom a televíziou. Ak poslanec verejne prezentuje svoje myšlienky prostredníctvom masmédií a tieto sú určené verejnosti, t. j. mimo parlamentného prostredia, ide o občiansky prejav, ktorý podlieha verejnej kontrole. Nejde teda o prejav poslanca v rámci politickej súťaže, rozpravy v rámci legislatívneho procesu alebo akéhokoľvek rokovania pléna alebo poslaneckej snemovne, ani nemôže ísť o výkon poslaneckého mandátu v poslaneckej snemovne. Preto skutočnosť, že text bol zverejnený na sociálnej internetovej sieti z počítača v budove parlamentu. Ak by sa prijal opačný názor, bolo by to uplatňovanie trestného práva na poslancov a senátorov prakticky nemožné.*“

Nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 3018/14 zo dňa 16.06.2015

Poslanec sa následne obrátil aj na Ústavný súd Českej republiky, ktorý jeho sťažnosť zamietol s odôvodnením, že parlamentná imunita prináleží parlamentu ako celku a nie jeho jednotlivým členom pri vyjadrení individuálnych názorov mimo výkon svojej funkcie.

Ústavný súd konštatoval, že text sťažovateľa, ktorý uverejnil na svojom facebookovom profile, nebol namierený proti iným účastníkom parlamentného rozpravy (t. j. nebol namierený proti inému poslancovi, inému senátorovi alebo inej osobe, ktorá sa zúčastňuje na rokovaní komory parlamentu alebo ich orgánov) a neprispieval k formovaniu politickej vôle. Tento text uverejnil sťažovateľ na verejne prístupnom užívateľskom profile na sociálnej sieti a bol zámerne zameraný na verejnosť, t. j. výlučne navonok. Nešlo teda o príspevok do autonómneho systému parlamentnej rozpravy. V tomto ohľade ústavný súd súhlasí s najvyšším súdom, že verejne prístupný profil používateľa na sociálnej sieti, podobne ako iné všeobecne prístupné webové stránky, majú charakter masovej komunikácie média, a teda je rovnocenný s vystúpením v televíznej politickej debate, na zjazde strany alebo v tlači, ktoré nie sú chránené indempnitou v zmysle článku 27 ods. 2 ústavy. Ak poslanec prezentuje svoje myšlienky na verejnosti prostredníctvom masmédií a tieto sú zamerané len na verejnosť, t. j. mimo parlamentného prostredia, ide o občiansky prejav, na ktorý sa vzťahuje len procesná imunita v zmysle článku 27 ods. 4 a 5 ústavy, prípadne v zmysle čl. 27 ods. 3 Ústavy Českej republiky.

3.2.4. ODSÚDENIE ZA NENÁVISTNÉ ÚTOKY PROTI UKRAJINCOM

Ďalší prípad, ktorý rezonoval v Českej republike, sa týkal Tomáša Č. a Patrika T., ktorí spoločne nahráli živé video na sociálnu sieť Facebook. Vo videu dvojica veľmi vulgárne útočila a dehonestovala Ukrajincom, a tým naplnili obligatórne znaky skutkovej podstaty trestného činu hanobenia národa, rasy,

etnickej alebo inej skupiny osôb, ako aj podnecovania k nenávisti voči skupine osôb. Nahrávka obsahovala výroky ako „Podí. Nech idú do útoku proti nim“, „Nech sa vrátia do Kyjeva“ alebo „Je to normálna okupácia, čo tu robia“ a ďalšie pejoratívne výroky. Vo veci rozhodol súd prvého stupňa uložením trestu odňatia slobody na šesť a desať mesiacov a svoje rozhodnutie odôvodnil, že sloboda slova, ktorou obhajoba argumentovala, rozhodne nie je obmedzená, pretože keby bola, neexistovali by trestné činy, pre ktoré bola dvojica obžalovaná. Sloboda slova má svoje limity a naráža na určité medze.⁶³ Obaja páchatelia podali proti rozsudku odvolanie a odvolací súd potvrdil nepodmienečný desaťmesačný trest odňatia slobody pre Patrika T. a jeho odvolanie zamietol, predovšetkým s ohľadom na jeho kriminálnu minulosť. Naopak, v prípade Tomáša Č. odvolací súd čiastočne vyhovel jeho odvolaniu a jeho nepodmienečný trest zmenil na trest odňatia slobody v dĺžke desať mesiacov s podmieneným odkladom na dva roky a zároveň ich prepustil z väzby.⁶⁴

Rozsudok Okresného súdu v Kladne č. j. 3T 139/2022 – 332 zo dňa 26. 10.2022

Sudca v odôvodnení prvostupňového rozsudku odmietol argument, že páchatelia v skutočnosti nikomu neublížili. V prípade obidvoch trestných činov, na základe ktorých súd rozhodol, ide totiž o verbálne trestné činy, ktoré ohrozujú „abstraktne“ tých, na ktorých cieľia. Aj keď páchatelia nikomu reálne neublížili,

63 Za nenávistné výroky o Ukrajincích vězení. Muži dostali 6 a 10 měsíců. Idnes. cz [on-line]. Praha: 2022 [cit. 22.11.2023]. Dostupné z: [www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-hanobení-naroda-podnecování-k-nenávisti-tusl-s-cermakem-maji-jít-do-vezení-21773](http://www.idnes.cz/zpravy/domaci/tusl-cermak-soudnenavist-ukrajina-obzaloba.A221.26.091654_domaci_vajo_Hanobení národa, podněcování k nenávisti. Tušla s Čermákem poslal soud do vězení. Seznamzpravy.cz [on-line]. Praha: 2022 [cit. 22.11.2023]. Dostupné z: <a href=)

64 CIROKOVÁ, Kristýna. Odvolací soud rozhodl: Tušl zpět do vězení, Čermák na svobodu. Seznamzpravy.cz [on-line]. Praha, 2022 [cit. 30.12.2022]. Dostupné z: www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-odvolaci-soud-rozhodl-tusl-zpet-do-vezenicermak-na-svobodu-221836

nemôžu si byť istí, čo ich konanie potencionálne vyvolá. Súd v tejto súvislosti uviedol: „Podstata a nebezpečenstvo tohto trestného činu spočíva v tom, že tých, ktorým je adresovaný, stavia do úlohy potenciálnych priamych páchatel'ov nenávisťných prejavov alebo prejavov podnecujúcich nenávisť. Presne to urobili obžalovaní, keď nahrali video na internet bez akejkoľvek prípravy a bez hlbšieho premýšľania o jeho obsahu; sami popísali, že konali spontánne. V okamihu, keď sa video stalo virálnym, však nad ním stratili akúkoľvek kontrolu a nemohli vedieť, kto si video pozrie, kto si z ich hanlivých a násilie podnecujúcich vyjadrení „vyberie“ aké „posolstvo“. Obžalovaní nemali a nemajú žiadnu možnosť vysvetliť obsah videa, pretože sa okamžite stalo virálnym a bolo nielen pozerané, ale aj zdieľané tisíckami ďalších používateľov predmetnej sociálnej siete, a to aj za jej hranicami.

Následnú autonómiu nahrávky jasne dokazuje skutočnosť, že hoci bola z profilov žalovaných odstránená, je stále dohľadateľná na internete a stále si ju môže ktokoľvek pozrieť. Digitálna stopa, ktorú zanechalo konanie obžalovaných, je v súčasnosti prakticky nezmazateľná, čo je špecifická vlastnosť virtuálneho priestoru a reality, ktorá má nepochybne významný vplyv na realitu skutočnú. Nie náhodou je páchanie verejne prístupnou počítačovou sieťou znakom kvalifikovanej podstaty zločinov z nenávisťi, pretože šírenia a dopady tejto formy sú násobne rýchlejšie a zásadnejšie.⁶⁵

3.2.5. ODSÚDENIE ZA NENÁVISTNÉ ÚTOKY PROTI RÓMOM

V ďalšom prípade z prostredia internetu publikoval Vítězslav K. komentár pod facebookový príspevok regionálneho denníku z roku 2017, ktorý verejne publikoval fotografiu žiakov prvej tried základnej školy Plynárenská. Na fotografii boli prevažne deti rómskeho, arabského a vietnamského pôvodu. Užívateľ pod týmto príspevkom zverejnil komentár s textom: „Ešteže sú zo ZŠ Plynárenská. Riešenie sa priamo ponúka.“

65 www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/patrik-tusl-tomas-cermak-soud-kladno-rozsudek-vezeni-dokument_2.12.30500_pik

Tento prípad sa dostal pred súd a dotyčný muž s pomocou svojho obhajcu bránil s poukazom na slobodu prejavu a tvrdil, že išlo len o humor a nie o zámer podnecovať nenávisť. Podľa sudkyne však obsah komentára bol odkazom na „riešenie“ v podobe vyhladenia židovského etnika, ako to bolo počas druhej svetovej vojny v plynových komorách. A takýto odkaz na podobné postup možno posúdiť ako prejav neznášanlivosti a podnecovanie k neznášanlivosti. V právnom štáte založenom na rešpektovaní ústavne zaručených práv nemožno takéto vyjadrenia v žiadnom prípade akceptovať. Podnecovanie k nenávisťi voči etnickej skupine a propagáciu nacizmu bol Vítězslav K. odsúdený súdom v Tepliciach na 16 mesiacov odňatia slobody s podmieneným odkladom na tri roky.

)} Nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 2696/21 zo dňa 07.12.2021

Prípacom sa zaoberal aj Ústavný súd Českej republiky a odmietol sťažnosť odsúdeného pre zjavnú neopodstatnenosť. Ústavný súd ČR uviedol že sťažovateľom namietané závery, vyplývajúce z judikatúry ústavného súdu, že akýkoľvek názor, stanovisko alebo kritika sú vzhľadom na význam slobody prejavu podľa čl. 17 Charty v zásade prípustné, nie sú v jeho prípade aplikovateľné, keďže v posudzovanej veci nejde o kritiku alebo politický názor (ako naznačuje sťažovateľ), ale o podnecovanie k nenávisťi. Odkaz sa na nález Ústavného súdu ČR⁶⁶ nie je relevantný, keďže hlavné myšlienky tohto nálezu, na ktoré sťažovateľ poukazuje, sa týkajú verejného a politického života. Sťažovateľ nebol trestne postihnutý za obhajobu alebo šírenie svojich politických názorov, ale za verejné vyjadrenie sympatií k hnutiu preukázateľne smerujúcemu k potláčaniu ľudských práv a slobôd a následné verejné podnecovanie nenávisťi voči etnickej skupine. V predmetnej veci sa všeobecné súdy podrobne zaoberali aj otázkou nevyhnutnosti uplatnenia trestnoprávneho postihu konania sťažovateľa (princíp ultima ratio a princíp subsidiarity trestnej represie).

Súd okrem toho zdôraznil, že zásah do zákonom chráneného záujmu, ktorým je v tomto prípade rovnosť ľudí bez rozdielu národnosti, etnickej príslušnosti,

66 nález Ústavného súdu Českej republiky vo veci II.ÚS 3212/18 zo 17. 4. 2008. 2019

rasy, náboženstva alebo iných skupinových rozdielov, bol v tomto prípade taký významný, že iný ako trestnoprávny postih by bol úplne nedostatočný. Dodal, že sťažovateľ sa svojim komentárom snažil vyvolať aj nenávisť voči deťom, ktoré by podľa jeho narážok na plyn mali byť zabitú, pretože nepatria k českému etniku a že otázka ich existencie by sa mala riešiť týmto spôsobom. Ústavný súd ČR sa stotožnil so závermi všeobecných súdov a z ústavného hľadiska im nemá čo vytknúť. Na záver ústavný súd dodal, že proti nenávisťným prejavom na internete ako jednému z druhov nenávisťných prejavov je potrebné v demokratickej spoločnosti bojovať, a to v závažných prípadoch aj prostredníctvom noriem trestného práva.

3.2.6. ODMIETNUTIE TRESTNÉHO OZNÁMENIA PRE NEBEZPEČNÉ VYHRÁŽANIE

Vo februári 2023 doručila neznáma osoba na oficiálny email mimovládnej organizácie GLOBSEC e-mail s predmetom POLIAČIK MARTIN a v texte boli uvedené hrubé, vulgárne a urážlivé vyhrážky na adresu bývalého poslanca Národnej rady SR a spolupracovníka mimovládnej organizácie GLOBSEC Martina Poliačika. Okrem expresívnych a pejoratívnych slov v texte napísal: „...85 % Slovákov je na strane spravodlivosti – teda na strane ruskej federácie. Ja OSOBNĚ BUDEM VÍTAŤ RUSKÚ ARMÁDU AKO OSLOBODITEĽOV SLOVENSKA OD ŽIDOVSKÝCH FAŠISTICKÝCH ZVIERAT AKO SI TY!! Takýchto bastardov fašistických budeme zabíjať rovno na ulici. Nie, že budeme vítať Rusov, ale pôjdeme im naproti a kúpime si od nich samopaly a takých bastardov ako ty budeme zabíjať s celými rodinami. Celú rodinu, s**nú mater zabijem pred tebou a ty zdochneš ako posledný. Karol Szücz 1964“.

Na základe týchto skutočností podal Martin Poliačik trestné oznámenie pre podozrenie zo spáchania trestného činu nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1 Trestného zákona. Okresné riaditeľstvo policajného zboru trestné oznámenie odmietlo s odôvodnením, že nebol zistený dôvod na začatie trestného stíhania.

Z uznesenia polície vyplýva, že vypočula oznamovateľa Martina Poliačika, ktorý uviedol, že e-mail bol doručený na druhý deň po uverejnení reportáže na TA3, bol podpísaný osobou označenou ako Karol Szücz, rok narodenia a odoslaný z konkrétnej elektronickej adresy. Zároveň uviedol, že v minulosti zažil dva verbálne útoky na svoju osobu od neznámych ľudí na ulici a má skúsenosti, že ľudia nemusia ostať iba pri verbálnych vyhrážkach, zvlášť po útoku na Zámockej ulici v roku 2022. Na otázku, či zmenil spôsob života, povedal, že si dáva väčší pozor a vyhýba sa miestam, kde je pravdepodobnosť výskytu takýchto ľudí.

Polícia následne predvolala na výsluch aj osobu so zhodným menom a rokom narodenia, ako bola osoba podpísaná pod inkriminovaným emailom. Z uznesenia polícii nie je zrejmé, či polícia vykonala identifikáciu páchatela aj na základe emailovej adresy, z ktorej bol email odoslaný a či sa snažili zistiť majiteľa emailovej adresy alebo IP adresu, z ktorej bol e-mail odoslaný. Osoba predvolaná na výsluch sa vyjadrila, že uvedenú emailovú adresu nepoužíva a nikomu neposlal žiaden e-mail, ktorý by obsahoval vyhrážku. Taktiež uviedol, že ani nepozná konkrétnu osobu, ktorá by mohla v jeho meno poslať takýto e-mail a nepozná ani oznamovateľa.

Polícia následne vykonala šetrenie na sociálnej sieti Facebook za účelom identifikovania osoby pod menom Karol Szücz a zistila, že pod týmto menom je registrovaných pri malých obmenách päť užívateľov. Preverovaním účtov, ktoré mohli sledovať aj iní užívatelia ako „priatelja“ daného užívateľa, polícia nezistila žiadne príspevky s obsahom, ktoré by smerovali k potláčaniu základných práv niektorých menšín alebo by smerovali voči konkrétnej politickej, náboženskej alebo národnostnej menšine. Polícia teda nepreverila všetky užívateľské profily zhodné s menom potencionálneho páchatela, ale iba tie, ktoré boli verejne prístupné. Z uznesenia polície nie je zrejmé, či preverenie neverejných profilov nebolo technicky možné alebo existovali iné prekážky, ktoré by bránili tomuto úkonu.

Podľa polície musí byť vyhrážanie spôsobilé vzbudiť u poškodeného dôvodnú obavu, pričom dôvodnou obavou treba rozumieť vyšší stupeň tiesňového pocitu nastávajúceho zla, ktoré hrozilo. Vyhrážky musia svojou intenzitou,

spôsobom a okolnosťami, za ktorých k ním došlo vzbudzovať u osoby dôvodnú obavu z ich uskutočnenia. Dôvodná obava nemusí vzniknúť, avšak jej vznik musí byť reálny, preto je potrebné starostlivosti hodnotiť povahu a závažnosť vyhrážania, keďže je potrebné rozlišovať nebezpečné vyhrážanie od prejavov, pri ktorých boli použité len silné slová, ale v skutočnosti o nič závažné nešlo. Podľa polície nie je správne zamerať sa iba na obsah slovných vyhlásení páchatela, ale je potrebné ich hodnotiť aj s ďalšími konaniami páchatela. Dôvodnú obavu je ďalej potrebné posudzovať so zreteľom na povahu vyhrážky, fyzické a povahové vlastnosti a dispozície páchatela a taktiež poškodeného.

Polícia zhrnula, že z výsluchu oznamovateľa Martina Poliačika vyplynulo, že po tomto incidente mu už neprišla ďalšia výhražná správa a taktiež ani jeho rodine a ochranné opatrenie si uplatňuje sám. Z výsluchu osoby, ktorej meno a rok narodenia boli totožné s osobou podpísanou pod výhražný e-mail, podľa polície vyplynulo, že nepozná oznamovateľa a nepoužíva daný e-mail. Polícia sa odvolala na vykonané šetrenie sociálnej siete Facebook, z ktorého nezistila žiadne príspevky, ktoré by obsahom smerovali k potláčaniu ľudských práv a mohli by byť pripísané zistenej osobe. Na základe týchto skutočností bolo podľa polície zrejme, že nebola naplnená skutková podstata trestného činu podľa platného a účinného Trestného zákona a uznesenie o odmietnutí veci bolo dôvodné.

3.3. NEODKLADNÁ OCHRANA PROTI NEOPRÁVNENÝM ÚTOKOM

Dopracovať sa k odstráneniu následkov neoprávneného zásahu súdnou cestou môže byť v niektorých prípadoch beh na dlhú trať a vydaniu právoplatného rozhodnutia súdu môže predchádzať v niektorých prípadoch až niekoľkoročný spor. V úvode publikácie sme zdôraznili, že dôsledky neoprávnených útokov do osobnostných práv sú v online prostredí zosilnené práve špecifickým charakterom online prostredia, v ktorom sa informácie šíria oveľa rýchlejšie ako mimo neho. Z toho dôvodu je veľmi dôležité, aby potencionálny útok bol zastavený ešte v zárodku a bolo obmedzené jeho voľné šírenie. V prípade nenávisťných prejavov alebo nepravdivých informácií je pre ochranu dotknutej osoby

najdôležitejšie, aby bol sporný komentár čo najskôr odstránený zo sociálnej siete alebo internetovej stránky.

V posledných rokoch sa ako efektívny právny nástroj zabezpečujúci bezodkladnú ochranu bezprostredne ohrozeným právam ukázal inštitút neodkladného opatrenia. Súd nariadi neodkladné opatrenie ak žalobca – dotknutá osoba osvedčí potrebu neodkladného zásahu súdu. Súd v takomto prípade nevykonáva podrobné dokazovanie, nenariaďuje pojednávanie, ale vychádza iba z predloženého návrhu a listinných dôkazov a musí rozhodnúť v krátkej lehote – najneskôr do 30 dní od doručenia návrhu. Nariadením neodkladného opatrenia je možné dosiahnuť bezodkladnú a rýchlu súdnu ochranu spočívajúcu v uložení povinnosti autora hanlivého príspevku, aby ho vymazal zo svojej stránky a zdržal sa takýchto útokov. Civilný sporový poriadok okrem toho umožňuje, aby bolo nariadené neodkladné opatrenie s trvalými účinkami, teda bez uloženia povinnosti iniciovať konanie vo veci samej. Predovšetkým v sporoch o ochranu osobnosti proti neoprávneným zásahom na internete sa tento inštitút tzv. trvalých neodkladných opatrení ukázal ako efektívny a účinný nástroj.

Je dôležité zdôrazniť, že súdna prax sa postupne ustaluje v názore, že neodkladným opatrením nie je možné rozhodnúť o náhrade nemajetkovej ujmy v peniazoch alebo uložení povinnosti ospravedlnenia. Na tieto výroky musí súd zväčša vykonať podrobnejšie dokazovanie, na ktoré nie je priestor v rámci konania o nariadení neodkladného opatrenia a vtedy je dotknutá osoba odkázaná na podanie žaloby. V nasledujúcej časti poukážeme na praktické príklady využitia inštitútu neodkladného opatrenia ako obrany proti neoprávneným útokom.

3.3.1. ZUZANA ČAPUTOVÁ VS. ĽUBOŠ BLAHA

Prezidentka Slovenskej republiky podala vo februári 2022 návrh na súd na nariadenie neodkladného opatrenia. Týmto návrhom žiadala, aby súd uložil povinnosť poslancovi Národnej rady SR (NR SR) Ľubošovi Blahovi, aby sa zdržal zverejňovania a šírenia tvrdení, že prezidentka je vlastizradkyňou, americkou agentkou,

agentkou cudzích mocností, ako aj nepravdivých informácií o tom, že spáchala trestný čin vlastizrady alebo že je ovládaná Spojenými štátmi americkými. Okrem toho prezidentka žiadala, aby súd uložil povinnosť poslancovi odstrániť vybrané príspevky zasahujúce do jej osobnostných práv, ktoré zverejnil na svojej stránke na sociálnej sieti Facebook a aby sa jej za predmetné výroky ospravedlnil. Prezidentka tvrdila, že statusy poslanca na sociálnej sieti majú útočnú povahu, s cieľom vyvolávať a podnecovať medzi jeho prívržencami silné negatívne emócie voči osobám zmieneným v konkrétnom statuse. Ďalej poukázala na skutočnosť, že ním zverejňované informácie často vyplývajú z neoverených informácií, dezinformácií a konšpiračných teórií a urážajú prezidentku v osobnej rovine. Podľa jej názoru nie sú tieto tvrdenia postavené na faktoch a na ich šírení neexistuje verejný záujem. Okrem toho používa poslanec trestnoprávny slovník a opakovane ju obviňuje zo spáchania závažných trestných činov.

Uznesenie Okresného súdu
Bratislava I. sp. zn. 21C/12/2022
zo dňa 22.03.2022

Okresný súd Bratislava I. čiastočne vyhovel návrhu prezidentky SR a nariadil neodkladné opatrenie, ktorým uložil povinnosť poslancovi zdržať sa zverejňovania a šírenia sporných tvrdení. Zároveň mu súd uložil povinnosť odstrániť vybrané príspevky na svojej stránke na sociálnej sieti Facebook. Súd zamietol návrh prezidentky v časti, v ktorej sa domáhala ospravedlnenia s odôvodnením, že v tomto prípade nebolo osvedčené nebezpečenstvo vzniku škody bez okamžitej a dočasnej úpravy súdu. Podľa súdu môže byť žiadosť o ospravedlnenie, prípadne vymáhanie ďalších nárokov, predmetom dokazovania v konaní vo veci samej.

Súd konštatoval, že v tomto prípade proti sebe stoja dve ústavou chránené práva a to právo fyzickej osoby na ochranu svojej osobnosti, vrátane občianskej cti a ľudskej dôstojnosti a politické právo na slobodu prejavu. Súd pri rozhodovaní o nariadení neodkladného opatrenia vyvažoval tieto proti sebe stojace ústavné práva a zároveň proporionalitu zásahu do politického práva žalovaného na slobodu prejavu a dospel k záveru, že žalovaný tak hrubo a zároveň bez uvedenia faktického základu, prípadne relevantného dôkazu zasahuje do osobnostných

práv žalobkyne, že je tu daná neodkladná potreba súdnej ingerencie. Výroky žalovaného, v ktorých obviňuje žalobkyňu z obzvlášť závažných trestných činov a iné hanlivé obvinenia, pri ktorých je evidentná snaha žalovaného o vyvolanie silných negatívnych emócií **u jeho priaznivcov voči žalobkyni nie sú obhájitelné slobodou prejavu, keďže v nich absentuje vecná, racionálna argumentácia, prípadne akákoľvek snaha o vysvetlenie a preukázanie tvrdených skutočností.**

Neodkladnosť návrhu žalobkyne v zmysle výrokovej časti rozhodnutia má súd za preukázanú vzhľadom na enormný dosah vyjadrení žalovaného, zjavnú rozpoltenosť spoločnosti príznačnú pre súčasnú geopolitickú situáciu a s tým súvisiacu, priamo hroziacu ujmu, ktorú sú výroky žalovaného na adresu žalobkyne schopné privodiť. Inými slovami, súd mal za preukázané, že ujma hroziaca prezidentke v súvislosti s vyjadreniami poslanca bola bezprostredná a konkrétna, zatiaľ čo potenciálna ujma poslanca spôsobená nariadením neodkladného opatrenia v zmysle uložených povinností je vo vzájomnom pomere k potenciálnej ujme prezidentky bagatelná.

Okresný súd zároveň uviedol, že si **uvedomuje, že prezidentka ako verejne činná osoba musí znášať vyššiu mieru potenciálneho porušenia osobnostných práv, avšak nároky na primeranosť prezentovaných tvrdení a nároky na verifikáciu pravdivosti výrokov sú u žalovaného vyššie ako u bežných občanov, a to ako z dôvodu jeho spoločenského postavenia, tak z dôvodu jeho značného vplyvu na široké masy prostredníctvom sociálnej siete.** (ÚS ČR, sp. zn. I. ÚS 453/03).

Žalovaný svoje príspevky na sociálnej sieti **neformuluje ako hodnotiace úsudky ale ako fakty, ktoré požívajú menšiu mieru ochrany, keďže ich pravdivosť je overiteľná.** (ÚS 73/2015-35).

Súd zároveň konštatuje, že difamačný prejav koncipovaný prevažne ako faktické tvrdenia, z ktorých sa mnohé preukázateľne nezakladajú na pravde, a ktorých cieľom je pravdepodobne dehonestácia verejne činnnej osoby, nemôže požívať vyššiu mieru ochrany z titulu slobody prejavu podľa čl. 26 ods. 1 Ústavy SR vo

vzájomnom vyvažovaní s právom na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena v zmysle čl. 19 Ústavy SR.

**Uznesenie Krajského súdu
v Bratislave sp. zn. 5Co/95/2022
zo dňa 21.07.2022**

Poslanec NR SR Ľuboš Blaha ako žalovaný podal proti uzneseniu Okresného súdu odvolanie a žiadal, aby odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie a návrh zamietol. Krajský súd v Bratislave preskúmal vec a dospel k záveru, že odvolanie žalovaného nie je dôvodné a rozhodnutie Okresného súdu Bratislava I. potvrdil.

Krajský súd v Bratislave sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého uznesenia súdu prvej inštancie a zdôraznil, že žalobkyňa ako verejne činná osoba musí akceptovať vyššiu mieru verejnej kritiky ako iní občania, keďže si to vyžaduje podpora verejnej diskusie o veciach verejných a slobodné utváranie názorov. Hranica kritiky osôb vstupujúcich do politiky sú širšie ako u iných subjektov. Tým, že žalobkyňa kandidovala a bola zvolená do funkcie prezidentky Slovenskej republiky, vystavila sa vedome kontrole svojho konania nielen zo strany novinárov, ale taktiež aj iných politikov.

Odvolací súd však zdôraznil, že aj na žalobkyňu, hoci je verejne činná osoba, sa vzťahuje ako na každú fyzickú osobu § 11 Občianskeho zákonníka. V súlade s ustanovením § 11 OZ má fyzická osoba právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy. Poslanec NR SR v tomto prípade neoprávnene zasiahol do jej práv.

**3.3.2. PETER SABAKA VS.
MILAN MAZUREK**

V kapitole 3.1.4. sme analyzovali rozsudok Okresného súdu, ktorý rozhodol o neoprávnenom zásahu do osobnostných práv lekára Petra Sabaku a priznal mu

náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Tento súdny spor možno považovať za významný v problematike slobody prejavu na internete z dôvodu, že súd musel pri posúdení prihliadnúť na špecifické postavenie autora výroku, ktorým bol verejne známy politik a tvrdenie sa týkalo oblasti verejného záujmu, ktorému štandardne prináleží väčšia ochrana. Za osobitný zreteľ stojí aj skutočnosť, že žalobca ešte pred rozhodnutím súdu vo veci samej dosiahol bezprostrednú ochranu súdu, ktorá spočívala v nariadení neodkladného opatrenia, ktorým súd uložil povinnosť žalovanému odstrániť neoprávnené výroky zo stránky na sociálnej sieti. V tejto časti sa pozrieme iba na rozhodnutia súdu, v ktorom posudzoval návrh na nariadenie neodkladného opatrenia a upriamime pozornosť na kľúčové argumenty.

V dôsledku zverejnených vyjadrení podal Peter Sabaka návrh na súd na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým by súd uložil poslancovi povinnosť odstrániť predmetné tvrdenia zo svojej stránky. Okrem toho žiadal súd o priznanie náhrady nemajetkovej ujmy a ospravedlnenie.

**Uznesenie Okresného súdu Kežmarok
sp. zn. 8C/71/2021 zo dňa 06.12.2021**

Okresný súd vyhovel návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia a poslancovi Mazurekovi uložil povinnosť natrvalo vymazať zo svojho profilu video obsahujúce predmetné tvrdenia. Súd prvej inštancie mu okrem toho uložil povinnosť zverejniť na svojej stránke písomné ospravedlnenie a zaplatiť poškodenému lekárovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 20 000 Eur.

Klasifikácia určitého výroku alebo výrazu ako skutkového tvrdenia či hodnotového úsudku/záveru podľa súdu nemusí byť vždy úplne zreteľná a toto samotné rozlíšenie je často jadrom sporu na ochranu osobnosti. Aplikujúce právne závery vyslovené v rozhodnutí Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 367/2003 boli vyjadrenia žalovaného súdom prvej inštancie kvalifikované ako hodnotiace úsudky.

Pravdou je, že v prípade hodnotiaceho úsudku nemožno od žalovaného vyžadovať dôkaz pravdivosti. Je však nevyhnutné posúdiť mieru expresivity

uverejneného názoru vo vzťahu k hodnotenej (kritizovanej) skutočnosti, teda vzťah použitých prostriedkov a sledovaného cieľa.

Čím viac sa difamujúci výrok dotýka vecí verejného záujmu, tým viac platí prezumpcia práva daný prejav urobiť i práva ostatných subjektov danú informáciu poznať. **Najsilnejšou prezumpciou ochrany potom disponuje prejav politický, teda prejav týkajúci sa otázok správy štátu, chodu štátu, správania vrcholných predstaviteľov štátu, resp. všeobecnej správy vecí verejných. Ochrana politického prejavu úzko súvisí s jednou z funkcií slobody prejavu, a to umožniť jednotlivcovi (v danom prípade žalovanému) čo najširšiu participáciu na moci i kontrolu moci.**

Keďže však hodnotiace úsudky/závery žalovaného poslanca sú z hľadiska svojho obsahu vyjadreniami komerčnými, teda nepochybne vyslovenými v rámci politického marketingu a na adresu súkromnej osoby, súd prvej inštancie poskytol zvýšenú ochranu osobnosti žalobcu (lekára).

V rámci posúdenia hodnotiaceho úsudku/záveru žalovaného z hľadiska postavenia žalobcu ako kritizovanej osoby súd aplikoval princíp, podľa ktorého čím viac obsah prejavu súvisí s verejnou činnosťou žalobcu, tým viac platí prezumpcia ochrany prejavu. Žalobca sa však na politickej scéne neangažuje. Je aktívny najmä v odborných fórach a diskusiách. **Nemusí preto znášať vyššiu mieru tolerancie voči kritike, satire či zásahom do súkromného života. V rámci vyvažovania oboch ústavných práv sporových strán tak súd uzavrel, že je nepochybné, že vyššie citované výroky žalovaného sa týkajú súkromnej sféry žalobcu.**

Súd ďalej uviedol, že hodnotiace úsudky/závery na adresu lekára žalovaný poslanec zverejnil v období narastajúceho počtu osôb infikovaných vírusovým ochorením ako aj osôb, u ktorých bola nevyhnutná hospitalizácia, prípadne umiestnenie na jednotky intenzívnej starostlivosti pri vtedajšom zabezpečení umelej pľúcnej ventilácie. Bolo preto nutné prisvedčiť tvrdeniu žalobcu, podľa ktorého zverejnené vyjadrenia žalovaného sú mimoriadne nebezpečné,

keďže **verbálne ospravedlňovanie násilia voči jednotlivcovi alebo skupine obyvateľov je posledným krokom pred fyzickými útokmi.** K útokom na zdravotníkov pritom čase rozhodovania súdu reálne dochádzalo a agresívne správanie voči nim stúpalo.

Okresný súd prihliadol aj na spoločenské postavenie žalobcu a status žalovaného, ako aj oblasti, v ktorých obaja pôsobia. Epidemická situácia a polarizácia spoločnosti v čase rozhodovania zvýraznila podľa názoru súdu závažnosť výrokov poslanca zverejnených prostredníctvom sociálnej siete Facebook a jeho výroky považoval za nedôvodné a čisto účelové. Ich dôsledkom bolo zníženie dôstojnosti, vážnosti, cti a dobrého mena lekára (žalobcu).

Podľa súdu, s ohľadom na to, že hodnotiace úsudky žalovaného uverejnené na jeho profile na sociálnej sieti Facebook boli vyhodnotené ako nepravdivé bez faktického podkladu, smerujúce proti osobnej i mravnej integrite žalobcu a s ohľadom na to, že žalobca ako lekár pôsobiaci v tom čase v prvej línii starostlivosti o pacientov postihnutých vážnym vírusovým ochorením, vedec a odborník v určitej oblasti medicíny nie je osobou verejného záujmu, záujem na uplatnení slobody prejavu žalovaného vystupujúceho **v postavení verejného činiteľa (poslanca) je v danom prípade nízky a záujem na ochrane osobnostných práv žalobcu (lekára) je vysoký.**

Nakoniec sa súd vyjadril aj osobitne k slobode prejavu špecificky vo vzťahu k politickým prejavom a v záujme zachovania princípu proporcionality uviedol, že ESĽP vyžaduje silnú ochranu slobody prejavu, resp. prísnu kontrolu zásahov do nej v prípade, v ktorom autorom výroku je opozičný poslanec (pozri Castells proti Španielsku z 23.04.1992, sťažnosť č.11798/85, Incal proti Turecku z 09.06.1998, sťažnosť č. 22678/98). Silná ochrana prejavu opozičného politika v prípade prejavov kritizujúcich vládu alebo politické pomery je významná z hľadiska argumentu demokracie a do istej miery korešponduje s princípom ochrany menších, kedy momentálna politická menšina musí byť v záujme plurality chránená pred represiou za kritiku momentálnej politickej väčšiny.

Na strane druhej je však podľa súdu nevyhnutné u verejne činnej osoby zohľadniť mieru vplyvu, ktorú má, resp. efekt, ktorý môže svojim výrokom spôsobiť. Je preto legitímne pripísať verejnemu činiteľovi väčšiu mieru zodpovednosti za vyslovený výrok ako iným osobám. V princípe totiž platí, že predstaviteľ štátnej moci je povinný zverejňovať len skutkovo dôkladne preverené informácie, ktoré sa navyiac vzťahujú iba k záležitostiam, ktoré spadajú do jemu kompetenčne vymedzenej oblasti. Ak ústavný činiteľ nemá svoje tvrdenia faktov dôkladne preverené čo do pravdivosti, nie je oprávnený ich zverejniť (pozri Nález Ústavného súdu Českej republiky z 11. 11. 2005, I. ÚS 453/2003). Uvedené platí o to viac, že hodnotiaci úsudok/záver žalovaného nesmeroval proti jeho politickému rivalovi na politickej scéne, v „*politickom ringu*“, ale proti lekárovi, ktorý zabezpečoval osobne starostlivosť o zdravie ľudí s najťažším postihnutím spôsobeným závažným pandemickým ochorením.

) **Uznesenie Krajského súdu**
) **v Prešove sp. zn. 9Co/14/2022**
 (**zo dňa 29.03.2022**

Poslanec NR SR ako žalovaný podal proti uzneseniu súdu prvej inštancie odvolanie. Odvolací súd potvrdil uznesenie Okresného súdu v časti týkajúcej sa povinnosti žalovaného vymazať nenávistné príspevky. V ďalších výrokoch týkajúcich sa povinnosti žalovaného poslanca ospravedlniť sa a zaplatiť nemajetkovú ujmu, súd uznesenie zmenil a v tejto časti návrh zamietol.

Odvolací súd s odkazom na judikatúru ESĽP zdôraznil, že predmetné prejavy sa v čase rozhodovania nachádzali na facebookovom profile žalovaného – ústavného činiteľa, od ktorého sa prirodzene očakávajú pravdivé informácie, a to že sa vo svojich prejavoch vyhne komentárom podporujúcim neznášanlivosť (rozhodnutie ESĽP zo dňa 06.07.2006 vo veci Erbakan proti Turecku, sťažnosť. č. 59405/00).

Odvolací súd vo svojom odôvodnení taktiež načrtnol líniu posudzovania a právneho hodnotenia súdu, ktorú by mali súdy rešpektovať v sporoch o ochranu osobnosti pri nenávisných prejavoch. Súd uviedol, že v konaní o žalobe vo

veci ochrany osobnosti vo veci samej, ktoré ukončené nie je, bude v súlade s princípom procesnej rovnosti strán konania, právami, ktoré z toho vyplývajú, možné posudzovať tvrdenia strán sporu. To znamená, že súd prihliadne aj na žalovaným akcentovanú kolíziu základných práv, limitačné klauzuly, to, či sú sporné prejavy žalovaného prejavmi osoby reprezentujúcej svojich voličov sledujúcimi verejný záujem, t. j. takými, ktorými sa môže prispieť k verejnej debate, alebo či ide o prejavy s difamačným účelom bezkorektného úsudku a dobrej viery, vykazujúce znaky kritiky a prekračujúce limity prípustnosti. Podľa odvolacieho súdu totiž ani sloboda prejavu nemôže byť bezbrehá, sledujúca ochranu útočných a intoleranciu živiacich nenávisných prejavov.

Na záver je dôležité povedať, že politik nerespektoval právoplatné uznesenie súdu a ani po nariadení neodkladného opatrenia neodstránil zo sociálnej siete príspevky, ktorými podľa súdu neoprávnene zasiahol do práv lekára. V takomto prípade sa dotknutá strana môže domáhať výkonu rozhodnutia a podať návrh na začatie exekučného konania. Keďže pri povinnosti odstrániť príspevok je vymáhanie nepeňažného plnenia, v praxi nie je vždy ľahko uskutočniteľné, ak ho povinná osoba odmieta. Exekútor však môže túto povinnosť vymôcť postupným a opakovaným ukladaním pokút, pod sankciou ktorých by povinná osoba mala pristúpiť k plneniu povinnosti.

) **3.3.3. PETER SABAKA**
 (**VS. MILAN UHRÍK**

V kapitole 3.1.4. sme podrobne analyzovali ďalší spor medzi lekárom Petrom Sabakom a iným politikom z rovnakého politického spektra Milanom Uhríkom, ktorý mal svoje korene na sociálnej sieti Facebook. Rovnako ako v predchádzajúcom prípade, aj teraz využil žalobca ochranu cez nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým súd uložil povinnosť politikovi zmazať príspevky zo dňa 22.09.2021 a zo dňa 18.10.2021 a všetky textové komentáre k nim. Rovnako aj v tomto prípade, si politik nesplnil povinnosť uloženú neodkladným opatrením a lekár sa následne domáhal všetkých nárokov v konaní vo veci samej. V tejto časti sa pozrieme opäť iba na rozhodovanie súdov a neodkladnom opatrení.

**Uznesenie Okresného súdu
Nitra sp. zn. 18C/64/2021
zo dňa 20.12.2021**

Súd prvej inštancie návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia vyhovel a nariadil poslancovi Milanovi Uhríkovi, aby odstránil sporné príspevky zo svojho profilu na sociálnej sieti Facebook a všetky komentáre prislúchajúce tomuto príspevku.

Okresný súd v odôvodnení rozhodnutia konštatoval, že statusy, odstránenia ktorých zo sociálnych sietí sa žalobca domáhal, obsahujú klamlivé a pravdu skresľujúce tvrdenia na osobu žalobcu, a tieto možno považovať za objektívne spôsobilé spôsobiť ujmu na právach žalobcu, a to predovšetkým práva na ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Konštatovania, resp. názory žalovaného poslanca, ktoré nie sú založené na overených skutočnostiach, ale na nepravdivých a pravdu skresľujúcich tvrdeniach, môžu z dlhodobého hľadiska ovplyvniť verejnú mienku o žalobcovi, ale tiež ohroziť jeho občiansku česť a ľudskú dôstojnosť.

Ďalej súd uviedol, že s ohľadom na osvedčenie dôvodnosti nároku na ochranu zasiahnutých osobnostných práv žalobcu, ako aj absenciu akejkoľvek legitimacy pretrvávania závažných tvrdení na adresu žalobcu vo verejnom priestore, je nariadenie neodkladného opatrenia vo veci samej je vhodným právnym prostriedkom ochrany, keď odstránením statusu sa v značnej miere zamedzí ich ďalšiemu šíreniu. Nariadením neodkladného opatrenia nedôjde ani k porušeniu zásady proporcionality, ani ku kolízii ochrany osobnostných práv na strane žalobcu a slobody prejavu na strane žalovaného.

**Uznesenie Krajského súdu
v Nitre sp. zn. 25Co/31/2022
zo dňa 20.04.2022**

Proti uzneseniu súdu prvej inštancie podal Milan Uhrík odvolanie a vec následne posúdil odvolací súd, ktorý jeho odvolaniu vyhovel a rozhodnutie Okresného súdu Nitra zmenil tak, že návrh na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol.

Krajský súd na rozdiel od okresného súdu nevidel dôvody na nariadenie neodkladného opatrenia a odôvodnil to pomerne stroho tým, že okresný súd neuviedol, aká konkrétna bezprostredne hroziaca a ťažko napravitelná ujma môže žalobcovi vzniknúť, ani akým spôsobom sa právne postavenie žalobcu môže zhoršiť. V tejto súvislosti súd vzal do úvahy, že od zverejnenia príspevkov žalovaného do podania návrhu a následného vydania napadnutého uznesenia uplynula doba dvoch až troch mesiacov. Navyše krajský súd uviedol, že konštatovanie o klamlivosti tvrdení o osobe žalobcu je bez vykonaného dokazovania predčasné.

Je potrebné zdôrazniť, že v tomto konaní sa sudy zaoberali iba návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorého obsahom mala byť povinnosť odstrániť sporné príspevky zo sociálnej siete Facebook. Súd teda nerozhodoval o neoprávnenom zásahu poslanca do osobnostných práv lekára a z toho prameniacych nárokov, keďže tieto otázky sa následne riešili v konaní vo veci samej. Súd záverom svojho odôvodnenia dodal, že ďalšie skutočnosti, najmä to, či príspevky žalovaného vykreslili skutkové okolnosti udelenia ceny žalobcovi takým spôsobom a s takou intenzitou, že zasiahli do práva žalobcu na ochranu osobnosti, bude predmetom dokazovania vo veci samej.

**3.3.4. SLAVOMÍR HNATIČ
VS. N PRESS, S. R. O.**

Nezávislý denník Denník N publikoval na svojej webovej stránke článok, v ktorom informoval o prípade slovenského pracovníka Slovenskej akadémie vied, ktorý bol vyslaný do Ruska na pracovnú cestu a zobral aj svoju dcéru, napriek tomu, že bola zverená do osobnej starostlivosti matky. Súd následne nariadil neodkladné opatrenie, ktorým zveril dcéru do starostlivosti otca, a to až do právoplatného skončenia veci. Otec dieťaťa Slavomír Hnatič nesúhlasil s medializáciou uvedených skutočností a podal na súd návrh na nariadenia neodkladného opatrenia, ktorým mal súd uložiť vydavateľstvu denníka povinnosť zdržať sa uverejňovania akýchkoľvek informácií týkajúcich sa súkromia jeho dieťaťa.

) **Uznesenie Okresného súdu Bratislava III**
(**sp. zn. 19C/105/2018 zo dňa 13.09.2018**

Okresný súd Bratislava III vyhovel návrhu a nariadil neodkladné opatrenie, ktorým vydavateľovi uložil povinnosť zdržať sa uverejňovania akýchkoľvek informácií týkajúcich sa súkromia maloletého dieťaťa.

Súd odôvodnil rozhodnutie tým, že vzťahy medzi rodičmi sú veľmi komplikované. V zmysle čl. 6 Dohovoru môže byť tlač aj verejnosť vylúčená počas súdneho konania (jeho časti alebo celého) aj vtedy, keď si to vyžaduje záujem maloletého alebo ochrana súkromného života účastníkov, k čomu vo veci týkajúcej sa rozvodu rodičov maloletej a úpravy výkonu rodičovských práv a povinností aj došlo. Okresný súd preto dospel k názoru, že **ochrana súkromia maloletej a jej rodiny stojí nad verejným záujmom – slobodou prejavu v tlači, kde medializácia daného prípadu by s vysokou pravdepodobnosťou zhoršila už aj tak veľmi narušené vzťahy medzi rodičmi maloletej.**

Uvedené podľa súdu podporne potvrdzuje aj Etický kódex Slovenského syndikátu novinárov ktorý ustanovuje, že novinár nesmie bez súhlasu dotknutej osoby písať, hovoriť o skutočnosti a zobrazovať skutočnosť tak, aby zasahoval do súkromného života dotknutej osoby; môže tak urobiť iba v prípade, že verejný záujem si vyžaduje poznať jej súkromie; nesmie znižovať jej dobré meno, česť a dôstojnosť, pokiaľ osoba sama nevyvoláva podozrenie, že postupuje protizákonne alebo vzbudzuje pohoršenie.

) **Uznesenie Krajského súdu v Bratislave**
(**sp. zn. 7Co/78/2019 zo dňa 24.04. 2019**

Odvolačný súd na základne podaného odvolania vydavateľa potvrdil rozhodnutie okresného súdu ako vecne a právne správne a v celom rozsahu sa stotožnil s dôvodmi odôvodnenia.

Odvolačný súd zdôraznil potrebu zvýšenej ochrany osobnostnej sféry v prípade maloletých detí, ktorá pramení v ich neukončenom osobnostnom vývine, a preto sú zraniteľnejšími pred zásahmi ako dospelé osoby.

Odvolačný súd zdôraznil, že pri vzájomnom vyvažovaní práv oboch strán nie je možné nezohľadniť osvedčené konkrétne okolnosti na strane žalobkyne, ktorá je maloletým dieťaťom (vo veku 3 a pol roka) k veku primeraným psychickým ako aj fyzickým vývojom, ktorej rodičia nie sú osoby verejnosti známe, resp. verejne činné a v minulosti sa neprezentovali informáciami zo svojho súkromného života, dlhodobo nevedú spoločnú domácnosť, vedú súdny spor o rozvod manželstva a úpravu rodičovských práv a povinností k maloletej (právoplatne neskončený), a ktorých vzájomný vzťah je vysoko zložitý, disharmonický a konfliktný.

) **Nález Ústavného súdu SR sp. zn. III.**
(**ÚS 110/2020 zo dňa 24.04.2019**

Vydavateľstvo podalo proti uvedeným rozhodnutiam súdov sťažnosť na Ústavný súd SR, ktorý rozhodol, že boli porušené práva vydavateľstva na slobodu prejavu podľa čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy a právo na slobodu prejavu podľa čl. 10 Dohovoru. Ústavný súd SR tak rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave zrušil a vrátil na ďalšie konanie.

Ústavný súd SR konštatoval, že pri rozhodovaní sporov vo veciach ochrany osobnosti musí byť vždy zohľadnená ochrana slobody prejavu, a to minimálne v rozsahu jej ústavných záruk. Uvedené ustanovenia Občianskeho zákonníka teda nemožno aplikovať izolovane, ale je nutné ich vykladať a aplikovať v súlade s ústavou. Nutnosť zohľadniť slobodu prejavu, samozrejme, neznamená rezignáciu na ochranu osobnosti. Znamená to však, že v niektorých prípadoch musí byť uprednostnená sloboda prejavu, aj keď daný prejav môže mať isté nedostatky z hľadiska klasickej zákonnej ochrany osobnosti.

Podľa názoru ústavného súdu konajúce súdy nevyvážili spravodlivo vzájomne kolidujúce práva, keď v záujme ochrany súkromia maloletého dieťaťa paušálne obmedzili slobodu prejavu vydavateľstva a jeho práva na slobodné rozširovanie informácií. Ústavný súd konštatoval, že v posudzovanom prípade neexistovala „*naliehavá spoločenská potreba*“ odôvodňujúca zásah do slobody prejavu v podobe jej absolútneho obmedzenia, pretože sledovaný cieľ, teda ochranu súkromia maloletej žalobkyne, bolo možné dosiahnuť inými, šetrnejšími prostriedkami,

napr. prijatím opatrení na zachovanie anonymity maloletej v inkriminovanom článku, zákazom uverejnenia fotografií maloletej a členov rodiny a pod.

Ústavný súd preto dospel k názoru, že **prijaté obmedzenie slobody prejavu vydavateľstva vo forme preventívneho zákazu publikovania sporného článku nebolo nevyhnutým v demokratickej spoločnosti, v dôsledku čoho vykonaný zásah nezodpovedal zásade proporcionality.**

3.3.5. ZUZANA PETKOVÁ VS. MARTIN DAŇO

Bývalá novinárka a súčasná riaditeľka Nadácie Zastavme korupciu upozornila Ministerstvo kultúry SR, že vydavateľ „občianske združenie Daňová reforma a spoločenský rozvoj“, ktorého predstaviteľ bol žalovaný Martin Daňo, malo registrovaný titul periodickej tlače GINN, pričom si nesplnilo svoje povinnosti podľa tlačového zákona, konkrétne predložiť výtlačky aspoň dvoch vydaní periodickej tlače ročne. Ministerstvo kultúry SR na základe uvedného dôvodu občianskeho združenie žalovaného zo zoznamu vydavateľov tlače odstránil. Martin Daňo vnímal tento postup ako nezákonný a v reakcii na tieto skutočnosti nahral video, ktoré zverejnil na svojom kanáli na portáli YouTube. Martin Daňo sa vo zverejnených videách vyjadroval hrubým, vulgárnym a znevažujúcim spôsobom na adresu Zuzany Petkovej, ktorá sa návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia domáhala, aby súd uložil povinnosť odstrániť predmetné videá.

Uznesenie Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 18C/27/2019 zo dňa 03.06.2019

Okresný súd Bratislava II nariadil na základe návrhu neodkladné opatrenie, ktorým uložil povinnosť žalovanému Martinovi Daňovi odstrániť z webovej stránky YouTube označené videá.

Podľa okresného súdu žalobkyňa osvedčila potrebu neodkladnej úpravy pomerov strán tým, že preukázala existenciu nebezpečenstva a bezprostredne jej

hroziaceho najmä s ohľadom na vyjadrenia obsiahnuté v predmetných videách, ktoré sú objektívne spôsobilé privodiť ujmu na jej právach chránených ustanoveniami § 11 a § 12 Občianskeho zákonníka, a to na práve na ochranu občianskej cti, súkromia, mena a prejavov osobnej povahy. Uviedol, že **právo slobody prejavu slovom, písmom, tlačou, obrazom a iným spôsobom je síce zaručené Ústavou SR v čl. 26, ale pri jeho výkone je potrebné v demokratickej spoločnosti dodržiavať, rešpektovať právo na ochranu osobnosti ako základné ústavné právo. V európskom právnom prostredí je právo na ochranu osobnosti považované za jedno z najsilnejších práv a je prirodzené, že právo slobody prejavu mu musí ustúpiť.**

Súd neuložil žalobkyni povinnosť podať žalobu vo veci samej v zmysle § 336 ods. 1 CSP, pretože bol toho názoru, že neodkladným opatrením možno dosiahnuť trvalú úpravu pomerov medzi stranami.

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8Co/197/2019 zo dňa 03.06.2019

Proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie podal Martin Daňo odvolanie, v ktorom poukázal na neprimeraný zásah do jeho práva na slobodu prejavu a žiadal, aby odvolací súd rozhodnutie zmenil a návrh zamietol. Krajský súd v Bratislave po preskúmaní rozhodnutia konštatoval, že odvolanie nie je dôvodné a rozhodnutie okresného súdu potvrdil.

Krajský súd považoval za osvedčenú dostatočným spôsobom pre účely nariadenia neodkladného opatrenia skutočnosť, že videá a posty, ktorých odstránenie zo sociálnych sietí sa domáha žalobkyňa, obsahujú urážlivé, hanlivé tvrdenia na osobu žalobkyne vyjadrené vulgárnou formou, ktoré možno považovať za objektívne spôsobilé privodiť ujmu na právach žalobkyne, a to práva na ochranu občianskej cti, súkromia, mena a prejavov osobnej povahy.

Súd tiež poukázal na to, že pri výkone práva na slobodu prejavu je potrebné dodržiavať a rešpektovať právo na ochranu osobnosti ako základné ústavné právo. **Kritika určitej osoby v rámci výkonu práva slobody prejavu musí byť vecná a primeraná určitému legitímnemu cieľu, ktorý je týmto prejavom**

sledovaný, ktorým môže byť spoločenská potreba, resp. požiadavka diskusie o veciach a osobách verejného záujmu. Podľa súdu však texty predmetných videí a postov neobsahovali žiaden vecný základ odôvodňujúci negatívne hodnotenie osobnostných stránok žalobkyne hrubo urážlivými a hanlivými výrazmi.

ADMINISTRATÍVNE NÁSTROJE KONTROLY ŠÍRENIA INFORMÁCIÍ V ONLINE PRIESTORE

V predchádzajúcej časti sa venovala pozornosť hranici medzi tolerovaným a zakázaným verbálnym prejavom na internete, ako ju vymedzuje judikatúra ESĽP a slovenské súdy. Spoločným znakom týchto prípadov je ten, že ESĽP ponúka výklad práva na slobodu prejavu v kontexte zákonov a vnútroštátnych nastavení jednotlivých štátov. ESĽP ak súdna inštancia môže zaujať stanovisko iba pre konkrétny prípad, kedy sa dotknutá osoba po vyčerpaní prostriedkov právnej ochrany na vnútroštátnej úrovni rozhodne predložiť svoj spor na posúdenie na tejto úrovni. ESĽP vo svojej rozhodovacej činnosti utvára určitý právny rámec a jeho právny názor by mal tvoriť podklad pre rozhodnutia vnútroštátnych súdov v identických prípadoch. Podstatná je však vnútroštátna regulácia.

↳ 4.1. SAMOREGULÁCIA WEBOV

Na rozdiel od tradičných médií, ktorých fungovanie podlieha regulácii zákonom alebo licenciami, v prostredí internetu takáto forma regulácie absentuje. Avšak aj v prostredí internetu existuje regulácia obsahu a príspevkov, a teda neplatí, že na slobodu prejavu na internete sa nevzťahujú žiadne limity alebo obmedzenia, aj keď sa to môže na prvý pohľad tak javiť.

↳ Za obsah na internete zodpovedaná prevádzkovateľ stránky alebo sociálnej siete

Ak nejaký príspevok obsahuje protiprávny obsah, treba vyzvať prevádzkovateľa internetovej stránky, aby odstránil predmetný príspevok z dôvodu porušenia pravidiel komunity.

Prevádzkovateľ internetovej stránky je povinný odstrániť zverejnený obsah s ohľadom na ustanovenie § 6 ods. 5 zákona č. 22/2004 Z. z. o elektronickom obchode, podľa ktorého *„Ak poskytovateľ služieb poskytuje služby informačnej spoločnosti v rozsahu podľa odsekov 1, 3 a 4, nie je povinný sledovať informácie ani oprávnený vyhľadávať informácie, ktoré sa prenášajú alebo ukladajú. Ak sa však dozvie o protiprávnosti takých informácií, je povinný odstrániť ich z elektronickej komunikačnej siete alebo aspoň zamedziť k nim prístup; súd môže nariadiť poskytovateľovi služieb ich odstránenie z elektronickej komunikačnej siete aj vtedy, ak sa poskytovateľ služieb o ich protiprávnosti nedozvedel.“*

Povinnosťou prevádzkovateľa je teda regulovať obsah, ktorý je publikovaný na jeho internetovej stránke alebo sociálnej sieti, ak sa dozvie o jeho protiprávnosti. Znamená to, že prevádzkovateľ nie je povinný iniciatívne vyhľadávať protiprávne príspevky, hoci mnohé stránky tento postup v praxi realizujú. Najčastejšie sa prevádzkovatelia stránky môžu spoľahnúť na aktívny prístup zo strany ostatných užívateľov, ktorí na závadný obsah často upozorňujú. Ak sa prevádzkovateľ portálu dozvie o nezákonnosti obsahu, ktorý bolo vložený na stránku tretími osobami, je povinný takýto obsah odstrániť. Pokiaľ by neakceptoval požiadavku na vymazanie takéhoto obsahu, bude znášať zodpovednosť za jeho publikovanie. Prevádzkovatelia internetových stránok preberajú na seba „povinnosti a zodpovednosť“ spojenú so slobodou prejavu, keď ich používatelia šíria nenávistné prejavy a komentáre vedúce k priamemu podnecovaniu násilia.

Technologické spoločnosti Facebook, Twitter, platforma YouTube a Microsoft v roku 2016 podpísali s Európskou úniou *„Kódex správania pre boj proti*

nezákonným nenávisným prejavom na internete“, v ktorom sa zaviazali bojovať proti šíreniu takéhoto obsahu v Európe. Neskôr sa pripojili aj ďalšie spoločnosti (Google) a kódex sa rozšíril aj na ďalšie platformy (Instagram, LinkedIn, WhatsApp). Medzi najvýznamnejšie verejné záväzky, ktoré tieto technologické spoločnosti prijali, patria:

- ¶ zavedenie jasných a účinných postupov na preskúmanie oznámení o nezákonných nenávisných prejavoch na svojich stránkach tak, aby mohli odstrániť alebo zablokovať prístup k takémuto obsahu,
- ¶ spoločnosti preskúmajú každé oznámenie so žiadosťou o odstránenie nenávisného prejavu za menej ako 24 hodín a ak je to potrebné, odstránia alebo zablokujú prístup k takémuto obsahu,
- ¶ spoločnosti budú robiť osvetu v tejto oblasti a zvyšovať povedomie užívateľov o obsahu, ktorý nie je povolený podľa ich komunitných pravidiel,
- ¶ spoločnosti budú poskytovať informácie o postupoch na predkladanie oznámení o nenávisnom obsahu s cieľom zvýšiť rýchlosť a účinnosť komunikácie medzi úradmi členských štátov a týmito spoločnosťami,
- ¶ spoločnosti budú poskytovať svojim zamestnancom školenia v súvislosti s aktuálnym spoločenským vývojom.

Najvýznamnejšie spoločnosti z oblasti informačných technológií implementovali tieto záväzky do svojich komunitných pravidiel a vydali pravidlá týkajúce sa zverejňovania obsahu s nenávisným obsahom. Každý používateľ platformy alebo sociálnej siete vyjadruje súhlas s týmito princípmi a mal by si byť vedomý možných následkov, ktoré vyplývajú z porušenia pravidiel.

Z aktuálnych zistení zverejnených Európskou komisiou je zrejmé, že prijatie kódexu prinieslo v oblasti regulácie nenávisného obsahu určitý pokrok:

- ¶ IT spoločnosti odstránili v priemere 70 % všetkých nezákonných nenávisných prejavov, ktoré im oznámili mimovládne organizácie a verejné orgány zapojené do hodnotenia.

- ¶ IT spoločnosti plnia cieľ vyhodnotiť väčšinu oznámení do 24 hodín, a to priemerne v prípade viac ako 81 % oznámení.⁶⁷

↳ Ako to robí YouTube a Facebook

Predovšetkým, ako sa uvádza vyššie, nenávisný obsah je potrebné nahlásiť.

Platforma YouTube, ktorá je najväčšou databázou audiovizuálneho obsahu na internete, má v rámci svojich pokynov zverejnené pravidlá týkajúce sa príspevkov, ktoré obsahujú škodlivý a nebezpečný obsah, násilný obsah, nenávisné prejavy, obťažovanie alebo internetové šikanovanie. Osobitne sa uvádza, aký druh obsahu je zakázané publikovať, ako treba postupovať v prípade nahlásenia takéhoto obsahu a zároveň vymedzuje sankcie a obmedzenia.

Na platforme YouTube nie sú povolené nenávisné prejavy. Spoločnosť si vyhradzuje právo odstrániť obsah propagujúci násilie alebo nenávisť voči jednotlivcom alebo skupinám na základe akýchkoľvek z nasledujúcich skutočností: vek, kasta, postihnutie, etnická príslušnosť, rodová identita a jej vyjadrenie, štátna príslušnosť, rasa, status imigranta, náboženstvo, pohlavie, sexuálna orientácia, obeť závažného násilného činu a ich príbuzní, status veterána.

V prípade porušenia pravidiel ohľadom zverejňovania príspevkov spoločnosť odstráni daný obsah a informuje užívateľa. V prípade prvého porušenia pravidiel bude obsah odstránený bez uloženia sankcie. Avšak v prípade ďalšieho porušenia uloží spoločnosť používateľovi sankciu a v prípade 3 sankcií v priebehu 90 dní bude kanál zrušený.⁶⁸

67 Boj proti nenávisným prejavom na internete – neustále zlepšovanie situácie vďaka iniciatíve Komisie, pridávajú sa ďalšie platformy [online]. Európska komisia: Tlačový kútik. Dostupné na internete: shorturl.at/fjUW

68 Bližšie podrobnosti ohľadom nenávisného obsahu zverejňovanom na platforme YouTube a spôsobe ako tento obsah nahlasovať sú dostupné na nasledovnom odkaze: shorturl.at/cAQSZ

Sociálna sieť Facebook spísala základné zásady správania a používania sociálnej siete formulovala v dokumente Normy komunity Facebook. Tieto normy majú univerzálnu platnosť a záväznosť a týkajú sa každého používateľa danej sociálnej siete bez ohľadu na hranice štátu. Facebook nepovoľuje nenávisné prejavy s odôvodnením, že ľudia vyjadrujú svoje názory slobodnejšie, keď nemajú pocit, že na nich niekto útočí. Nenávisné prejavy definuje ako priame útoky na ľudí, teda nie ako útoky na koncepty alebo inštitúcie, a to na základe určitej charakteristiky: ich rasy, etnickej príslušnosti, národnosti, zdravotného postihnutia, náboženského presvedčenia, kasty, sexuálnej orientácie, pohlavia, rodovej identity a vážnej choroby. Útoky definuje ako násilné alebo dehumanizujúce prejavy, škodlivé stereotypy, výroky o podradnosti, vyjadrenia opovrhnutia, znechutenia alebo odmietnutia, nadávanie a vyzývanie na vylúčenie či segregáciu.

Facebook tiež zakazuje používanie škodlivých stereotypov ako napr. dehumanizujúce prirovnania, ktoré boli v minulosti použité ako útok na konkrétne skupiny, na ich zastrašovanie alebo vylúčenie a ktoré sú často spojené s reálnym násilím. Vek považuje za chránenú charakteristiku, ak sa naň odkazuje spolu s ďalšou chránenou charakteristikou. Ďalej poskytuje ochranu utečencom, migrantom, imigrantom a žiadateľom o azyl pred najtvrdšími útokmi, hoci povoľuje komentovanie a kritiku prisťahovaleckej politiky.

V prípade zverejnenia a nahlásenia škodlivého obsahu si sociálna sieť vyhradzuje právo tento obsah odstrániť a uložiť užívateľovi sankciu, tzv. *strike*. Ak dôjde k opakovanému porušeniu pravidiel, tak spoločnosť je oprávnená uložiť ďalšie sankcie spojené so zablokovaním stránky na určité obdobie.⁶⁹

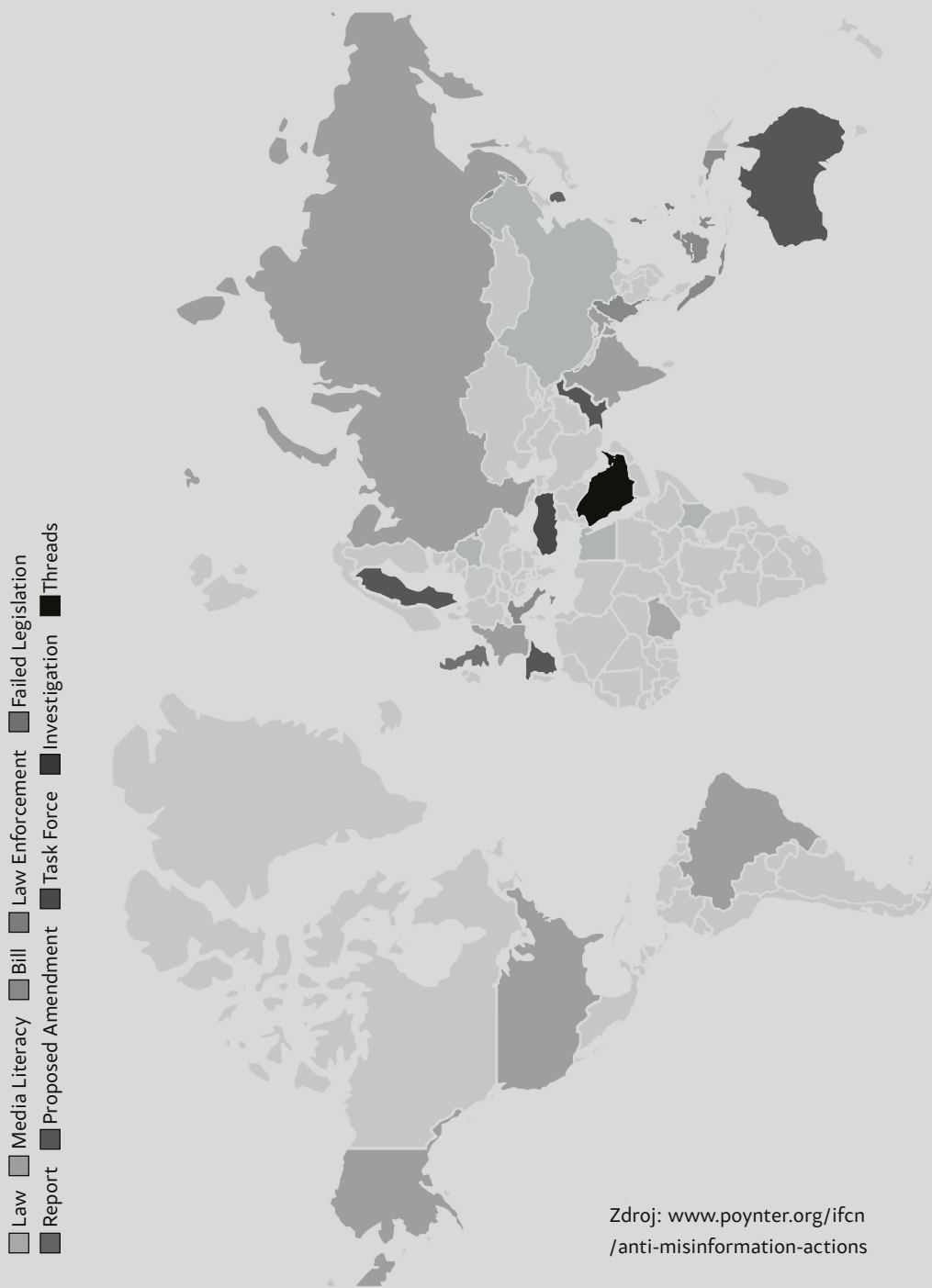
69 Bližšie informácie ohľadom regulácie obsahu a jeho nahlasovania spoločnosti Facebook sú dostupné na tomto odkaze: [transparency.fb.com/cs-cz/policies/community-standards/hate-speech/](https://www.facebook.com/cs-cz/policies/community-standards/hate-speech/)

4.2. REGULÁCIA PROSTREDIA ZO STRANY ŠTÁTNEJ MOCI – ZÁKONNÉ LIMITY A BLOKOVANIE

Jedným zo spôsobov ako obmedziť existenciu nenávisných prejavov a dezinformácií na internete je monitoring a regulácia zo strany štátu. Aktívna regulácia štátu môže zahŕňať viacero mechanizmov, cez nastavenie podmienok a obmedzení pre sociálne siete a webové stránky až po najprísnejšie spôsob kontroly v podobe blokovania závadného obsahu alebo celých webových stránok. Blokovanie je určite najzávažnejší zásah a obmedzenie slobody prejavu a slobody podnikania, avšak v legislatívnych úpravách niektorých štátov sa s ním stretávame a v určitej podobe platil aj v slovenskej legislatíve. V tejto kapitole budeme bližšie analyzovať blokovanie ako inštitút na zabránenie šírenia škodlivého obsahu a cez rozhodnutia ESĽP sa pokúsime navrhnúť jeho možnú úpravu súlade s princípmi demokracie a právneho štátu.

4.3. BLOKOVANIE V JUDIKATÚRE ESĽP

Inštitút blokovania webových stránok zo strany štátnej moci je v právnych systémoch demokratických štátov pomerne ojedinelý, keďže existuje veľmi tenká hranica, kedy tento mechanizmus môže prekonať hranice primeranosti a vykazovať znaky cenzúry. Právna teória považuje za cenzúru zásah do slobody prejavu zo strany štátnych alebo verejnoprávných orgánov so zreteľom na štátne, spoločenské, náboženské alebo iné záujmy. Predovšetkým v totalitných a nedemokratických režimoch sa cenzúra považuje za nástroj politickej moci. Uvedené potvrdzuje aj judikatúra ESĽP, ktorá vo svojej rozhodovacej činnosti posudzovala súlad legislatívy s právami chránenými Dohovorom predovšetkým v krajinách, v ktorých objektívne absentuje vo viacerých ohľadoch dodržiavanie ľudských práv a princípov právneho štátu. Je však nutné poznamenať, že ani ESĽP en bloc nevyklučuje existenciu tohto mechanizmu v právnom poriadku, avšak stanovuje prísne pravidlá, ktoré je potrebné zohľadniť a rozoberieme si ich na nasledujúcich prípadoch.

4.3.1. Ahmet Yildirim proti Turecku

Prvý prípad, v ktorom sa ESĽP vyjadroval k zablokovaní prístupu k internetovým stránkam, sa týkal aplikácie tureckého zákona o internete č. 5651 vo veci Ahmet Yildirim proti Turecku. Turecký súd rozhodol na základe uvedeného zákona o úplnom zablokovaní služby Google Sites od spoločnosti Google v Turecku s cieľom zabrániť prístupu na ďalšie stránky prevádzkované spoločnosťou Google s odôvodnením, že stránky svojím obsahom útočia na pamiatku prvého tureckého prezidenta a tzv. otca tureckého národa Mustafu Kemela Atatürka. Turecký študent doktorandského štúdia Ahmet Yildirim stratil v dôsledku tohto rozhodnutia prístup na svoju stránku so vzdelávacím obsahom, ktorá síce spadala podľa platformu Google Sites, ale nemala nič spoločné so stránkou s údajne urážlivým obsahom. Sťažovateľ sa domáhal uznania porušenia čl. 10 Dohovoru vnútroštátnou legislatívou a podal sťažnosť na ESĽP.

ζ Rozhodnutie ESĽP

ESĽP rozhodol v roku 2012, že došlo k porušeniu čl. 10 Dohovoru sťažovateľa zablokovaním prístupu k internetovej stránke. ESĽP v rozhodnutí konštatuje, že bola spôsobená „vedľajšia škoda“ a že zásah do jeho práva na slobodu prejavu nebol „stanovený zákonom“, keďže relevantné ustanovenia zákona č. 5651, ktoré upravujú zodpovednosť poskytovateľa obsahu, poskytovateľov hostingu a poskytovateľov pripojenia, neupravujú žiadne hromadné blokovanie prístupu, ako to bolo v tomto prípade.

ESĽP ďalej uviedol, že príslušné opatrenie malo svojvoľný efekt a nemožno povedať, že bolo zamerané len na blokovanie urážajúcich webstránok, keďže sa týkalo blokovania všetkých stránok prevádzkovaných Google. Navyše, súdne preskúmanie príkazu na zablokovanie internetových stránok nespĺňalo kritériá na zabránenie zneužitiu, keďže vnútroštátne právo neustanovuje žiadne ochranné opatrenia na zabezpečenie toho, aby príkaz na zablokovanie vo vzťahu k určitej stránke nebol použitý ako prostriedok na blokáciu vo všeobecnosti.

4.3.2. Cengiz a ostatní proti Turecku

Konflikt tureckého zákona o internete s právami chránenými Dohovorom bol podkladom aj pre ďalšie rozhodnutie ESĽP vo veci Cengiz a ostatní proti Turecku, v ktorom ESĽP posudzoval rozhodnutie tureckého súdu o zablokovaní kanálu YouTube.

V roku 2008 vydal turecký súd rozhodnutie, ktorým nariadil zablokovanie stránky YouTube v celom Turecku na podklade zákona č. 5651 o internete. Uvedené rozhodnutie súd odôvodnil tým, že na stránkach sa nachádzajú desiatky videí, ktoré porušujú zákonný zákaz urážky Mustafu Kemela Atatürka. Sťažovatelia – akademickí pracovníci právnických fakúlt v Turecku podali na súd návrh na zrušenie rozhodnutia o blokovaní. V návrhu tvrdili, že sú aktívni užívatelia YouTube a rozhodnutím súdu došlo k porušeniu ich práva na slobodu prejavu a práva na vyhľadávanie a prijímanie informácií z internetu. Ďalej poukázali na skutočnosť, že šesť z desiatich sporných videí bolo zo stránky YouTube odstránených a ostatné štyri videá nie sú pre užívateľov v Turecku dostupné.

Turecký súd návrh sťažovateľov na zrušenie blokovania stránky zamietol predovšetkým s odôvodnením, že nie sú oprávnení (aktívne legitimovaní) na podanie návrhu, lebo neboli účastníkmi pôvodného konania, v ktorom súd rozhodol o blokovaní webovej stránky. Toto rozhodnutie potvrdil aj odvolací súd. V roku 2010 rozhodol štátny zástupca o ukončení blokovania YouTube v Turecku. Sťažovatelia sa napriek tomu obrátili so sťažnosťou na ESĽP, v ktorej namietali porušenie svojho práva prijímať a rozširovať myšlienky v dôsledku znemožnenia prístupu k YouTube v rozmedzí rokov 2008 až 2010.

¿ Rozhodnutie ESĽP

ESĽP sa musel tomto prípade vysporiadať s otázkou, či sťažovateľom možno priznať postavenie účastníkov konania o sťažnosti, napriek tomu, že toto postavenie im neprináležalo v konaní o blokovaní stránky.

Podľa ESĽP bolo nevyhnutné zohľadniť konkrétne okolnosti prípadu a to predovšetkým spôsob akým dotknutá osoba využívala zablokovanú internetovú stránku a spôsobené dopady opatrenia. Sťažovatelia boli vysokoškolskí pedagógovia a YouTube využívali predovšetkým na akademické účely pri výkone svojho povolania. V tejto súvislosti ESĽP zdôraznil, že YouTube obsahuje diela s umeleckým, spoločenským a tiež politickým obsahom, a predstavuje tak zdroj informácií, ktoré môžu byť predmetom záujmu každej osoby. Namietané opatrenie zabránilo sťažovateľom prístup k informáciám, ktoré sú unikátne a nebolo ich možné získať iným spôsobom. Za týchto okolností došlo podľa ESĽP k zásahu do práv sťažovateľov a porušeniu čl. 10 Dohovoru.

Za najvýznamnejší aspekt tohto rozhodnutia môžeme nepochybne označiť interpretáciu ESĽP vo vzťahu k priznaniu statusu dotknutej osoby sťažovateľom. Turecko totiž argumentovalo, že sťažovatelia nemali žiadnu väzbu na predmetné videá a z toho dôvodu nemohlo blokovaním stránky byť porušené ich právo na prijímanie informácií. ESĽP však považoval YouTube ako multidimenzionálnu platformu, ktorá je dôležitá aj pre politický a verejný diskurz a v tom prípade je koncept poškodenej osoby širší.

4.3.3. OOO Flavus a ďalší proti Rusku

Blokovanie internetových stránok je súčasťou aj ruskej legislatívy a táto právomoc je zverená ruskej vládnej agentúre – telekomunikačnému regulačnému úradu Roskomnadzor. Sťažovatelia sú prevádzkovatelia nezávislých spravodajských portálov, na ktorých dávali priestor pre publikovanie novinárom, blogerom a politológom a zväčša boli kriticky zamerané proti ruskej vládnej moci. Na základe novely ruského informačného zákona z roku 2013 získala generálna prokuratúra právomoc identifikovať webové stránky obsahujúce výzvy k masovým nepokojom, extrémistickým činnostiam alebo účasti na nepovolených masových zhromaždeniach. V takto vyhodnotených prípadoch nebolo potrebné rozhodnutie súdu a generálna prokuratúra bola oprávnená podať žiadosť o blokovanie webových stránok priamo regulačnému úradu.

Na základe žiadosti generálnej prokuratúry zablokoval regulačný úrad Roskomnadzor prístup na webové stránky sťažovateľov a zároveň požiadal poskytovateľa webhostingu, aby z predmetných stránok odstránil údajne protiprávny obsah vyzývajúci k extrémistickým aktivitám. Sťažovatelia sa proti rozhodnutiu regulačného úradu bránili žalobou na vnútroštátnom súde a tvrdili, že blokovanie celého obsahu webových stránok je neprimerané, a tiež že absentovalo označenie konkrétneho protiprávneho obsahu. Okrem toho sťažovatelia namietali, že blokovanie webu je v rozpore so zaužívaným postupom a znemožnili sťažovateľom obnoviť prístup na webové stránky odstránením protiprávneho obsahu. Týmto opatrením tak bolo obmedzené ich právo na rozširovanie aj takých informácií, ktoré neboli označené za protiprávne. Ruské súdy však dospeli k záveru, že generálna prokuratúra a regulačný telekomunikačný úrad rozhodli v súlade s platnou legislatívou a blokovacím opatrením nezasiahli do práv a slobôd sťažovateľov.

⤵ Rozhodnutie ESLP

ESLP rozhodol, že v danom prípade Rusko neoprávnene obmedzilo práva sťažovateľov chránené čl. 10 Dohovoru. Prieskum ESLP sa však nevzťahoval iba na skutočnosť, či štátny orgán konal v súlade s vnútroštátnou legislatívou, ale musel tiež overiť, či zákon umožňoval sťažovateľom upraviť svoje konanie a či ich chránil ich pred svojvoľným zásahom štátu.

ESLP zdôraznil, že internet sa vďaka svojej dostupnosti a schopnosti ukladať a zdieľať veľké množstvo informácií stal jedným zo základných spôsobov, akým jednotlivci uplatňujú svoje právo na slobodu prejavu a šírenie informácií. Internet poskytuje základné nástroje pre účasť v činnostiach a diskusiách týkajúcich sa politiky a otázok verejného záujmu, zlepšuje prístup verejnosti k správam a všeobecne uľahčuje šírenie informácií. Článok 10 Dohovoru zaručuje každému slobodu prijímať a rozširovať informácie a myšlienky. Vzťahuje sa nielen k obsahu informácií, ale aj k spôsobu jej obmedzenia, lebo každé obmedzenie nutne zasahuje do tejto slobody. To však neznamena, že obmedzenie slobody prejavu nie je možné, len je nutné dodržať prísne pravidlá.

ESLP opätovne zdôraznil, že opatrenia blokujúce prístup k webovým stránkam nutne majú dopad na prístupnosť internetu, a tým vyvolávajú zodpovednosť žalovaného štátu podľa čl. 10 Dohovoru. Opatrenia, v dôsledku ktorých nemali návštevníci webových stránok prístup k obsahu boli zásahom orgánu verejnej moci do práva prijímať a rozširovať informácie, keďže čl. 10 zaručuje nie len právo rozširovať informácie, ale tiež právo verejnosti na ich prijímanie. ESLP pripomína, že zásah je porušením čl. 10 Dohovoru vtedy, ak nie je určený zákonom, nesleduje jeden alebo viac legitímnych cieľov uvedených v čl. 10 ods. 2 a nie je nevyhnutný v demokratickej spoločnosti.

ESLP v rozhodnutí ďalej objasňuje, že požiadavka na zákonný podklad blokovania vyjadrená slovami „*stanovený zákonom*“ neznamena iba zákonný základ vyjadrený vnútroštátnym právom. V prvom rade je nevyhnutné, aby bol zákon primerane dostupný a predvídateľný, teda formulovaný s dostatočnou presnosťou, aby jednotlivec vedel predpokladať následky svojho konania. Vo veciach týkajúcich sa základných práv a slobôd by bolo v rozpore s princípom právneho štátu, aby bola umožnená neobmedzená moc exekutívy. V dôsledku toho musí zákon určiť opatrenia právnej ochrany proti svojvoľným zásahom do práv zaručených Dohovorom a dostatočne jasne určiť rozsah voľnosti jednotlivých úradov v rozhodovaní a spôsobe jeho výkonu.

ESLP jednoznačne dospel k záveru, že celkové zablokovanie prístupu k webovým stránkam je extrémne opatrenie, porovnateľné s cenzúrou alebo so zákazom novín alebo rozhlasového či televízneho vysielania. Takéto opatrenie zámerne ignoruje rozdiel medzi zákonnými a nezákonnými informáciami, ktoré môže webová stránka obsahovať, a robí neprístupným veľké množstvo obsahu, ktorý nebol identifikovaný ako nezákonný. Zablokovanie prístupu k celej webovej stránke má praktický dopad, pretože rozširuje pôsobnosť blokačného príkazu ďaleko za rámec pôvodne cieleného obmedzenia nezákonného obsahu.

ESLP ďalej poukázal na to, že ruské úrady konali svojvoľne, keď nešpecifikovali konkrétny závadový obsah na webovej stránke (URL webovej stránky), ktorý považovali za problematický, čím zabránili sťažovateľom urobiť informované rozhodnutie o tom, či závadový obsah odstrániť alebo len zmeniť.

Z uvedeného možno vyvodit, že ak regulačný orgán identifikuje závadový obsah na webovej stránke, mal by dať možnosť prevádzkovateľovi webovej stránky, aby tento závadový obsah odstránil, respektíve náležite pozmenil. Pričom by malo byť zrejme, že v prípade, ak sa tak nestane (respektíve by to nebolo možné, keďže nie je známy či zrejmy prevádzkovateľ webu), môže príslušný regulačný orgán pristúpiť k blokovaniu, avšak výlučne len tohto závadového obsahu, a nie automaticky celej webovej stránky.

Podľa ESĽP bolo rozhodnutie ruského regulačného úradu s odvolaním sa na žiadosť generálnej prokuratúry právne nepodložené a svojvoľné. Aj keby existovali výnimočné okolnosti, ktoré by odôvodňovali blokovanie nezákonného obsahu, musí byť opatrenie blokujúce prístup k celej webovej stránke odôvodnené samostatne, oddelene a odlišne od odôvodnenia, na ktorom bol založený pôvodný príkaz na blokovanie nezákonného obsahu.

Blokovanie prístupu k legitímnemu obsahu nemôže byť podľa ESĽP nikdy automatickým dôsledkom iného blokačného opatrenia. Akékoľvek nerozlišujúce blokačné opatrenie, ktoré zasahuje do zákonného obsahu alebo webových stránok ako vedľajší účinok opatrenia, ktoré je zamerané na nezákonný obsah alebo webové stránky, predstavuje svojvoľný zásah do práv prevádzkovateľov takých webových stránok. Vláda nepredložila žiadne odôvodnenie pre hromadný blokačný príkaz a ruské úrady nevysvetlili, aký legitímny cieľ alebo naliehavú sociálnu potrebu sledovali tým, že zablokovali prístup k sledovacím prostriedkom sťažovateľov. ESĽP ďalej vo svojom rozhodnutí, s poukazom na výbor OSN pre ľudské práva, zdôraznil, že **postihovanie webových stránok blokačnými opatreniami z dôvodu, že sú kritické k vláde alebo politickému systému, nemožno nikdy považovať za nevyhnutné obmedzenie slobody prejavu.** Vzhľadom k tomu, že blokovacím opatreniam webových stránok sťažovateľov chýbalo akékoľvek odôvodnenie, ESĽP skonštatoval, že nesledovalo legitímny cieľ.

ESĽP nakoniec videl nedostatky aj v absencii procesných záruk sťažovateľov proti takémuto opatreniu. Sťažovatelia totiž nemali postavenie účastníkov konania o blokovaní, a teda nemohli v priebehu tohto procesu predkladať námietky

a pripomienky. Regulačný úrad v zmysle ruskej legislatívy nemal povinnosť posúdiť dopady týchto opatrení pred ich vykonaním alebo odôvodniť naliehavosť vykonania a dať príležitosť sťažovateľom odstrániť nezákonný obsah alebo požiadať o súdny prieskum. Opatrenia neboli schválené súdom alebo iným nezávislým orgánom, ktorý by dal priestor na vyjadrenie všetkých dotknutých subjektov. ESĽP považoval za problematické, že absentovala v celom procese transparentnosť a sťažovatelia nevedeli o dôvodoch blokovania až do momentu, kedy došlo k vykonaniu blokovania a požiadali následne o súdny prieskum.

4.4. STANOVISKO BENÁTSKEJ KOMISIE K BLOKOVANIU

Parlamentné zhromaždenie Rady Európy požiadalo v rezolúcii č. 2035 (2015) o ochrane bezpečnosti a novinárov a slobody médií v Európe prijatej 26. januára 2015 Európsku komisiu pre demokraciu prostredníctvom práva (Benátska komisia) o posúdenie súladu tureckého zákona o internete s európskymi štandardmi. Zistené závery prijala Benátska komisia na svojom 107. plenárnom zasadnutí v Benátkach 10. – 11. júna 2016.⁷⁰

Benátska komisia v hodnotiacej správe poukázala na viacero európskych a medzinárodných dokumentov a právnych aktov, v ktorých sú formulované základné odporúčania týkajúce sa slobody internetu. Poukázala na skutočnosť, že Turecko je signátorom všetkých dôležitých medzinárodných ľudskoprávných dokumentov vrátane Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej ako „Medzinárodný pakt“) a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. V zmysle týchto dokumentov je garantovaná sloboda prejavu, ako uvádzame v úvodnej časti.

Podľa Benátskej komisie môže výkon práva na slobodu prejavu podliehať obmedzeniam. Tieto obmedzenia však musia spĺňať požiadavky ustanovené

70 Stanoviská Benátskej komisie za rok 2017 dostupné na internete: www.ustavnysud.sk/-/benatska-komisija-2016

v čl. 10 ods. 2 Dohovoru a čl. 19 ods. 3 písm. a) a b) Medzinárodného paktu. Ide o tieto požiadavky:

- ¶ Požiadavka legality: obmedzenie slobody prejavu musí byť „stanovené zákonom“. Z toho vyplýva, že zákon musí byť dostatočne prístupný a predvídateľný, t. j. formulovaný s dostatočnou presnosťou, aby umožnil ľuďom regulovať svoje správanie. Navyše musí existovať vo vnútroštátnom práve opatrenie na zabezpečenie právnej ochrany proti svojvoľnému zasahovaniu do práv zaručených Dohovorom zo strany verejných orgánov.
- ¶ Požiadavka legitímnosti: obmedzenie musí sledovať legitímny cieľ. Zoznam takýchto cieľov je taxatívne uvedený v čl. 10 ods. 2 Dohovoru a v čl. 19 ods. 3 Medzinárodného paktu.
- ¶ Požiadavka nevyhnutnosti: obmedzenie musí zodpovedať „jasnej, naliehavej a konkrétnej spoločenskej potrebe“, musí byť „proporcionálne k legitímnemu cieľu, ktorý sleduje.“

Benátska komisia ďalej poukázala na viaceré odporúčania výboru Ministrov rady Európy týkajúcich sa slobody internetu. Výbor ministrov v odporúčaní CM/Rec(2015)66 o slobodnom, cezhraničnom toku informácií na internete formuluje tieto dva všeobecné princípy pre túto oblasť:

- ¶ *„Štáty majú povinnosť zaručiť každej osobe patriacej do ich jurisdikcie právo na slobodu prejavu a právo na slobodu zhromažďovania a združovania v plnom súlade s čl. 10 a čl. 11 dohovoru, čo sa vzťahuje aj na internet. Tieto práva a slobody musia byť zaručené bez diskriminácie založenej na pohlaví, sexuálnej orientácii, rase, farbe pleti, jazyku, náboženstve, politickom alebo inom názore, národnej alebo sociálnej príslušnosti, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, pôvode alebo inom statuse.*
- Štáty by mali ochraňovať a presadzovať globálny slobodný tok informácií na internete. Mali by zabezpečiť, aby zásah do internetovej prevádzky na ich území sledoval legitímny cieľ uvedený v čl. 10 dohovoru a v inom relevantnom medzinárodnom dokumente, a to aby nemali zbytočný alebo neprimeraný vplyv na cezhraničný tok informácií na internete.

- ¶ *Náležitá starostlivosť. Štáty by mali dbať na náležitú starostlivosť pri posudzovaní, rozvoji a implementácii svojich národných politik s cieľom identifikovať a predchádzať takým zásahom do internetovej prevádzky, ktoré by mali nepriaznivý vplyv na slobodný cezhraničný tok informácií na internete.“*

Výbor ministrov prijal 13. apríla 2016 odporúčanie CM/Rec(2016)5 týkajúce sa slobody internetu, ktoré inter alia ustanovuje:

- ¶ *„V rámci plnenia si povinnosti zaručiť každej osobe patriacej do ich jurisdikcie práva a slobody obsiahnuté v dohovore by mali štáty vytvoriť priaznivé podmienky pre slobodu internetu. Na ten účel sa štátom odporúča, aby vykonávali pravidelné hodnotenie prostredia vplývajúceho na slobodu internetu na národnej úrovni s cieľom zabezpečiť také nevyhnutné právne, ekonomické a politické podmienky, aby sloboda internetu mohla existovať a rozvíjať sa. Takéto hodnotenie prispieva k lepšiemu pochopeniu aplikácie dohovoru aj v prípade internetu v členských štátoch a k lepšej implementácii národnými orgánmi.*
- ¶ *Každé obmedzenie práva na slobodu prejavu na internete je v súlade s požiadavkami čl. 10 dohovoru, a síce ... je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti a je proporcionálne k legitímnemu cieľu, ktorý sleduje. Existuje naliehavá spoločenská potreba podmieňujúca obmedzenie, pričom toto obmedzenie sa vykonáva na základe rozhodnutia súdu alebo nezávislého výkonného orgánu, ktoré je subjektom súdneho preskúmania. Rozhodnutie by malo byť cieleňé a konkrétne. Malo by vychádzať z posúdenia účinnosti obmedzenia a rizika prílišnej blokácie. Posúdenie by malo určiť, či obmedzenie môže viesť k neprimeranému bráneniu prístupu k internetovému obsahu alebo k špecifickým typom obsahu a či nie je možné legitímny cieľ dosiahnuť najmenej obmedzujúcimi prostriedkami.“*

Benátska komisia sa odvolala na stanovisko Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) zverejnenú 11. januára 2010, v ktorej uviedla, že zákaz sociálnych sietí (ako napríklad YouTube alebo stránok spoločnosti Google) má veľmi silný dopad na politický prejav, že reakcia štátu na publikácie a ich obsah

na internete je zjavne problematický a že príkazy na zablokovanie vydané súdmi a Úradom pre telekomunikáciu a telekomunikačné technológie viedli k zablokovaniu prístupu k údajne nelegálnemu obsahu, ale aj k legálnemu obsahu a informáciám. Správa na základe zistených právnych a procedurálnych nedostatkov odporučila tureckej vláde urýchlene upraviť zákon o internete tak, aby bol v súlade s medzinárodnými dokumentmi, ktoré sa týkajú slobody prejavu, v opačnom prípade navrhla zákon zrušiť.

↳ Zhrnutie a závery:

Benátska komisia na záver zdôraznila, že internet sa stal jedným z hlavných prostriedkov výkonu práva a vyhľadávanie a rozširovanie informácií a myšlienok „bez ohľadu na hranice“. Tieto postoje zohľadňuje aj ESĽP vo svojej rozhodovacej činnosti s ohľadom na špecifický charakter internetu ako moderného spôsobu prenosu informácií. Benátska komisia zdôrazňuje zodpovednosť globálnych/medzinárodných aktérov alebo spoločností (poskytovatelia hostingu alebo obsahu) spolupracovať so štátmi predovšetkým v kontexte boja proti terorizmu a zneužívaniu detí a implementovať vnútroštátne rozhodnutia súdov obmedzujúce slobodu internetu, ak tieto obmedzenia sledujú legitímny cieľ a sú nevyhnutné a proporcionálne Benátska komisia sformulovala požiadavky a odporúčania vo veci týkajúcej sa Turecka, ktoré je však možné aplikovať všeobecne na akúkoľvek legislatívu obmedzujúcu slobodu internetu, ktorá má spĺňať európske štandardy. Tieto závery možno zhrnúť nasledovne:

- ¶ zablokovaniu prístupu ako opatreniu by malo predchádzať civilné alebo trestné konania a rozhodnutie o zablokovaní prístupu vydané ako výsledok týchto konaní by malo mať charakter predbežného (dočasného) opatrenia;
- ¶ pre všetky prípady obmedzenia prístupu a slobody na internete by mala existovať možnosť súdneho preskúmania nevyhnutnosti a proporcionality zachovania predbežného opatrenia;
- ¶ zákon musí ustanoviť vhodné procesné garancie. Súd by mal mať dostatočný čas na dôkladné a odôvodnené posúdenie proporcionality a nevyhnutnosti zásahu do práva na slobodu prejavu a mala by byť garantovaná možnosť verejného pojednávania;

- ¶ rozhodnutie o zablokovaní prístupu, ktoré vydá prvoinštančný súd, by malo byť možné napadnúť opravným prostriedkom, o ktorom by rozhodoval súd vyššieho stupňa vrátane kasačného súdu;
- ¶ zákon by mal obsahovať aj zoznam menej závažných opatrení než zablokovanie prístupu/odstránenie obsahu s cieľom umožniť regulačným orgánom a súdom aplikovať menej závažné opatrenie, ak je dostatočné vzhľadom na legitímny cieľ, ktorý sleduje;
- ¶ opatrenie na zablokovanie prístupu by sa malo vydávať ako posledná možnosť;
- ¶ štát by mal prehodnotiť systém zablokovania prístupu rozhodnutiami regulačného úradu bez predchádzajúceho súdneho rozhodnutia. Vyvažovanie medzi konkurujúcimi právami a/alebo medzi opatreniami obmedzujúcimi slobodu prejavu a legitímnymi cieľmi, ktoré tieto opatrenia sledujú, by malo byť vykonávané súdom, a nie správnym orgánom.

) 4.5. BLOKOVANIE V SLOVENSKEJ LEGISLATÍVE

Koncom februára 2022 došlo k nepriaznivým udalostiam na Ukrajine, kedy ruské vojská napadli Ukrajinu. Tieto udalosti vyústili do pretrvávajúceho vojenského konfliktu, v ktorom sa Ukrajina bráni proti vojenskej agresii zo strany Ruska. Tieto udalosti spôsobili následky, ktoré sa priamo dotkli okolitých krajín a prejavili sa predovšetkým v masovej migrácii civilného obyvateľstva, ale aj zvýšeného rizika rozšírenia ozbrojeného konfliktu do iných krajín. Z toho dôvodu bolo nevyhnutné, aby Európska únia a aj jednotlivé členské štáty na vnútroštátnej úrovni prijali adekvátnu legislatívu, ktorá sa snažila reagovať na všetky predpokladané riziká.

Národná rada SR schválila v reakcii na nepriaznivý vývoj na Ukrajine zákon č. 55/2022 Z. z. o niektorých opatreniach v súvislosti so situáciou na Ukrajine zo dňa 25.02.2022, ktorý nadobudol účinnosť 26.02.2022. Prijatý zákon novelizoval viaceré právnych predpisov, ktoré bolo potrebné prispôbiť predpokladaným

dopadom súvisiacich s migráciou obyvateľstva a bezpečnostným rizikom. Tento zákon okrem iných novelizoval aj zákon č. 69/2018 Z. z. o kybernetickej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o kybernetickej bezpečnosti“)⁷¹, ktorou boli Národnému bezpečnostnému úradu SR (ďalej ako „NBÚ“) udelené nové právomoci spočívajúce v blokovaní webových stránok. V prostredí slovenskej legislatívy išlo o unikátny a úplne nový inštitút, ktorý sa v predchádzajúcej legislatívnej praxi nevyskytoval. Vzhľadom k tomu, že išlo o vyústenie bezprostrednej reakcie na krízovú situáciu, jeho prijatie neprebehlo štandardným legislatívnym procesom a nezohľadňovalo ani všetky metodické a analytické poznatky v tejto oblasti. V tejto časti sa bližšie pozrieme, ako sa podarilo v slovenskej legislatíve uchopiť tento inštitút a či vychádzal z princípov, ktoré už vo svojej prechádzajúcej súdnej praxi načrtoval ESLP.

↳ 4.5.1. Oprávnený orgán

Novelou zákona o kybernetickej bezpečnosti sa rozšírili právomoci NBÚ v oblasti kybernetickej bezpečnosti a podľa § 5 ods. 1 písm. af) a ag) zákona o kybernetickej bezpečnosti:

- ¶ rozhoduje o blokovaní škodlivého obsahu alebo škodlivej aktivity, ktorá smeruje do kybernetického priestoru Slovenskej republiky alebo z kybernetického priestoru Slovenskej republiky (ďalej len „blokovanie“) a
- ¶ zabezpečuje vykonanie tohto rozhodnutia alebo
- ¶ vykonáva blokovanie na základe žiadosti.

Hneď na úvod je namieste otázka, či rozšírenie právomoci NBÚ o blokovanie webových stránok zapadalo do portfólia jeho činností a či malo za týmto účelom zabezpečené odborné a technické nástroje. V dôvodovej správe k novele zákona o kybernetickej bezpečnosti zákonodarca uvádza, že zavádza inštitút „blokovania“, ktorý slúži na efektívne zamedzenie šírenia škodlivého obsahu na internete v súlade so vznesenou spoločenskou požiadavkou na zabezpečenie

71 Aktuálne znenie zákona o kybernetickej bezpečnosti je k dispozícii tu: www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2018/69/

dôveryhodnosti služieb a aktivít poskytovaných prostredníctvom internetu a ochrany práv osôb zúčastňujúcich sa na týchto aktivitách, ako aj ochrany konečného užívateľa týchto služieb. Potrebu zavedenia tohto inštitútu zákonodarca odôvodnil tým, že na internete pribúda množstvo škodlivého obsahu ako aj dezinformácie a zavádzajúce kampane.

NBÚ rozhodoval o blokovaní, o spôsobe blokovania a vykonával blokovanie z vlastnej iniciatívy alebo na základe žiadosti subjektu podľa osobitného predpisu. *Zákon o kybernetickej bezpečnosti v poznámke pod čiarou odkazuje na zákon č. 46/1993 Z. z., zákon č. 30/2019 Z. z. o hazardných hrách. Keďže ide o demonštratívny výpočet a poznámka pod čiarou nie je normatívny text, osobitným predpisom môže byť aj iný predpis, napr. zákon č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach. Sťažnosťou je podľa § 3 ods. 1 písm. b) aj podanie fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ktorým poukazuje na konkrétne nedostatky, najmä na porušenie právnych predpisov, ktorých odstránenie je v pôsobnosti orgánu verejnej správy.*

Od účinnosti novelizovaného zákona o kybernetickej bezpečnosti vydal NBÚ rozhodnutie v štyroch prípadoch a nezávisle od seba zablokoval nasledovné internetové stránky: www.hlavnespravy.sk, www.armadnymagazin.sk, www.hlavnydennik.sk a www.infovojna.sk. NBÚ nezverejnil rozhodnutia o blokovaní, a preto nie je možné posúdiť, či blokovanie vykonal na základe žiadosti iného subjektu alebo z vlastnej iniciatívy, rovnako ako nie sú známe ani detailné dôvody rozhodnutia o blokovaní konkrétnych webových stránok. Je zrejmé, že zákon bol v tomto smere nejasný a nebolo jednoznačne vymedzené, aké subjekty sú oprávnené podať žiadosť na NBÚ o vykonanie blokovaní, čoho dôsledkom bol stav právnej neistoty. Okrem toho, takto formulované ustanovenie podľa nášho názoru nebránilo inému subjektu, aby podalo na NBÚ podnet, aby začal z vlastnej iniciatívy konať o blokovaní podľa § 27c zákona o kybernetickej bezpečnosti. Tento podnet nie je totožný so žiadosťou o vykonanie blokovaní ako ju vymedzuje § 27c) zákona o kybernetickej bezpečnosti.

Zákon ďalej upravil náležitosti, ktoré musí obsahovať každé rozhodnutie NBÚ, ktorým sa blokuje internetová stránka. Keďže ide o demonštratívny

výpočet podmienok, zákon nebráni, by NBÚ uviedla v rozhodnutí ďalšie podrobnosti a špecifiká nad rámec týchto základných podmienok. Náležitosti boli nasledovné:

- a) identifikáciu úradu,
- b) identifikáciu osoby, ktorá prevádzkuje infraštruktúru, na ktorej je blokovanie potrebné vykonať,
- c) identifikáciu škodlivého obsahu alebo škodlivej aktivity,
- d) dôvod blokovania,
- e) spôsob blokovania,
- f) lehotu na vykonanie blokovania, trvanie blokovania a možnosti jeho odblokovania,
- g) poučenie.

Napriek tomu, že z obsahu zákona jednoznačne nevyplývalo, aký subjekt je oprávnený podať žiadosť na NBÚ na vykonanie blokovaní a odkaz na tento subjekt bol vyjadrený iba demonštratívne na niektoré osobitné predpisy, sú v § 27c upravené základné náležitosti tejto žiadosti. V zmysle uvedeného musí táto žiadosť obsahovať:

- a) identifikáciu úradu,
- b) identifikáciu žiadateľa o výkon blokovaní,
- c) identifikáciu osoby, ktorá prevádzkuje infraštruktúru, na ktorej je blokovanie potrebné vykonať,
- d) identifikáciu obsahu alebo aktivity, ktoré sa majú zablokovať,
- e) dôvod blokovaní, ktorým je vykonateľné rozhodnutie žiadateľa,
- f) navrhovaný spôsob blokovaní,
- g) lehotu na vykonanie blokovaní, trvanie blokovaní a možnosti jeho odblokovaní.

Žiadateľ o vykonanie blokovaní bol povinný poskytnúť NBÚ potrebnú súčinnosť a NBÚ bol povinný informovať žiadateľa o vykonanom blokovaní a o spôsobe jeho vykonania. V tejto časti zákona bola zároveň upravená povinnosť pre

NBÚ, aby rozhodol o blokovaní podľa pravidiel blokovaní tak, aby bolo účinné, účelné a primerané vo vzťahu k možným rizikám spojeným s blokovaním. Uvedené ustanovenie sa nachádzalo v časti, kde sú upravené podmienky výkonu blokovaní NBÚ na základe žiadosti oprávneného subjektu, avšak môžeme predpokladať, že podmienky primeranosti a účelnosti blokovaní sa vzťahujú aj na prípady, kedy ho NBÚ vykonáva z vlastnej činnosti. Z uvedeného je zrejmé, že všeobecné podmienky neboli formulované tak, aby nevznikali pochybnosti o tom, že sa vzťahuje na všetky prípady, kedy NBÚ vykonáva blokovanie stránok.

Novela zákona o kybernetickej bezpečnosti uložila NBÚ povinnosť v § 32 ods. 1 písm. i) zverejniť pravidlá blokovaní a podľa pravidiel rozhodovať. Tieto pravidlá napriek tomuto ustanoveniu počas celého obdobia trvania oprávnenia blokovať stránky neboli zverejnené a nebolo ani verejne známe, či ide o interný dokument, podľa ktorého NBÚ postupuje, alebo sa na jeho prípravu pracuje.

) 4.5.2. ŠKODLIVÝ OBSAH (A ŠKODLIVÁ AKTIVITA

Z prijatej právnej úpravy vyplýva, že NBÚ môže rozhodnúť o blokovaní škodlivého obsahu alebo škodlivej aktivity, a teda vymedzuje dva druhy problematického obsahu, z ktorých každý ma svoje osobitosti a špecifiká.

Škodlivý obsah: Škodlivým obsahom sa rozumie programový prostriedok alebo údaj, ktorý zapríčiňuje alebo môže zapríčiniť kybernetický bezpečnostný incident. Podľa ustanovenia § 3 písm. k) zákona o kybernetickej bezpečnosti sa kybernetickým bezpečnostným incidentom rozumie akákoľvek udalosť, ktorá má v dôsledku narušenia bezpečnosti siete a informačného systému, alebo porušenia bezpečnostnej politiky alebo záväznej metodiky negatívny vplyv na kybernetickú bezpečnosť alebo ktorej následkom je:

1. strata dôvernosti údajov, zničenie údajov alebo narušenie integrity systému,
2. obmedzenie alebo odmietnutie dostupnosti základnej služby alebo digitálnej služby,

3. vysoká pravdepodobnosť kompromitácie činností základnej služby alebo digitálnej služby alebo
4. ohrozenie bezpečnosti informácií.

Škodlivá aktivita: Škodlivou aktivitou sa rozumie akákoľvek činnosť, ktorá zapríčiňuje alebo môže zapríčiniť kybernetický bezpečnostný incident, podvodnú činnosť, odcudzenie osobných údajov alebo citlivých údajov, závažné dezinformácie a iné formy hybridných hrozieb.

Závažné dezinformácie a iné formy hybridných hrozieb: Nová právna úprava priniesla do slovenskej legislatívy prvýkrát pojem dezinformácia a NBÚ získal kompetenciu vyhodnotiť obsah na internete ako dezinformačný a z toho titulu zablokovať stránku. Zatiaľ čo zákon o kybernetickej bezpečnosti definuje kybernetický bezpečnostný incident, absentuje definícia dezinformácie alebo hybridnej hrozby. NBÚ mal v tomto prípade voľnú právnu úvahu, aké konanie a činnosť v kybernetickom priestore bude považovať za dezinformácie alebo hybridnú hrozbu a štát mu ponechal pomere široký priestor. NBÚ svoje rozhodnutia o blokovaní nezverejňoval, čiže nie je možné posúdiť, aké konkrétne dôvody a konania boli predpokladom vykonania blokovania a či NBÚ zdefinoval v rozhodovacej činnosti rámce dezinformácie a hybridného obsahu.

Ako vyplýva aj z vyššie spomenutej judikatúry ESLP, blokovanie stránok je závažný zásah do práv na slobodu prejavu a práva prijímať a rozširovať informácie a jeho vykonanie musí byť v demokratickej spoločnosti podložené dostatočne odôvodneným a vopred predvídateľným právnym režimom. V zmysle zabezpečenia právnej istoty by mal zákon, ktorý umožňuje štátnemu orgánu vykonávať tento zásah, podrobne vymedziť parametre škodlivého obsahu, a tým eliminovať mieru svojvôle pri rozhodovaní.

Pri snahe zaradiť dezinformáciu pod legálnu definíciu sa môžeme inšpirovať vymedzením v *odborných publikáciách alebo medzinárodných dokumentoch*. Podľa *Krátkeho slovníka hybridných hrozieb, ktorý vznikol z iniciatívy Národného*

bezpečnostného analytického centra, je dezinformácia overiteľne nepravdivá, zavádzajúca alebo manipulatívne podaná informácia, ktorá je zámerne vytvorená, prezentovaná a šírená s jednoznačným úmyslom klamať alebo zavádzať, spôsobiť nejakú ujmu alebo zabezpečiť nejaký zisk (napríklad hospodársky či politický). Dezinformácia často obsahuje element, ktorý je zjavne pravdivý, čo jej dodáva na dôveryhodnosti, a môže tak skomplikovať jej odhalenie. Medzi dezinformácie nepatria neúmyselné chyby v spravodajstve, satira a paródie, ani správy a komentáre naklonené jednej strane, ktoré sú takto zreteľne označené.⁷² Dezinformáciou nie je akékoľvek klamlivé alebo manipulatívne tvrdenie, ale iba také, ktoré je spôsobilé ohroziť napríklad životy alebo zdravie ľudí, obranu štátu a jeho bezpečnosť, ústavné zriadenie a riadne fungovanie orgánov verejnej moci.

Ministerstvo spravodlivosti SR predložilo koncom roka 2021 do medzirezortného pripomienkového konania zákon, ktorý mal meniť niektoré ustanovenia zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon. Zákon okrem iných zmien navrhoval zaviesť novú skutkovú podstatu trestného činu šírenia nepravdivej informácie. Musíme zobrať do úvahy, že trestné právo predstavuje krajný prostriedok ochrany porušenia práva a mal by postihovať iba ti najzávažnejšie skutky. Táto definícia však mala postihovať prejavy, ktoré sa považujú za dezinformačné a možno sa ňou inšpirovať, ak by štát v budúcnosti sledoval zámer legislatívneho uchopenia tohto pojmu.

Navrhované znenie skutkovej podstaty trestného činu šírenia nepravdivej informácie:⁷³

Za § 361 sa vkladá § 361a, ktorý vrátane nadpisu nad paragrafom znie:

72 www.nbu.gov.sk/urad/o-urade/hybridne-hrozby-a-dezinformacie/kratky-slovník-hybridnych-hrozieb/index.html

73 LP/2021/744 Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na: www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/dokumenty/LP-2021-744

„Šírenie nepravdivej informácie

§ 361a

(1) Kto vyrobí alebo rozširuje nepravdivú informáciu, ktorá je spôsobilá vyvolať nebezpečenstvo vážneho znepokojenia aspoň časti obyvateľstva nejakého miesta, ohroziť životy alebo zdravie ľudí alebo ovplyvniť obyvateľstvo pri jeho rozhodovaní o závažných otázkach celospoločenského významu alebo sa dopustí iného obdobného konania slovne alebo písomne, prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby, zvukového záznamu, zvukovo-obrazového záznamu alebo iného záznamu, potrestá sa odňatím slobody na jeden rok až päť rokov.

(2) Odňatím slobody na tri roky až osem rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 na chránenej osobe, z osobitného motívu, v úmysle získať pre seba alebo iného majetkový prospech, alebo hoci bol za taký čin v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch odsúdený.

(3) Odňatím slobody na štyri roky až desať rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 a spôsobí ním škodu veľkého rozsahu alebo ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť, za krízovej situácie, alebo v spojení s cudzou mocou.

§ 362

Kto z nedbanlivosti opakovane rozširuje nepravdivú informáciu, ktorá je spôsobilá vyvolať nebezpečenstvo vážneho znepokojenia aspoň časti obyvateľstva nejakého miesta, ohroziť životy alebo zdravie

ľudí alebo ovplyvniť obyvateľstvo pri jeho rozhodovaní o závažných otázkach celospoločenského významu, potrestá sa až na jeden rok.“

4.5.3. SNAHY O NOVELIZÁCIU INŠTITÚTU BLOKOVANIA A TRVALÉ ZVEDENIE DO LEGISLATÍVY

Právomoc NBÚ blokovať webové stránky po identifikovaní škodlivého obsahu alebo škodlivej aktivity podľa vyššie analyzovaných pravidiel mala dočasný charakter a v zákone o kybernetickej bezpečnosti bola časovo obmedzená. NBÚ mohol rozhodnúť o blokovaní škodlivého obsahu alebo škodlivej aktivity len s platnosťou do 30. septembra 2022.⁷⁴

V novembri 2022 vláda SR schválila návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o kybernetickej bezpečnosti, ktorý na rokovanie vlády preložil NBÚ ako iniciatívny materiál. Podľa dôvodovej správy k návrhu zákona bolo jeho cieľom aj naďalej umožniť NBÚ ako ústrednému orgánu štátnej správy pre kybernetickú bezpečnosť na základe odôvodneného návrhu určitých subjektov a predchádzajúceho súhlasu súdu rozhodnúť o blokovaní, ak zistí, že škodlivý obsah má alebo môže mať za následok poškodenie alebo ohrozenie bezpečnostných, zahraničnopolitických alebo hospodárskych záujmov Slovenskej republiky a je formou hybridnej hrozby. Má ísť napríklad o nasledovné situácie:⁷⁵

- ¶ oslabenie demokratických inštitútov ústavného zriadenia,
- ¶ cielenú politickú destabilizáciu,
- ¶ spochybnenie základných demokratických hodnôt,
- ¶ zásadné sťaženie fungovania orgánov verejnej moci a prijímania ich rozhodnutí, radikalizácia politickej diskusie vo verejnom priestore,
- ¶ zásadné zvýšenie nedôvery a napätia medzi rôznymi skupinami osôb v spoločnosti,

74 § 27b ods. 9 zákona o kybernetickej bezpečnosti

75 Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 69/2018 Z. z. o kybernetickej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov – nové znenie. Dostupné na: rokovania.gov.sk/RVL/Material/27764/1

- ¶ zisk geopolitického vplyvu a moci, alebo ovplyvňovanie demokratických rozhodovacích procesov inak ako ústavným a zákonným spôsobom,
- ¶ ohrozenie života, alebo zdravia osôb, ústavného zriadenia, vnútorného poriadku, bezpečnosti Slovenskej republiky, hospodárstva Slovenskej republiky alebo majetku väčšieho počtu osôb, alebo
- ¶ poškodenie, alebo ohrozenie bezpečnostných, zahraničnopolitických, alebo hospodárskych záujmov záujmy Slovenskej republiky.

Predložená novela bola schválená vládou SR a predložená na prerokovanie a schválenie do Národnej rady Slovenskej republiky. Do momentu finálneho spracovania tejto publikácie nebol ukončený celý legislatívny proces, avšak pre účely tejto práce je vhodné návrh spomenúť a predstaviť navrhované mechanizmy.

Návrh zákona navrhuje zaviesť oproti pôvodnej právnej úprave niekoľko významných zmien, ktoré čiastočne zosúladujú tento inštitút aj s judikatúrou ESĽP a princípmi právneho štátu. Za najvýznamnejší prvok k prísnejšej právnej kontrole môžeme označiť zapojenie Najvyššieho správneho súdu SR, ktorý má vydať predchádzajúci súhlas s každým blokovaním webovej stránky. Z dôvodovej správy však nie je zrejmé, či pri zapojení súdnej kontroly sa zväžila predpokladaná zaťaženosť a nápor novej agendy na súd a či by bol v prípade schválenia zákona súd schopný personálne a odborne agendu zastrešiť. Ďalšia významná zmena spočíva v tom, že NBÚ nemôže navrhnúť blokovanie stránok z vlastnej iniciatívy, ale iba na základe žiadosti oprávneného subjektu a tento návrh následne predloží na rozhodnutie Najvyššiemu správneho súdu SR.

Pre lepšiu prehľadnosť a zrozumiteľnosť uvádzame prehľad navrhovaných zmien v zmysle návrhu zákona z iniciatívy NBÚ v znení, ako ho schválila vláda SR v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou:

<p>Blokovanie webov podľa zákona č. 69/2018 Z. z. účinného do 30.09.2022</p>	<p>NBÚ vykonával blokovanie z vlastnej iniciatívy alebo na základe žiadosti subjektu podľa osobitného predpisu (v poznámke pod čiarou demonštratívny odkaz na zákon o SIS a zákon o hazardných hrách)</p>	<p>Rozhodnutie o blokovaní bolo preskúmateľné súdom (krajským súdom) na základe správnej žaloby. Správna žaloba nemala odkladný účinok.</p>	<p>Škodlivým obsahom sa rozumie programový prostriedok alebo údaj, ktorý zapríčiňuje alebo môže zapríčiniť kybernetický bezpečnostný incident. Škodlivou aktivitou sa rozumie akákoľvek činnosť, ktorá zapríčiňuje alebo môže zapríčiniť kybernetický bezpečnostný incident, podvodnú činnosť, odcudzenie osobných údajov alebo citlivých údajov, závažné dezinformácie a iné formy hybridných hrozieb. Rozhodnutie o blokovaní mohol NBÚ vydať do 30.09.2022</p>	<p>Blokovanie webov podľa návrhu novely zákona č. 69/2018 Z. z. - schválený vládou 02.11.2022 – navrhovaná účinnosť 01.04.2023</p>	<p>NBÚ rozhoduje o blokovaní len na základe doručeného odôvodneného návrhu subjektu s pôsobnosťou v oblasti bezpečnosti a obrany štátu (v poznámke pod čiarou odkaz na zákon o SIS, zákon o policajnom zbore, zákon o vojenskom spravodajstve, zákon o org. činnosti vlády, zákon o obrane SR) a po predchádzajúcom schválení Najvyšším správnym súdom.</p>	<p>NBÚ je povinné predložiť Najvyššiemu správneho súdu (NSS) odôvodnenú žiadosť o vydanie súhlasu na blokovanie NSS rozhodne do 15 dní odo dňa podania žiadosti Proti rozhodnutiu NSS nie je prípustný opravný prostriedok</p>	<p>Z definície škodlivého obsahu sa vypúšťa závažná dezinformácia: Škodlivým obsahom sa rozumie činnosť, údaj alebo programový prostriedok, ktorý má alebo môže mať za následok poškodenie alebo ohrozenie bezpečnostných, zahraničnopolitických alebo hospodárskych záujmov Slovenskej republiky a je formou hybridnej hrozby. Rozhodnutie o blokovaní môže NBÚ vydať s platnosťou najdlhšie 9 mesiacov</p>	<p>Rozhodnutie o blokovaní NBÚ doručí prevádzkovateľovi stránky, na ktorej je blokovanie potrebné vykonať Rozhodnutie o blokovaní a informáciu o zrušení blokovania NBÚ zverejní na svojom webovom sídle. Náklady spojené s výkonom blokovania a zodpovednosť za škodu spôsobenú blokovaním znáša NBÚ.</p>
---	---	---	---	---	---	--	---	---

4.5.4. ZHRNUTIE A NÁVRHY PRE SLOVENSKÚ LEGISLATÍVU

Na základe predchádzajúcej analýzy judikatúry ESLP, odporúčaní a stanovísk európskych a medzinárodných orgánov možno sformulovať najvýraznejšie nedostatky v slovenskej legislatíve, ktoré zaviedla do nášho právneho poriadku inštitút blokovania internetových stránok a de facto obmedzovala slobodu prejavu na internetu s navrhnuť úpravu tejto legislatívy, aby bola súladná s vyššie formulovanými štandardmi.

Nedostatky slovenskej legislatívy z pohľadu judikatúry ESLP

- ¶ Rozhodnutie o blokovaní vydával štátny orgán bez riadneho administratívneho procesu, v ktorom by dostatočne preskúmal argumentáciu a nárok všetkých účastníkov konania s dôrazom na ich procesné práva pred vydaním rozhodnutia.
- ¶ NBÚ mal vykonávať blokovanie na základe vypracovaných kritérií, ktoré nestanovoval zákon, ale mal ich vypracovať NBÚ, ten ich však v rozpore s právnou úpravou nezverejnil a nebolo známe, či tieto kritériá existovali a či boli pre NBÚ záväzné.
- ¶ Konanie o blokovaní vykazovalo prvky netransparentnosti, lebo rozhodnutie o blokovaní NBÚ doručoval iba prevádzkovateľovi webovej stránky, resp. poskytovateľovi hostingu.
- ¶ Zákon o kybernetickej bezpečnosti síce umožňoval blokovať stránky obsahujúce závažné dezinformácie, ale chýbala legálna definícia alebo odkaz na právnu úpravu, v ktorej by bol tento pojem riadne zadefinovaný, aby nevznikal priestor na svojvoľné posúdenie takéhoto obsahu.
- ¶ Zákon o kybernetickej bezpečnosti neobsahoval sankciu, ktorou by bolo možné vymôcť rozhodnutie o blokovaní za predpokladu, že prevádzkovateľ stránky sa rozhodne neuskutočniť blokovanie a zákon mal slabú vymožitelnosť.

Návrh na doplnenie legislatívy v súlade s odporúčaniami vyplývajúcimi z judikatúry ESLP

- ¶ Rozhodnutie príslušného orgánu o vykonaní blokovania by mal byť v zákone umožnený ako tzv. prostriedok *ultima ratio*, ktorý je možné uložiť až po vyčerpaní a nenaplnení alternatívnych miernejších prostriedkov, ako napríklad peňažná sankcia, uloženie povinnosti vymazať identifikovaný škodlivý obsah a pod.
- ¶ Rozhodnutie o blokovaní by malo byť vydané až po predchádzajúcom posúdení súdu, ktorý v primerane krátkej lehote a v riadnom konaní posúdi odôvodnenosť návrhu a ohrozenie chráneného záujmu.
- ¶ Ak zákon vymedzí subjekty oprávnené podať návrh na vykonanie blokovania, musia byť v zákone explicitne uvedené, aby nevznikali pochybnosti o ich právomoci.
- ¶ Zvážiť možnosť zavedenia inštitútu tzv. verejnej žaloby (actio popularis), prostredníctvom ktorej by mohla angažovaná verejnosť žalobou iniciovať konanie o vykonanie blokovania alebo na uloženie miernejšej sankcie proti prevádzkovateľovi webovej stránky šíriacej závažné dezinformácie alebo nenávisťný obsah.
- ¶ Rozhodnutie o blokovaní stránky musí mať dočasný charakter a príslušný orgán ho nemôže uložiť na časovo neobmedzené obdobie. Rozhodnutie o blokovaní by malo byť možné zrušiť po odstránení dôvodov blokovania.
- ¶ Rozhodnutiu o blokovaní stránky by mala predchádzať výzva na odstránenie škodlivého obsahu a rozhodnutie musí byť dotknutému subjektu doručené, aby sa mohol proti rozhodnutiu brániť dostupnými právnymi prostriedkami.
- ¶ V zákone alebo vykonávacom právnom predpise by mal byť upravený procesný postup výkonu tohto oprávnenia a taktiež by mali byť zverejnené kritériá alebo princípy, podľa ktorých sa blokovania vykonáva. Tieto kritériá by mali byť verejne dostupné, aby každý subjekt v online prostredí vedel predvídať dôsledky svojho konania a mohol očakávať primeraný následok.

- ¶ Rozhodnutie o blokovaní musí byť riadne odôvodnené.
- ¶ Ak má zákon umožniť regulovať dezinformačný obsah, musí byť zákonom zadefinované o aký typ informácií ide, aby táto právomoc nemohla byť zneužitá štátnou mocou.

4.6. REGULÁCIA MEDIÁLNYCH SLUŽIEB

Jedným z hlavných dôvodov šírenia škodlivého obsahu v prostredí internetu je absencia komplexnej legislatívy, ktorá by upravovala regulačné rámce poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb na internete. Aktuálna právna úprava audiovizuálnych mediálnych služieb vychádzala z obdobia, kedy sa informácie poskytovali výlučne v tlačenej alebo televíznej podobe a nebola schopná zastrešiť všetky aspekty súvisiace s rozmachom sociálnych sietí internetových médií. Ambíciu zaviesť tieto pravidlá do slovenskej legislatívy sledovala s účinnosťou od 01.08.2022 nová právna úprava v podobe zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách (ďalej ako „*zákon o mediálnych službách*“) a zákona č. 265/2022 Z. z. o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizie (ďalej ako „*zákon o publikáciách*“).

Dôvodom prijatia novej legislatívy bola okrem vyššie uvedeného aj potreba transpozície smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2.18.1808 14. novembra 2018, ktorou sa mení smernica 2010/13/EÚ o koordinácii niektorých ustanovení upravených zákonom, iným právnym predpisom alebo správny opatrením v členských štátoch týkajúcich sa poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb (smernica o audiovizuálnych mediálnych službách) s ohľadom na meniace sa podmienky na trhu (ďalej len „*smernica (EÚ) 2.18.1808*“) do slovenského právneho poriadku.

Zákon o mediálnych službách nahradil zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii zákon č. 220/2007 Z. z. o digitálnom vysielaní programových služieb a poskytovaní iných obsahových služieb prostredníctvom digitálneho prenosu a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Zákon o publikáciách ruší

a nahrádza dva právne predpisy regulujúce oblasť tlačových médií, a to zákon č. 212/1997 Z. z. o povinných výtlačkoch periodických publikácií, neperiodických publikácií a rozmnoženín audiovizuálnych diel a zákon č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve (tlačový zákon).

V dôvodovej správe k návrhu **zákona o publikáciách** sa uvádza, že jeho cieľom je reakcia na aktuálny vývoj a nové požiadavky v oblasti šírenia informácií, a to nielen prostredníctvom tradičnej periodickej tlače, ale aj prostredníctvom elektronických periodických publikácií a webových portálov, ktoré sú v súčasnosti jedným z najvyužívanejších zdrojov informácií.

Za najvýraznejšiu zmenu, ktorú má priniesť **zákon o mediálnych službách** je podľa dôvodovej správy k návrhu zákona zahrnutie platforiem na zdieľanie videí do regulačného rámca audiovizuálnych mediálnych služieb. Z tohto dôvodu nová legislatíva upravuje práva a povinnosti okrem vysielateľov, poskytovateľov audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie, prevádzkovateľov retransmisie, poskytovateľov multiplexu, aj práva a povinnosti poskytovateľov platformy na zdieľanie videí a tiež poskytovateľov obsahovej služby, ktorí nespádajú medzi vyššie menované subjekty. Zákon upravuje aj práva a povinnosti distributéra signálu.

Najvýznamnejšie zmeny, ktoré prináša legislatíva poskytovania mediálnych služieb

- ¶ Zákon o publikáciách zavádza nové definície, ktoré rozširujú okruh médií aj o platformy publikujúce výlučne na internete a doteraz na sa ne nevzťahovala legislatíva pre vydavateľov. Periodická publikácia je publikácia verejne rozširovaná alebo sprístupňovaná verejnosti najmenej dvakrát ročne a rozlišuje sa: periodická tlač, elektronická periodická publikácia a spravodajský webový portál.
- ¶ **Spravodajský webový portál** je periodická publikácia, ktorá sprostredkúva širokej verejnosti pravidelne aktualizované komunikáty novinárskej povahy prostredníctvom aplikácie alebo webového sídla pod spoločným názvom webovej domény druhej úrovne alebo

nižšej úrovne, ak nie je jej prílohou alebo osobitným obsahom.

- ¶ **Transparentnosť financovania médií:** ak sú médiá financované hromadných financovaním, má vydavateľ periodickej publikácie a prevádzkovateľ spravodajského webového portálu povinnosť zverejniť zoznam osôb, ktorých finančné plnenie na účely hromadného financovania presiahlo v kalendárnom roku 2 000 eur. Ak mená darcov nezverejnia, môže im byť uložená pokuta až do výšky 100 000 Eur.
- ¶ Zriaďuje sa nový regulačný orgán: **Rada pre mediálne služby.** Do kompetencií nového regulačného orgánu spadá okrem kontroly vysielateľov televíznych a rozhlasových služieb aj dohľad nad činnosťou platforiem na zdieľanie videí aj poskytovateľov audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie.
- ¶ Rada pre mediálne služby posudzuje majetkové prepojenie a personálne prepojenie poskytovateľa obsahovej služby s cieľom preskúmať, či nie je zrejmá existencia rizika, že by priamo alebo v spojení s cudzou mocou mohlo dôjsť k zneužitiu obsahovej služby na ohrozenie ústavného zriadenia, národnej bezpečnosti alebo demokratického systému základných práv a slobôd garantovaného Ústavou Slovenskej republiky, na diskrimináciu alebo podnecovanie neznášanlivosti alebo násilia.
- ¶ **zriadenie registra v oblasti médií a audiovizie:** register vedie a spravuje na svojom webovom sídle Ministerstvo kultúry SR za účelom umožniť verejnosti prístup k aktuálnym informáciám o poskytovateľoch, službách a produktoch v oblasti médií a audiovizie. Tento register bude obsahovať napríklad údaje o vydavateľoch periodických publikácií, o prevádzkovateľoch webových portálov, o prevádzkovateľoch retransmisie, či o distributéroch audiovizuálnych diel.

POUŽITÁ LITERATÚRA A ZDROJE

↳ **Publikácie a materiály dostupné na internete**

- ¶ Publikácia Sloboda prejavu a žaloba na ochranu dobrej povesti viaiuris.sk/wp-content/uploads/2017/08/publikacia-sloboda-zaloby.pdf
- ¶ (2011, autori Peter Wilfling, Eva Kováčechová)
- ¶ Publikácia Nenávistné prejavy a extrémizmus v rozhodnutiach Európskeho súdu pre ľudské práva (2017, autor Peter Wilfling) viaiuris.sk/wp-content/uploads/2018/01/nenavistne-prejavu-a-extremizmus-via-iuris-2017.pdf
- ¶ Zborník z konferencie Prístup k spravodlivosti – Bariéry a východiská viaiuris.sk/wp-content/uploads/2017/10/zbornik-pilk-2.00.2001.pdf (2003)
- ¶ Vybrané rozhodnutia a stanoviská zahraničných súdov a inštitúcií. Dostupné na stránke Ústavného údu SR: www.ustavnysud.sk/

↳ **Použité právne predpisy**

- ¶ Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb. (§ 11 – § 13)
- ¶ Európsky dohovor na ochranu ľudských práv a základných slobôd (článok 10)
- ¶ Pakt o občianskych a politických právach (článok 19)
- ¶ Ústava Slovenskej republiky (článok 26)
- ¶ Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon
- ¶ Zákon č. 69/2018 Z. z. o kybernetickej bezpečnosti
- ¶ Zákon 264/2022 Z. z. o mediálnych službách
- ¶ Zákon č. 265/2022 Z. z. o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizie

⌋ Rozhodnutia ESLP

- ¶ Ahmet Yildirim proti Turecku, rozhodnutie SLP zo dňa 08.12.2021
- ¶ Belkacem proti Belgicku, rozhodnutie ESLP zo dňa 27.06.2017
- ¶ Cengiz a ostatní proti Turecku, rozhodnutie ESLP zo dňa 01.12.2015
- ¶ Delfi proti Estónsku, rozsudok Veľkej komory ESLP zo dňa 16.06.2015
- ¶ Editorial Board of Pravoye Delo a Shtekel proti Ukrajine, rozhodnutie ESLP zo dňa 05.04.2011
- ¶ Handyside proti Veľkej Británii, rozhodnutie ESLP zo dňa 7.12.1976
- ¶ Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete a Index.hu Zrt proti Maďarsku, rozhodnutie ESLP zo dňa 02.02.2016
- ¶ Nix proti Nemecku, rozhodnutie ESLP zo dňa 13.03.2018
- ¶ OOO Flavus a ďalší proti Rusku, rozhodnutie ESLP zo dňa 23.06.2020
- ¶ Pihl proti Švédsku, rozhodnutie ESLP o prijateľnosti zo dňa 07.02.2017
- ¶ Sanchez proti Francúzsku, rozhodnutie Veľkej komory ESLP zo dňa 15.05.2023
- ¶ Times Newspaper Ltd. (č. 1 a č. 2) proti Spojenému kráľovstvu, rozhodnutie ESLP zo dňa 10.03.2009
- ¶ Wegrzynowski a Smolczewski proti Poľsku, rozhodnutie ESLP zo dňa 16.07.2013

⌋ Rozhodnutia súdov SR

- ¶ Uznesenie Okresného súdu Bratislava I. sp. zn. 21C/12/2022 zo dňa 22.03.2022
- ¶ Uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5Co/95/2022 zo dňa 21.07.2022
- ¶ Uznesenie Okresného súdu Kežmarok sp. zn. 8C/71/2021 zo dňa 06.12.2021
- ¶ Uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 9Co/14/2022 zo dňa 29.03.2022
- ¶ Uznesenie Okresného súdu Nitra sp. zn. 18C/64/2021 zo dňa 20.12.2021
- ¶ Uznesenie Krajského súdu v Nitre sp. zn. 25Co/31/2022 zo dňa 20.04.2022

- ¶ Uznesenie Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 19C/105/2018 zo dňa 13.09.2018
- ¶ Uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 7Co/78/2019 zo dňa 24.04.2019
- ¶ Nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 110/2020 zo dňa 24.04.2019
- ¶ Uznesenie Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 18C/27/2019 zo dňa 03.06.2019
- ¶ Uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8Co/197/2019 zo dňa 03.06.2019
- ¶ Rozsudok Špecializovaného trestného súdu sp. zn. 2T/31/2019 zo dňa 16.12.2019
- ¶ Uznesenie Najvyššieho súdu sp. zn. 2To/4/2020 zo dňa 26.10.2021

Realizované s finančnou podporou Ministerstva spravodlivosti SR určenej na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie.

 VIA IURIS

Za obsah tohto dokumentu je výlučne zodpovedný – VIA IURIS.

